

Cecilia Fasth · Anita Kannermark

Form i fokus

ÖVNINGSBOK I SVENSK GRAMMATIK · Del C

Till Dig som använder Form i fokus Del C

Form i fokus Del C är den sista delen av tre övningsböcker i svensk grammatik.

Form i fokus Del C är i första hand avsedd för dig som redan har goda kunskaper i grammatik. Genom att använda *Form i fokus Del C* utökar du avsevärt dina kunskaper i grammatik samtidigt som du repeterar och befäster det du tidigare läst.

Form i fokus Del C kan användas vid såväl lärarledd undervisning som vid självstudier. Facit finns till de flesta övningarna.

I *Form i fokus Del C* presenterar vi ordklasserna och ordföljden i svenskan.

Till varje ordklass finns	Till ordföljden finns
---------------------------	-----------------------

– en definition	– översikter
– en översikt	– regler
– regler	– typexempel
– typexempel	– övningar
– övningar	

Vår förhoppning är att du har fått en mycket god insikt i hur den svenska grammatiken är uppbyggd efter att ha använt *Form i fokus Del C*.

Lycka till med studierna!

Författarna

Innehåll

ORDKLASSER 5

SATSDELAR 6

SUBSTANTIV 7

- 1 Substantivets deklinationer 10
- 2 Plural 12
- 3 Användning av obestämd och bestämd form 14
- 4 Obestämd och bestämd form? 17
- 5 Lucktext 20
- 6 Finn felen! 22
- 7–8 Sammansatta substantiv 24

VERB 29

- 1 Användning av verbformer 31
- 2 Alla konjugationer 32
- 3 Tempussystemet 34
- 4 Välj rätt tempus/verbform! 36
- 5 Infinitiv utan att (ren infinitiv) 40
- 6–7 Infinitiv med och utan att 41
- 8 Ska – skulle 44
- 9 Konditionalis 1 och 2 46
- 10–11 Partikelverb 47
- 12 Partikelverb och sammansatta verb 50
- 13 Infinitiver och partikelverb 51
- 14–15 Perfekt particip 54
- 16–17 Presens particip 57
- 18 Passiv konstruktion 60
- 19 Passiv konstruktion med -s 62
- 20 Passiv konstruktion med bli + perfekt particip 63
- 21–22 Transitiva och intransitiva verb 64
- 23 Deponens samt verb med reciprok betydelse 66
- 24–25 Deponens 67
- 26–27 Verb med reciprok betydelse 70
- 28 Andra s-verb 72

PRONOMEN 73

- 1 Personliga pronomen – det 75
- 2 Personliga pronomen – den, det, de, dem 76
- 3–4 Possessiva och reflexiva possessiva pronomen 78
- 5–6 Relativa pronomen 81
- 7–8 Indefinita pronomen 84
- 9 Indefinita pronomen – man 87
- 10–11 Demonstrativa pronomen 89
- 12 Determinativa pronomen 92
- 13 Determinativa pronomen – förenade 93
- 14 Determinativa pronomen – självständiga 94
- 15–16 Den, det, de, dem 95
- 17 Syftning 97

ADJEKTIV 99

- 1 Adjektiv med speciella former 101
- 2 Sammansatta adjektiv 102
- 3 Adjektiv (+ substantiv) 104
- 4 Substantiverade adjektiv 108
- 5 Skriv rätt form! 109
- 6–7 Adjektivets komparation 113
- 8 Skriv rätt form! 117

ADVERB 119

- 1 Tids- och rumsadverb, frågande samt relativa adverb 122
- 2 Grad- och/eller sättsadverb 123
- 3 Sättsadverb eller adjektiv? 124
- 4 Satsadverb 126
- 5–6 Konjunktionella adverb 127
- 7 Konjunktionella adverb och konjunktioner 131
- 8 Lucktext 133

KONJUNKTIONER 135

- 1 Samordnande konjunktioner 136
- 2 Underordnande konjunktioner 138
- 3–5 Samordnande och underordnande konjunktioner 143
- 6 Lucktext – konjunktioner och konjunktionella adverb m.m. 150

PREPOSITIONER 153

- 1–5 Välj preposition! 155
- 6 Finn felen! 168
- 7 Lucktext 171

ORDFÖLJD 173

- 1 Flera verb 176
- 2 Placering av satsadverbial 177
- 3 Placering av satsadverbial vid obetonade pronomen som objekt 178
- 4 Flera objekt 179
- 5 Flera adverbial 181
- 6 Placering av prepositioner 182
- 7 Relativa bisatser 183
- 8 Indirekt tal = bisats 185
- 9 Indirekt tal 186
- 10–11 Emfatisk omskrivning 190
- 12–13 Utropssatser (bisatser) 193
- 14 Önskesatser (huvudsatser och bisatser) 195
- 15 Lucktext 196
- 16–17 Satsförkortningar 199
- 18 Huvudsatser och bisatser 203

Starka verb (efter avljudsserier) 206
Oregelbundna verb 209

ORDKLASSER

Varje ord tillhör en ordklass. Det finns nio ordklasser.

Substantiv arbetskraft omgivning Persson	Räkneord en/ett, två första, andra	Verb inse framställa skildra
Pronomen jag, han, hon min, hans, hennes någon, ingen	Adjektiv rättvis, grov rättvisare, grövre rättvisast, grövst	Adverb förr, nuförtiden, hädanefter där, därifrån, dit, ditåt inte, förmodligen, säkert
Konjunktioner och, eller, men eftersom, fastän	Prepositioner om, åt, för, mot bland, mellan	Interjektioner Hej! Skål! Pang! Usch! Fy! Helsike!

Substantiv, räkneord, verb, adjektiv och vissa adverb samt interjektioner är betydelsebärande ord och innehåller information. De är oftast **betonade**.

Substantiv är ord för personer, saker, djur, växter, tillstånd och ämnen.

Räkneord är grundtal (ett, två, tre) eller ordningstal (första, andra, tredje).

Verb beskriver vad som händer eller vad någon/något gör, är, blir etc.

Adjektiv beskriver och ger information om substantiv och pronomen.

Adverb svarar på frågorna: Var? Vart? Varifrån? När? Hur? Hur mycket? Varför?

Adverb kan också bestämma en hel sats, t.ex. inte, kanske.

Interjektioner kan vara hälsningsord, ljudimitationer och ord som uttrycker känslor.

Pronomen, konjunktioner och prepositioner är normalt **obetonade**.

Pronomen ersätter ett substantiv eller står framför ett substantiv. Pronomen kan också ersätta en sats eller en del av en sats.

Konjunktioner är ord som binder samman satser och satsdelar.

Prepositioner står framför substantiv, pronomen, infinitivuttryck eller en bisats.

När man sätter ihop orden till en sats kallas de **satsdelar**. (Se s. 6.)

SATSDELAR

En sats kan ha bl.a. följande delar:

Subjekt	<i>Vad? Vem? Vilka?</i>	Stormen har varat i tre dagar, men den ska snart avta. Statsministern ska avlägga besök i Norge. Han åker idag. Elsa och Roland fick jobb igår, så nu är de glada.
Verb (predikat)		Stormen har varat i tre dagar, men den ska snart avta . Statsministern ska avlägga besök i Norge. Han åker idag. Elsa och Roland fick jobb igår, så nu är de glada.
Objekt: direkt (ackusativ- objekt)	<i>Vad? Vem? Vilka?</i>	Vår skola har fått en ny rektor . Jag ska träffa honom idag. Jag ska också träffa hans fru . Vi ska besöka våra släktingar i Paris i sommar.
indirekt (dativ- objekt)	<i>Till, åt, för, från vem/vilka?</i>	Karl ger blommor till sin fru varje fredag. Karl ger sin fru blommor varje fredag. Jag ska berätta en hemlighet för dig .
Predikatsfyllnad efter vissa verb, t.ex. <i>vara, bli, känna sig, se ... ut, verka, låta</i>		
	<i>Vad?</i>	Eva är sjuksköterska , men hon är inte så välavlönad . Vädret ska bli bättre i morgon.
	<i>Vem? Vilka?</i>	Det är min son . Det är mina söner .
	<i>Hur?</i>	Uppsatserna ser bra ut. Vi känner oss pigga nu. Den nya filmen verkar rolig . Oj, vad barnen låter glada !
Adverbial	<i>Var? Vart? Varifrån? När? Hur? Hur mycket/lite? Varför?</i>	Jag skulle vilja arbeta utomlands . Vi ska nog åka söderut på semestern. Planet, som just landade, kommer från Nairobi . Du ska anmäla dig senast den 1 april . Klas snarkar högt . Mitt jobb är rätt intressant. Lars ska flytta till London eftersom hans fru har jobb där .
Satsadverbial		Några kommer förmodligen att bli uppsagda på vårt jobb.
Attribut (bestämning till ett substantiv)		Vi har en stor släkt. Vår släkt är stor . Vi har en släkt som är stor . Lekande barn. Rökning förbjuden . Några vänner. Två år. Lenas son. Mina släktingar. Taket på huset . Vägen hem . Lusten att lära . Tanken på att vi ska flytta härifrån oroar mig. Frågan om vi ska ha barn eller inte måste vi ta ställning till.

SUBSTANTIV

Substantiv är ord för personer, saker, djur, växter, tillstånd och ämnen.

Det finns olika typer av substantiv:

- *konkreta substantiv*, t.ex. penna, bil, frimärke, bord
- *abstrakta substantiv*, t.ex. glädje, luft, tillfälle, ljud
- *kollektiva substantiv*, t.ex. personal, boskap, folk, pengar
- *ämneshamn*, t.ex. mjölk, vatten, plast, guld
- *egennamn*, t.ex. Adam, Eva, Europa, Atlanten

Genus

Svenskan har två grammatiska genus:

- *utrum* = en-ord, t.ex. lampa, flagga, bil, telefon
- *neutrum* = ett-ord, t.ex. äpple, vittne, barn, fönster

Numerus

Substantiven har två numerus:

- *singular* betecknar ental, t.ex. gata, stol, polis, händelse, område, barn
- *plural* betecknar flertal och bildas genom tillägg av: *-or, -ar, -er, (-r), -n, -* (= *ingen ändelse*)
gator, stolar, poliser, händelser, områden, barn -

Artiklar

Det finns tre slags artiklar i svenskan:

- *obestämd artikel: en, ett*

Dennis har fått **en** hund och **ett** akvarium.

- *bestämd slutartikel: -n, -en, -t, -et* (singular)

Penn**an**, som jag skriver med, är röd.
Bok**en**, som jag har lånat, är spännande.
Äppl**et**, som jag fick av dig, var ruttet.
Hus**et**, som vi bor i, är nytt.

- a, -na, -en (plural)

Oskar har ont i knä**na**.
Fåglar**na** bygger bo på våren.
Männ**en**, som sitter därborta, är gamla.

- *fristående bestämd artikel: den, det, de*

Denna artikel används när ett adjektiv föregår den bestämda formen av substantivet.

Den röda pennen, som jag skriver med, är bra. **Det** nya huset, som vi bor i, är lyhört.
De gamla männen, som sitter därborta, pratar och skrattar.

SUBSTANTIV

Kasus

I svenskan finns det två kasus:

- *grundform/nominativ*, t.ex. Sverige, land, landet, länder, länderna
- *genitiv* (anger ägande), t.ex. Sveriges, (ett) lands, landets, länders, ländernas

Genitiv

Nominativ:	flicka	flickan	flickor	flickorna
Genitiv	flickas	flickans	flickors	flickornas

Genitiv uttrycker *vem/vilka, vad* som äger eller har något.
Genitiv bildas genom tillägg av ändelsen **-s**.

Om ett namn slutar på **-s, -x** eller **-z** har man ingen genitivändelse, t.ex. Jonas, Felix, Inez.
Om ett annat substantiv slutar på **-s** i obestämd form undviker man obestämd form i genitiv, t.ex. vas, hals, krans.

Genitiven står *framför* sitt huvudord i svenskan. Huvudordet står i obestämd form.

En flickas yrkesval kan vara lite annorlunda än **en pojkes**.

Lilla Eva är ledsen. Hon har gått vilse i varuhuset. För en stund sedan efterlyste man **flickans föräldrar**.

Det står i tidningen idag om **unga flickors rökvanor**.

Det har varit stölder i **flickornas omklädningsrum** på min skola den senaste veckan.

En rektor är ansvarig för **en skolas verksamhet**.

Februari är **årets kortaste månad**.

– **Vems plånbok** är det som ligger där?

– Oj, det är **Karins**.

Anders resultat på testet var strålande.

Pontus fru kommer från Peru.

Alex häst vann loppet på Solvalla igår.

Max firma går bra nu.

Fritz syster bor i Österrike.

Familjen Gómez släkt är stor.

Priset på en kristallvas är ofta högt.

(inte: En kristallvas pris ...)

Ägaren till ett hus är skyldig att underhålla huset.

(inte: Ett hus ägare ...)

Istället för s-genitiv använder man ofta ett **prepositionsuttryck** med huvudordet i bestämd form (eller ett sammansatt substantiv). Man väljer då en passande preposition, men inte så ofta prepositionen *av*.

– Var är **litteraturlistan till projektuppsatsen**? Den måste finnas med.

– Oj, den har jag glömt.

– När ska vi reparera **dörren till altanen**? (altandörren)

– Till sommaren.

– Vet du **bredden på bordet**?

– Ja, bordet är 90 cm brett.

Under sommaren är man tvungen att **flytta patienterna på sjukhemmet Fridhem** till ett annat sjukhem.

– Pappa! Är **taggarna på en igelkott** vassa?

– Ja, jag tror det.

– Vi har glömt att släcka **lampan i köket**. Kan inte du göra det?

– Jovisst.

– Det har kommit en ny film. **Huvudrollsinnehavaren i filmen** spelar fantastiskt bra.

– Den vill jag se.

– Jag skulle vilja tala med **chefen för ortopedmottagningen**.

– Han är tyvärr på operation just nu.

– Har ni läst **meddelandet från personalchefen**?

– Ja, vad menar han med det?

– Hör du **det konstiga ljudet från flygplanet**?

– Ja, det var hemskt vad det låter konstigt?

1 Substantivets deklinationer

Man delar in substantiven i fem deklinationer (=grupper) efter pluralformerna.

Singular		Plural		Fler exempel:
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form	
1. en människa	människan	människor	människorna	en upplaga (även: en toff/el -lor, en ros -or, en våg -or (på havet), en åd/er -ror)
REGEL: En-ord som slutar på -a.				
2. en tolk	tolken	tolkar	tolkarna	en kung, hiss
en fru	frun	fruar	fruarna	en bro, by, sjö, å, ö
en granne	grannen	grannar	grannarna	en-ord på obetonat -e: vante, handske, bulle
en fågel	fågeln	fåglar	fåglar	en-ord på obetonat -el, -er: axel, artikel,
en seger	segern	segrar	segrarna	nyckel; teater, semester, vinter, åker
en dotter	dottern	döttrar	döttrarna	en moder (ö)
en öken	öknen	öknar	öknarna	en-ord på obetonat -en: botten
en sommar	sommaren	somrar	somrarna	en-ord på obetonat -ar, -on: morgon
en afton	aftonen	aftnar	aftnarna	
en mening	meningen	meningar	meningarna	en-ord på -ing, -dom, -lek
+ en önskan	önskan	önskningar	önskningarna	en anmälan, ansökan, förfrågan, förväntan
REGEL: En-ord som slutar på konsonant eller annan vokal än -a.				
3. en text	texten	texter	texterna	en bild, film, kö,
en kontroll	kontrollen	kontroller	kontrollerna	en-ord på -nad, -het, -skap, -al, -oll, -ent, -ant -är, -ör, -tris, -ion, -ist, -itet
en idé	idén	idéer	idéerna	en- och ett-ord på betonad slutvokal: en
en kalori	kalorin	kalorier	kalorierna	kupé, en industri, en teori, ett parti, ett
ett kafé	kaféet	kaféer	kaféerna	konditori, ett tryckeri, ett relä, en depå,
ett bageri	bageriet	bagerier	bagerierna	en meny, en revy
en tand	tanden	tänder	tänderna	en bokstav, brand, hand, natt, rand, stad, strand, and etc. + ett land
en son	sonen	söner	sönerna	en bot (pengar), ledamot
en fot	foten	fötter	fötterna	en bok (att läsa i), rot (vokalförkortning ger -tt-)
en tång	tången	tånger	tångerna	en stång
en get	geten	getter	getterna	vokalförkortning ger -tt-
en nöt	nöten	nötter	nötterna	"
en doktor	doktorn	doktorer	doktorerna	ändrad betoning i plural: en dator, rektor, traktor, professor, motor
en regel (en lag)	regeln	regler	reglerna	en- och ett-ord på obetonat -el, -er:
en fiber	fibern	fibrer	fibrerna	en möbel, en muskel, ett sekel

ett museum	museet	museer	museerna	ett-ord på -eum, -ium: jubileum, stipendium
en ko	kon	kor	korna	en bibliotekarie, fiende, hustru, sko, tå, vrå, same
en händelse	händelsen	händelser	händelserna	en betydelse + <u>ett</u> fängelse
en bonde	bonden	bönder	bönderna	

REGEL: En- och ett-ord som är enstaviga. En-ord och ett-ord som är flerstaviga med betoning på sista stavelsen. Många är låneord. En del ord får omljud.

4. ett knä	knät	knän	knäna	ett bo, dike, rike, vittne, hjärta, kolli,
ett piano	pianot	pianon	pianona	ärende, strå, schema, tema
ett påpekande	påpekandet	påpekanden	påpekandena	ett meddelande, leende
ett påstående	påståendet	påståenden	påståendena	
+ ett öga	ögat	ögon	ögonen	ett öra

REGEL: Ett-ord som slutar på vokal.

5. ett beslut	beslutet	beslut -	besluten	
ett segel	seglet	segel	seglen	ett-ord på obetonat -el, -en, -er: exempel, tempel; tecken
ett vapen	vapnet	vapen	vapnen	
ett mönster	mönstret	mönster	mönstren/ mönsterna	galler, pulver, piller, fönster, hölster, ljuster, kloster, plåster
ett papper	papperet/ pappret	papper	papperen/ pappren/ papperna	
ett huvud	huvudet	huvud/ huvuden	huvuden/ huvudena	
en bussförare	bussföraren	bussförare	bussförarna	en-ord på -are: källare, snickare, urmakare
en resande	resanden	resande	resandena	en-ord på -ande, (-ende) (personer)
en iranier	iranien	iranier	iranierna	en-ord på -ier, -iker (yrke, nationalitet etc.)
en tekniker	teknikern	tekniker	teknikerna	
en fader	fadern	fäder	fäderna	en broder (ö)
en man	mannen	män	männen	
en gås	gåsen	gäss	gässen	vokalförkortning ger -ss-
en mus	musen	möss	mössen	"
en lus	lusen	löss	lössen	"

REGEL: ett-ord som slutar på konsonant samt vissa en-ord. Några ord får omljud.

2 Plural

Sortera substantiven efter deklinationstillhörighet och skriv dem i plural (s. 10 och s. 11).
Se exempel.

en allergiker	en flagga	ett läkemedel	en sida
en anklagelse	ett foto	ett löfte	en siffra
en anledning	en framgång	en medlem	en sjukdom
ett antagande	en fru	en metod	en skada
ett arvode	en förfalskning	en minister	en stjärna
ett avtal	ett förhållande	en misstanke	ett ställe
en bakelse	ett förtroende	en motståndare	en syssla
en bana	en förändring	en myndighet	en syster
ett bedrägeri	en granskning	ett mål	en taxa
ett besvär	en historiker	ett möte	ett tecken
ett bolag	en hjälte	ett område	ett tillfälle
en bostad	en härva	en ordförande	en trasa
ett bryggeri	ett intresse	en organisation	en triangel
en by	en kedja	en pensionär	en unge
ett bygge	en konsument	en period	ett utrymme
ett byte	en konstnär	en politiker	en vana
en chans	en kostnad	en produkt	ett vapen
en cirkel	ett krav	en prognos	ett verk
en dator	en kunskap	ett projekt	en verkstad
en deltagare	ett kvitto	ett påstående	ett verktyg
en dotter	en källa	en resa	en värd
en dröm	en känsla	ett rykte	ett värde
en faktura	ett lager	en ränta	en yta
ett fall	en låda	ett samhälle	ett yttrande
en fara	ett lån	en semester	en överlåtelse

1:a deklinationen

2:a deklinationen

<i>anledningar</i>			

3:e deklinationen

<i>anklagelser</i>			

4:e deklinationen

<i>antaganden</i>			
<i>arvoden</i>			

5:e deklinationen

<i>allergiker</i>			
<i>avtal</i>			

3 Användning av obestämd och bestämd form

Obestämd form

Den obestämda formen använder man

- A. om något som är nytt, något som man inte talat om tidigare.
Lyssnaren (eventuellt även talaren) vet inte exakt vilken person eller sak som avses.

- Vad har du köpt? – En kappa.
 - Vad är det? – Det är ett hårspänne.
- Mattias har två datorer hemma.

- B. efter följande ord:

en	ett	många	Adam har köpt en glass, ett tuggummi och två tidningar.
någon (nån)	något (nåt)	några (nåra)	Det finns inte någon bank, inte något apotek och inte några butiker i byn där vår sommarstuga är belägen.
ingen	inget	inga	Emil har ingen fru, inget barn och inga vänner.
annan	annat	andra	Jag skulle vilja ha en annan matta, ett annat bord och andra gardiner i köket.
varje	varje	–	Vi betalar hyran varje (var) månad. El-räkningen betalar vi varje (vart) kvartal.
var varenda	vart vartenda	– –	Vid inbrottet hos Signe Ek stals varenda tavla och vartenda smycke.
vilken	vilket	vilka	Jag skulle vilja veta vilken utbildning, vilket yrke samt vilka intressen du har.
vad ... för	vad ... för	vad ... för	Jag skulle vilja veta vad du har för utbildning, vad du har för yrke samt vad du har för intressen.
sådan (sån)	sådant (sånt)	sådana (såna)	Jag skulle vilja ha en sådan bulle, ett sådant bröd och tre sådana kakor.
denna	detta	dess	Denna mening måste du lära dig utantill. Detta kapitel måste du läsa noga. Du får inte glömma dessa regler.
samma	samma	samma	Bert har samma fru, samma jobb och samma vänner som för tjugo år sedan.
<i>possessiva pronomen</i>			Min man gillar att fiska. Det är hans hobby. Våra söner har helt andra intressen.
<i>s-genitiv</i>			Sveriges historia är intressant. Martins yttrande väckte stor munterhet. Riksdagens ledamöter är folkvalda.
nästa	nästa	–	Hälsa till Nils nästa gång du träffar honom! Nästa år ska jag besöka honom.

- C. efter kombinationer med "Det" + vissa verb, t.ex. *finnas, stå, sitta, ligga, komma, hänga, gå, bo*.

Det finns en fläkt ovanför min spis.

Det står ett plommonträd i vår trädgård.

Det sitter två män utanför Systembolaget på Bargatan.

- D. efter "som" = på samma sätt som; liksom

Fredrik äter som en häst, för han är hungrig som en varg.

Gamla fröken Ahlgren klär sig som en tonåring.

Man använder substantivet **utan artikel**

- E. i allmän betydelse, d.v.s. när man inte tänker på någon speciell person eller sak.

dricka mjölk, kaffe, vatten ...

gå på fest, kurs, bio, disko ...

ha semester, lov, tid, rast ...

köpa bil, kläder, mat ...

lyssna på musik, radio ...

vara lärare, student, analfabet ...

använda nål och tråd, linjal ...

vara försedd med larm, galler ...

åka bil, båt, tåg, motorcykel ...

äta frukt, grönsaker, kött ...

studera teknik, svenska ...

ha magkatarr, feber, problem ...

byta bil, bostad, jobb ...

spela fotboll, kort, teater, fiol ...

vara svensk, arab, kines ...

känna glädje, sorg, oro ...

vara klädd i kostym, jeans ...

baka bröd ... , laga mat ...

plocka blommor, bär ...

ha villa, bil, hund, familj ...

röka pipa, cigaretter ...

söka jobb, bostad, ...

vara kommunist, katolik ...

tala sanning

äta med pinnar, sked ...

Observera: Om substantiv i singular har en bestämmning, t.ex. ett adjektiv eller en relativ bisats, används normalt obestämd artikel.

Sture Sundberg har hund.

Els-Mari har köpt hus.

Han har **en ouppfostrad hund**.

Hon har köpt **ett hus som är nytt**.

Märk: Jag dricker gärna vitt vin, starkt kaffe men helst inte svagt te. (allmän betydelse)

- F. efter "som" = i egenskap av

Laura är mycket skicklig som kartläsare, men som bilförare är hon urusel.

Petra kan inte fortsätta arbeta som frisör på grund av sina yrkesskador.

Som förälder bör man föregå med gott exempel.

Bestämd form

Bestämd form använder man

A. när lyssnaren vet vilken person eller sak som avses.

Bestämd form används också om det som är bekant, självklart eller unikt. Man använder ofta pronomenen *han, hon, den, det, de* i stället för den bestämda formen.

Emy har både en gitarr och ett dragspel. Gitarren har hon köpt själv, men dragspelet har hon fått av sin morfar. Emy kan spela på båda instrumenten, fast inte samtidigt förstås.

Riksdagen har beslutat om höjning av barnbidraget.

När Ivan hade tagit på sig sin gamla kostym upptäckte han att varken kavajen eller byxorna gick att knäppa.

– Skulle du vilja resa till månen? – Nej, aldrig i livet.

Jorden rör sig runt solen.

”Världen är så stor, så stor, Lasse, Lasse liten ...” Så börjar en gammal barnvisa.

Det finns inte ett enda moln på himlen idag. Det är skönt att vara ute i naturen.

B. efter följande ord: *den (här, där), det (här, där), de (här, där)*.

– Kommer du ihåg din första skoldag? – Ja. Den dagen glömmet jag aldrig.

– Bor du fortfarande på Björkängen? – Ja. Jag trivs i det området, så jag vill inte flytta.

– Ska du ha de där skorna på dig, John? – Javisst. De är snygga, tycker jag.

Dessutom efter nedanstående ord om dessa inte föregås av ord som följs av obestämd form: *båda, bägge, hela, halva, förra, sista, första, andra, tredje, norra, södra, västra, östra, rena, själva*.

båda barnen	<i>Jfr</i>	mina båda barn
hela livet		hela mitt liv
halva lönen		halva min lön
förra jobbet		hans förra jobb
sista arbetsdagen		min sista arbetsdag
första månaden		årets första månad
tredje barnet		vårt tredje barn
södra delen		Sveriges södra del
rena nöjet		ett rent nöje
rena lögnen		en ren lögn
själva kungen		
själva problemet		

C. för att beteckna en art.

Människan har vanligtvis 32 tänder som vuxen. Björken växer nästan överallt i Sverige.

Lejonet är ett stort kattdjur. Myran är en flitig varelse.

D. i vissa uttryck då man inte tänker på någon speciell person eller sak utan mer på funktionen.

Gå till doktorn, tandläkaren, vårdcentralen, sjukhuset, lasarettet, frisören ...

Gå till skolan, i skolan, till kyrkan, i kyrkan, till affären, till/på posten, till/på banken, till/på biblioteket, till/på apoteket, till/på arbetsförmedlingen, till försäkringskassan, till socialen ... Gå på toaletten ...

Gifta sig i kyrkan, på rådhuset ...

4 Obestämd eller bestämd form?

Använd rätt form. Sätt ut artikel där det behövs. Se exempel.

- 1 Mona-Lisa uppför sig ofta som ett bortskämt barn (bortskämt barn). Hon är van vid att alltid få sin vilja (vilja) fram, och hon tar ingen hänsyn (hänsyn) till andra människor (människa).
- 2 Magnus är stark som _____ (björn), och han äter som _____ (häst).
- 3 Ylva har nästan aldrig _____ (långbyxor) på sig, för hon tycker att hon klär bättre i _____ (kjol).
- 4 Anna-Karin har arbetat som _____ (präst) i samma _____ (församling) i 20 år. Hon skulle aldrig kunna tänka sig att byta _____ (yrke).
- 5 År 1969 landsteg den första _____ (människa) på _____ (måne) vilket var _____ (stort framsteg) för _____ (rymdforskning).
- 6 Kajsa ska gå till _____ (vårdcentral), för hon har ont i _____ (rygg).
- 7 _____ (Väder) var vackert, och _____ (sol) sken varje _____ (dag) hela förra _____ (vecka).
- 8 _____ (Mat) i Sverige är ganska dyr.
- 9 Förr trodde man att _____ (jord) var platt som _____ (pannkaka).
- 10 Lasse Larsson är _____ (ateist), men hans _____ (fru) är _____ (medlem) i svenska _____ (kyrka). Båda två är _____ (socialdemokrat).
- 11 Nästan alla _____ (barn) är förtjusta i _____ (spagetti) och _____ (köttfärssås).
- 12 – Det ligger _____ (hammare) på _____ (köksbord).
Jag undrar vems den är?
– Det är nog Rolands _____ (hammare), för han håller på att snickra.
- 13 Det sägs att _____ (hund) är människans bästa _____ (vän).
- 14 _____ (Himmel) har varit blå, och _____ (sol) har skinit varje

SUBSTANTIV

- _____ (dag) den här _____ (vecka).
- 15 – Det finns _____ (hus) till salu här i byn. Ska vi åka och titta på det?
– Ja, det kan vi göra.
- 16 Min _____ (syster) är _____ (tandhygienist).
Hennes _____ (patient) får lyssna på rogivande _____ (musik)
under _____ (behandling) vilket de flesta uppskattar.
- 17 Som _____ (barn) var Gustav ofta sjuk, men som _____ (vuxen)
har han aldrig haft några _____ (problem) med _____ (hälsa).
- 18 Sara tycker om _____ (djur). Hon har fem _____ (katt) och
två _____ (hund), men hon har ingen _____ (pojkvän)
längre. Han flyttade för några _____ (vecka) sedan, för han tyckte att Sara
brydde sig mer om sina _____ (djur) än om honom.
- 19 Ola har skaffat _____ (bil), men han har inte tagit _____ (körkort) än.
- 20 Många av de europeiska _____ (land) är _____ (medlem)
i EU.
- 21 "Den mätta _____ (dag) den är aldrig störst. Den bästa _____
(dag) är en dag av törst ..." Så börjar _____ (dikt) av den kända svenska
_____ (författare) Karin Boye.
- 22 – Vart ska du gå?
– Jag ska gå och köpa nya _____ (fisk) till min _____ (granne).
Medan han var på _____ (semester) skulle jag sköta hans _____
(akvarium). Jag gav nog _____ (fisk) för mycket _____ (mat), för
efter ett par _____ (dag) var all _____ (mat) slut, och nästan
alla _____ (fisk) döda.
- 23 I augusti varje _____ (år) är det _____ (festival) i Malmö.
Då är det mycket _____ (folk) i _____ (stad). Det finns många
_____ (tillfälle) att äta exotisk _____ (mat) och lyssna på
_____ (musik) från olika _____ (land).
- 24 _____ (Regering) lägger fram sina _____ (förslag) för
_____ (riksdag).

- 25 Jag ska gå till _____ (bibliotek) och låna ett par _____ (bok) som handlar om _____ (fågel).
- 26 Inga-Maj måste ringa till _____ (försäkringskassa), för det har blivit något fel med _____ (utbetalning) av hennes _____ (pension) denna _____ (månad).
- 27 – Kan du äta med _____ (pinne)?
– Ja, men jag föredrar att använda _____ (kniv) och _____ (gaffel).
- 28 Mellan 1618 och 1648 pågick 30-åriga _____ (krig) i Europa.
I detta _____ (krig) stupade Sveriges dåvarande _____ (kung), Gustav II Adolf.
- 29 – Har du badat i Döda _____ (hav) någon _____ (gång)?
– Nej, det har jag inte, men jag har hört att _____ (vatten) är väldigt salt där.
- 30 Ulrika har _____ (magkatarr), så hon kan varken röka _____ (cigarrett) eller tugga _____ (tuggummi). Om hon gör det får hon ont i _____ (mage).
- 31 Alla _____ (bostad) borde vara försedda med _____ (brandvarnare).
- 32 – Vad är det där för något? – Det är _____ (ljudkort) till en av mina _____ (dator).
- 33 Ingen av _____ (elev) i klass 9 b kunde komma överens med sin _____ (klassföreståndare), så hela _____ (klass) gick till _____ (rektor) för att diskutera situationen.
- 34 Freddy, som studerar långt hemifrån, kan inte åka hem vartenda _____ (veckoslut), men var _____ (gång) han är hemma träffar han i alla fall sina _____ (kompis) som han har känt hela _____ (liv).
- 35 Martin har gjort en omväxlande resa. Först åkte han _____ (tåg) från Alvesta till Malmö. Från _____ (järnvägsstation) i Malmö gick han till _____ (hamn) där _____ (flygbåt) till Köpenhamn ligger. Det tog ungefär en timme att åka _____ (båt) från Malmö till Köpenhamn.

5 Lucktext

Använd nedanstående ord i rätt form i lucktexten. Obs! Samma ord kan förekomma flera gånger i texten.

annons	försäkring	kurs	nöje	söndagsmorgon
apparat	grönsak	kök	pengar	tidning
arbetskamrat	gång	köksbord	plan	trädgård
axel	hem	lön	reparatör	utgift
barn	hus	middag	rum	vecka
dag	inkomst	månad	rygg	villa
frisör	jobb	mäklare	ränta	yrke
företag	kostnad	möbel	soffa	år

Hemma hos Anja och Harry

I augusti förra året köpte Anja och Harry sitt hus. De hade länge haft planer på att köpa villa, men de hade dragit sig för kostnaderna.

En _____ satt Anja som vanligt vid _____ och läste _____. Då såg hon en _____ om en _____

5 som var till salu. Anja och Harry tog kontakt med _____ som sålde huset.

Nu eller aldrig! Redan samma _____ bestämde de sig. Det var precis ett sådant _____ som de hade drömt om. Efter tre _____ kunde de flytta in i sin nyinköpta _____. Det kändes skönt men också lite oroligt. Skulle de klara av alla _____?

10 _____ är inte så stort, cirka 100 kvadratmeter.

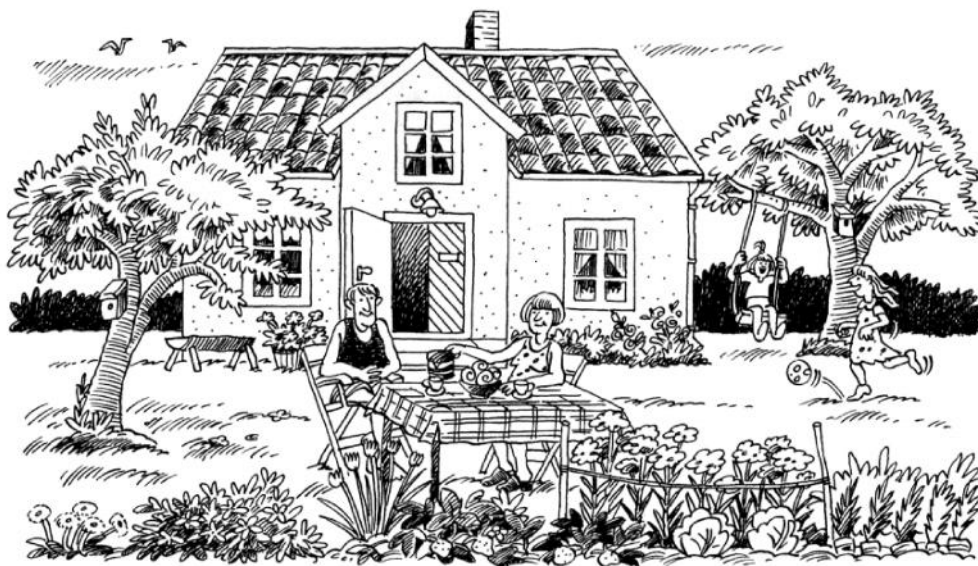
– Det räcker för oss, säger Anja. Våra två _____ har var sitt _____.

_____ är ganska stort och har moderna hushållsmaskiner. Dessutom får rätt många personer plats runt vårt _____. Det bästa är ändå

_____, fortsätter hon. Där kan _____ leka, och där kan vi

15 odla våra egna _____. Det sparar vi mycket _____ på, säger hon belåtet.

– Det är tur att både Anja och jag har fasta _____, säger Harry. Annars skulle det inte gå. Man behöver absolut två _____ för att det ska gå runt.

Jag arbetar som _____ på ett _____ som tillverkar hushållsmaskiner. Det är därför vi har så många moderna _____ i köket, säger han och skrattar lite. Anja är _____. Hon är ganska trött när hon kommer hem, fortsätter han. Hon brukar lägga sig på _____ och vila en stund innan
5 vi börjar laga _____.

– Ja, man får ont i _____ och i _____ i mitt _____, säger Anja.

Anja och Harry har inga höga _____. Pengarna räcker precis varje månad.

– Det är alltid _____ för huset, säger de. Vi ska inte bara betala _____
10 och amortering på lånen, utan _____ ska också räcka till el, sophämtning, underhåll, _____ och mycket annat.

Några dyra _____ har de inte råd med. Anja går på _____ i spanska två _____ i _____, på tisdagar och torsdagar, och Harry går ibland på styrketräning tillsammans med ett par _____.

15 – Vi skulle behöva nya _____, säger Anja och ser bekymrad ut. Titta så vår _____ ser ut! Och fåtöljerna ...!

– Det spelar väl ingen roll, säger Harry. Det är inte lönt att köpa nya möbler så länge _____ är små. Jag tycker att de ska få vara överallt i _____.

De ska väl kunna känna att det är deras _____ också.

6 Finn felen!

I den här texten finns det 20 fel. Vilka är de? Stryk under dem och rätta dem.

Händelser i natten

Oj, är klockan redan halv två? Äsch, vad spelar det för roll? Jag har ju semestern, så jag kan sova länge i morgon bitti. Sigrid fortsatte belåtet att läsa i sin spännande bok. Läslampan över sängen spred ett behagligt ljus i det lilla rummet i sommarstugan. Ute hade blåsten tilltagit, och regnet piskade mot fönsterrutorna.

5 – Det märks minsann att höst är på väg, tänkte Sigrid och la ifrån sig boken. Hon gäspade och sträckte ut handen för att släcka lampan. I samma ögonblick slocknade ljuset. Det blev kolsvart överallt, både inomhus och utomhus.

– Strömvabrottet, konstaterade Sigrid. Usch, så obehagligt! Var har jag ficklampan? Finns det några tändstickor? Sigrid trevade sig ut i köket. Aj! Nu slog hon huvudet i en öppen
10 skåpdörr. Det gjorde ont. På en hylla vid spisen fann hon en ask tändstickor och tände ett stearinljus som stod på köksbordet. Nu kändes mörker inte riktigt lika skrämmande som tidigare, fast mörkt var det, inne såväl som ute.

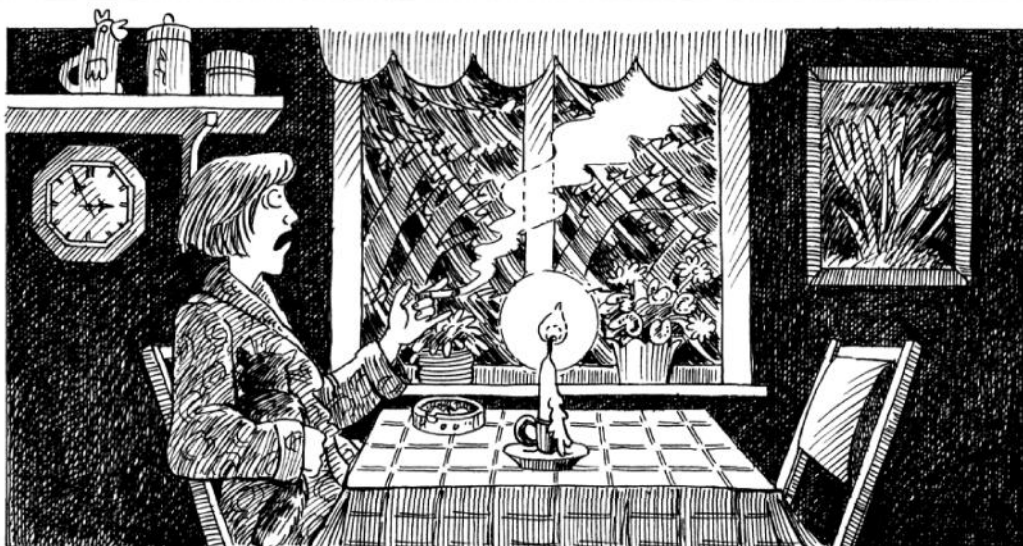
Sigrid tog på sig ett par jeans och tröjan. Det började bli kyligt i huset. De elektriska elementen höll redan på att kallna.

15 – Det skulle vara gott med en kopp starkt kaffe, tänkte Sigrid. Nej visst, nej, varken spisen eller kaffebryggaren fungerade ju ... Ett våldsamt brak avbröt hennes tankarna. Herre Gud, vad var det? Det lät som om hela huset höll på att rasa. Sigrid trodde att hjärta skulle stanna. Nu blev hon verkligen rädd på allvar. Försiktigt smög hon sig fram till köksfönstret. Trots att det var mörkt ute kunde Sigrid se vad som hade hänt. Det höga, gamla plommonträdet
20 framför huset hade knäckts av den hårda blåsten. Nu låg det sönderbrutna trädet och blockerade köksdörren. Det gick varken att komma ut eller in den vägen. Sigrid började känna sig riktigt illa till mods. Tänk om fler av de gamla träd runt huset skulle falla! Det kunde ju sluta med katastrofen. Fönstren kunde krossas och ... Varför följde jag inte med min man hem till stan? Ska jag försöka ta mig härifrån? Men jag har ju ingen bil. Ska jag gå ut på
25 stora vägen och lifta? Vad gör jag med katten? Den kan jag ju inte lämna ensam kvar? Tänk om telefonen inte fungerar! Jag måste genast kolla den. Och tänk om ...!

Nej, nu får jag skärpa mig och inte gripas av panik! Sigrid sjönk ner på en köksstol och satt och tittade ut i mörkret medan hon försökte få ordning på sina tankarna. Hon tände en cigarrett och satt en stund och betraktade den röda glöden. Katten, som hade vaknat, strök
30 sig kring hennes ben och jamade precis som om den ville säga: "Vad är det som har hänt? Varför får jag inte sova?"

– Lilla Tussan, vad ska vi ta oss till? sa Sigrid och lyfte upp katten i sitt knä.

Plötsligt hördes ett motorljud och ett par billyktor dök upp på vägen utanför huset. Genast fylldes Sigrids huvudet av en mängd funderingar. Vem kan det vara? Här bor ju bara vi och
35 Ronny, killen i huset bredvid. Han är inte hemma i natt. Det vet jag. Han sa att han skulle på fest på den mc-klubb som han är en medlem i. Tänk om det är några rånare! Vad ska jag göra?

– Jag låtsas att det inte är någon hemma här, tänkte Sigrid och blåste snabbt ut stearinljuset. Nu var hon riktigt uppskrämd. Hon kände, ja nästan hörde, hur hennes hjärtat bankade. Bilen bromsade in utanför hennes grind men fortsatte sedan sakta bort mot Ronnys hus. Där vände den och körde ut på stora vägen igen. Puh! Sigrid drog en suck av lättnad.

5 Oj! Lika plötsligt som ljuset hade försvunnit kom det tillbaka igen. Oh, så ljust det blev! Det kändes tryggt och skönt. Gatlykta på vägen utanför huset lyste på det nerfallna plommonträdet. Sigrid tittade på klockan. Kvart över tre. Det är bäst att jag går och lägger mig, tänkte Sigrid. Det tog en god stund innan hon föll i sömn. Det hade redan börjat ljusna, och blåsten och regn hade börjat avta.

10 Pang! Pang! Klirr! Sigrid satte sig upp i sängen. Hade hon drömt? Javisst. Naturligtvis hade hon drömt att hon hörde de två skotten och ljudet av glaset som gick sönder. Sigrid somnade snart igen och vaknade inte förrän hennes man kom in i sovrummet. Han var en polis och hade tjänstgjort på natten.

– Vad i Herrans namn har hänt här? var det första han sa.

15 – Ja, strömmen gick i natt och det var ett jäkla ovädret, och vårt gamla plommonträdet blåste omkull, och ...

– Ja, ja, det ser jag väl, men har du inte sett eller hört något annat?

– Nej. Jo förresten, jag tyckte att jag hörde ett par skott, men det var nog bara som jag drömde ...

20 – Nej du, det var allt riktiga skotten. Du skulle se hur Ronnys bil ser ut! Någon har skjutit sönder rutorna, och däckerna är sönderskurna. Det verkar också som om någon har försökt ta sig in i hans hus. Vet du om han är hemma förresten?

– Det vet jag inte. Han skulle ju på fest igår kväll ... Det kan väl inte ha hänt honom något?

– Det är nog bäst att vi tar reda på det. Jag går och knackar på hos honom meddetsamma.

Skrivuppgifter:

1) *Skriv en fortsättning på berättelsen.*

2) *Uppsats: "Då var jag rädd" eller "En kuslig historia".*

7 Sammansatta substantiv

Nedanstående substantiv är bildade på olika sätt. Dela upp de sammansatta orden i enkla ord. Vilka likheter hittar du mellan orden i respektive grupp? Ge gärna fler exempel.

- 1 en projektledare ett projekt + en ledare
 en prisskillnad _____
 en syrebrist _____
 en fågelskådare _____
 ett litermått _____
 ett ökenområde _____
 ett vapeninnehav _____
 Likheter/regel: _____

- 2 ett blåbär _____
 en mobiltelefon _____
 en ensamvarg _____
 ett klartecken _____
 en privatperson _____
 Likheter/regel: _____

- 3 en motvilja _____
 ett urval _____
 en framförhållning _____
 en mellanskillnad _____
 Likheter/regel: _____

- 4 en bakåtsträvar _____
 ett framsäte _____
 en uteplats _____
 ett ingripande _____
 en bortamatch _____
 Likheter/regel: _____

- 5 en räntehöjning _____
 en researrangör _____
 ett oljeutsläpp _____
 en färjeförbindelse _____

en kyrkomusik _____
 en hälsokontroll _____
 en kvinnoklinik _____
 en farozon _____
 ett känsloliv _____
 ett gatuvåld _____
 ett varumärke _____
Likheter/regel: _____

6 en lönesänkning _____
 en skattehöjning _____
 en tjänstebil _____
 ett familjeföretag _____
 en bönematta _____
 ett skattefiffel _____
Likheter/regel: _____

7 ett pojksnamn _____
 ett påslakan _____
 en fångvaktare _____
 en arbetarrörelse _____
 ett förarbevis _____
 ett lärarrum _____
 en hjärnskada _____
 ett hjärtstillestånd _____
 en mattaffär _____
 en kyrkklocka _____
Likheter/regel: _____

8 en vispgrädde _____
 en rakapparat _____
 en ringklocka _____
 en pekpinne _____
 ett blåsinstrument _____
 ett strykbräde _____
Likheter/regel: _____

SUBSTANTIV

- 9 en statsminister _____
ett bordsvatten _____
ett skyddsrum _____
en kvällsmat _____
ett världskrig _____
en fredsmäklare _____
Likheter/regel: _____

- 10 ett armbandsur _____
en järnvägsstation _____
en vitlöksklyfta _____
ett nyårslöfte _____
en trädgårdsskötsel _____
en brandkårsutryckning _____
Likheter/regel: _____

- 11 en väderleksprognos _____
en kärleksfilm _____
en fastighetsskatt _____
ett lägenhetsinbrott _____
ett äktenskapsförord _____
ett vänskapsbevis _____
ett räddningsarbete _____
ett anföringstecken _____
ett ungdomsprogram _____
ett ålderdomshem _____
en motionsanläggning _____
ett demonstrationståg _____
en universitetslärare _____
ett majoritetsbeslut _____
Likheter/regel: _____

8 Sammansatta substantiv

Bilda substantiv av de givna orden. Se exempel.

- 1 ett knä + en skada

en knäskada

- 2 läsa + glasögon

- 3 en kärlek + en roman

- 4 en fågel + ett bo

- 5 en säkerhet + en åtgärd

- 6 en tjänst + ett fel

- 7 en olja + en tank

- 8 en grädde + en kanna

- 9 en gata + en belysning

- 10 ett kök + ett skåp

- 11 om + ett byte

- 12 en nacke + ett stöd

- 13 tillbaka + en blick

- 14 en hälsa + en kost

- 15 köra + ett förbud

SUBSTANTIV

16 röd + ett vin

17 en reklam + en kampanj

18 sopa + en borste

19 en kyrka + ett råd

20 en färja + en trafik

21 risgryn + en gröt

22 en hämnd + ett begär

23 en minoritet + en regering

24 ut + ett rop

25 tolka + en service

26 en lön + en förmån

27 en snickare + byxor

28 ett barnbidrag + en utbetalning

29 naken + en badare

30 en avdelning + en föreståndare

VERB

Verb beskriver vad som händer eller vad någon/något gör, är, blir etc.

Verbens fyra konjugationer (grupper)

Verben i grupp 1-3 har svag (regelbunden böjning). Verben i grupp 4 har stark eller oregelbunden böjning.

	Grupp 1	Grupp 2a		Grupp 2b	Grupp 3
<i>Infinitiv</i>	granska	söva	styra	täcka	tro
<i>Imperativ</i>	granska!	söv!	styr!	täck!	tro!
<i>Presens</i>	granskar	söver	styr	täcker	tror
<i>Preteritum</i>	granskade	sövde	styrde	täckte	trodde
<i>Supinum</i>	granskat	sövt	styrt	täckt	trott
<i>Perf. part.</i>	granska/d, -t, -de	söv/d, -t, -da	styr/d, -t, -da	täck/t, -t, -ta	tro/dd, -tt, -dda
<i>Pres. part.</i>	granska/nde	söv/ande	styr/ande	täck/ande	tro/ende

Verben i grupp 1 har **-a** i alla former eftersom stammen slutar på **-a**.

Verb med vissa parallellformer: ana, mena, betala, koka (1+2b)
(ibland med olika betydelser) simma, sticka, tvinga; besluta, ljuda, sluta; vara (1+4) (Se s. 206!)

Verben i grupp 2 får **-e** i presens eftersom stammen slutar på konsonant.
De verb som har **-r** (ibland **-l**) i stammen, t.ex. *styra*, *tåla*, får ingen ändelse i presens.

I grupp 2b är ändelsen **-te** i preteritum i stället för **-de**. Det gäller alla regelbundna **-er**-verb som har **p, t, k, s, x** (ibland **-n**) i stammen, t.ex. *löpa*, *sköta*, *värka*, *lysa*, *växa*, *bryna*.

Vissa verb i grupp 2 får omljud, d.v.s. byter vokal, eller får någon annan förändring:

böra	–	bör	borde	bort	
dölja	dölj!	döljer	dolde	dolt	
göra	gör!	gör	gjorde	gjort	
smörja	smörj!	smörjer	smorde	smort	
spörja	spörj!	spörjer	sporde	sport	
töras	–	törs	torde	torts	
glädja	gläd!	gläder	gladde	glatt	vokalförkortning ger -dde, -tt
lägga	lägg!	lägger	la(de)	lagt	
skälva	skälv!	skälver	skälvde	skälv	
smälla	smäll!	smäller	smällde	smällt	
			small	smällt	
svälja	svälj!	sväljer	svalde	svalt	
säga	säg!	säger	sa(de)	sagt	
sälja	sälj!	säljer	sålde	sålt	
sätta	sätt!	sätter	satte	satt	
välja	välj!	väljer	valde	valt	
vänja	vänj!	vänjer	vande	vant	

VERB

skilja stöd(j)a	skilj! stöd!	skiljer stöd(j)er	skilde stödde	skilt stött	vokalförkortning ger -dde, -tt
föda byta vända gifta döma	föd! byt! vänd! gift! döm!	föder byter vänder gifter dömer	födde bytte vände gifte dömde	fött bytt vänt gift dömt	vokalförkortning ger -dde, -tt " " -tte, -tt ett -m- i ord som har med <i>dom</i> att göra ett -m- i slutet av ord och före annan konsonant ett -n- före -d och -t
glömma känna	glöm! känn!	glömmer känner	glömde kände	glömt känt	

Verb med vissa parallellformer: sprida, strida; duga, lyda; begrava, gala (2a + 4)
(ibland med olika betydelser) spritta; vika; drypa, dyka, fnysa, frysa, nysa, ryka, rysa, strypa; smälta, svälta, växa (2b+4) (Se s. 206!)

Verben i *grupp 3* har lång vokal i stammen. Vokalen är dock kort i preteritum, supinum och perfekt particip. Därför får vi **-dde, -tt**. Vissa verb i *grupp 3* har från början varit *grupp 2*-verb, t.ex. *kläda, breda*.

Grupp 4 – Starka verb

<i>Infinitiv</i>	brista	gripa	stryka	bära
<i>Imperativ</i>	brist!	grip!	stryk!	bär!
<i>Presens</i>	brister	griper	stryker	bär
<i>Preteritum</i>	brast	grep	strök	bar
<i>Supinum</i>	brustit	gripit	strukit	burit
<i>Perf. part.</i>	brust/en, -et, -na	grip/en, -et, -na	struk/en, -et, -na	bur/en, -et, -na
<i>Pres. part.</i>	brist/ande	grip/ande	stryk/ande	bär/ande

Se verblistan s. 206!

Starka verb har *avljud*, d.v.s. byter vokal efter vissa mönster. I preteritum byter man vokal (undantag: kom, sov, var), och man har ingen ändelse. I supinum byter man ibland vokal, och ändelsen är **-it**.

Grupp 4 – Oregelbundna verb

<i>Infinitiv</i>	se	förstå	ligga
<i>Imperativ</i>	se!	förstå!	ligg!
<i>Presens</i>	ser	förstår	ligger
<i>Preteritum</i>	såg	förstod	låg
<i>Supinum</i>	sett	förstått	legat
<i>Perf. part.</i>	se/dd, -tt, -dda	förstå/dd, -tt, -dda	-leg/ad, -at, -ade
<i>Pres. part.</i>	se/ende	förstå/ende	liggande

(Se verblistan s. 209!)

Oregelbundna verb har inget regelbundet böjningsmönster. De har böjningsformer som man känner igen från de regelbundna grupperna.

1 Användning av verbformer

Verb 1 i en verbkedja kallas **finit verb**. Finita verbformer är *imperativ, presens och preteritum* (imperativen står utan subjekt). Dessa verbformer uttrycker tempus (tid).

Verb 2, 3 etc. i en verbkedja kallas **infinita verb**. Infinita verbformer är *infinitiv, supinum, perfekt particip* och *presens particip*. Dessa verbformer kan inte själva uttrycka tempus.

Infinitiv använder man

- efter infinitivmärket **att** – Det är ett stort nöje **att få** träffa dig. – Det samma.
- efter *de flesta hjälpverb* (ej ha/vara) – Jag har aldrig **kunnat sticka**. – Jag kan lära dig.
- efter *vissa andra verb* Jag har aldrig **behövt baka**, för min man är bagare.

(Se s. 40!)

Imperativ använder man för att uppmana någon att (inte) göra något.

Fresta mig inte! **Bered** dig på det värsta! **Stör** mig inte! **Släck** cigaretten! **Må** så gott! **Försök** sova nu!

Presens och **preteritum** använder man för att uttrycka tempus (tid).

Torsten **tjänstgör** som studierektor nu. Tidigare **arbetade** han som lärare i historia och geografi.

Vi **ska** gå till chefen och begära påökt i morgon. För en tid sedan **sa** han att vi kanske **skulle** få löneförhöjning. Jag **har** skrivit många brev i mina dar. Jag **hade** skrivit många kärleksbrev till John innan han **friade** till mig.

Supinum använder man efter hjälpverbet **ha** (ha, har, hade).

- Vad har du **ätit** till lunch?
- Hamburgare med pommes frites. När jag (hade) **tagit** två tuggor mädde jag illa.
- Varför har du inte **sagt** något om det. Det borde du (ha) **gjort**. Vi ska nämligen ha hamburgare till middag.
- Jag skulle (ha) **sagt** det om jag (hade) **kommit** ihåg det.

Det temporala hjälpverbet **ha** kan utelämnas

- i bisats som finit verb (har, hade) före supinum
 - i alla satser som infinit verb (ha) i en verbkedja före supinum.
- I ledig stil behåller man ofta hjälpverbet.

Perfekt particip använder man

- som adjektiv Eva och Per är **förvånade** över vad som har hänt i deras firma.
- som adverb De tittar **bekymrat** på varandra.
- som substantiv De måste nog säga upp fem av sina **anställda**.
- som preposition Dessa fem får gå **oavsett** lämplighet.

Presens particip använder man

- som adjektiv FN är en organisation som bl.a. har **fredsbevarande** uppgifter.
- som adverb, ofta vid rörelseverb Olof tittade **granskande** på den nyanställdas klädsel.
- som substantiv Sekreteraren, som var sen, kom **inrusande** på mötet.
- som preposition – Har du inte fått mina **meddelanden**? – Nej.
- en preposition Det finns fler **studerande** på gymnasienivå idag än det fanns förr i tiden.
- en preposition – Jag ringer **angående** er annons om en Saab. – Jaha ...

2 Alla konjugationer

Skriv alla former av verben. Se exempel.

<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum + ändelser i perfekt particip</i>	
odla	<i>odla!</i>	<i>odlar</i>	<i>odlade</i>	<i>odla/t</i>	<i>-d, -t, -de</i>
så					
överväga					
ösa					
hugga					
uppmåna					
förmå					
skryta					
anlända					
utföra					
avsky					
avsätta					
inbilla					
styrka					
bete sig					
sjuda					
svimma					
godkänna					
stöta					
mottaga					
skingra					
sno					
avstå					
leda					

trafikera	_____	_____	_____	_____	_____
bedöma	_____	_____	_____	_____	_____
övervinna	_____	_____	_____	_____	_____
belysa	_____	_____	_____	_____	_____
bekräfta	_____	_____	_____	_____	_____
kartlägga	_____	_____	_____	_____	_____
strö	_____	_____	_____	_____	_____
mäta	_____	_____	_____	_____	_____
berömma	_____	_____	_____	_____	_____
behålla	_____	_____	_____	_____	(-)_____
förvärva	_____	_____	_____	_____	_____
spänna	_____	_____	_____	_____	_____
fullgöra	_____	_____	_____	_____	_____
uppfatta	_____	_____	_____	_____	_____
släppa	_____	_____	_____	_____	_____
innebära	_____	_____	_____	_____	_____
skvätta	_____	_____	_____	_____	-_____
stjäla	_____	_____	_____	_____	_____
påtala	_____	_____	_____	_____	_____
anfälla	_____	_____	_____	_____	_____
stryka	_____	_____	_____	_____	_____
vrida	_____	_____	_____	_____	_____
skärpa	_____	_____	_____	_____	_____
svära	_____	_____	_____	_____	_____
påminna	_____	_____	_____	_____	_____

3 Tempussystemet (s. 34 och 35)

före NU

A. PERFEKT

- avslutad aktivitet men okänd eller pågående tidpunkt

När? Okänd tidpunkt eller t.ex. idag, den här månaden, i år

Vi **har** en sommarstuga som vi **har rustat upp**, så nu **är** den modern och fin.
Jag **har jobbat** 60 timmar den här veckan.

- påbörjad men ej avslutad aktivitet

Vi **har haft** vår sommarstuga i två år, och vi **trivs** bra i den.

DÅ

B. PRETERITUM

- avslutad aktivitet och bestämd, avslutad tidpunkt (nämnd eller underförstådd)

När? igår, 1978, när jag var liten

Peter **tog** sin examen 1996.

före DÅ

PLUSKVAMPERFEKT

- avslutad aktivitet före DÅ

De anställda på mitt företag **var** nöjda (2)
eftersom de **hade fått** löneförhöjning (1).

- påbörjad men ej avslutad aktivitet före DÅ

När jag **hade studerat** i två år **fick** jag erbjudande om ett bra jobb i Sverige, men jag **tackade** nej eftersom jag inte **var** klar med mina studier.

efter DÅ

FUTURUM PRETERITUM

- en aktivitet efter DÅ (skulle, tänkte, ämnade + infinitiv)

I morse **steg** jag upp tidigt (1), för jag **skulle spela** tennis med Adam redan klockan sex (2).

PLUSKVAMPERFEKT

- för aktivitet nr 1 om det finns två eller flera aktiviteter efter varandra.

När vi **hade spelat** (1) tennis **skulle** vi **åka** (2) direkt till våra jobb.

Börja här!

NU

efter NU

PRESENTIS

- pågående aktivitet

Ali **går** i trafikskola nu.
Det **hörs** att du **är** förkyld.

något allmänt

Vi **har** fem veckors semester i Sverige.

en vana

Många ungdomar **dricker** öl idag.

PRETERITUM

ett omdöme om något i nutid

– Det **var** roligt att träffa dig, men det **var** tråkigt att höra att du inte mår bra.

IMPERATIV

en order, befallning, uppmaning
eller önskan i nutid och framtid

– **Ät** upp maten, Lisa! – Ja.

Framtid (futurum) uttrycks på olika sätt:

- framtida aktivitet

PRESENTIS + tidpunkt

Klass 2a **flyger** till London på skolresa nästa vecka.

SKA + infinitiv (+ tidpunkt)

subjektivt; någon har sagt, bestämt, lovat etc.

Min dotter **ska bli** flygvärdinna.
Jag **ska redovisa** mitt specialarbete om en månad.
Pappa har lovat att vi **ska gå** på cirkus på lördag.
Mamma har sagt vi **ska få** nya kläder när det blir rea.

TÄNKER, ÄMNA + infinitiv

subjektivt; plan

Jag **tänker stanna** hemma några år om jag får barn.

KOMMER ATT + infinitiv

objektivt; prognos. Man kan inte påverka
händelseförloppet.

Erik **kommer att ångra** att han har gift sig med Krista.
Det **kommer att hända** mycket i kväll.

PERFEKT

- för aktivitet nr 1 om det finns två eller flera aktiviteter efter varandra i framtiden.

När jag **har talat** med fackombudet (1) **ska** jag **kontakta** chefen (2).
Vi kan inte utvärdera kursen i data (2) förrän vi **har avslutat** den (1).

Kommentar till tempussystemet (s. 34 och 35):

Presenssystemet

- presens
- perfekt
- olika sätt att uttrycka futurum efter NU

Preteritumsystemet

- preteritum
- pluskvamperfekt
- olika sätt att uttrycka futurum efter DÅ

Man blandar inte gärna tempus från de olika systemen om det logiskt sett inte är nödvändigt.

Ex. Elsa har fortfarande kvar sin docka som hon fick för 50 år sedan.

Presens eller preteritum använder man som "grundtempus" när man beskriver eller berättar något. Man börjar med den första händelsen och fortsätter sedan att berätta i kronologisk ordning.

Ibland måste man ställa flera aktiviteter i tidsrelation till varandra. Då använder man perfekt, pluskvamperfekt, futurum och futurum preteritum enligt ovanstående regler.

4 Välj rätt tempusform!

Välj rätt tempus/verbform av de verb som står inom parentes. Se exempel.

- 1 – Vem vann fotbollsmatchen igår? (vinna)
 – Det gjorde AIK. Den nye spelaren nickade in den avgörande bollen i sista minuten. (göra, nicka)
- 2 – Vilken vacker matta du _____ i vardagsrummet! Vem _____ den? (ha, väva)
 – Moster Stina.
- 3 När Per-Ola och jag _____ varandra i fem år _____ vi oss. Det är länge sedan nu. (känna, gifta)
- 4 – Snart är skolan slut. Vad _____ du _____ när du _____ studentexamen? (göra, ta)
 – Jag _____ inte. Jag _____ inte _____ mig än, men jag _____ att jag _____ in till vårdhögskolan.
 (veta, bestämma, tro, söka)
- 5 – Hur _____ du till jobbet? (komma)
 – Ove och jag _____. Han kör varannan vecka och jag varannan. (samåka)
 – _____ det inte jobbigt att _____ beroende av andra? (vara, vara)
 – Nej, jag _____ att det _____ bra. (tycka, gå)
- 6 – Vad _____ en revisor? (göra)
 – Han eller hon _____ bl.a. bokföringen i olika företag. (granska)
- 7 – Hur _____ det till med min man idag, doktor Alkvist? (stå)
 – Jodå. Han _____ lite trött efter operationen, men han _____ att _____ sig bättre redan om ett par dagar. (vara, komma, känna)
- 8 – Vet du hur länge Skåne _____ Sverige? (tillhöra) – Ja. Sedan 1658.
- 9 – Så synd att din gamla tvättmaskin _____ sönder härförleden. Hur _____ den nya? (gå, vara)
 – Den _____ jättebra. Nu kan jag tvätta mer åt gången. Den här maskinen

- _____ 4 kilo, och den gamla _____ bara 2,5 kilo. (vara, rymma, ta)
- 10 Alla kvinnor _____ inte _____ sina mäns efternamn. Min bästa väninna Kristina _____ sitt flicknamn i alla år, och hon tycker att det fungerar bra. (vilja, bära, behålla)
- 11 – När _____ Göran Persson som statsminister? (tillträda)
– Det _____ han i mars 1996. (göra)
- 12 – Kommer du ihåg när du _____ offentligt första gången? (röka)
– Ja. När jag _____ 16 år, och då _____ jag minsann _____ i tre år. (vara, smygröka)
- 13 – När _____ du att din man _____ en annan? (märka, ha)
– När vi _____ gifta i sju år. (vara)
- 14 – Igår morse _____ jag i min kalender, och jag _____ att jag hade mycket att _____ under dagen. När jag _____ , _____ jag _____ tennis med Kristian, och därefter _____ jag _____ på teater med min fru.
(titta, se, göra; sluta, jobba; spela, gå)
– Oj då! _____ du verkligen med allt det? (hinna)
– Tyvärr _____ jag sjuk efter tennisen, så jag _____ tvungen att _____ hem och _____ mig. (bli, vara, gå, lägga)
– Vad _____ din fru om det? (säga)
– Hon _____ på teater med en väninna i stället och _____ mig ensam hemma. (gå, lämna)
– Stackare!
- 15 – Jag _____ nyligen på TV att lungcancer _____ att _____ kraftigt bland kvinnor. (höra, komma, öka)
– Jaså. Vad _____ det på? (bero)
– Det _____ på att kvinnor _____ mer idag och att de _____ tidigare nu än förr. (bero; röka; börja, röka)

- 16 Förr i tiden var herr Malm ingen bra talare. Han var alltid så nervös. När han efter många år äntligen _____ sin rädsla att _____ inför publik _____ han en mycket god talare. (övervinna, tala, bli)
- 17 Jag _____ på en två timmar lång föreläsning igår kväll. När den _____ i en timme _____ folk _____ lokalen. Föreläsaren _____ inte förmåga att _____ publiken. (vara, pågå, börja, lämna, ha, engagera)
- 18 – Vad _____ det med Karl-Oskar igår? Han _____ sig så konstigt på festen hos Mia. (vara, bete)
- Jag _____ inte säkert, men jag _____ att han _____ ledsen igår därför att hans fästmö _____ förlovningen. (veta, tro, vara, bryta)
- 19 – Hur _____ det att _____ med våra pensioner? (komma, bli)
- Ja, det _____ man verkligen _____ sig. Jag _____ pengar till min pension i flera år nu. (kunna, fråga, avsätta)
- Vad duktig du _____! Hur mycket _____ du per år?
- Ett par tusen. (vara, avsätta)
- 20 – Goddag. Det är så att jag _____ avslag på min ansökan om bostadsbidrag. Det är Ulla Lind som _____ mitt ärende. _____ jag _____ med henne? (få, handlägga, kunna; få, tala)
- Nej, det _____ tyvärr inte. Hon _____ hos oss. Dessutom _____ jag här på datorn att beslutet inte _____ att _____ . (gå, sluta, ser, gå, överklaga)
- 21 – Jag får _____ sorgen. Det var verkligen oväntat. När _____ du beskedet om att din far _____? (beklaga, få, avlida)
- När jag _____ mig på semester i Afrika, så jag _____ genast min resa och _____ hem. (befinna, avbryta, åka)
- 22 När Emma _____ hemmafru i tio år _____ hon sitt gamla arbete. (vara, återuppta)

- 23 – Firma X & Y _____ 20 miljoner förra året. (omsätta)
 – Hur _____ det för dem nu då? (gå)
 – Jodå. Det _____ bra. De _____ häromdagen att halvårsbokslutet _____ mycket bra ut. (gå, tillkännage, se)
- 24 Igår natt _____ polisen en razzia på en spelklubb i centrala Kalmar. Såvitt polisen _____ vid razzian _____ det inga oegentligheter där just då. (göra; kunna, se; förekomma)
- 25 – I går _____ min chef mig att _____ extra i helgen. (be, jobba)
 – Jaså. _____ du med på det då? (gå)
 – Ja, jag _____ inget val. Vi _____ så mycket att göra just nu, och man vill ju gärna _____ till. (ha, ha, hjälpa)
 – Det _____ synd! Vi _____ ju i söndags kväll att vi _____ ut i skogen och _____ svamp.
 (vara, bestämma, åka, plocka)
- 26 – Häromdagen _____ jag på Eva på stan. Hon _____ strålande ut. (stöta, se)
 – Jaså. Ja, det _____ hon alltid _____. (bruka, göra)
 – Hon _____ att hon _____ på ett nytt jobb om ett par veckor. (berätta, börja)
 – Så roligt för henne! Hon _____ ju aldrig _____ riktigt bra på sitt nuvarande jobb. (trivas)
- 27 Igår _____ jag och _____ mig sent. När jag _____ i två timmar _____ jag av att jag _____ på toaletten. Sen _____ jag inte _____ igen utan _____ vaken länge. Precis när jag _____, _____ naturligtvis väckarklockan. Jag _____ tvungen att _____, för jag _____ till Stockholm och _____ inte _____ planet. (gå, lägga, sova, vakna, behöva, gå, kunna, somna, ligga, somna, ringa, vara, stiga upp, flyga, få, missa)

5 Infinitiv utan att = ren infinitiv

Ren infinitiv används alltid efter följande hjälpverb:

(böra)	bör	borde	bort
få	får	fick	fått
kunna	kan	kunde	kunnat
låta	låter	lät	låtitt
–	lär	–	–
–	må	måtte	–
–	måste	måste	måst
(skola)	ska(II)	skulle	skolat
–	–	torde	–
vilja	vill	ville	velat

Jag **borde** aldrig **ha** börjat röka, sa Evert.
 Igår **fick** Nils **veta** att han hade vunnit en bil.
 Ni **borde kunna lära** er det här, sa vår lärare.
 Min far **lät bygga** en lekstuga till barnen.
 Eskil **lär vara** rik.
 Bosse **lär** inte **klara** sig på sin lön.
 Ja, **må** hon **leva**!
Måtte det **sluta** regna snart!
 – **Måste** du alltid **tjata** på mig? – Förlåt!
 – **Skulle** du inte **göra** läxan nu? – Vad sa du?
 Det **torde** inte **dröja** länge förrän Isa och Bengt gifter sig.
 Ida har alltid **velat lära sig** att virka.

Man använder infinitiv utan att även efter vissa andra verb, t.ex.

behöva	
bruka	
råka	(av en händelse göra något)
tänka	(ha för avsikt att göra något)
töras, törs, tordes, torts	(våga)
ämna	(tänka, ha för avsikt att göra något)
tyckas	(ge intryck av att göra något)
verka	"
förefalla	"
börja	
sluta	
försöka	
hinna	(ha tid att göra något)
våga	
orka	
slippa	
låtsas	

– Du **behöver** inte **be** om ursäkt, Kim. – Jaså.
 Tim **brukar lägga undan** lite pengar varje månad.
 – Jag **råkade köra på** en katt i morse. – Oj då!
 Maria **tänker stanna** i Sverige.
 – Jag **törs** inte **prata** med chefen. – Så dumt!
 Ante **ämnar berätta** allt för sina föräldrar.
 Erik **tycks ha** tråkigt i skolan.
 Inez och Frans **verkar trivas** bra ihop.
 Hasse **förefaller vara** en klok man.
 – Emil har **börjat snusa**. – Usch då!
 Det har **slutat snöa** nu.
 – Du måste **försöka komma** i tid på morgnarna, Torsten. – Ja, jag lovar.
 – Jag **hinner** inte **äta** lunch. – Det var inte bra!
 Karl **vågar** inte **gå** ensam till skolan.
 – Jag **orkar** inte **jobba** mer idag.
 – Nej, det räcker nu.
 – Du **slipper städa** idag. Det kan jag göra.
 – Det var snällt av dig!
 Elsa **låtsades sova** när hennes man kom hem i natt.

Ibland kan man se infinitiv med att efter några av dessa verb, t.ex. *sluta*, *orka*, *slippa*.

6 Infinitiv med och utan att

Infinitiv med att använder man

– när infinitiven är bestämning till ett *adjektiv*, ett *substantiv* och ett *självständigt pronomen*

Sofia är **villig att hjälpa till** på din fest på lördag.
Professor Alms föreläsning var **intressant att lyssna på**.

Yngve har ingen **möjlighet att komma** i kväll.
Ida har stora **svårigheter att lära sig** svenska.
Vi har **många saker (mycket) att göra** idag.

Jfr ... som vi ska göra.

Larsson har **inget att dölja**.
Vi måste köpa **något att äta**.
Jag måste ha **någon att prata med**.

Jfr ... som han vill dölja.

Jfr ... som vi kan äta.

Jfr ... som jag kan prata med.

– när infinitiven står efter preposition och partikel

Rune **funderar på att flytta** utomlands.
Jag har inte haft minsta **tanke på att flytta**.

Emil är **van vid att köra** bil.
Jakob har stor **vana vid att sköta** småbarn.
Han och hans fru har nämligen fyrlingar.

Jag **tycker om att spela** golf.

Du måste **komma ihåg att låsa** dörren.

Se även konjunktionerna *för att*, *genom att*, *utan att*, *efter att*. (Se s. 135!)

Ibland ser man infinitiven med att och ibland utan att när infinitiven är

– egentligt subjekt

Det är nyttigt **att motionera**.
formellt subj. egentligt subj.

(Att) motionera är nyttigt.
egentligt subj.

Det är spännande **att spela poker**.
Det är svårt för mig **att tala svenska**.
Det är inte så lätt **att få jobb** idag.

(Att) spela poker är spännande.
(Att) tala svenska är svårt för mig.
(Att) få jobb idag är inte så lätt.

– objekt

Jag gillar **att titta på sport på TV**.
objekt
Ester och Knut har beslutat **(att) gå skilda vägar**.
Jag vill lära mig **(att) tala flytande spanska**.
Du får inte glömma **att köpa socker** idag.
Du kan fortsätta **(att) läsa**.

Elin har alltid lyckats **(att) få det hon vill ha**.
Jag orkar inte **(att) sitta vid skrivbordet hela dagen**.
Du slipper **(att) diska** om du har annat för dig.
Svante har slutat **(att) röka**.
– Vad önskar min herre **(att) dricka till maten**? – Öl, tack.

Se även avsnittet om satsförkortningar s. 199!

7 Infinitiv med eller utan att?

Ändra de meningar som är felaktiga. Se exempel.

1 – Är ni beredda ^{att höra} höra hela sanningen?	– Ja.
2 – Det är svårt för mig att ^{att förstå} jag förstår allt.	– Ja, det förstår jag.
3 – Vi har kommit överens om att gå hem nu.	– Har vi?
4 – Har du lust gå på bio i kväll?	– Ja, gärna.
5 – Vill du hjälpa till att diska?	– Helst inte.
6 – Av min läkare har jag fått rådet att sluta röka.	– Ja, det är nog klokt.
7 – Det är inte lätt för mig att jag pratar korrekt svenska.	– Nej, det är inte så lätt.
8 – Det är skönt att ligga länge på morgnarna.	– Ja, det är det verkligen.
9 – Du har allt att vinna på att försöka en gång till.	– Tror du det?
10 – Jag ska passa på besöka Jiri när jag är i Prag.	– Hälsa från mig!
11 Jag tänker inte komma i morgon.	– Jaså!
12 Oskar är road av gå på konsert.	
13 – Finns det ingen att fråga här?	– Jo. Fråga Ann där borta!
14 – Det kan vara svårt att vänja sig vid att äta nya rätter.	– Ja, det kan det vara.
15 – Vi lät resa ett tält inför en fest i våras.	– Så praktiskt!
16 – Att gå på bio är roligt.	– Ja, det tycker jag med.
17 – Anders råkade somna på historielectionen igår.	– Så pinsamt för honom!
18 – Vi har inte råd byta bil i år.	– Nej, vi måste nog vänta.
19 – Det är härligt komma ut i naturen då och då.	– Ja, det har du rätt i.
20 – Vi brukar att dricka vatten till maten.	– Det är nyttigt.
21 – Du måste lova att vara hemma senast klockan tre.	– Ja, jag lovar.
22 – Jag kommer inte åt att öppna källarfönstret.	– Jag ska hjälpa dig.
23 Ali är säker på att klara högskoleprovet bra.	

24 – Det är tråkigt och vara hemma varje kväll.	– Ja, är det inte?
25 Per visade stor glädje över att ha fått ett stipendium.	
26 Min chef är trevlig prata med.	
27 – Vill du ha någonting äta innan du lägger dig?	– Gärna en smörgås, tack.
28 – Du behöver inte att komma i morgon.	– Jaså?
29 Nu har det börjat regna igen.	– Så trädigt!
30 – Det var omöjligt att få tag på Helena igår.	– Så konstigt!
31 – Har du något annat att tillägga?	– Jag kommer inte på nåt.
32 – Erik längtar efter få komma hem från sjukhuset.	– Ja, det är klart.
33 – Hur går det till att laga ett cykeldäck, pappa?	– Fråga mamma!
34 Ester vill bo kvar hemma så länge som möjligt.	
35 – Ni verkar ha förstått det här. Eller ...?	– Javisst.

8 Ska – skulle

1. Futurum (ska + infinitiv)

Yngve säger att han **ska gå** direkt hem när han har handlat.

Eva är lite nervös idag. Hon **ska** nämligen **ha** en tentamen klockan tre i eftermiddag.

Arne är ute och tittar på en ny kostym, för han **ska** snart **gifta sig**.

Futurum preteritum (skulle + infinitiv)

uttrycker det som skulle hända efter DÅ (efter preteritum och pluskvamperfekt).

Yngve sa att han **skulle gå** direkt hem när han hade handlat.

Eva var lite nervös igår morse. Hon **skulle** nämligen **ha** en tentamen klockan tre.

I förra veckan köpte Arne en ny kostym, för han **skulle gifta sig** på lördagen.

Futurum exaktum (ska + ha + supinum)

Katrin lovar att hon **ska ha läst ut** min bok före klockan åtta i kväll.

Futurum exaktum preteritum (skulle + ha + supinum)

uttrycker att något hänt mellan två tidpunkter i dåtid.

Igår morse lovade Katrin att hon **skulle ha läst ut** min bok före klockan åtta på kvällen.

När Karl började på bokförlaget Lärkan 1969 visste han inte att förlaget **skulle ha gett ut** en bok som fick ett stort pris 1996.

(Se även tempussystemet s. 34 och 35.)

2. Konditionalis 1 – 2

Konditionalis används i en huvudsats som står tillsammans med en villkorssats (= om-sats) eller med ett underförstått villkor.

Bisatsen innehåller något som är möjligt men knappast troligt eller något som är orealistiskt.

Konditionalis 1

används för att uttrycka något som är möjligt, tänkt, önskat men inte troligt.

Om du följde läkarens råd	skulle du bli frisk. blev du frisk.
Om jag vann en miljon	skulle jag åka jorden runt. åkte jag jorden runt.
Ifall du inte talade sanning	skulle jag bli besviken. blev jag besviken.
Hade jag bättre språkkunskaper	skulle jag skaffa mig en internationell utbildning.
= Om jag hade bättre språkkunskaper	skaffade jag mig en internationell utbildning.
Om jag var (vore) i dina kläder	skulle jag skänka bort hela vinsten. skänkte jag bort hela vinsten.

Konditionalis 2

används för att uttrycka något som är helt orealistiskt.

Om du hade följt läkarens råd	skulle du ha blivit frisk. hade du blivit frisk.
--------------------------------------	---

Om jag hade vunnit en miljon igår	skulle jag ha åkt jorden runt.
hade jag åkt jorden runt.
Ifall du inte hade talat sanning	skulle jag ha blivit arg.
hade jag blivit arg.
Hade jag varit 20 år yngre
= Om jag hade varit ...	skulle jag ha skaffat mig en internationell utbildning.
hade jag skaffat mig en internationell utbildning.
- Vad dum du är! Du skulle ha gift dig med Albin.
 - Ja, hur kunde jag säga "nej" till honom?
 - Varför har jag så svårt att bestämma mig? Jag skulle ha tagit jobbet som jag blev erbjuden.
 - Ja, det var nog dumt av dig att inte ta det.

3. I artighetsfraser

– Skulle du vilja hjälpa mig med en sak?	– Javisst.
– Jag skulle vilja ha en oxstek på 1,5 kg.	– Jaha. Här har vi en fin stek.
– Skulle jag kunna få låna telefonen?	– Javisst. Det går bra.

9 Konditionalis 1 och 2

Vad skulle du (inte) göra? (Vad gjorde du (inte)?)

- 1 Om jag fick 20.000 kronor tillbaka på skatten skulle jag göra en resa i Europa.
- 2 Om jag var lärare i svenska för invandrare _____
- 3 Om jag vaknade av att en tjuv befann sig i mitt sovrum _____
- 4 Om jag blev hotad till livet _____
- 5 Om jag fick veta att min kompis ljög för mig _____
- 6 Om jag fick reda på att jag bara hade ett år kvar att leva _____

Vad skulle du (inte) ha gjort? (Vad hade du (inte) gjort?)

- 7 Om jag hade varit gift med en mångmiljonär _____
- 8 Om jag hade fått leva om mitt liv _____
- 9 Om jag hade varit 75 år idag _____
- 10 Om jag hade varit invandrarminister i Sverige _____
- 11 Om dygnet hade haft 30 timmar _____

10 Partikelverb

Ett partikelverb består av ett enkelt verb + en partikel. Partikeln, som kan vara t.ex. ett adverb eller en preposition, ändrar det enkla verbets betydelse. Partikeln är alltså betydelsebärande, och därför måste man betona den.

Exempel på adverb som används som partiklar:

in – ut, upp – ner, hem – bort, fram, fast, förbi, igen, igång, ihjäl, kvar, loss, samman, undan

Exempel på prepositioner som används som partiklar:

av, efter, för, ifrån, igenom, i, med, emot, om, på, till, ur, åt, över

Jämför betydelsen av verben när verbet respektive partikeln är betonad:

Verbet är betonat

Partikeln är betonad

dricka **ur** _____

dricka **ur** _____

gå med _____

gå med _____

gå på _____

gå på _____

hålla på _____

hålla på _____

köra hem _____

köra hem _____

köra på _____

köra på _____

läsa om _____

läsa om _____

skriva på _____

skriva på _____

skrika till _____

skrika till _____

slå på _____

slå på _____

ta av _____

ta av _____

ta med _____

ta med _____

ta på _____

ta på _____

tycka om _____

tycka om _____

lägga sig i _____

lägga sig i _____

11 Partikelverb

Partikeln placerar man:

1. efter det sista verbet i en verbkedja

Du måste **räkna upp** alla namn som står på listan.

Du får inte glömma att **stänga av** spisen.

Strykjärnet får du inte heller glömma att **stänga av**.

2. före eller ibland efter reflexivt pronomen

Pontus hann inte **klä om sig** till teatern igår. (klä om sig)

Måste du alltid **bry dig om** vad andra säger? (bry sig om)

Före eller efter reflexivt pronomen ger ibland olika betydelser:

ta för sig (servera sig; förse sig)

ta sig för (göra)

Varsågod och **ta för dig** av maten!

– Du kan väl komma hem till mig på lördag om du inte har något annat att **ta dig för** då. – Ja, gärna.

Ibland har ett partikelverb mer än en betydelse.

Diskutera betydelsen av följande partikelverb och skriv sedan egna exempel med dem.

lägga undan	<i>Jag lägger undan 200 kronor varje månad.</i> <i>Lägg undan era böcker nu!</i>
ställa in	
äta upp	
spä ut	
växa ur	
slå igen	
rycka till	
stanna kvar	
dricka ur	
ta med sig	
ha med sig	
stänga av	
hålla efter	
gå av	

ha för sig	
vila upp sig	
mjuka upp	
rå för	
klä ut sig	
bygga om	
köra på	
hitta på	
slå igenom	
slå ifrån	
jobba över	
hålla ihop	
spela in	
slå fast	
hålla upp	
läsa om	
skämma bort	
leta igenom	
lägga upp	
köra om	
röra till	
svämma över	
läsa ut	
lägga sig i	
ta ut sig	
ta sig ut	

12 Partikelverb och sammansatta verb

Partikelverb och sammansatta verb har ibland ungefär samma betydelse. Partikelverbet används i ledigt språk medan det sammansatta verbet används i formellt språk.

räkna av	avräkna	Vi kan räkna av 100 kronor på priset. Rabatten på 50% avräknas i kassan.
visa upp	uppvisa	Man måste visa upp sin kasse för kassörskan. För byte av vara måste kvitto uppvisas .
ta med	medtaga	Ta med papper och penna i morgon! Djur får ej medtagas i kyrkan.
mäta upp	uppmäta	Per mätte upp åtta mått kaffe till åtta koppar. Rekordhöga temperaturer har uppmätts i år.

Ibland har partikelverbet en konkret betydelse medan det sammansatta verbet har en mer abstrakt betydelse.

stå kvar	kvarstå	Lars står fortfarande kvar och väntar på Eva ute i regnet. Bara ett problem kvarstår att lösa innan vi fattar beslut.
lösa upp	upplösa	Man måste lösa upp den här tabletten i vatten. Många äktenskap upplöses nuförtiden.
lägga fram	framlägga	Glöm inte att lägga fram rena kläder till i morgon! Erik framlägger sina synpunkter på ett sympatiskt sätt.
stryka under	understryka	Stryk under alla nya ord! Finansministern understryker ofta att vi måste spara.

Ibland har dessa verb helt olika betydelser.

ta in	intaga	Restaurang Kobra tar inte in mer än 200 personer. Frukost intages i rummet till vänster om receptionen.
stå till	tillstå	– Hur står det till idag, fru Blad? – Tack, bara bra. Pontus vill aldrig tillstå att han har fel.
lägga av	avlägga	Jag måste lägga av att röka. När Sveriges statsminister var i Norge avlade han ett besök hos kungen och drottningen.
gå fram	framgå	Gå fram till kassörskan och betala dina varor! Det framgår av en undersökning att aborterna har ökat bland tonårsflickor igen.
gå av	avgå	Oj då! Nu gick stiftet i min penna av igen! På grund av oegentligheter blev herr Olsson tvungen att avgå som VD i somras.
slå av	avslå	– Jag måste slå av strömmen ett tag, sa elektriker Elström. Regeringen avslog Pettersons ansökan om nåd.
leva upp	uppleva	Rune har verkligen levt upp sedan han träffade Kajsa. Man upplever många saker när man är på resande fot.
bryta av	avbryta	– Vem har brutit av min penna? – Jag vet inte. Avbryt mig inte när jag talar!

13 Infinitiver och partikelverb

Läs texten.

1. Stryk under alla infinitiver (*med* eller *utan att*) samt de ord som styr infinitiven (enkelstreck).
2. Stryk under alla partikelverb (dubbelstreck). Se exempel.

Livet går upp och ner

Nej, vad gör jag? Missar nu igen! Bollen skulle ju upp på green, och den hamnade i skogen. Vad är det jag håller på med? Jag som måste spela bra idag! Det gick ju hyfsat på träningen igår trots migränen, tänkte jag.

Jag befinner mig på Torekovs golfbana i södra Sverige tillsammans med tre lagkamrater
5 från Bokskogens golfklubb. Vi har blivit utsedda att försvara fjorårets seger i golftävlingen Trygg Hansa Classic, en årligen återkommande tävling. Vi har gått till DM-final. Ambitionerna är högt ställda, och vinsten hägrar – en resa till Irland för slutspel! Vilken utmaning! För några veckor sedan lyckades vi kvalificera oss till denna tävling, och då stod glädjen högt i tak må ni tro.

10 I morse var vi alla på gott humör i bilen upp till Torekov. Vi visste att våra chanser att vinna var stora, så vi bestämde oss för att satsa allt och verkligen gå in för att spela bra. Vi peppade varandra hela vägen upp. Förvisso kände jag fortfarande av min migrän, men den ska ju släppa någon gång, tänkte jag. Den brukar gå över efter ett par dagar.

Efter sju av arton golfhål är jag på väg att ge upp. Jag är nästan gråtfärdig – jag som
15 aldrig brukar ge upp i första taget. Men mitt spel fungerar inte. Ingenting blir som jag vill. Jag biter ihop, koncentrerar mig och slår ännu ett slag, men nej. Det går bara inte. Vad ska jag ta mig till?

Jag bryter tävlingen, tänker jag, men i samma ögonblick inser jag att det inte går för sig. Jag intalar mig att jag inte får vara feg, att jag måste försöka komma igen, att jag måste
20 glömma det sista slaget och bara koncentrera mig på nästa. Det går dåligt för alla någon gång. Så är det i alla sporter, även i golf. Men inte så dåligt som jag spelar! Det är bara inte klokt! Men jag kan inte bryta. Det skulle ju definitivt förstöra chansen för vårt lag att placera sig någorlunda bra i tävlingen.

Frågor snurrar i mitt huvud. Varför ställde jag upp i den här tävlingen? Varför satte jag
25 inte in min reserv? Borde jag inte ha stannat hemma i stället? Ja, det är lätt att vara efterklok.

Snart skriker jag högt, tänker jag. Nej, det går inte det heller, för det skulle ju störa motspelarna.

Jag skulle faktiskt vilja beklaga mig, ursäkta mitt dåliga spel, men det är det värsta som
30 kan hända under en golfrunda. De andra spelarna blir irriterade, och det dåliga spelet kan smitta av sig på dem. Nej, här gäller det att hålla god min. Jag ser i alla fall på mina motspelare att de tycker synd om mig.

Nej, jag får bita ihop och spela vidare. Jag försöker intala mig att jag *är* motiverad, att jag

vill och ska göra mitt bästa. Jag försöker slappna av, och jag koncentrerar mig inför varje slag, men det är som förgjort. Jag lägger om taktik. Jag bryr mig inte om något, jag bara slår, men ingenting hjälper, ingenting stämmer. Jag känner inte igen mig själv. Det är inte jag som spelar. Det är någon annan. Nu är paniken nära. Snart orkar jag inte slå ett enda slag
5 till. Jag kan inte rå för att jag plötsligt får tårar i ögonen, vilket gör att jag har svårt att se bollen. Jag klipper till den nästan i blindo.

Jag känner vanmakt. Det är förskräckligt att vilja så mycket men inte kunna. Att inte kunna göra något åt det hela är ännu värre. Det känns hemskt att helt enkelt vara tvungen att acceptera det som bara inte får hända.

10 Jag känner ångest. Tänk att ha fått förtroendet att tävla för min klubb men att inte kunna leva upp till klubbens förväntningar och att inte ens en gång kunna bidra lite till ett bra resultat!

Jag känner sorg. Jag sörjer för att mina kamrater inte kommer att ha en chans att vinna på grund av mitt dåliga spel.

15 Jag känner nervositet. Jag blir nervösare för varje dåligt slag jag slår. Jag vågar nästan inte titta på mina motspelare.

Jag känner besvikelse. Jag är besviken och arg på mig själv för att jag inte kan behärska mitt spel, för att jag inte kan styra mina rörelser.

Med andra ord så känner jag mig som en stor svikare. Det skulle inte ha varit några
20 problem om jag hade tävlat individuellt, men det gäller ju hela laget idag!

Trots allt fullföljer jag spelet och gör så gott jag kan, men det är en pina hela tiden. Väl

inne efter arton hål får jag reda på att jag inte har varit ensam i laget om att ha spelat dåligt, men just då är det faktiskt ingen tröst i mitt eländiga tillstånd. Jag vill bara lägga av med allt vad golf heter. Jag ska sälja mina klubbor så fort jag kan, eller ge bort dem, eller kasta dem – ja, vad som helst, bara inte fortsätta att spela golf.

5 Den här dagen skulle jag ha velat dra något gammalt över mig och bara försvinna. En del kan kanske sätta sig in i hur bedrövlig jag kände mig. Det tog lång tid att smälta detta nederlag. Det tog flera golfrundor innan jag kom över det. Men gjort är gjort, och det går inte att ändra på. Det gäller att se framåt vad som än händer i livet. Det är mänskligt att fela, och förresten behöver man ju inte skämmas för att misslyckas. Att misslyckas betyder ju
10 faktiskt ändå att man har försökt, och det får man i stället vara stolt över. Ja, man kan vända och vrida på allt. Det är emellertid tur att man inte vet vad man ska gå igenom härnäst, och det är inte heller någonting att bry sig om, för det som sker det sker. En del saker är faktiskt omöjliga att påverka.

Något som tröstade mig en tid efter tävlingen var att jag fick en förklaring till mitt dåliga
15 spel. Jag fick nämligen höra av min akupunktör, som kommer från Kina, att migrän gör att man har svårt att styra sina muskler. Kroppen lyder en helt enkelt inte. Ni som har haft migrän kanske håller med om det. Hur många gånger under ett migränanfall händer det inte att man t.ex. slår emot något, att man tappar saker, att man slår ner saker?

Vad lärde jag mig av denna dag då? Jo flera saker, bl.a. att man måste vara frisk när man
20 ska tävla. Först då har man möjlighet att ha kontroll över sin kropp och prestera sitt bästa. Dessutom blev jag påmind om att alltid ha överseende med dem som råkar ha en dålig dag.

14 Perfekt particip

Man bildar perfekt particip av *stammen i supinum*, och participet böjs efter det ord som det står tillsammans med enligt samma regler som för ett adjektiv. (Se s. 99–100!)

Perfekt particip kompareras med *mer* och *mest*.

OBS! Pluralformen används som bestämd form i både singular och plural, men många gånger använder man ett **-e** i stället för ett **-a** framför maskulina substantiv i singular.

När man bildar perfekt particip av partikelverb sätter man partikeln först och skriver ihop den med participformen.

	Grupp 1	Grupp 2 a + b		Grupp 3	Grupp 4
<i>Supinum</i>	delat in	ställt fram	rest bort	sytt in	brutit av
<i>Perf. part.</i>	indelad	framställd	bortrest	insydd	avbruten
	indelat	framställt	bortrest	insytt	avbrutet
	indelade	framställda	bortresta	insydd	avbrutna

Man använder perfekt particip som

– adjektiv

Vår klass är **indelad** i mindre grupper på onsdagar.
Området, där jag bor, är **indelat** i ett område med villor och ett med hyreshus.
På gymnastiklektionerna i min skola är barnen ibland **indelade** i en pojkgrupp och en flickgrupp.

Den **misstänkt/a (-e)** mannen nekar till mordet som ägde rum igår.
Doktor Pålsson gipsade omedelbart Oves **brutna** lillfinger.
Informationschefen på Stadsteatern meddelar att de **inställda** föreställningarna av *Kristina från Duvemåla* kommer att ges nästa månad.
Det brukar vara den mest **genomtänkta** idén som vinner gehör bland berörda parter.

– adverb

Lars och Pia tittade **förvånat** på sin mor som var alldeles rödgråten när de kom hem.

Igår informerade vår chef om företagets **oväntat** goda resultat.
Ulla klarade sig **misstänkt** bra på provet i matte igår. Hade hon möjligen fuskat?

– substantiv

Idag ska vår chef prata med **den nyanställde (nyanställda)** som började hos oss igår.

Jag vill inte kommentera **det inträffade** förrän jag har alla fakta.
Alla skadade i nattens tågolycka fördes i iltransport till sjukhuset i morse.

– passivum med bli + perf. part.

Olle blir **hämtad** (= hämtas) på dagis av sin morfar.

– preposition

Den tavlan vill jag ha. Jag ska köpa den **oavsett** priset.
Oaktat min dåliga kondition ska jag försöka springa Stockholm Maraton.

15 Perfekt particip

Skriv rätt form av verbet.

- 1 Momsen är inräknad i de flesta priser. (räkna in)
- 2 Olle var _____ bäst under tennisturneringen i somras. (avgöra)
- 3 Aids är en av de _____ sjukdomarna i världen. (frukta)
- 4 De administrativt _____ på vårt företag fick inte den _____ löneförhöjningen på 6%. De fick nöja sig med 3%. (anställa, begära)
- 5 Oskar Petersson kom in till akuten sent igår kväll för _____ blindtarm. (brista)
- 6 Lilla Anna mädde illa i natt. Hon hann inte till toaletten, så sängkläderna var alldeles _____ när jag kom in i hennes rum. (spy ner)
- 7 Jag hade helt glömt bort vår bröllopsdag igår, men jag blev _____ om den när min man kom hem med tio röda rosor. (påminna)
- 8 Martins kläder låg _____ lite här och var när jag kom hem igår. (sprida ut)
- 9 Barn och även många vuxna gillar _____ filmer. (teckna)
- 10 Maria satt _____ i en varm filt framför TV:n igår kväll. (svepa in)
- 11 "Är det någon som har sett min _____ katt? Det är en svart hankatt med vitt halsband." Så stod det på ett anslag i affären idag. (springa bort)
- 12 – Tror du att barn kan bli _____ med för mycket kärlek?
– Nej, kanske inte, men med för många prylar. (skämma bort)
- 13 Lisa, som är narkossköterska, är ganska orolig just nu. Det tar ovanligt lång tid för en av hennes _____ patienter att vakna upp. (söva ner)
- 14 Jag gillar personer som svarar _____ på alla frågor. (bestämma)
- 15 Olle och jag kände oss helt _____ efter semestern i julas. (vila ut)
- 16 På grund av sjuksköterskestrejken 1995 blev många operationer _____. (skjuta upp)
- 17 – Drinkarna, som vi fick hos Emil igår, var nog _____ med vatten. De smakade inte så mycket. (spå ut)
– Nej, det har du rätt i.
- 18 – Vad ska du ha denna _____ vas till? (slå sönder)
– Jag ska laga den förstås, och sedan kan vi använda den igen.

VERB

- 19 De flesta sommarstugor står _____ och _____ under vinterhalvåret. (bomma igen, överge)
- 20 – Trivs du i era ny-_____ kontorslokaler? (inreda)
– Ja, de är väldigt trivsamma.
- 21 Anton var tyvärr _____ att komma på mötet igår kväll. (förhindra)
- 22 – Dessa _____ tidningsartiklar ska jag läsa sen. Kasta dem inte! (klippa ur)
– Nej då. Du behöver inte oroa dig.
- 23 Det är lag på att alla flygpassagerare ska sitta _____ vid start och landning. (spänna fast)
- 24 Ester föreföll mer _____ än vanligt när hon kom till jobbet i morse. (bekymra)
- 25 Man har nu bestämt att bygga om den hårt _____ vägsträckan mellan vattentornet och ridhuset i vår stad. (trafikera)
- 26 "... Därför kallas alla _____ parter till extra möte i morgon klockan tre." Så stod det på vår anslagstavla i morse. (beröra)
- 27 Personalen var inte nöjd med chefens _____ åtgärder mot de _____ kostnaderna på vårt företag. (föreslå, öka)
- 28 Idag ska jag informera en ny-_____ om vårt företag. (anställa)
- 29 Katarina svarade väl- _____ på rektorns alla frågor. (uppfostra)
- 30 – August Strindberg är en _____ svensk författare. Känner du till några andra _____ personer från Sverige? (berömma)
– Ja, Ingmar Bergman, Vilhelm Moberg och många andra.
- 31 Ullas man hade omkommit i en flygolycka. Hon kunde inte förstå det _____. Till slut blev hon så _____ att hon blev _____ att anlita en psykolog. (inträffa, deprimera, tvinga)
- 32 Klockan sex i morse var den _____ temperaturen i Stockholm minus 7 grader. (mäta upp)
- 33 Erik är mycket stolt över sin dotters _____ resultat under årets SM i friidrott. (uppnå)
- 34 Ungdomars rökvanor har blivit _____ många gånger. (kartlägga)
- 35 _____ arbetstid med _____ lön är nog omöjligt att realisera. (förkorta, bibehålla)

16 Presens particip

Presens particip slutar på **-ande** eller **-ende**. Det kompareras med *mer* och *mest*. När man bildar presens particip av partikelverb sätter man partikeln först och skriver ihop den med participformen.

-ande (verb med infinitiv på -a)

springande
rökande
körande
kvarvarande

-ende (verb med infinitiv på annan vokal än -a)

leende
boende
beroende
kvarstående

Presens particip används

– som adjektiv

Lisa har en mycket **förstående** mamma.
Jag ska berätta en **glädjande** nyhet för dig.
Louise har ofta **åtsittande** byxor på sig.
Pontus har stor näsa och **utstående** öron.

– som adverb, ofta efter rörelseverb

Det var en **strålände** vacker höstdag igår.
Karls villa ligger **förtjusande** vackert.
Tove klarar sig **överraskande** bra på egen hand.

Erik kom **springande** med en flagga i handen.
Pelle sprang **gråtande** hem till sin mamma.
Göran gick **visslande** ut genom dörren.

– som substantiv (person)
(sak)

<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
en ordförande, -n	många ordförande, -na
ett meddelande, -t	många meddelanden, -a

Ordföranden inledde mötet med att hälsa alla välkomna.
Det kommer många **arbetssökande** till arbetsförmedlingen.
De **boende** i mitt hus tvingas flytta eftersom huset ska rivas.

Petra har ett konstigt **beteende**.
Det ligger två korta **meddelanden** till dig på skrivbordet.
Det här **påståendet** är ju helt fel!

Ibland har substantivet en nedsättande betydelse:

Det var ett evigt **tjatande**! Sluta tjata nu!
Det var ett väldigt **springande** i korridorerna!
Det var ett förskräckligt **blåsande**. Kan det aldrig ta slut?
Det hördes ett väldigt **gnyende** från de små kattungarna.

– som preposition

– Jag ringer **angående** svaren på de prover vi tog förra veckan. – Jaha?
Vi har nya regler **rörande** införsel av alkohol till Sverige.
– Jag skulle vilja tala med dig **beträffande** din skuld till mig. – Jaså.

17 Presens particip

Skriv rätt form av verbet.

- 1 Ester var mycket utmanande klädd på partyt igår kväll. (utmana)
- 2 – Jag ringer _____ annonsen om en Ford Fiesta. – Jaha. (angå)
- 3 Man kan gå _____ kurser i många ämnen. (förbereda)
- 4 Den _____ hälsovården är mycket viktig. (förebygga)
- 5 – _____ sidor i textboken får ni läsa hemma till i morgon.
– Jaha. (återstå)
- 6 Jag ser ofta några av mina grannar komma _____ på kvällarna. (jogga)
- 7 – Det kommer att bli _____ vind fram emot kvällen.
– Så skönt! (avta/ga)
- 8 – Vår granne Inez ligger _____ i cancer. – Så hemskt! (dö)
- 9 Folk i _____ befattningar har stort ansvar. (leda)
- 10 Igår kom Ali _____ mitt under _____ lektion. (rusa in, pågå)
- 11 Där kommer Bo _____ på sjön. Jag undrar om han fått någon fisk. (ro)
- 12 Per har gift sig med en _____ grann tös. (rasa)
- 13 Igår kväll var det bråk mellan två mc-gäng i centrum. Det fanns inga poliser på plats under det _____ tumultet. (inleda)
- 14 – Det har varit ett väldigt _____ på stan idag. In och ut i affärer hela tiden.
– Så jobbigt! (flänga)
- 15 Ibland är det _____ att köpa saker man inte behöver. (fresta)
- 16 I samband med studentexamen är det ett väldigt _____. (festa)
- 17 Vår chefs _____ av personalen är helt uppenbart. (utnyttja)
- 18 Det är _____ att Kalle inte har hört av sig på flera veckor. (oroa)
- 19 Statsministern kommer med många _____ Sveriges ekonomi. (påpeka, angå)
- 20 Ambulanspersonalen måste snabbt kunna sätta in liv-_____ åtgärder. (rädda)
- 21 – Jag håller helt med _____ talare, sa Lars Månsson. (föregå)

- 22 Det är skönt att kunna ge nödställda en _____ hand. (hjälpa)
- 23 Intet ont _____ kom fru Björk in i sitt hus där inbrottstjuvar höll på att stjäla hennes dyrbara smycken. (ana)
- 24 Leksand vann helt _____ matchen mot Brynäs igår. (övertaska)
- 25 Palms _____ som studierektor går ut om en vecka. (förordna)
- 26 Eva är inte ekonomiskt _____ av sin man. Hon kan försörja sig själv. (bero)
- 27 Sexuellt _____ av minderåriga är ett allvarligt brott. (utnyttja)
- 28 Medlemmarna i popbandet Dark kände sig nervösa inför den _____ turnén. (stunda)
- 29 Finansministern gjorde flera _____ i TV igår. (uttala sig)
- 30 – Det finns inga _____ fel i din uppsats. (störa) – Så bra!
- 31 En gammal man nickade _____ åt mig på bussen i morse. (känna igen)
- 32 Polisens senaste stora beslag av narkotika är ett _____ bevis på att det finns gott om knark i Sverige. (avgöra)
- 33 Herr Almark höll ett kort _____ under vår konferens. (anföra)
- 34 Alla _____ till det samhällsvetenskapliga programmet på gymnasieskolorna i Lund kom inte in i höstas. (söka)
- 35 – Min lärare tittade _____ på mig när jag kom för sent i morse igen.
– Det var väl inte så konstigt! (förebrå)
- 36 – Oskars handledare säger att Oskar är en _____ begåvning. (lysa)
- 37 – Ett _____ betyder att man i alla fall har försökt göra något.
– Ja, det är sant. (misslyckas)
- 38 – Lönen ska räcka till både fasta kostnader och _____ utgifter.
– Ja, det ska gudarna veta! (löpa)
- 39 Olof såg mycket väl- _____ ut efter skidsemestern i Alperna. (må)
- 40 – Goddag. Jag ringer _____ er sons höga frånvaro.
– Vad säger ni? (beträffa)

18 Passiv konstruktion

	Grupp 1	Grupp 2a	2b	Grupp 3	Grupp 4	
Infinitiv	målas	hängas	köras	sys	strykas	ses
Presens	målas	häng(e)s	kör(e)s	sys	stryk(e)s	ses
Preteritum	målades	hängdes	kördes	syddes	ströks	sågs
Supinum	målats	hängts	körts	syts	strukits	setts

När man bildar passiv form av verbet sätter man ett **-s** på den aktiva verbformen. I presens försvinner **-r** och ofta också **-e**.

1. Mycket vin **dricks** i Frankrike.
s v a

Här har vi ett passivt subjekt. Då måste verbet stå i passiv form. Det finns ingen agent eftersom den är okänd, ointressant eller oviktig.

Detta kan man också uttrycka med hjälp av det indefinita pronomenet *man* och verbet i aktiv form.

Man dricker mycket vin i Frankrike.
s v o a

Här har vi ett aktivt subjekt. Då måste verbet stå i aktiv form.

2. Stockholms Stadshus **har ritats** av arkitekten Ragnar Östberg.
s v agent

Passivt subjekt = verbet i passiv form

... av arkitekten Ragnar Östberg = **agent**

Agenten sätter man ut om man är intresserad av vem eller vad som är aktivt i sammanhanget.

Jfr Arkitekten Ragnar Östberg har ritat Stockholms Stadshus.
s v o

Aktivt subjekt = verbet i aktiv form.

3. I stället för s-passiv kan man ibland använda *bli* + *perfekt particip*

Karl-Olof **hämtades** av polisen igår kväll.
eller
Karl-Olof **blev hämtad** av polisen igår kväll.

Passiv konstruktion med -s används

- i formellt skriftspråk, t.ex. kanslisvenska

Ni **anmodas** att omgående taga kontakt med vederbörande myndighet.
Anmälan **insändes** till nedanstående adress.
Alla överträdelser mot skattereglerna kommer att **beivras**.

- i tidningstexter, instruktioner, reklamspråk etc.

En man **skadades** svårt vid en singelolycka i natt. Han **fördes** genast till sjukhus, men hans liv kunde tyvärr inte **räddas**.
Maskinen **rengör(e)s** genom att filtret först **tas** bort (borttages).
Värk **lindras** snabbt och effektivt med tabletter som innehåller acetylsalicylsyra.

- av stilistiska skäl

Man kommer inte att ändra busstiderna under våren. Biljettpiserna kommer däremot att **ändras** radikalt.

Bli + perfekt particip används ibland i stället för s-passiv

- i talspråk och i ledigt skriftspråk

Jag vill inte **bli inblandad** i det här bråket.
Karl gjorde allt för att inte **bli omvald** till kassör.
Fru Persson **blev opererad** av doktor Gröndal igår, och hon mår bra nu.
Igår **blev** jag helt **övertygad** om att jag hade handlat rätt.
När jag hade **blivit undersökt** för min yrsel fick jag ligga inne för observation i två dygn.
Om jag **blir uppringd** av den där konstiga mannen igen kan du säga att jag är upptagen.

Jämför:

Presens	Eva opereras nu.	Eva blir opererad nu.
Preteritum	Eva opererades igår.	Eva blev opererad igår.
Perfekt	Eva har opererats idag.	Eva har blivit opererad idag.
Futurum	Eva ska opereras i morgon.	Eva ska bli opererad i morgon.

Jämför **bli** och **vara** + perfekt particip:

Eva blev opererad när jag kom till sjukhuset.	<i>pågående handling</i>
Eva var opererad när jag kom till sjukhuset.	<i>avslutad handling</i>
När Persson kom till jobbet i morse blev de anställda informerade om det ekonomiska läget i firman.	<i>pågående handling</i>
När Persson kom till jobbet i morse var de anställda informerade om det ekonomiska läget i firman.	<i>avslutad handling</i>

19 Passiv konstruktion med -s

Skriv verbet i rätt form eller tempus. Se exempel.

- 1 Datatekniken kommer att utvecklas mer och mer. (utveckla)
All personal på vårt företag behöver utbildas. (utbilda)
- 2 Vårt projekt, som snart är färdigt, _____ hittills _____ med statliga medel. (finansiera)
- 3 Under vägarbetet på Köpenhamnsvägen i somras _____ trafiken via Lorensborgsområdet. Trafikanterna var arga, för de _____ inte _____ i förväg. (leda, informera)
- 4 I natt _____ Pontus igen av att telefonen ringde. Han _____ av en okänd man. Det var inte första gången, så nu tycker han att detta måste _____ till polisen. (väcka, hotade, anmäla)
- 5 Gamla städer _____ ofta av en mur. (omge)
- 6 Varje år _____ och _____ Malmöfestivalen med ett stort fyrverkeri. (inleda, avsluta)
- 7 Barn _____ mycket av sina kompisar. (påverka)
- 8 Inför ett OS _____ många nya hus och arenor vilka senare kanske måste _____ (bygga, riva)
- 9 Ett postkontor i centrala Höör _____ för ett rån igår. Ingen person _____ . Rånarna _____ ännu ej _____ av polisen. (utsätta, skada, gripa)
- 10 Ulf Olsson _____ för skattefiffel nu igen. Han _____ många gånger, men något brott _____ hittills inte _____ . (misstänka, förhöra; kunna, bevisa)
- 11 En ansökan om t.ex. socialbidrag kan antingen _____ eller _____ . (bevilja, avslå)
- 12 Många allergier _____ troligen av ämnen i vår miljö. (orsaka)
- 13 – Det här ärendet kommer att _____ med stor sekretess med hänsyn till de inblandade, sa kuratorn på skolan. (behandla)
- 14 När barn _____ är papporna ofta med vid förlossningen. (föda)
- 15 *Bli + perfekt particip* _____ ibland i stället för *s-passiv*. (använda)

20 Passiv konstruktion med bli + perfekt particip

Skriv rätt form eller tempus. Se exempel.

- 1 Ulla blev mycket upprörd när hennes chef ville att hon skulle säga upp sig självmant. (uppröra)
- 2 Tandläkarna vill inte _____ av olika sjukdomar, så de använder nästan alltid skyddshandskar nuförtiden. (smitta)
- 3 Många anställda _____ de senaste åren. De flesta har svårt att _____ i andra företag. (säga upp, anställa)
- 4 Familjen Larssons sociala situation _____ vid ett flertal tillfällen under de senaste åren. (utreda)
- 5 Tomas _____ under flera timmar igår, men polisen var tvungen att släppa honom i brist på bevis. (förhöra)
- 6 Tom Pil _____ utanför ett diskotek igår natt. (skjuta ihjäl)
- 7 När jag _____ förstod jag saken bättre. (informera)
- 8 Om Paul och Per _____ efter rättegången kommer de att begå nya brott. (släppa fri)
- 9 Efter en resa i Indien i somras _____ Patrik _____ på sjukhus på grund av en svår magåkomma. (lägga in)
- 10 Mina arbetskamrater och jag _____ flera gånger under vårt möte igår. (avbryta)
- 11 Många gamla vill inte gå ut på kvällarna, för de är rädda för att _____ . (överfalla)
- 12 Olle Olsson har frånsagt sig uppdraget som kassör i styrelsen för den lokala fackföreningen. Han vill inte _____. (välja om)
- 13 Under de senaste åren _____ många personer _____ på grund av arbetsbrist. (avskeda)
- 14 Eskil _____ både _____ och _____ av sin hustru under en gemensam semesterresa förra året. (bedra, överge)
- 15 Under sommaren brukar alla skolsalar _____ snyggt _____ inför höstterminen. (ställa i ordning)

21 Transitiva och intransitiva verb

Transitiva verb kan ha ett objekt:

Krister ställer *en blomma* på bordet.
s v o a

Intransitiva verb kan normalt *inte* ha något objekt:

En blomma står på bordet.
s v a

Översätt verben till ditt språk.

Transitiva verb

bränna _____
dränka _____
döda _____
fälla _____
lägga _____
röka _____
släcka _____
spräcka _____
ställa _____
sänka _____
sätta _____
sova _____
väcka _____
bleka _____
fästa _____
kyla _____
trötta _____
tysta _____

Intransitiva verb

brinna _____
drunkna _____
dö _____
falla _____
ligga _____
ryka _____
slockna _____
spricka _____
stå _____
sjunka _____
sitta _____
sova, somna _____
vakna _____
blekna _____
fastna _____
kallna _____
tröttna _____
tystna _____

Vissa verb kan vara både transitiva och intransitiva:

- Hörde du signalen?
- Nej, jag hör så dåligt.
- Ser du vad som står på skylten där borta?
- Nej, jag kan inte se. Jag har glömt mina glasögon hemma.
- Jag kan simma 1 000 meter.
- Vad duktig du är! Jag har aldrig lärt mig simma.
- Vill du dansa den här valsen med mig?
- Jag dansar tyvärr inte.

22 Transitiva och intransitiva verb (muntlig övning)

Svara på frågorna.

- 1 Vad kan man bränna?
- 2 Hur vaknade du i morse?
- 3 Med vad kan man fästa ett papper på väggen?
- 4 Vad kan orsaken vara till att man plötsligt tystnar?
- 5 Hur kan man döda någon?
- 6 Vad kan spricka och varför?
- 7 Vad kan man bleka?
- 8 Vad gör varm mat om man inte äter den direkt?
- 9 Vad kan man röka?
- 10 Vad kan sjunka?
- 11 Varför brukar man kyla idrottsskador?
- 12 Vad kan man fälla?
- 13 Nämn orsaker till att man kan drunkna!
- 14 Hur kan man släcka en eld?
- 15 Varför brukar man bli sövd före en operation?
- 16 Vad kan ryka?
- 17 Vad/Vem kan trötta dig!
- 18 Vad kan man spräcka?
- 19 Vad fastnar fisken på?
- 20 Vem/Vad kan falla?
- 21 I vilka situationer kan man blekna?
- 22 Vad/Vem kan brinna?
- 23 Vad kan man sänka?
- 24 Vad kan man dö av?
- 25 Hur gör du för att tysta ett barn som skriker?
- 26 Nämn någon orsak till att man tröttnar på någon/något!
- 27 Vem/Vad väckte dig i morse?
- 28 Vad är det som kan slockna?
- 29 Vad kan man dränka?
- 30 När bör en 3-åring lägga sig?
- 31 Vad gör du när du inte kan somna?
- 32 Hur gör du om du vill bleka t.ex. ett par lakan som har gulnat.
- 33 Vad kan man göra för att nya kunskaper ska fastna i minnet?
- 34 Var sätter du dig om du vill sitta bekvämt i klassrummet?
- 35 Var ställer du dig om du vill stå i lä för vinden?

23 Deponens samt verb med reciprok betydelse

Deponens

Verb som *alltid* slutar på **-s** kallas *deponens*.

	<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>
1	andas	Andas!	andas	andades	andats
2a	minnas	Minns!	minns	mindes	mints
2b	kräkas	Kräks!	kräks	kräktes	kräkts
4	finnas	–	finns	fanns	funnits

Andas djupt!

Jag *minns* fortfarande min första skoldag.

Albin har *kräkts* hela natten.

Det *fanns* inte en enda ledig plats på teatern i lördags.

Verb med reciprok betydelse

Ett tillägg av ändelsen **-s** vid vissa verb kan ge betydelsen *varandra*.

Vi träffas varje dag. = Vi träffar *varandra* varje dag.

Obs! Subjektet måste stå i plural vid verb med reciprok betydelse.

	<i>Infinitiv</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>
1	träffas	träffas	träffades	träffats
2a	följas åt	följs åt	följdes åt	följts åt
2b	mötas	möts	möttes	mötts
4	slåss	slåss	slogs	slagits

Pernilla och Ola *träffades* på en fest för fem år sedan.

Martin och jag brukar *följas åt* till busshållplatsen.

Nisse och Olle har *mötts* på parkeringsplatsen varje morgon den här veckan.

Jag såg två pojkar som *slogs* på skolgården i morse.

24 Deponens

andas	fattas	hoppas	minnas	trivas	vistas
avundas	finnas	kräkas	misslyckas	tyckas	väsnas
brås på	frodas	lyckas	skämmas	töras	åldras
envisas	färdas	låtsas	svettas	umgås	ängslas

Vilket verb tänker du på? Välj ett passande verb och skriv det i rätt form eller tempus.

Obs! I vissa exempel krävs en hel mening. Se exempel.

- I torsdags hade vi prov i tyska. För att bli godkänd krävdes 70 poäng. Jag hade 68.
Det fattades två poäng för att jag skulle bli godkänd.
- I romanen "Jorden runt på 80 dagar" från 1872 berättas det om hur engelsmannen Phileas Fogg och hans betjänt _____ jorden runt på 80 dagar.
- Vad gör man om man vill att andra inte ska veta hur något verkligen förhåller sig?

- Vad gör de som bråkar och för oljud? _____
- Rosa har en underbar trädgård. Där _____ både köksväxter och prydnadsväxter.
- Det måste man göra så länge man lever. _____
- Vad kan man säga i stället för: "Jag vågar inte gå ut"? _____
- Det ser ut som om det skulle bli regn. _____

- Vad gjorde Kalle i bastun? _____
- På laboratorier i hela världen gör forskare olika experiment. Somliga går bra, men andra _____

- En synonym till *kasta upp*; *spy* är _____
- En synonym till *insistera*; *hålla fast vid* är _____
- En motsats till *glömde* är _____
- En synonym till *befinna sig*; *vara* är _____
- En synonym till *bli gammal* är _____
- Vad är motsatsen till "Jag är stolt över min dotter."? _____

- En synonym till *oroa sig*; *bekymra sig* är _____
- Vad gör man kanske om någon annan har det bättre än en själv? _____

- Per är precis som sin morfar. _____
- Vad kan man säga i stället för "Mia och jag har träffats ofta ända sedan vi var unga."?

25 Deponens

Välj verb från sidan 67 och skriv dem i rätt form eller tempus. Vissa verb kan användas flera gånger. Se exempel.

- 1 – Jag kan inte baka. Även om jag följer ett recept till punkt och pricka misslyckas jag alltid.
– Det förstår jag inte. Du som alltid har så goda kakor.
- 2 – Krya på dig! Jag _____ att du snart är på benen igen. – Tack.
- 3 Ola ville inte gå till skolan i morse, så han _____ att han var sjuk när hans mamma kom och väckte honom. Hon trodde på honom och lät honom stanna hemma.
- 4 Trots att Kalle inte hade pluggat så mycket _____ han klara provet i svenska. Det var faktiskt inte så svårt.
- 5 Elin _____ ha glömt att hon är skyldig mig pengar. Hon har nämligen inte sagt ett ord om att betala tillbaka dem.
- 6 – Det är så varmt härinne. Jag _____ hela dagen, så nu ska det verkligen bli skönt att gå hem och ta en kall dusch, sa Lisa efter arbetsdagens slut.
- 7 Hela förra sommaren _____ Johan och Per hos sina morföräldrar på landet.
- 8 – Stina _____ verkligen inte _____ mycket. Hon ser nästan ut som hon gjorde för 35 år sedan.
– Ja, det är fantastiskt. Jag undrar hur hon bär sig åt.
- 9 Om man har ätit något olämpligt kan det hända att man _____.
- 10 När Britta räknade pengarna i sin plånbok märkte hon att det _____ 160 kronor. Hon visste inte vem som tagit dem, men hon hade sina misstankar.
- 11 – Fy, _____! Så där får man verkligen inte göra. – Förlåt.
- 12 – Jag ska lyssna på lungorna, så var snäll och _____ djupt! sa doktor Lind.
- 13 Sara sa upp sig för sex månader sedan, för hon _____ inte på sitt jobb.
- 14 – Varför _____ du med att alltid ha den där fula jackan på dig?
– Det spelar ingen roll vad du säger. Jag tycker att den är snygg och praktisk.
- 15 Anne-Sofie, som är väldigt mörkrädd, _____ inte vara ensam hemma på nätterna när hennes man var bortrest i våras. Därför övernattade hon hos sin syster.
- 16 – Jag vet inte var mina handskar är. Jag kan inte _____ var jag har lagt dem.
– Men de ligger ju mitt framför näsan på dig.

- 17 Det _____ gott om bär och svamp i de svenska skogarna så länge jag kan _____, men i år är det ont om svamp på grund av torka.
- 18 När jag var ung _____ jag alla rika människor, men med tiden har jag insett att pengar och lycka inte alltid hör ihop.
- 19 Det bästa är att inte ta ut några bekymmer i förväg utan ta dagen som den kommer och sluta _____ för allt obehagligt som kan hända.
- 20 – Jag _____ verkligen att allt kommer att ordna upp sig för dig, sa Lina till sin kompis som hade problem.
- 21 Elaine _____ inte åka hiss. Hon är rädd för att bli instängd i den.
- 22 Alex _____ trivas på sitt nya jobb, för han är alltid så glad nu för tiden.
- 23 – Vem _____ din son _____?
– Han är en kopia av sin far i alla avseenden.
- 24 Jag hade precis glömt bort att jag var skyldig Ted 200 kronor, så jag _____ verkligen när han påminde mig om det.
- 25 Pia är duktig på att sy. Hon _____ sin mamma som är sömmerska.
- 26 Det finns olika sätt att _____ från en plats till en annan. Somliga sätt är bekväma, andra obekväma.
- 27 – _____ du hur din första lärare såg ut?
– Oh, ja. Det glömmar jag aldrig. Hon var lång och smal och såg sträng ut.
- 28 – Hur är det med dina små barn nuförtiden? Det är länge sedan jag såg dem.
– Jo tack. De växer och _____. Du skulle nog inte känna igen dem om du såg dem.
- 29 – Vad är det för fåglar som _____ så?
– Det är säkert några måsar som har fått syn på brödbitarna som jag kastade ut.
- 30 På mitt förra jobb _____ jag med flera av mina arbetskamrater. Vi gjorde massor av roliga saker tillsammans på fritiden.

26 Verb med reciprok betydelse

enas	råkas	boxas
följas åt	ses	brottas
hjälpas åt	talas vid	kramas
höras	träffas	kyssas
mötas	turas om	slås

(Se s. 66)

Komplettera meningarna med hjälp av ovanstående verb. I vissa meningar måste även subjektet sättas ut. Skriv verben i rätt form eller tempus. Se exempel. *Obs!* I en del meningar kan fler än ett alternativ passa. Några av verben kan alltså användas flera gånger.

- 1 "Vi möts igen", heter en romantisk sång som var mycket populär under andra världskriget.
- 2 I lördags skulle Adam och Eva köpa en soffa, men de kunde inte _____ om vilken soffa de skulle köpa. Adam ville ha en röd, och Eva ville ha en blå.
- 3 Ett ungt par stod och _____ och _____ vid busshållplatsen i morse. De hade bara ögon för varandra.
- 4 – _____ förut?
– Nej, vi har aldrig träffat varandra. Det är första gången.
- 5 Kaj och hans syster _____ att ta hand om sin mamma när hon var sjuk.
- 6 – Vi kan väl sätta oss och _____ en stund?
– Ja. Jag har en hel del att säga dig.
- 7 Min bror och jag _____ ofta när vi var barn. Jag tyckte att han var jättedum, och han tyckte nog detsamma om mig.
- 8 När Nils och jag _____ en bit på vägen gick var och en åt sitt håll.
- 9 Per och Helen har bestämt sig för att _____ med matlagningen, så den här veckan är det Per som lagar mat, och nästa vecka är det Helens tur.
- 10 – Var och när ska _____ i kväll, tycker du?
– Utanför biografen, kvart i sju.
- 11 Vår grannes hungriga hundar _____ om matbitarna som någon hade gett dem.
- 12 – Gillar du brottning? – Ja, jag tycker det är kul att se på när killar _____.
- 13 _____ på fredag. Jag ringer dig vid sjutiden.
- 14 – Jag vill ha ett par boxhandskar.
– Vad ska du med dem till?
– Du vet väl att Reine och jag har börjat _____? Det är jätteroligt.
- 15 – Hej då! Det var trevligt att _____. – Detsamma.

27 Verb med reciprok betydelse

Skriv verben i rätt form eller tempus. Se exempel.

- 1 *brottas* När Freddy och Tomas hade brottats i en minut bröt domaren plötsligt matchen.
- 2 *slåss* – Så ni ser ut, pojkar! Har ni _____ nu igen? Nu får ni verkligen lugna ner er! – Hm!
- 3 *kramas/kyssas* Albin och Pia satt och _____ och _____ på festen hos Klas i lördags. De verkade väldigt förälskade.
- 4 *mötas* Knut och Karin _____ en solig vårdag för 40 år sedan.
- 5 *hjälpas åt* Viktor och Mona brukar _____ med städningen.
- 6 *råkas* – Vi _____ förr, eller hur?
– Ja, det har vi. Det var hos Albin och Pia, om jag inte minns fel.
- 7 *ses* Min kusin och jag _____ inte _____ på flera år.
- 8 *boxas* Teo och Ivan _____ i en uppvisningsmatch på söndag.
- 9 *träffas* – Var _____ du och din fru första gången?
– Hemma hos en gemensam bekant för sju år sedan.
- 10 *hjälpas åt* – Om vi _____ med det här tråkiga jobbet hinner vi kanske gå på bio i kväll. – Ja, kanske det.
- 11 *enas* – Vi måste _____ om en lösning på det här problemet. Annars kommer vi ingen vart. – Ja. Det är sant.
- 12 *följas åt* När Nina och Per gick i första klass brukade de _____ till skolan.
- 13 *talas vid* Igår ringde Kristina till mig. Det var länge sedan vi _____.
- 14 *råkas* – Hej då! Det var trevligt att _____. Hälsa din man!
– Tack! Det ska jag göra.
- 15 *slåss* – Tyst! Jag tyckte att jag hörde någon skrika.
– Oj! Det är nog grannens katt och vår katt som _____ igen.

28 Andra s-verb

Vissa transitiva verb uttrycker en aggressiv handling, t.ex. *bita*, *knuffa*. Dessa verb slutar ibland på **-s**. De blir då intransitiva (utan objekt). Bland dessa verb finns även verb som inte uttrycker en aggressiv handling, t.ex. *pussas*.

bitas	kittlas	luras	rivas	boxas	kramas
brännas	kivas	nypas	sparkas	brottas	pussas
hämnas	knuffas	retas	stickas	slås	
			trängas		

Innebörden i dessa verb är ofta att någon eller något har för vana att göra något.

Olle *nyps*. (= Olle brukar nypa andra människor.)

Kalles arga hund *biter*. (= Hunden brukar bita dem som är i närheten.)

Välj bland ovanstående verb. Skriv dem i rätt form eller tempus. Se exempel.

- 1 – Akta dig för min katt Sigge! Han rivs, och han har väldigt vassa klor. – Oj då!
- 2 Nu har Ola varit i slagsmål igen. Jag förstår inte varför han alltid måste _____.
- 3 – Gå inte för nära den svarta hästen som står där borta! Han _____, och det kan gå mycket illa om man blir träffad.
- 4 – Pappa, tror du att igelkotten _____ om jag klappar den? – Ja, det tror jag.
- 5 Mycket folk _____ i den lilla exklusiva modeaffären "Modett" när det var utförsäljning av alla varor till halva priset.
- 6 – Aj! Låt bli att _____! Det gör ont, och jag får ju massor av blåmärken.
- 7 Arne, som har fått sparken från sitt jobb, anser att han har blivit orättvist behandlad.
Nu går han bara och funderar på hur han _____. "De ska minsann få lida lika mycket som jag", tänker han.
- 8 – Tro inte på Albin! Han bara _____. – Gör han?
- 9 – _____ inte, Johan!
– Förlåt! Jag råkade ju bara stöta till dig lite. Det var inte meningen.
- 10 – Finns det några fiskar som _____?
– Ja, tänk på pirayorna! Deras tänder är ju fruktansvärt vassa.
- 11 – Mamma! Ebba är dum. Hon bara _____. Hon säger att jag ser ut som en gris.
- 12 – Emil verkar ha stort behov av fysisk kontakt, för han vill alltid _____ och _____.
– Ja, det är sant, och det är ju inte alla som gillar det. Ibland kan han vara lite väl påträngande.

PRONOMEN

Pronomen är ersättningsord eller bestämmingar till substantiv. Pronomenen kan alltså vara både självständiga och förenade.

Personliga pronomen

subjekt	objekt
jag	mig
du	dig
han	honom
hon	henne
den	den
det	det
vi	oss
ni	er
de	dem

Reflexiva pronomen

jag	mig
du	dig
han	sig
hon	sig
den	sig
det	sig
vi	oss
ni	er
de	sig

Possessiva pronomen

	en-ord	ett-ord	plural
jag	min	mitt	mina
du	din	ditt	dina
han	hans	hans	hans
hon	hennes	hennes	hennes
den	dess	dess	dess
det	dess	dess	dess
vi	vår	vårt	våra
ni	er	ert	era
de	deras	deras	deras

Reflexiva possessiva pronomen

	en-ord	ett-ord	plural
jag	min	mitt	mina
du	din	ditt	dina
han	sin	sitt	sina
hon	sin	sitt	sina
den	sin	sitt	sina
det	sin	sitt	sina
vi	vår	vårt	våra
ni	er	ert	era
de	sin	sitt	sina

Relativa pronomen

som
vilken, vilket, vilka
vars, vilkas

vilket/något som
vad (som)

Reciproka pronomen

varandra, varann (vardagligt)
varandras = genitiv

PRONOMEN

Indefinita pronomen (förenade)

en-ord	ett-ord	plural
någon (nån)	något (nåt)	några (nåra)
ingen	inget	inga
annan	annat	andra
all	allt	alla
		många, flera
		få
varje	varje	–
var	vart	–
varenda	vartenda	–
varannan	vartannat	–
vilken... som helst	vilket...som helst	vilka... som helst

Indefinita pronomen (självständiga)

person	sak
man (en)	
någon, några (nån), (nåra)	något = någonting (nåt) = (nånting)
ingen, inga	inget = ingenting
annan, andra	annat
alla	allt = allting
allihop(a)	alltihop(a)
allesamman(s)	alltsamman(s)
många, flera	
få	
var och en	
var	
vem/vilka som helst	vad som helst

Interrogativa pronomen (förenade)

en-ord	ett-ord	plural
vilken	vilket	vilka
vad ... för	vad ... för	vad ... för

Interrogativa pronomen (självständiga)

person	sak
vem, vilka	vad
vems	

Demonstrativa pronomen (förenade och självständiga – oftast med underförstått substantiv)

en-ord	ett-ord	plural
den	det	de; <u>dem</u>
den här	det här	de här
den där	det där	de där
denna	detta	dessa
denne (mask.)		
sådan (sån)	sådant (sånt)	sådana (såna)
samma	samma	samma
samme (mask.)		
<u>densamma</u>	<u>detsamma</u>	<u>desamma</u>
<u>densamme (mask.)</u>		
dylik	dylikt	dylika

De pronomen som är understrukna kan endast stå självständigt.

Determinativa pronomen (förenade)

en-ord	ett-ord	plural
den	det	de

Determinativa pronomen (självständiga)

person	sak
den	det
dens = genitiv	
de; dem	

1 Personliga pronomen – det

Det används bl.a.

- för att syfta tillbaka på ett *neutralt substantiv*, en *hel sats* eller en *del av en sats*

Nils har ett hus. **Det** är nybyggt. Nils har själv byggt **det**.

– Kan du laga en punktering? – Ja, **det** kan jag.

– Syr du alla dina kläder själv? – Ja, **det** gör jag.

För en tid sedan lånade jag Max 1 000 kronor, men **det** skulle jag aldrig ha gjort.

Emelie säger att hon ska gifta sig med en miljonär, men **det** tror jag inte på.

- tillsammans med förnimmelseverb, t.ex. *synas*, *se ut*, *höras*, *märkas*, *kännas*, *låta*

Det syns inte att Olof har städad. **Det** hörs att Ellen kommer från Norrland.

Det känns att hösten är på väg.

- tillsammans med verb som beskriver väderleksförhållanden

Det har regnat och blåst hela den här veckan. Förra året snöade **det** vid den här tiden.

Hör vad **det** åskar!

- tillsammans med vissa verb som dock även kan ha annat subjekt, t.ex. *knacka*, *lukta*, *smaka*, *ringa*, *räcka*

Det knackar på dörren. **Det** luktar alltid illa i Svenssons trappuppgång.

Det ska smaka gott med kaffe nu.

Det ringer. Ta telefonen! – Hur mycket behöver du låna? – **Det** räcker med 20 kronor.

- som *formellt subjekt* vid intransitiva verb som uttrycker riktning eller befintlighet. **Det** egentliga subjektet måste då stå i obestämd form.

Det går en älg i min trädgård.

(= En älg går i min trädgård.)

Det ligger ett mystiskt paket utanför min dörr.

(= Ett mystiskt paket ligger utanför min dörr.)

- som *formellt subjekt* när det egentliga subjektet är en infinitiv eller en hel sats.

Det är roligt att diska. (Att diska är roligt.)

Det var synd att du inte kunde komma på festen igår. (Att du inte kunde komma på festen igår var synd.)

- vid *emfatisk omskrivning* när man vill betona en speciell satsdel

Det är Torsten som sjunger falskt.

(= Torsten sjunger falskt.)

Det var i fredags som jag träffade Daniel.

(= I fredags träffade jag Daniel.)

Det är öl som jag inte tycker om.

(= Öl tycker jag inte om.)

Vilka är **det** som sitter där borta?

(= Vilka sitter där borta?)

2 Personliga pronomen – den, det, de, dem

Använd *den, det, de, dem* i följande text. Se exempel.

- Vad ska vi ha till lunch, tycker du?
- Vi kan väl göra en kycklingssallad, eller hur?
- Ja, det låter gott. Jag kan hjälpa dig att göra den.
- Bra. Du kan ta den grillade kycklingen som ligger i kylskåpet och bena ur _____. När du
- 5 har gjort _____ kan du dela _____ i lagom stora bitar.
- Jaha. Och vad ska du göra då?
- Jag ska ta fram djupfrysta ärter och tina upp _____. _____ går ganska fort. Sedan ska jag skölja ett salladshuvud och strimla _____.
- Är de här kycklingbitarna lagom stora?
- 10 – Ja, det är _____. När du är färdig med kycklingen kan du skala två gula lökar och hacka _____.
- Usch, jag gillar inte att skala lök. _____ är det värsta jag vet. Tårarna rinner, för _____ luktar så starkt.
- Ja, ja, men _____ måste göras. Vill du att jag ska göra _____ i stället?
- 15 – Nej. Jag gör _____.
- Okej. Du, kan du ge mig champinjonerna som ligger där borta?
- Varsågod. _____ ser fina ut. Var har du köpt _____?
- På torget. _____ var inte så dyra. Tror du förresten att jag behöver skölja _____ innan jag skär _____ i skivor?
- 20 – Nej. _____ räcker väl om du rensar _____ ordentligt? Man bör väl inte skölja färsk svamp om _____ inte är alldeles nödvändigt?
- Så där, ja. Nu är jag klar med lökarna. Är _____ något mer jag kan göra?
- Ja. Du kan ta två röda paprikor och skära _____ i tunna ringar.

- Jaha. Har du sköljt _____?
- Nej, _____ har jag inte, så _____ får du göra.
- Sa du att jag skulle skära paprikorna i små bitar?
- Nej. Skär _____ i tunna ringar i stället! _____ ser vackrare ut i salladen.
- 5 – Jaha.
- Tycker du att vi ska ha rostat bröd till salladen?
- Ja, _____ låter gott. Jag kan rosta _____.
- Ja, gör _____! Jag kan röra ihop en sås så länge.
- Kan inte jag få göra _____? Jag gillar att göra salladssåser.
- 10 – Jovisst, gärna.
- Vad ska jag ha till såsen?
- 3 deciliter gräddfil, 2 matskedar senap, 2 vitlöksklyftor, lite salt, peppar och paprikapulver.
- Ska jag finhacka vitlöksklyftorna?
- 15 – Nej. Jag tycker att du kan pressa _____ i stället. Vitlökspressen ligger i översta lådan.
- Okej. Kan vi ha såsen i den här skålen?
- Nej. Jag tycker att vi ska hälla upp _____ i den lilla glasskålen som står på nedersta hyllan i skåpet till höger.
- Ja, då var allt klart. Nu sätter vi oss till bords!
- 20 – Ja, _____ gör vi. _____ ska verkligen smaka bra med lite mat nu.

3 Possessiva och reflexiva possessiva pronomen

Possessiva pronomen				Reflexiva possessiva pronomen			
	<i>en-ord</i>	<i>ett-ord</i>	<i>plural</i>		<i>en-ord</i>	<i>ett-ord</i>	<i>plural</i>
jag	min	mitt	mina	jag	min	mitt	mina
du	din	ditt	dina	du	din	ditt	dina
han	hans	hans	hans	han	sin	sitt	sina
hon	hennes	hennes	hennes	hon	sin	sitt	sina
den	dess	dess	dess	den	sin	sitt	sina
det	dess	dess	dess	det	sin	sitt	sina
vi	vår	vårt	våra	vi	vår	vårt	våra
ni	er	ert	era	ni	er	ert	era
de	deras	deras	deras	de	sin	sitt	sina

Sin, sitt, sina använder man i objekts- eller adverbialställning när objektet/adverbialet syftar tillbaka på satsens subjekt.

Observera:

Sin, sitt, sina kan aldrig stå i subjektställning.

Viktor har en flickvän. **Hans flickvän** heter Katrin. Viktor älskar **sin flickvän**.

s

o

Marianne har köpt ett hus. **Hennes hus** behöver renoveras. Marianne har ännu inte flyttat in i **sitt hus**.

s

a

Pia och Åsa är systrar. **Deras föräldrar** är skilda. Pia och Åsa träffar inte **sina föräldrar** så ofta.

s

o

Den svenska riksdagen består av 349 ledamöter. **Dess högsta chef** är talmannen.

s

Riksdagen har **sina sammanträden** i Riksdagshuset i Stockholm.

o

Hotellet på Kanalgatan har en flott matsal. **Dess matsal** har inretts av en berömd inredningsarkitekt.

s

Hotellet är känt för **sin vackra matsal**.

o

Observera satsförkortningar!

Eva övertalade **sin syster Karin** att ta på sig **sin nya korta kjol**.

Erik lät inte **sin son** köra **hans nya bil**.

Observera:

våran, vårt; eran, erat förekommer i vardagligt tal i stället för *vår, vårt; er, ert*.

4 Possessiva och reflexiva possessiva pronomen

barnböcker	fru	innehåll	restaurang
blomma	fru	intresse	rosor och orkidéer
blommor	förmögenhet	konstverk	sidor
brev	försök	liv	svärföräldrar
böcker	föräldrar	läge	tavlor
drömhus	gäster	man	tid
fiskrätter	hustru	prestation	trädgård
			växter

Använd possessiva och reflexiva possessiva pronomen och kombinera dem med lämpliga substantiv. Se exempel.

- Alla som vill besöka Filip Blomgrens trädgård är välkomna dit. Filips största intresse är trädgårdsskötsel. Han pysslar om sina växter som om de vore spädbarn. _____ är otroligt välskött. Rosa Blomgren, Filips fru, delar dock inte _____ för trädgården. Hon brukar säga till _____ att hon är svartsjuk på alla _____.
 – Du bryr dig mer om _____ än om _____, brukar hon säga.
 – Så du säger, svarar Filip. Du vet väl att du är _____ allra vackraste _____?
- Astrid Lindgren är känd i många länder för _____. _____ har översatts till flera olika språk.
- Margit Ek har börjat måla tavlor på gamla dar. – Det är det bästa som har hänt i _____, säger hon.
 Margit vill absolut inte sälja en enda av _____, för hon kan inte skiljas från någon av dem. Däremot får man gärna komma och titta på _____ om man vill.
- Jag älskar livet med _____ mörka och ljusa _____, skrev Mary i _____ första _____ till Henrik som hade satt in en kontaktannons i en tidning under signaturen "Nu vill jag leva livet".

PRONOMEN

- 5 Birger Ström, som är barnlös, har skrivit ett nytt testamente, men ingen vet något om _____. Nu går Birgers båda kusiner och hoppas på att just de ska få ärva _____.
- 6 Lars och Lotta har köpt en restaurang som heter "Fina fisken". När de invigde _____ i fredags kom det mycket folk dit. Lars och Lotta, som båda är kockar, hade nämligen gjort en massa reklam för _____ utsökta _____. Alla _____ var mycket belåtna med både maten och servicen på "Fina fisken".
- 7 För tre år sedan mötte Nils _____ nuvarande _____ på en sällskapsresa till Maldiverna. Med på resan var också _____ dåvarande _____ som han hade varit gift med i tjugofem år.
- 8 En tysk familj har köpt Viktor Karlssons lilla röda stuga. _____, långt inne i den småländska skogen, passar den tyska familjen perfekt. De tycker att de äntligen har funnit _____.
- 9 I söndags gjorde Ebba Rönn _____ tredje _____ att vinna 200 meter frisim för damer, men _____ räckte inte till en seger. Hon blev bara sju. Ebba var mycket besviken och inte alls nöjd med _____.
- 10 Ahmed har inte sett _____ på flera år, men till sommaren ska de komma och hälsa på honom.
Jessica, som Ahmed är förlovad med, ser verkligen fram emot att träffa _____
blivande _____.

5 Relativa pronomen

Relativa pronomen syftar tillbaka på närmast föregående *ord*, *uttryck* eller *sats* (= korrelat).

Undantag: Det relativa pronomenet *vad* behöver inget korrelat.

Relativa pronomen inleder alltid en bisats och kan vara subjekt, objekt eller adverbial i satsen.

<i>som</i>	– syftar tillbaka på substantiv eller pronomen i singular och plural.
<i>vilken - vilket - vilka</i>	– används i stället för <i>som</i> när bisatsen inleds av en preposition. Förekommer mest i formellt språk.
<i>vars</i>	– är genitiv och står tillsammans med sitt huvudord.
<i>(vilkas)</i>	– är pluralform av <i>vars</i> . Förekommer oftast i formellt språk.
<i>vilket (något som)</i>	– syftar tillbaka på ett <i>verb</i> , en <i>verbfras</i> eller en <i>hel sats</i> .
<i>vad (som)</i> = <i>det (som)</i>	– behöver inte ha något korrelat. Föregås ofta av <i>allt</i> . I subjektställning måste <i>vad/det</i> åtföljas av <i>som</i> .

– Köpte du bilen (**som**) du tittade på igår? – Nej. Den var alldeles för dyr.

Vi bor i ett hus **som** är gammalt.

Bullarna, (**som**) jag bakade igår, är redan slut.

– Klockan 22.00 återkommer vi med en ny sändning **i vilken** vi ger er resultatet av kvällens ishockeymatch, sa nyhetsuppläsaren på TV.

Alla satt helt tysta efter det att advokat Lind hade läst upp herr Skogmans testamente **i vilket** det stod att hela hans förmögenhet skulle tillfalla Djurens Vänner.

– Dessa kontrakt, **av vilka** ni ska behålla ett exemplar, ska omgående undertecknas och skickas tillbaka till nedanstående adress, stod det i brevet från vår hyresvärd.

Titta på det där trädet **vars löv** skiftar så vackert i olika färger!

Jag har två bröder **vars** (= vilkas) fruar är tvillingar.

Helena tycker om att dansa **vilket** hennes pojkvän inte gör.

Börje avskyr att laga mat **vilket** hans fru också gör.

Sverige förlorade i fotboll igår **vilket** var oväntat.

Jag kan tyvärr inte låna dig några pengar. Allt **vad** jag har just nu är nämligen bara tio kronor.

Vad som förvånar mig är att Maria inte har hört av sig på flera veckor.

Observera:

Man kan utelämna *som* i relativa bisatser när *som* inte är subjekt i satsen.

6 Relativa pronomen

Skriv passande relativa pronomen i nedanstående meningar. Se exempel.

- 1 I söndags träffade jag Monika SOM jobbade på min avdelning för tio år sedan.
- 2 De läkare _____ inte är anslutna till försäkringskassan tar oftast ut en högre patientavgift än de som är anslutna.
- 3 Kassaskåpet, i _____ AB Nilssons Juveler förvarar en del smycken och värdehandlingar, blev uppbrutet vid inbrottet i söndags kväll.
- 4 I Skåne fanns det förr i tiden många hus _____ tak var täckta av halm.
- 5 Någon har stulit fru Bengtssons väska i _____ hon hade både pengar och nycklar.
- 6 Jag har köpt en begagnad bil _____ motor är alldeles nyrenoverad.
- 7 På min födelsedag fick jag en parfym _____ doft var alldeles för stark för mig.
- 8 Häromdagen fick Karl ett brev på _____ det inte fanns någon avsändare.
- 9 – Vad ska jag köpa till middag? – Köp _____ du vill!
- 10 – Jag ska sätta ut lite mat till de stackars hungriga katterna _____ brukar komma hit varje kväll, tänkte Vera.
- 11 I somras besökte Mary det land från _____ hennes mormors mor utvandrade i början av 1900-talet.
- 12 Ebba fick inte gifta sig med den man _____ hon älskade _____ grämde henne hela livet.
- 13 Allt _____ man hör kan inte vara sant.
- 14 – _____ har sagts här i kväll måste stanna oss emellan, sa Olga.
- 15 Hunden, på _____ halsband det varken står adress eller telefonnummer, har nog kommit till oss för att stanna för gott.
- 16 Lasse lär sig spela fiol _____ håller på att göra hans fru vansinnig.
- 17 Min väninna är mycket vacker _____ jag inte är.
- 18 Oden, _____ ena öga saknades, och på _____ axlar det satt två svarta korpar, var vishetens gud i den fornnordiska mytologin.
- 19 – _____ oroar mig mest just nu är den höga arbetslösheten, sa statsministern.

- 20 Allmänna Reklamationsnämnden är en myndighet till _____ man kan vända sig när det gäller konsumentfrågor.
- 21 – Mamma, kan du lära mig lite om datorer?
– Visst! Jag kan lära dig allt _____ jag kan, men det är minsann inte mycket.
- 22 Det skulle vara roligt att få träffa den konstnär _____ tavlor jag blev så förtjust i på utställningen i lördags.
- 23 Huset, _____ Gunnel bor i, är byggt av hennes farfar.
- 24 Maja är säker på att hon klarar uppkörningen på fredag _____ jag däremot tvivlar på.
- 25 Carl Michael Bellman, _____ sånger man fortfarande sjunger i Sverige, levde för ungefär 200 år sedan.
- 26 Nuförtiden arbetar de flesta kvinnor utanför hemmet _____ de inte gjorde förr.
- 27 Det hus _____ Robert föddes i och i _____ även hans far växte upp står nu öde.
- 28 "Jag vill tacka livet", _____ text är skriven av Violetta Parra, är en av de vackraste sånger jag vet.
- 29 – Vad gör Amanda nu för tiden?
– Efter _____ jag hört så håller hon på att utbilda sig till pilot.
- 30 Familjen Gren, _____ villa nyligen brann ner, har fått en tillfällig bostad i ett flerfamiljshus.
- 31 Simon kommer ofta för sent till skolan _____ irriterar hans lärare.
- 32 – Mina barn är inte kräsna, utan de äter alltid _____ bjuds, sa Lena.
- 33 Patrik vägrar att besöka sin svärmor _____ hans fru absolut inte kan förstå.
- 34 Filip, _____ är synskadad, har fått en ledarhund med _____ hjälp han kan klara sig ute i trafiken.
- 35 "Försäkringskassan, till _____ ni anmodas vända er i denna fråga, är öppen måndag – fredag mellan klockan 10.00 och 16.00", stod det i ett brev som George fick häromdagen.
- 36 Frans är mycket intresserad av sport _____ hans fru inte alls är.
- 37 Lunds domkyrka, _____ medeltida ur är mycket sevärt, besöks årligen av många turister.
- 38 Detta är det sista exemplet i den här övningen i _____ vi har övat på relativa pronomen.

7 Indefinita pronomen

Indefinita (= *obestämda*) pronomen används om både personer och saker. De böjs oftast som adjektiv.

en-ord	Förenade		Självständiga	
	ett-ord	plural	person	sak
någon (nån)	något (nåt)	några (nåra)	man (en) någon, några (nån), (nåt)	något = någonting (nåt) = (nånting)
ingen	inget	inga	ingen, inga	inget = ingenting
annan	annat	andra	annan, andra	annat
all	allt	alla	alla	allt = allting
		många, flera	allihop(a)	alltihop(a)
		få	allesamman(s)	alltsamman(s)
varje	varje	–	många, flera	
var	vart	–	få	
varenda	vartenda	–	var och en	
varannan	vartannat		var	
vilken ... som helst	vilket ... som helst	vilka ... som helst	vem/vilka som helst	vad som helst

Som *objekt* används **inte + någon** ... i stället för *ingen* ...

– i huvudsatser med sammansatt tempus, partikelverb samt verb med preposition

Nils har **inte** haft **någon** bil i hela sitt liv.

Bertil tycker **inte** om **några** grönsaker.

Sara är mycket egoistisk. Hon tänker **inte** på **någon** annan än sig själv.

– i alla bisatser

Lisbeth säger alltid att hon **inte** har haft **några** motgångar i livet.

Niklas förstår inte varför fastighetsbolaget "Borätt" **inte** vill hyra ut **någon** lägenhet till honom.

– Ni måste tänka på att ni **inte** skriver **något** som kan vålla tidningen bekymmer, sa chefredaktör Gran till sina medarbetare.

Andra/andre (mask.) används som bestämd form av *annan, annat*

– Vill du ha den här penna? – Nej. Jag vill gärna ha den **andra**.

Om du städar det här rummet, kan jag städa det **andra**.

Var, varje, varenda har samma betydelse. (*Varenda* är dock mer betonat.)

Självständigt *var* = per person. *Var* kombineras ofta med *sin, sitt, sina*.

Alla elever i vår klass har fått en penna, ett radergummi och två block **var**.

Alla elever i vår klass har fått **var sin** penna, **var sitt** radergummi och **var sina** två block.

Var, vart används även vid ordningstal, t.ex. var tredje vecka, vart fjärde år.

8 Indefinita pronomen

Välj lämpliga indefinita pronomen från föregående sida. Obs! I vissa meningar kan fler än ett alternativ vara möjliga. Se exempel.

- 1 Var och en som är folkbokförd i Sverige har ett särskilt personnummer.
- 2 – Vilken handduk får jag använda? – Ta _____. Det spelar ingen roll.
- 3 Oskar har fått en fotboll. Leo har också fått en fotboll. De båda pojkarna har alltså fått en fotboll _____.
- 4 – Är det _____ som har sett Maria? – Jo, jag såg henne nyss.
- 5 Emilia är mycket känslig. Man kan nästan inte säga _____ till henne utan att hon börjar gråta.
- 6 – Åker ni utomlands på semester _____ år?
– Nej, men vi brukar resa utomlands _____ år. Förra året var vi i Grekland, och nästa år tänker vi åka till Irland.
- 7 Barbaras man är jätteduktig. Han gör _____ hemma. Han städar, lagar mat, tvättar, stryker och ...
- 8 – Vem har ätit upp _____ bröd? Det finns ju _____ kvar. Och jag som är så hungrig!
– Det var jag, men jag ska strax gå och köpa ett färskt bröd till dig.
- 9 Det var ganska trist på vår semester eftersom det regnade _____ dag utom en.
- 10 – Hur mycket ska jag betala till kaffekassan?
– Vi brukar lägga 50 kronor _____ en gång i månaden.
- 11 Albin och Ebba, som bor ihop, firar _____ jul hos Albins föräldrar, och _____ jul hos Ebbas.
- 12 – Förstår du överhuvudtaget _____ av vad Krister säger?
– Nej. Jag begriper absolut _____. Jag bara låtsas att jag förstår.
- 13 – Man kan inte vandra i fjällen i _____ skor _____.
– Nej, det är sant. Man måste ha grova skor.
- 14 – Jag kan inte skriva på det här papperet. Kan jag få ett _____? – Javisst.
- 15 _____ kan inte komma in i vår fastighet eftersom det finns ett kodlås på ytterdörren.
- 16 – Hur ofta går din buss? – Den går _____ tionde minut.

PRONOMEN

- 17 Vid rättegången igår frågade domaren noggrant ut _____ av vittnena.
- 18 – Jag förstår inte varför _____ mina krukväxter dör.
– Du glömmer kanske att vattna dem?
– Nej då. Jag vattnar dem _____ dag, ibland två gånger om dagen.
- 19 Laila jobbar bara _____ vecka. Det betyder att hon arbetar en vecka och att hon är ledig veckan därpå.
- 20 Nobelpriset delas ut _____ år, och _____ gång är det en stor fest efter prisutdelningen.
- 21 Det finns _____ människa som kan besvara _____ frågor.
- 22 Vi var alldeles för _____ på mötet igår för att kunna fatta _____ beslut.
- 23 – Kan jag få två hekto rökt skinka?
– Ja tack. _____ annat?
– Nej tack. Det var _____ för idag.
- 24 Svenssons bor i den största lägenheten i det nybyggda huset på Borrgatan. I de _____ lägenheterna bor det mest ensamstående personer.
- 25 Det finns bara _____ biljetter kvar till föreställningen på teatern i kväll, kanske tre, fyra stycken.
- 26 _____ äktenskap slutar med skilsmässa. Det sägs att _____ tredje äktenskap spricker.
- 27 Pekka äter _____ på morgonen, för han är inte hungrig då.
- 28 Eva-Lena ägnar _____ fritid åt sina barn. Hon hinner inte med _____ annat.
- 29 När Mattias och hans kompisar är ute på restaurang betalar _____ alltid för sig.
- 30 – Har du klarat _____ exempel i den här övningen nu?
– Ja, men jag är inte säker på att alla är rätt.

9 Indefinita pronomen – man

subjekt	objekt	reflexivt pronomen	possessivt pronomen	reflexivt possessiva pronomen
man	en	sig	ens	sin, sitt, sina

Man fungerar som ett personligt pronomen. *Man* har objektsformerna *en/sig* samt de possessiva och reflexiva possessiva formerna *ens, sin, sitt, sina*. (Jämför med det personliga pronomenet *han*.)

När **man** är ute och kör bil kan det hända att polisen stoppar **en**. Polisen vill kanske kolla att **ens** körkort är giltigt. **Man** är skyldig att ha med **sig sitt** körkort när **man** är ute och kör.

Skriv rätt form. Se exempel.

- Det är bra om man kan lära sig något nytt varje dag.
- Bland _____ vänner kan _____ alltid känna _____ lugn och avslappnad.
- I svåra situationer är det bra om _____ kan behärska _____ och ta _____ förnuft till fånga.
- Det är självklart att _____ vill försvara _____ om någon attackerar _____.
- Om _____ bjuder på middag är det roligt om _____ gäster uppskattar maten.
- Vissa dagar tycker _____ att ingen förstår _____.
- Det kan vara svårt att inse att _____ egna fel och brister kan vara orsaken till att andra människor inte tycker om _____.
- "Som _____ bäddar får _____ ligga" är ett gammalt talesätt som kan vara bra att ha i åtanke ibland.
- _____ bör inte vara egoistisk och bara tänka på _____ själv utan också bry _____ om _____ medmänniskor.
- Om _____ har förlorat _____ pass ska _____ anmäla det. Om någon har hittat _____ pass kan _____ alltid hoppas att det har blivit inlämnat till polisen.
- Det sägs att _____ har svårare att vänja _____ vid nya situationer ju äldre _____ blir.
- _____ hoppas alltid att det ska gå bra för _____ barn.
- Det är bra om _____ har någon som hjälper och stöder _____ när _____ har problem med något.

PRONOMEN

- 14 _____ kan kanske be _____ grannar om hjälp med att vattna _____ blommor och ta hand om _____ post medan _____ är bortrest.
- 15 Det är inte roligt när villkoren försämras för _____.
- 16 _____ bör vistas utomhus så mycket som möjligt, för det är nyttigt för _____ hälsa.
- 17 _____ kan aldrig veta om _____ gör rätt eller fel om ingen talar om det för _____.
- 18 I Sverige får _____ inte köpa alkohol på Systembolaget förrän _____ har fyllt 20 år.
- 19 Även om _____ ibland känner _____ arg och irriterad får _____ behärska _____ så att _____ dåliga humör inte går ut över andra.
- 20 Det kan vara svårt att anpassa _____ till nya förhållanden när _____ bor i ett främmande land.
- 21 Om någon berättar en hemlighet för _____ får _____ inte föra den vidare.
- 22 _____ måste ha kontroll över _____ utgifter, för annars händer det lätt att de överstiger _____ inkomster.
- 23 Om _____ inte har någon ID-handling som kan styrka _____ identitet kan det uppstå vissa problem.
- 24 _____ minns för det mesta vad _____ första lärare hette.
- 25 När _____ blir äldre blir närminnet sämre, men _____ kommer lätt ihåg vad som hände i _____ barndom.

10 Demonstrativa pronomen

Demonstrativa (=utpekande) pronomen används för att tydliggöra vad man syftar på. Demonstrativa pronomen är oftast betonade och kan syfta både bakåt och framåt.

Förenade och självständiga

en-ord	ett-ord	plural
den	det	de; <u>dem</u>
den här	det här	de här
den där	det där	de där
denna	detta	dessa
	denne (mask.)	
sådan	sådant	sådana
(sån)	(sånt)	(såna)
samma	samma	samma
samme (mask.)		
<u>densamma</u>	<u>detsamma</u>	<u>desamma</u>
<u>densamme</u> (mask.)		
dylik	dylikt	dylika

Observera! De understrukna pronomenen kan endast stå självständigt.

Oftast i skriftspråk, självständigt i stället för personligt pronomen för att förtydliga syftningen. Ersätter en satsdel som inte är subjekt.

Oftast i formell stil.

– **Den** tröjan är snygg. **Den** ska jag gå in och prova, sa Lisa som stod och tittade i ett skyltfönster.

– Varifrån kommer **de här** äpplena? – **De här** kommer från Italien, och **de där** är från Chile.

– Vad heter **det där** trädet på svenska? – **Det där**? Det är ju en björk.

– **Det här** är Eva och Lars som jag har talat så mycket om. – Hej! Trevligt att träffas!

– ”**Denna** skrivelse måste besvaras inom en vecka”, stod det i brevet som Tony fick från Socialförvaltningen. Tor ringer ofta till sin son, men **denne** har sällan tid att tala med sin far.

– Med **dessa** ord avslutar vi mötet, sa ordföranden.

– **Detta** är mina kusiner. – Jaha. Jag har hört talas mycket om er.

– Har du sett **sådana** svarta tulpaner förr? – Nej. Det är första gången jag ser **sådana**.

– Ola har haft på sig **samma** tröja i två veckor. – Det är nog inte **samma**. Han har kanske flera likadana. Efter olyckan är Johan inte **densamme** som förut.

– God jul! – Tack **detsamma**!

Dylik, -t, -a förekommer mest i förkortningar och betyder *sådan, -t, -a*

o.dyl. = och dylikt Anders ägnar sig mest åt fotografering, framkallning o.dyl.

e.dyl. = eller dylikt Den sökande bör ha ekonomutbildning e.dyl., står det i den här platsannonsen.

11 Demonstrativa pronomen

Välj rätt alternativ. Se exempel.

- 1 – Jag anser att ____ ärende är slutfört nu, sa advokat Lagerman.
☒ a) detta b) det här c) sådant d) detsamma
- 2 När Erik var ute och körde bil igår råkade han köra på en äldre man på ett övergångsställe, men ____ undkom utan skador.
a) den här b) denne c) den d) samme
- 3 När det bara var 20 sekunder kvar av den viktiga fotbollsmatchen gjorde Patrik mål. ____ målet avgjorde hela matchen.
a) Samma b) Detsamma c) Detta d) Det
- 4 – ____ svamparna är giftiga. ____ får du inte plocka, sa Lilian och pekade på några vackra, röda svampar med vita prickar på.
a) Dessa b) Sådana c) De där d) Dem
a) De b) Sådan c) Samma d) Dem
- 5 Ola är född 1969. ____ året landsteg de första människorna på månen.
a) Detta b) Det c) Samma d) Detsamma
- 6 Olof har länge trakasserat sin granne Arvid. ____ har emellertid aldrig gjort något orätt mot Olof.
a) Denne b) Denna c) Den där d) Samme
- 7 – ____ är min äldste bror som nyligen har kommit hem efter en lång utlandsvistelse, sa Lasse när han presenterade sin bror för sina arbetskamrater.
a) Den b) Detta c) Den här d) Denne
- 8 Ett flertal försök har gjorts för att hitta det vapen som Olof Palme blev skjuten med, men ____ försök har hittills misslyckats.
a) de här b) de där c) sådana d) dessa
- 9 – Är du säker på att det var ____ man du såg vid inbrottet i Perssons guldsmedsaffär som du senare såg sälja klockor på torget? frågade domaren vittnet.
a) sådan b) densamme c) samme d) denne
- 10 Igår kväll satt Mia länge i fönstret och betraktade en kvinna i huset mittemot medan ____ oroligt vankade fram och tillbaka i sitt kök.
a) denna b) denne c) den d) den här
- 11 – Titta på ____ kaffekopparna! Precis ____ hade vi när jag var barn, utbrast fru Karlkvist när hon var inne i en antikaffär häromdagen.
a) dessa b) de här c) dem d) sådana
a) de b) dessa c) sådana d) de
- 12 Amira går alltid ____ väg till jobbet. Hon skulle nog kunna gå dit med förbundna ögon.
a) denna b) densamma c) den här d) samma

- 13 – Ett ____ hus skulle man ha! sa Åsa när hon fick se arkitekt Skogs nybyggda villa.
a) dylik b) samma c) sådant d) sådana
- 14 – Somliga säger att man ska vara extra försiktig fredagen den 13, men ____ skrock tror jag inte på, sa Ola i ____ ögonblick som åskan slog ner i hans hus.
a) sådant b) den c) samma d) det där
a) denna b) samma c) den där d) detsamma
- 15 "Det gör ____" har ____ betydelse som "Det kvittar".
a) samma b) detsamma c) desamma d) det
b) den b) sådan c) samma d) densamma
- 16 Karl är ____ som förr. Framgångarna har verkligen inte stigit honom åt huvudet.
a) densamme b) samme c) sådan d) den
- 17 Sven-Ingvar har försökt nå Göran Persson per telefon flera gånger, men ____ har aldrig varit anträffbar.
a) den här b) denne c) samme d) den
- 18 Larssons företag har fått ökad orderingång. ____ innebär att det kan bli tal om ny-anställningar redan i vår.
a) Detsamma b) Sådant c) Detta d) Dem
- 19 Mats är född 1939, d.v.s. ____ år som andra världskriget utbröt.
a) detta b) detsamma c) det här d) samma
- 20 Kameror, smycken, pälsvaror och ____ värdesaker bör ej förvaras i vinds- eller källarutrymmen.
a) dylika b) dessa c) de där d) de

12 Determinativa pronomen

Förenade			Självständiga	
en-ord	ett-ord	plural	person	sak
den	det	de	den (dens) <i>genitiv</i> de; dem	det

Determinativa pronomen syftar framåt, oftast på en relativ bisats. Den relativa bisatsen kan ej utelämnas utan är nödvändig för sammanhanget.

Det substantiv som står efter ett determinativt pronomen står oftast i obestämd form.

Elena har berättat mycket om **den** stad där hon bodde som barn.

Henrik tog inte **det** jobb (som) han blev erbjuden förra veckan.

Det skulle vara intressant att resa till **de** länder (som) jag bara har hört berättas om.

Den som lever får se.

Att låsa ytterdörren är **dens** ansvar som sist lämnar vårt klassrum.

Det som göms i snö kommer upp i tö.

De som inte gillar att gå ut i ur och skur bör inte skaffa hund.

Eva-Lena har skickat tackkort till **dem** som uppvaktade henne på 50-årsdagen.

Observera:

Som kan utelämnas när det inte är subjekt.

13 Determinativa pronomen – förenade

bilist	fastighet	ledamot	slott	tåg
blomma	gata	mat	sommar	vittne
dryck	kyrka	pris	stad	äpple
elev	landskap	restaurang	svamp	ö

Kombinera determinativa pronomen med lämpliga substantiv i rätt form. Se exempel.

- 1 Det slott som kungafamiljen bor på heter Drottningholm.
- 2 Vi måste kasta _____ som är ruttna.
- 3 _____ som går utanför min bostad är livligt trafikerad.
- 4 Vatten är _____ som jag tycker bäst om.
- 5 _____ som var inkallade till rättegången igår tog tillbaka vad de tidigare hade sagt i polisförhören.
- 6 _____ i vilken Saras föräldrar bor ligger på Kyrkogatan.
- 7 _____ som kallas X2000 är mycket bekväma.
- 8 Jag ska besöka _____ där Paula arbetar som kallskänka.
- 9 Man måste vara säker på att _____ man plockar inte är giftiga.
- 10 – Rom är _____ som jag helst skulle vilja resa till, sa Malin.
- 11 Eva vill att hennes son ska döpas i _____ där hon själv blev döpt.
- 12 _____ som sitter i Sveriges riksdag är valda av svenska folket.
- 13 Yngve Blad ska sälja sitt hus, men han kan nog inte få _____ han begär.
- 14 Man får inte plocka _____ som är fridlysta.
- 15 _____ som kör berusade riskerar fängelsestraff.
- 16 _____ från vilket bl.a. Astrid Lindgren och Vilhelm Moberg kommer, heter Småland.
- 17 _____ som klarade det svåra matteprovet i tisdags är mycket duktiga.
- 18 – Kan du säga namnet på _____ som är störst i världen? – Javisst. Det är Grönland.
- 19 Jag glömmer aldrig _____ jag åkte utomlands för första gången.
- 20 – Är du nöjd med _____ som serverades under konferensen i helgen?
– Nej. Den var inget vidare.

14 Determinativa pronomen – självständiga

Skriv lämpliga determinativa pronomen åtföljda av *som* i följande meningar. Se exempel.

- 1 De som är arbetslösa får ersättning från A-kassan om de uppfyller vissa villkor.
- 2 – Varför är det så smutsigt här?
– Du får fråga _____ är ansvarig för städningen.
- 3 _____ är smala behöver inte tänka på att banta.
- 4 Man vill gärna undvika att göra _____ är svårt och jobbigt.
- 5 Det sägs att _____ skrattar och är glad lever länge.
- 6 _____ är blonda har ofta blåa ögon och ljus hy.
- 7 – Vilket av de tre namnen är ditt tilltalsnamn? – _____ står först.
- 8 _____ är intresserad av svenskt måleri har säkert stort utbyte av att besöka Nationalmuseum i Stockholm.
- 9 _____ vill gå ner i vikt bör undvika _____ innehåller många kalorier.
- 10 _____ är fel i min uppsats är markerat med rött.
- 11 Jag beundrar alla _____ har lyckats sluta röka.
- 12 _____ inte har ringklocka, reflexer och ljus på sina cyklar riskerar att bli bötfällda.
- 13 Eftersom Marja har glömt sina glasögon hemma kan hon inte läsa _____ står på tavlan i klassrummet.
- 14 – Vi kan väl inte äta upp allt det här?
– Nej, kanske inte. _____ blir över kan jag frysa in.
- 15 _____ är berusad får inte köra bil.
- 16 Felicia hade bäst resultat av _____ skrev provet i kemi i tisdags.
- 17 På festen hos Kajsa i lördags träffades _____ hade gått i samma klass för tio år sedan.
- 18 _____ är nyfiken kan få reda på mycket.
- 19 – Jag skulle vilja tala med _____ anställer personal här.
– Jaha. Då får du vända dig till Siv-Britt Persson på tredje våningen.
- 20 "_____ gapar efter mycket mister ofta hela stycket", är ett ordspråk.

15 Den, det, de, dem

Personliga pronomen

den, det, de, dem

Jag köpte en fåtölj igår. **Den** är röd. Jag har ställt **den** i vardagsrummet.
Erik har skrivit ett brev. **Det** är inte så långt. Han ska gå ut och posta **det** om en stund.
Frans har tre hundar. **De** är pigga och livliga. Frans är ute och går med **dem** varje dag.

Demonstrativa pronomen

den, det, de; dem (*självständigt objekt*)

– **Den** blusen passar inte till **den** kjolen. – Jo, det gör den visst.
Johans far är född 1939. **Det** året var ödesdigert, för då började andra världskriget. Som tur var undgick Sverige att bli indraget i **det** kriget.
De stolarna är antika och ömtåliga, så **dem** får du inte sätta dig på. Jag är nämligen mycket rädd om dem.

Observera! De demonstrativa pronomenen är alltid betonade.

Determinativa pronomen

den, det, de; dem (*självständigt objekt*)

Den veckotidning som är störst i Sverige heter ICA-kuriren.
Nils har skadat **den** hand som han skriver med.
Polisen har konstaterat att **det** namn som den gripne bankrånaren har uppgivit är falskt.
Jag är stolt över **det** förtroende som du har visat mig.
De kvinnor som har blivit misshandlade vågar ofta inte berätta det för någon. De lever i skräck för **de** män som har misshandlat dem.

Den som hittar min bortsprungna katt ska få en belöning.
Jag skulle vilja tala med **den** som är chef här.
Det som sker, det sker.
Man förvånar sig ofta över **det** som händer i samhället.
De som har klarat provet kan kan gå hem. Jag vill prata med **dem** som inte är godkända.

Observera: Den, det, de kan även vara fristående bestämd artikel.

– Ska du ha på dig **den** svarta eller **den** gråa kostymen i kväll?
– **Den** svarta.
– Vill du ha **det** mörka eller **det** ljusa brödet?
– **Det** mörka.
– Är både **de** små och **de** stora lägenheterna i den här fastigheten nyrenoverade?
– Nej, inte **de** små.

16 Den, det, de, dem

Klassificera de markerade pronomenen (personligt, demonstrativt, determinativt). Se exempel.

- 1 Vi hade gäster i lördags. *De* stannade tills klockan var tre på natten. personligt
- 2 – *Det* brödet ser gott ut. Kan jag få ett sådant? sa Annika. demonstrativt
- 3 Det är inte roligt att prata med *dem* som är negativa till allt. determinativt
- 4 *De* som inte tycker om vin kan få något annat att dricka. _____
- 5 Om du ringer till trafikupplysningen kan du få all *den* information som du behöver angående tågtider m.m. _____
- 6 Jag köpte nyligen ett paraply, men jag har redan blivit av med *det*. _____
- 7 – *Den* svarta hatten vill jag ha, utbrast Lisa och pekade på en hatt som låg i skyltfönstret hos modebutiken "I hatten". _____
- 8 Valen är *det* största däggdjur som finns. _____
- 9 – Smaka på min hemgjorda sylt! *Den* är faktiskt inte så dum, sa Pia. _____
- 10 Många växter är fridlysta vilket innebär att man ej får plocka *dem*. _____
- 11 *Det* papper som samlas in i speciella containrar återvinns. _____
- 12 Per har fått jobb på *det* företag där han har praktiserat. _____
- 13 En stark vilja är viktig för *den* som försöker sluta röka. _____
- 14 *Den* som har långt hår kan variera sin frisyr. _____
- 15 – Vilken fin stol!
– Ja, men du får inte sätta dig på *den*, för då går *den* sönder. _____
- 16 – Vad gör Juan och Andy nu för tiden?
– *De* spelar på olika jazzklubbar. _____
- 17 – Hur smakade kaffet? – *Det* var jättegott. _____
- 18 Jag tycker att rosor är *de* vackraste blommor som finns. _____
- 19 *De* som är synskadade har för det mesta en vit käpp. _____
- 20 Pernilla har två barn. Jag ska passa *dem* på lördag. _____
- 21 – Har du träffat *dem* som bodde här tidigare? – Nej, det har jag inte. _____
- 22 Våra hundar åt upp *det* som blev över från middagen. _____
- 23 Jag måste torka köksgolvet, för *det* är smutsigt. _____
- 24 – Minns du vintern 1996? – Ja. *Den* vintern glömmar jag aldrig. _____
- 25 – Vad tycker ni om *den* övning som ni har avslutat nu?
– *Den* var svår. _____

17 Syftning (muntlig övning)

Det måste vara helt klart vad ett pronomen syftar på. Ett pronomen kan syfta på ett ord, ett uttryck eller en sats i *föregående mening* men inte längre tillbaka i satsen.

Nedanstående meningar innehåller oklar eller felaktig syftning. Diskutera meningarna! Ändra eller förtydliga!

- 1 På sin födelsedag fick Ylva en guldkedja av sin pojkvän som hon alltid skulle bära runt halsen.
- 2 Folk stressar för mycket som leder till olika sjukdomar.
- 3 När Kalle redogör för något i skolan uppmanas han ofta av sin lärare att klart uttrycka hans tankar och åsikter.
- 4 Lars köpte en bukett liljekonvaljer till sin fästmö som var vacker men luktade ganska starkt.
- 5 Då doktor Eva Ljung hade opererat fru Larsson, som hon gjorde mycket skickligt, mådde hon genast mycket bättre.
- 6 När Per hade packat och stod beredd att ta adjö av sin bror bad han att han inte skulle resa.
- 7 Genom ett projekt i vår stad får arbetslösa jobb som i sin tur gör andra arbetslösa.
- 8 Lille Mats bad sin mamma att snyta sig, för han var så förkyld.
- 9 Vit katt bortsprungen från sin matte som är sex månader gammal och har en svart prick på halsen. Telefon 046-132904.
- 10 Igår kväll råkade Krister ut för en trafikkontroll. Polismannen som stoppade Krister bad honom att sätta sig i sin bil medan en annan polis provkörde Kristers bil.
- 11 Jag fick en fin ring på min födelsedag som jag tyvärr måste byta.
- 12 Renhjorden blev skrämmd av några skidåkare, och de sprang genast in i skogen.

PRONOMEN

- 13 När fadern fick tag i hans son, som hade varit försvunnen med hans bil i två veckor, framförde han skamset sina ursäkter till fadern.
- 14 Det absolut bästa är att sluta röka, för det är ett dyrt sätt att ta livet av sig.
- 15 Pia var inte nöjd med den klippning som hennes frisör hade gjort. Hon såg det och bad henne om ursäkt.
- 16 Min granne spelar ofta högt på nätterna som stör mig.
- 17 Karin hade lånat en del smycken av hennes mormor. När hon skulle lämna tillbaka sitt halsband upptäckte mormor att hon hade förstört hennes halsband.
- 18 Kajsa och Maria är väninnor. Kajsa vill aldrig låna ut sin bil till hennes väninna, för hon är rädd att hon ska krocka. Hon har nämligen nyss fått sitt körkort.
- 19 Barnen köpte ett dyrt smycke till sin mamma. Pappa gillade inte det.
- 20 Doktorn bad patienten att ta av sig hans kläder.

ADJEKTIV

(och substantiv)

Adjektiv är ord som beskriver och ger information om substantiv och pronomen. Adjektivet böjs efter det substantiv eller pronomen som det står tillsammans med.

	en-ord	ett-ord	plural
Obestämd form	stor	stort	stora
Bestämd form	stora	stora	stora

Den bestämda formen slutar på **-a** både i singular och plural.

1. Adjektivet kan stå **predikativt** (alltid i obestämd form)

– som *subjektiv predikatsfyllnad* (bestämning till subjektet) efter bl.a. följande verb:

vara	Texten som vi har i läxa är svår .
bli	Jag cyklade hem i regnet igår. Kläderna blev genomvåta .
se ... ut	– Det köttet ser mört och fint ut. Jag tar ett kilo, tack, sa fru Glad.
känna sig	Jag känner mig pigg idag.
kännas	– Känn på min panna! – Oj då! Den känns varm . Du har nog feber.
verka	– Vilka böcker vill du låna? – De här, tror jag. De verkar intressanta . (Jfr De här tablettorna verkar snabbt mot huvudvärk.)
förefalla, synas, tyckas	Alla elever i årskurs 9 förefaller nöjda med den nya läraren i svenska.
låta	Vad ni låter hesa ! (Jfr – Hör! Visst låter motorn konstigt. – Ja, det är nog något fel på den.)
	<i>Observera!</i>
	Frukt är nyttigt . (= Det är nyttigt med frukt.) Grönsaker är gott . Lever är äckligt . Stockholm är vackert på sommaren. (= Det är vackert i S...)

Observera att t.ex. verbet *vara* kan vara underförstått:

Vi stod (och var) **tysta** i flera minuter innan vi kom oss för att säga något.
Eva satt **försjunken** i tankar när jag kom in på hennes kontor.
Petrus och Markus låg **sjuka** i flera veckor förra året.
Vår grannes hus har stått **tomt** i flera månader nu.
Per och Paul gick **arbetslösa** i flera månader förra året.
Britta och Inga sprang **lyckliga** hem när sommarlovet hade börjat.
Åsas brudklänning hängde **färdigsydd** hos sömmerskan en vecka innan Åsa skulle gifta sig.
Fru Larsson hade främmande i lördags. Middagsbordet stod **färdigdukat** när gästerna kom.
När jag kom hem igår blev jag rädd, för ytterdörren stod **vidöppen**.

– som *objektiv predikatsfyllnad* (bestämning till objektet) efter verb som

göra	Medicinen, som jag fick av doktorn, gjorde mig frisk på ett par dagar.
	Frisk luft gör oss pigga .
	Chefen gjorde mig glad när han höjde min lön.
måla	Vi ska måla vårt hus gult , fönsterbågarna vita och dörren brun .
anse	Adjunkt Pil anser eleverna kompetenta att studera på egen hand.
betrakta	Många betraktar lägenheterna i centrum som omöjliga att hyra.
ta för	Man ska inte ta något för givet .

ADJEKTIV

2. Adjektivet kan stå **attributivt** (= direkt framför ett substantiv).

Det ord som står före adjektivet bestämmer då vilken form adjektivet och substantivet ska ha:

A Obestämd form + obestämd form

en		ett		många	
någon		något		några	
ingen		inget		inga	
annan		annat		andra	
varje (var)	fin bil	varje (vart)	fint hus	-	fina bilar, hus
varenda		vartenda		-	
vilken		vilket		vilka	
sådan		sådant		sådana	

Dessa former används också när adjektivet och substantivet står *utan bestämningsord*.

B Bestämd form + bestämd form

den		det		de	
den här	fina bilen	det här	fina huset	de här	fina bilarna, husen
den där		det där		de där	

C Bestämd form + obestämd form

min		mitt		mina	
Evas		Evas		Evas	
denna		detta		dessa	
samma	fina bil	samma	fina hus	samma	fina bilar, hus
nästa		nästa		nästa	
följande		följande		följande	
föregående		föregående		föregående	

Adjektivet **egen** (eget, egna) har obestämd form efter possessiva pronomen och ord i genitiv.

Linnea har **en egen lägenhet**. Hon trivs med att bo ensam i **sin egen lägenhet**. Där har hon **sitt eget kök** och **sina egna grejer**.

Ofta slutar adjektivets bestämda form i singular (speciellt perfekt particip) på **-e** framför maskulina substantiv.

den unge mannen

den lille pojken

den misstänkte mannen

den kände författaren

den välklädde mannen

den avlidne mannen

Jämför med:

den unga damen

den lilla flickan

den misstänkta kvinnan

den kända författaren (författarinnan)

den välklädda kvinnan

den avlidna kvinnan

1 Adjektiv med speciella former

en-ord	ett-ord	plural	Fler exempel:
enkel naken	enkelt naket	enkla nakna	dubbel, simpel, usel, ädel, nobel egen, galen, nyfiken, mulen, snopen, häpen ruten, unken, mogen, vissen, överlägsen vacker, mager, nykter, dyster
säker gammal blå våt	säkert gammalt blått vått	säkra gamla blåa våta	grå, fri, ny, slö, rå, kry blöt, söt, vit, fet, het, slät, tät, rät (Jämför: <u>ak</u> ut, akut, akuta; <u>absolut</u> , konkret m.fl.) flott, matt, platt, mätt, lätt, rätt kort, tyst, stolt, halt, elegant, intressant glad, god, bred, sned, vid, död, spröd, bråd vild, hård, värd, ond, blond, rund öm, ljum, stum, grym, plågsam (Jämför: <u>la</u> m, lamt, lama; <u>ta</u> m, tamt, tama) (Jämför: <u>se</u> n, sent, sena; <u>re</u> n, rent, rena; <u>le</u> n, lent, lena) tunn, grann, noggrann
trött svart röd mild tom	trött svart rött milt tomt	trötta svarta röda milda tomma	= obestämd form = bestämd form
allmän sann	allmänt sant	allmänna sanna	Dessa adjektiv används företrädesvis om levande varelser. Därför finns det ingen form i neutrum.
liten lilla	litet lilla	små små	
lat vred rädd	– – –	lata vreda rädda	
Oböjliga adjektiv bra, kul, fel, slut, sönder, överens, fjärran gratis, inrikes, utrikes, medelålders gammaldags, stackars extra, äkta, udda, stilla, lila, rosa, nära, öde, ense barfota, enahanda, samtida, annorlunda, olaga omaka, enda, enstaka, ringa, gyllene, långväga förra, nästa, norra, södra, östra, västra			Våra cyklar är sönder. Föreställningarna på teatern i kväll är gratis. En stackars kvinna satt och grät i vår trappa. Den äkta mattan i hallen är smutsig. Olle är ofta barfota. Jag har bara träffat Kim vid några enstaka tillfällen. Lund ligger i (den) västra delen av Sverige.

Presens particip (oböjliga)

kommande, springande, rinnande
döende, leende, flyende

Igår stod Sven och flera andra och väntade på ett
ankommande plan. Planet var två timmar försenat.
Ida ligger döende i cancer.

Perfekt particip

grillad grillat grillade
stängd stängt stängda
rökt rökt rökta
klädd klätt klädda

road, avslutad, efterlängtd, nyetablerad
bararmad, kortärmad, bredaxlad, ljushyd, barhuvad
inställd, upphöjd, byggd, tänd, känd, berömd,
brunögd
gift, sänkt, råstekt, kokt, uppläst, släckt,
långbent, barbent, vänsterhänt
bredd, isydd

2 Sammansatta adjektiv

Analysera adjektiven. Använd dem i ett exempel. Se exempel.

egenkär	<i>egen + kär</i> <i>Ola är mycket egenkär.</i> <i>Han har höga tankar om sig själv.</i>
stupfull	<i>stupa + full</i> <i>Sixten kunde nästan inte gå.</i> <i>Han hade druckit så mycket att han var stupfull.</i>
skyhög	
kvällstrött	
avundsjuk	
långtråkig	
svartsjuk	
spegelblank	
småtuff	
dygns gammal	
dövstum	
efterklok	
folkskygg	
smärtekänslig	
svimfärdig	
inrikespolitisk	
självkritisk	

slitstark

oljerik

fridfull

giftasvuxen

morgonpigg

åskrädd

badvänlig

skoltrött

halvmätt

löftesrik

statsfientlig

långhårig

milsvid

stöldbegärlig

känslokall

arbetsduglig

karltokig

viljestark

kritvit

3 Adjektiv (+ substantiv)

Skriv rätt form av adjektiv och substantiv. Se exempel.

- 1 – Vem har lagt detta dumma förslag om våra nya arbetstider ?
– Inte vet jag. (dum, förslag; ny, arbetstid)
- 2 Polisen har utlovat en _____ till dem som medverkar till att mordgåtan blir _____. (stor, belöning; löst)
- 3 De flesta går _____ på sommaren. (barhuvad)
- 4 Sommarens _____ har gjort att grundvattennivån har stigit. (idelig, regnande)
- 5 Det bör finnas _____ mot arbetslösheten.
(långsiktig, åtgärd)
- 6 Den _____ tycks öka mer och mer.
(ekonomisk, brottslighet)
- 7 Patrik betraktar sitt _____ som fullt _____
att genomföra. (ny, uppdrag; möjlig)
- 8 Elin låg och lyssnade på vartenda _____ i huset efter det att telefonen hade väckt henne mitt i natten. (liten, ljud)
- 9 De _____ föreföll mycket _____ med det _____
_____ på hotell Sara i går kväll.
(utländsk, gäst; nöjd; flott, mottagande)
- 10 _____ och _____ satt Erik och Malin kvar vid bordet och pratade efter den _____ på restaurang Svea.
(mätt, belåten; utsökt, måltid)
- 11 – När ska vi få slut på dessa _____ om din månads-peng? frågade Sven-Erik.
– När du har höjt den, svarade hans dotter näsvist. (evig, diskussion)
- 12 Lena har låtit färga sitt _____ . (ljus, hår; röd)
- 13 Malbas vann över Lugi med 92–10 i söndags. Malbas-spelarna var helt _____.
(överlägsen)
- 14 _____ kan innehålla _____.
(rå, kött; farlig, bakterie)
- 15 Anders och Björn har haft ett _____ under det _____ .
(nära, samarbete; senast, läsår)

- 16 – Har du varit i Egypten och sett de _____?
– Nej, tyvärr. (känd, pyramid)
- 17 Allt bröd var _____ när jag kom hem. (uppäten)
- 18 Jag är mycket _____ i mitt _____.
Det är _____ och _____.
(förtjust; liten, sommarställe; bekväm, lättskött)
- 19 Det är _____ överallt inför julhelgen. (bråd, dag)
- 20 Det är _____ med _____.
(härlig; ljum, sommarkväll)
- 21 Paris är _____ på våren. (vacker)
- 22 Emma lät mycket _____ när jag talade med henne igår. (ledsen)
- 23 Jag undrar vad som hade hänt med Petrus. På festen igår var han inte på samma _____ som vanligt. (god, humör)
- 24 Många tycker att surströmming är _____. (äcklig)
- 25 Den _____ har det varit _____.
(gången, vecka; strålande, solsken)
- 26 Efter att ha varit på _____ en tid är det _____ att komma hem till sin _____.
(resande, fot; skön; egen, liten, vrå)
- 27 Det tycks inte helt _____ att vi ska kunna få ledigt på julafton.
(utesluten)
- 28 Jag trodde att jag skulle få köpa min fars bil till ett _____, men oj, vad jag bedrog mig!
– Pengarna får du inte förrän jag är _____, skojade han. (förmånlig, pris; död)
- 29 På grund av att det fattades pengar i fotbollsklubbens kassa fick Persson sluta som kassör. Han var inte längre _____. (betrodd)
- 30 Polisen ville att var och en så detaljerat som möjligt skulle berätta om sina _____ på brottsplatsen. (egen, iakttagelse)
- 31 Arbetstillfällena inom den _____ minskar hela tiden.
(offentlig, sektor)
- 32 Lärarna ställer _____ på sina elever. (hög, krav)
- 33 Just nu finns det inte några _____ inom vården i min stad. Annars skulle jag gärna ha velat jobba där. (ledig, tjänst)

ADJEKTIV

- 34 Katrin trivs bra i sin _____.
(liten, nyrenoverad, tvåa)
- 35 Tyvärr blev både jag och min man _____ under vår _____.
_____. Nu ser vi fram emot en _____
_____ till hösten i stället.
(sjuk; enda, gemensam, semestervecka; ledig, vecka)
- 36 _____ har bättre språkkunskaper idag än de hade förr i tiden. (ung, människa)
- 37 Per och Ulf kände sig mycket _____ när de gick hem från jobbet idag. De hade trott att de skulle få jobba kvar, men de blev tyvärr _____ om uppsägning. (besviken, varslad)
- 38 – Jag har ett _____ till samtliga lärare och elever, sa rektorn.
All undervisning är _____ i eftermiddag. (angelägen, meddelande; inställd)
- 39 De där _____ i stan har stått _____ och _____ länge nu. (gammal, fabriksbyggnad; tom, oanvänd)
- 40 – Vilket fantastiskt _____ du har!
– Tack. (fin, avgångsbetyg)
- 41 Isla Margarita utanför Venezuelas kust har blivit ett _____.
(eftertraktad, turistmål)
- 42 Det _____ igår bidrog till att stränderna var fulla av _____.
_____. (härlig, väder; badsugen, människa)
- 43 Vårens _____ i Mellansverige har orsakat _____.
_____. (häftig, skyfall; stor, översvämning)
- 44 Under _____ slår idrottsmän ofta rekord.
(gynnsam, omständighet)
- 45 Åke har fått jobb tack vare sina _____ med arbetsförmedlingen. (regelbunden, kontakt)
- 46 Det jag uppskattar mest hos min lärare i samhällskunskap är hans _____.
_____ till ett _____.
(positiv, attityd; mångkulturell, samhälle)
- 47 Peter-Ola tjänar 26 000 kronor i månaden. Han tycker att det är ett _____.
_____. (värlönlönad, jobb)
- 48 Det _____ med kontorspersonalen på mitt arbete fick ställas in på grund av sjukdom. (planerad, möte)

- 49 Inget _____ finns i sikte inför helgen. Däremot är flera _____ på väg in över landet.
(ny, högtryck; djup, lågtryck)
- 50 Många personer är _____ för vad som kommer att hända med deras pensioner. (oroad)
- 51 Många festivaler inleds och avslutas med ett _____.
(sprakande, fyrverkeri)
- 52 _____ kastar ofta _____ på _____. (medelålders, man; lysten, blick; ung, flicka)
- 53 Vi blev _____ när vi upptäckte att köksfönstret hade stått _____ hela natten. (rädd; öppen)
- 54 Den _____ gav inte något _____ under den _____ i TV.
(misstänkt, skatteflyktare; sympatisk, intryck; lång intervju)
- 55 Ludmila Engquist gjorde ett _____ i finalen på 100 meter häck under VM i Aten 1996. Guldmedaljen blev hennes. (lysande, lopp)
- 56 Många företag inom industrin söker förgäves efter _____.
(kompetent, personal)
- 57 Nils Petersson dömdes för _____ igår. (grov, bedrägeri)
- 58 Exempel på sexuellt _____ är syfilis, gonorré, clamydia och aids. (överförbar, sjukdom)
- 59 Om man vill ha _____ bör man inte göra _____.
(ren, samvete; ohederlig, sak)
- 60 De _____ tillhör inte Norden. (baltisk, stat)
- 61 Direktör Svensson oroar sig för att presentera det _____ för sina anställda. (dyster, resultat)
- 62 Många accepterar inte _____. (kvinnlig, präst)
- 63 Man bör inte utsätta sig för _____ i onödan. (stark, solljus)
- 64 Vi var ute och körde i de _____ på Kullahalvön i söndags. (vacker, omgivning)
- 65 "Man ska smida medan järnet är _____", lyder ett ordspråk. (varm)

4 Substantiverade adjektiv

Man använder adjektiv som substantiv om människor och abstrakta begrepp i allmän och specifik betydelse. Dessa substantiverade adjektiv böjs som adjektiven.

Människor

Allmän betydelse:

De fattigas antal ökar i många länder.

Jag gillar att jobba tillsammans med både **unga och gamla**.

De hörselskadade använder sig av teckenspråket.

Specifik betydelse:

Den bäste (jfr Den bästa) i vår klass brukar alltid hjälpa **den sämste**. (Jfr den sämsta)

Jag har inte **några anhöriga** här i stan.

Under begravningen satt jag och tänkte på **den döda**. (Jfr den döde)

Den misstänkte har förhörts flera gånger. (Jfr Den misstänkta)

Jag har fått mitt jobb genom **en bekant**.

Abstrakta begrepp

Allmän betydelse:

Jag tror alltid att **det goda** ska segra till slut.

Man är ofta rädd för **det okända**.

Det förbjudna är ofta lockande.

Man får ta **det onda** med **det goda**.

Inget ont som inte har **något gott** med sig.

Vitt passar bra till **svart**.

Specifik betydelse:

Det goda med Anna är att man kan lita på henne till hundra procent.

Det värsta med njursten är att det gör så förskräckligt ont.

Det bästa med semester är att man får sova på morgnarna.

Det fina med golf är att man får frisk luft, motion och spänning.

5 Skriv rätt form!

Fyll i rätt form av adjektiven i den ordning de står. Se exempel.

Arne berättar (1)

(*oväntad, gammal, förvånad, blek, kär*)

Idag har jag haft ett oväntat besök av Greta, en av mina _____ ungdomskamrater. Hon letade egentligen efter någon annan, men den personen hittade hon inte. I stället fick hon syn på mig, och vi blev lika _____ båda två. Greta hade
 5 nämligen inte den _____ aning om att jag var här. Hon berättade att hennes _____ make Rune låg här på avdelningen.

(*kul, hög, rynkig, gammal, menad, uppvaktad, känd, riktig, vanlig, fin, konstig*)

Det var _____ att prata med någon i samma _____ ålder som jag själv, även om det nu bara var ett _____ fruntimmer. Förlåt,
 10 det var inte illa _____! Jag levde upp på nytt och kände mig faktiskt en aning _____. Greta är _____ för att vara en _____ pratkvart, och precis som _____ var det mest hon som pratade. Karl, min _____ rumskamrat, som förresten har mist talförmågan efter en hjärnblödning, undrade nog vad som stod på. Han och jag får inte träffa andra patienter, för vi bär näm-
 15 ligen på några _____ bakterier.

(*gammal, rolig, tråkig, sliten, urtvättad, brun, omodern, tunn, grå, proper, möjlig*)

När Greta hade gått bestämde jag mig för att jag skulle hälsa på min _____ vän Rune. Vi har haft så mycket _____ tillsammans. Egentligen får jag inte lämna mitt rum, men det brydde jag mig inte om då. Det börjar bli lite _____ att inte få
 20 göra som man själv vill. Den _____ sjukhuströjan och de _____ sjukhusbyxorna åkte av, och jag tog på mig skjorta och slips samt mina _____, kanske lite _____ byxor. Jag kammade mitt _____, _____ hår också, för jag ville se så _____ ut som _____. Sedan låg jag och lurpassade på personalen en stund, och när sköterskorna var utom synhåll smet jag ut.

ADJEKTIV

(ostadig, lång, rädd, svår, gammal, knepig, stor, ny, extra)

På mina _____ ben hasade jag mig fram i den _____ sjukhuskorridoren med hjälp av min rullator. Jag vågade inte vända mig om, för jag var _____ att tappa balansen. Orsaken till att jag ligger här är förresten ett lårbensbrott. Jag kikade in i
5 alla rum. Ibland fick jag till och med gå fram till en säng och titta lite närmare på den person som låg i den. Det är _____ att känna igen _____ sjuklingar som bara ligger och gapar. Många undrade nog vad jag var för en _____ person.

– Ursäkta, jag letar bara efter Rune, sa jag och fortsatte korridoren fram. Till slut hittade jag honom. Först kände han inte riktigt igen mig. Jag har ju magrat en hel del sedan vi
10 sågs senast. Mina byxor är för _____, och i livremmen har jag fått göra några _____ hål. Nu kan jag nästan sno den ett _____ varv runt midjan. Efter en stund log Rune mot mig.

(ensam, egen, ny, tom, egen, privat, tom, daglig, hispig, vanlig, gammal, konstig)

– Men Arne, vad gör du här? frågade han. Kom in så får vi pratas vid lite! Det är så
15 _____ att ligga här när Greta har gått.

Jag tittade mig omkring, och det kändes precis som om jag var på rymmen. Där satt jag, som hade "utgångsförbud", i ett helt annat rum än mitt _____. Jag hoppades innerligt att sköterskan inte skulle ta några _____ prover på mig just då, för i så fall skulle det uppstå kaos när hon upptäckte att Karls och mitt rum stod _____ och
20 att vår _____, _____ toalett också var _____. Karl hade nämligen gått på sin _____ sjukgymnastik. Sköterskorna brukar bli lite _____ när allt inte är som _____ med oss _____. Gud, vad prover de tar förresten! Det är inte _____ att sjukvården kostar så mycket pengar som den gör.

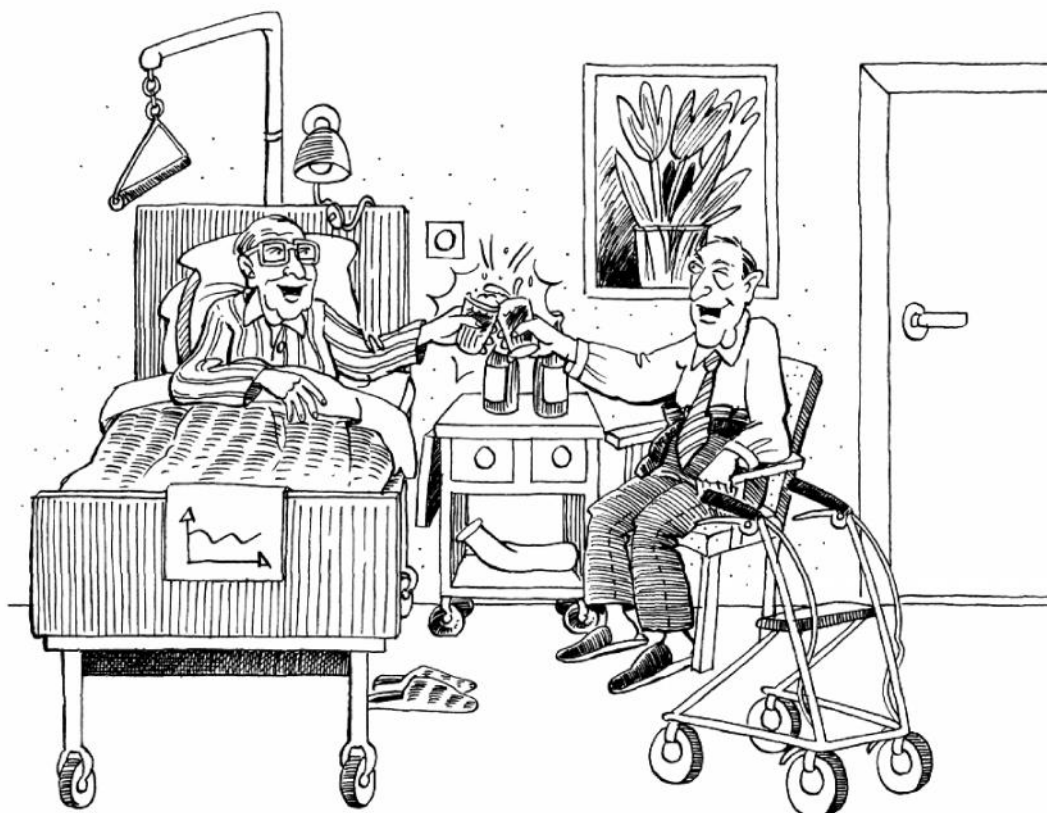
(förvånad, lång, egendomlig, snäll, envis)

25 Jag tryckte på larmet i Runes rum, och en sköterska kom in och undrade vad som stod på. Hon blev naturligtvis _____ över att se mig där.

– Skulle vi kunna få in två öl? frågade jag med pondus i rösten men med glimten i ögat. Vi måste fira att vi har blivit grannar på nytt. Vi är vänner sedan _____ tid tillbaka.

30 – Vilket _____ sammanträffande! sa sköterskan och log. Men _____ Arne! Du får inte lämna ditt rum. Du kan smitta. Det vet du ju.

– Ja, jag vet, men jag har redan varskott Rune, och han har ju samma _____ bakterier som jag, så det finns ingen smittorisk här inte.

(rar, fin, flott, älskad, duktig, olik, stressad)

Sköterskan log och lovade att hämta öl åt oss. Ja, de är då för _____ på det här sjukhuset. Vilken _____ service! Det är som att bo på ett _____ hotell. Hemma har jag ingen som servar mig längre, för min _____ hustru är död sedan ett par år tillbaka. Jo, min dotter och min ene son bor här i stan. De är _____ och hjälper mig med det mesta, men de har ju sitt att sköta, och man kan inte begära för mycket av sina barn. _____ vårdbiträden från hemtjänsten kommer ibland, men de vispar bara runt i lägenheten lite grann och är jämt så _____. Det finns alltid någon annan vårdtagare som behöver deras hjälp mer än jag, säger de.

10 (efterlängtd, god, gammal, döv, eländig, tvungen, liten, rolig)

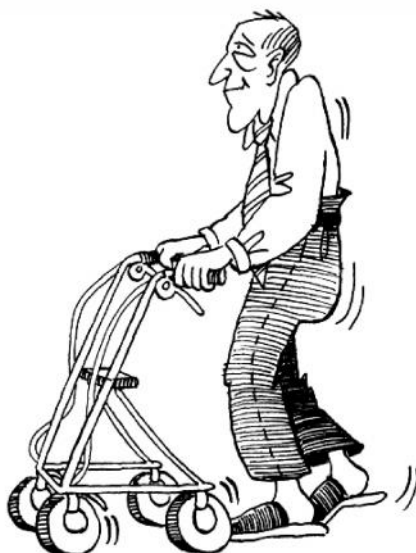
Efter ett par minuter kom sköterskan med den _____ ölen. Öl är _____ när man är törstig. Rune och jag skålade för _____ minnen. Vi fick använda teckenspråket, för han är nästan _____, men det gick finemang. Vi skojade och skrattade trots vårt _____ tillstånd. Till slut kom en sköterska in och sa att vi 15 var _____ att vila. Då kände jag mig precis som när jag var _____ och satt och berättade spökhistorier tillsammans med en kompis. När det var som allra _____ kom mamma och sa att vi måste sova, för klockan var mycket.

ADJEKTIV

(trevlig, uppiggande, isolerad, snäll, hög, utmattad, trött, nöjd, belåten, gammal, yr, trött)

Jag kunde inte låta bli att protestera lite, för det var så _____ och _____
_____ att gå på besök efter att ha legat _____ i flera veckor.
Det hjälpte dock inte att jag bönade och bad om att få stanna en stund till, utan jag fick
5 vara så _____ och kila iväg till mitt rum med min "Mercedes". Jag höll inget
_____ tempo precis, och jag måste erkänna att jag var lite _____
efter rymningsförsöket, så jag la mig ovanpå sängen, _____ men _____
och _____. Vi _____ blir ju fort _____ och _____
när det händer för mycket på en gång.

(Fortsättning på s. 117)

6 Adjektivets komparation

Grupp 1 (de flesta adjektiv tillhör denna grupp)

Positiv	Komparativ	Superlativ	Bestämd form superlativ
trevlig, -t, -a go/d, -tt, -da enk/el, -elt, -la ilsk/en, -et, -na mag/er, -ert, -ra långsam, -t, -ma nära	-are trevligare godare enklare ilsknare magrare långsammare närmare/närmre	-ast trevligast godast enklast ilsknast magrast långsammast närmast/närmst	-aste trevligaste godaste (se grupp 3!) enklaste ilsknaste magraste långsammaste närmaste/närmsta (adj, adv)

Grupp 2 (de flesta adjektiv i denna grupp får omljud, d.v.s. byter vokal)

Positiv	Komparativ	Superlativ	Bestämd form superlativ
hög, -t, -a ung, -t, -a tung, -t, -a låg, -t, -a lång, -t, -a trång, -t, -a stor, -t, -a grov, -t, -a – – – – – – – – –	-re högre yngre tyngre lägre längre trängre större grövre främre bakre inre yttre nedre övre undre bortre –	-st högst yngst tyngst lägst längst trängst störst grövt – – – – – – – – –	-sta högsta yngsta tyngsta lägsta längsta trängsta största grövsta främsta bakersta innersta yttersta nedersta översta understa bortesta mellersta

Grupp 3 (adjektiven i denna grupp är oregelbundna)

Positiv	Komparativ	Superlativ	Bestämd form superlativ
gam/mal, -malt, -la lite/n, -t, små bra/god dålig, -t, -a	-re äldre mindre/smärre bättre sämre/värre	-st äldst minst bäst sämst/värst	-sta äldsta minsta bästa sämsta/värsta

ADJEKTIV

Smärre använder man mest i absolut komparativ. (Se nedan.)

Värre, värst använder man ofta om något som är dåligt från början.

Sämre, sämst använder man om något som inte är så dåligt från början.

Arbetslösheten är ett svårt problem, men det finns nog andra problem som är **värre** här i livet.

Jag gillar inte att gå till tandläkaren. Det är **värst** att laga framtänderna.

Det har varit en jobbig vinter. Snöstormarna har varit **värst** av allt.

Olles fru är död nu. **Det värsta** var att hon fick lida mycket den sista tiden.

Elsa har en svår reumatism, men hon tröstar sig med att det finns de som har det **värre**.

Familjen Lekander har drabbats av flera olyckor. **Värst** är det för barnen som miste sin mamma i en svår bilolycka.

Grupp 4 (adjektiv på *-isk*, vissa *perfekt particip* och *presens particip* samt några *oböjliga adjektiv*)

<i>Positiv</i>	<i>Komparativ</i>	<i>Superlativ</i>	<i>Bestämd form superlativ</i>
dramatisk, -t, -a beröm/d, -t, -da glädjande långväga	mer mer dramatisk, -t, -a mer beröm/d, -t, -da mer glädjande mer långväga	mest mest dramatisk, -t, -a mest beröm/d, -t, -da mest glädjande mest långväga	mest + bestämd form mest dramatiska mest berömda mest glädjande mest långväga

En komparativform kan förstärkas med *allt* eller *ännu*, en superlativform med *allra*.

Det blir **allt mörkare** på kvällarna nu på hösten.

Anton är **ännu brunare** i år än han var efter sin semester i fjor.

– Vad ska jag göra med min hemska hosta? – Det **allra bästa** är att sluta röka.

Absolut komparativ

Man använder ibland komparativformen, utan någon direkt jämförelse, i betydelsen *ganska/inte så + positiv*.

Både **äldre och yngre kvinnor** är med i vår förening.

På äldre dar tänker vi skaffa ett litet radhus.

Elisabeth kommer från **en bättre familj**.

Vi blev bjudna på **en bättre middag** hos Perssons igår kväll.

Katarina hade med sig **en större summa pengar** på sin semester.

Vi ska stanna **en längre tid** i USA.

Gamla fru Ask klarar bara att ta **kortare promenader**.

Du måste tyvärr göra **smärre korrigeringar** i din ansökan.

Det blir **inga större schemaändringar** denna termin.

Det spelar **ingen större roll** om du kommer eller ej.

Absolut superlativ

Man använder ibland superlativformen, utan någon direkt jämförelse, i betydelsen *mycket + positiv*.

Med största nöje kommer jag på festen.

Med största tvekan blev Lars Olsson godkänd efter sin muntliga tentamen igår.

Varmaste gratulationer på födelsedagen! **Bästa hälsningar** från vännen Eva.

Det är **av största vikt** att du sköter dig på jobbet.

Vi ska ordna allt **på bästa sätt**.

7 Adjektivets komparation

Skriv rätt form av adjektiven, *komparativ* eller *superlativ*.

- 1 Det påstås att barn och ungdomar är stökigare idag än de var förr i tiden. (stökig)
- 2 – Har vi nu Europas _____ skola som moderaterna talade om i början av 90-talet?
– Det vet jag faktiskt inte. Jag är inte så insatt i skolfrågor. (bra)
- 3 – Vilket är _____, att få bedövning eller att få sina tänder lagade utan bedövning?
– Att laga utan bedövning. (dålig)
- 4 Studieresultaten blir _____ om man inte är motiverad att lära sig. (dålig)
- 5 Uppsala har det _____ universitetet i Sverige. (gammal)
- 6 Ju _____ man blir, desto _____ blir man. (gammal, rynkig)
- 7 Det _____ hoppet i tresteg på idrottsgalan igår var 15,28. (lång)
- 8 "I de _____ vattnen går de _____ fiskarna." (lugn, stor)
- 9 I mitten av 1990-talet beslutade riksdagen bl.a. om _____ barnbidrag på grund av den dåliga ekonomin i Sverige. (låg)
- 10 Cheopspyramiden är den _____ av de tre pyramiderna vid Gizhe i Egypten. (stor)
- 11 Ingmar Bergman är en av Sveriges _____ regissörer. (känd)
- 12 Flickor brukar vara _____ än pojkar. (försiktig)
- 13 Arbetslösheten har varit hög i Sverige sedan en tid tillbaka. Det _____ är att vissa ungdomar aldrig får en chans att komma in på arbetsmarknaden. (dålig)
- 14 Ju _____ man är, desto _____ är det att lära sig ett nytt språk. (ung, lätt)
- 15 Två _____ företag har etablerat sig i vår stad på sistone. (liten)
- 16 Det var med _____ tvekan som Fredrik gifte om sig med sin förra fru. (stor)
- 17 Under sitt liv har Ola haft många olika jobb. Hans _____ jobb fick han genom kontakter. (sen)
- 18 Strindberg är _____ som författare än som konstnär. (berömd)
- 19 – Ju mer man sover, desto _____ blir man.
– Nej, det håller jag inte med dig om! (trött)

ADJEKTIV

- 20 Enligt cancerforskarna måste vi bli _____ om hur viktigt det är att välja rätt kost. (medveten)
- 21 – Det finns väl inget _____ än ovissheten?
– Nej, det har du rätt i. (dålig)
- 22 Många ägnar _____ delen av sin fritid åt TV-tittande. (stor)
- 23 Tungvikt är den _____ klassen i boxning. (tung)
- 24 Mårten kommer med _____ sannolikhet att få jobbet som han har sökt. (stor)
- 25 Vissa barn har _____ förutsättningar att lyckas i skolan än andra. (dålig)
- 26 Många påstår att mobbningen är _____ idag än tidigare. (dålig)
- 27 När man har mycket att göra får man prioritera och ta det _____ först. (viktig)
- 28 Om man ska gå i skogen behöver man _____ skor än om man bara ska ta en promenad på stan. (grov)
- 29 Råven är _____ än hönan. (listig)
- 30 – En telefon som ringer i ett är det _____ jag vet.
– Ja, det är det verkliga. (stressande)
- 31 Operett är _____ än opera. (lättisam)
- 32 Den enkla och rena formen är ofta den _____. (vacker)
- 33 Vår semester i fjol blev misslyckad ur flera synpunkter. Det allra _____ var det eviga regnandet. (dålig)
- 34 Det _____ med narkotika är att det är starkt vanebildande. (dålig)
- 35 – Ju mer man läser, desto _____ blir man.
– Ja, förhoppningsvis. (klok)
- 36 Under det _____ året ska vårt hus genomgå en _____ renovering. (nära, stor)
- 37 Man ska sluta när det är som allra _____. (rolig)
- 38 Ju mer man motionerar, desto _____ blir man. (pigg)
- 39 De flesta ser allt _____ med åren. (dålig)
- 40 Medellivslängden är _____ idag än för hundra år sedan. (hög)

8 Skriv rätt form!

Arne berättar (2) *forts. från s. 109*

(*angenäm, obehaglig, gammal, hel, sann, stark, trött, trött, inträffad, förvirrad, senil, häpnadsväckande, stor, god*)

Precis när jag var på väg att somna kom min dotter på besök, och jag berättade om dagens _____ händelse för henne. Hon tittade lite konstigt på mig.

5 – Tror du mig inte? frågade jag.

– Jo, visst tror jag dig, sa hon, men samtidigt fick jag ett _____ intryck av att hon inte gjorde det.

I samma ögonblick dök en sköterska upp. Jag frågade om hon kom ihåg att Greta hade varit där. Som _____ åklagare ville jag ju bevisa att det _____ var
10 _____. Hon svarade lite undvikande och berättade för min dotter att jag hade fått _____ tabletter och att jag kanske var lite _____.

– Åja, så _____ är jag inte. Jag har ju varit på besök idag, sa jag för att än en gång bekräfta det _____.

– Ja, ja, tänkte dottern. Han verkar ju helt _____ idag, på gränsen till _____.

15 Det var inte första gången som Arne berättade _____ historier. Han har alltid varit en av släktens _____ berättare. Nu redogjorde han klart för var Rune låg, vad de hade pratat om och vad Rune hade för krämpor. Dottern visste varken ut eller in men försökte hålla _____ min.

(*tjattig, menande, bra, rolig, god, framåtlutad, bra, klar, hård, stor, ekonomisk, möjlig*)

20 En stund senare kom min son, och jag berättade samma visa en gång till. Det kändes lite _____. Mina barn utbytte _____ blickar. Det såg jag nog. Än har gubben ögonen och öronen på skaft, tänkte jag för mig själv och plirade illmarigt på dem.

– Tror ni mig inte, va?

– Jovisst, sa min son. Hur mår du egentligen idag, pappa?

25 – Toppen! Har aldrig känt mig _____.

– Så _____! Alltid på lika _____ humör. Har det hänt något annat idag då? frågade han utan att kommentera mitt besök hos Rune.

– Ja, doktorn var på besök idag. Hon kommer ju en gång i veckan och pratar med mig i två minuter som ni vet, och hon lovade att jag skulle få åka hem om ett par dagar. Jag har
30 lärt mig att gå _____ och har _____ balans nu än i förra veckan, så enligt henne är de _____ med mig här på sjukhuset. Sköterskorna betraktar läkarna som mycket _____ mot patienterna, men läkarna har ju ett _____, _____ ansvar, och de skriver nog ut folk så fort som _____.

ADJEKTIV

(farlig, senil, inträffad, överens, sann, krävande, tidig)

Syskonen tittade än en gång på varandra. Skojar han nu igen? Hur ska detta gå? tänkte de för sig själva. Han kan knappt gå och har problem med att hålla balansen, han magrar mer och mer för varje dag, och han bär fortfarande på någon _____ bakterie. Och så har
5 han börjat bli _____ till råga på allt. På väg ut från sjukhuset diskuterade syskonen det _____, och båda var _____ om att fadern inte alls skulle kunna klara sig själv. De bestämde sig för att ta kontakt med läkaren redan nästa dag. Och det där med Greta och Rune var ju rena snurren, tyckte de. Det kunde ju bara inte vara _____. De kände att dagens besök hos fadern hade varit _____ än något av de
10 _____ besöken.

(trevlig, lång, isolerad, sann, dålig, hemsk)

Senare på kvällen ringde telefonen hemma hos dottern.

- Hej Ann, det är Greta. Jag var och hälsade på din far på sjukhuset idag.
- Ja, jag hörde det, sa dottern lite osäkert och snopet.
- 15 – Och Arne hade varit och hälsat på Rune, fortsatte Greta. Jag talade med en sköterska för en stund sedan. Så _____ att de kan få hälsa på varandra på rummen! Dagarna blir ju så _____ för dem som ligger _____.
- Ann trodde inte sina öron. Allt var alltså _____! Hon fick _____ samvete. Hade fadern sett att hon och hennes bror inte trodde på honom? Så _____ i så fall!

20 (lätt, gammal, dålig, trodd, tagen, dålig, fruktansvärd, medveten, lustig, gammal, aktningsvärd, viktig, förutfattad, ordentlig)

På kvällen låg jag i min sjukhussäng och filosoferade över livet. Karl låg och snarkade i sängen bredvid. Det är inte så _____ att bli _____. Jag kan stå ut med att synen, hörseln och gången är _____ än förr. Men att inte bli _____, att inte bli
25 _____ på allvar är nog _____ än något annat. Det känns _____ när man är fullt _____ om vad som händer och sker runt omkring en. Det _____ är att jag inte känner mig _____. Visst har jag uppnått den _____ åldern av 86 år, men än hänger jag med.

Min dotter ringde precis, och nu var det minsann ett annat ljud i skällan. Nu ville hon
30 också besöka Rune. En av de _____ sakerna som livet har lärt mig är att man inte ska ha några _____ meningar om människor utan ta reda på fakta innan man dömer. Jag hoppas att mina barn har fått en _____ påminnelse om det idag.

Skrivuppgift: Att bli gammal

ADVERB

Adverb kan stå som bestämning till:

- verb Kalle **skriver vackert**.
- adjektiv Kalle har en **mycket vacker** handstil.
- andra adverb Per sjunger **otroligt falskt**.
- räkneord Det bor **ungefär 230 000** människor i Malmö.
- en hel sats Mårten kommer **inte** på söndag.

Det förekommer emellertid att adverbena även står som bestämning till andra ordklasser, t.ex. pronomen och substantiv.

Gordan förstår **nästan allt** vad hans lärare säger.
Pia jobbade i USA ett år. **Året därpå** åkte hon till Kanada.

Adverbena kan delas in i olika kategorier:

Frågande adverb

När?	—	Hur ofta?	—	Hur länge?	(tid)
Var?	—	Varifrån?	—	Vart?	(rum)
Hur?					(sätt)
Hur mycket?		Hur lite?			(grad)
Varför?					(orsak)

Tidsadverb (svarar på frågorna: När? Hur ofta? Hur länge?)

nu	då	alltid	ibland	efteråt	ögonblickligen
numera	förr	jämt	än	först	härnäst
nyligen	förut	ständigt	ännu	sist	härnäst
nyss	snart	ofta	fortfarande	slutligen	omedelbart
just	strax	sällan	hittills	dagligen	igen
redan	därpå	aldrig	dittills	äntligen	sedan (m.fl.)

Rumsadverb (svarar på frågorna: Var? Varifrån? Vart?)

här	—	härifrån	—	hit	—	hitåt	nära	avsides
där	—	därifrån	—	dit	—	ditåt	inomhus	undan
hemma	—	hemifrån	—	hem	—	hemåt	utomhus	tillbaka
ute	—	utifrån	—	ut	—	utåt	utomlands	någonstans
inne	—	inifrån	—	in	—	inåt	överallt	ingenstans
uppe	—	uppfifrån	—	upp	—	uppåt	kvar	annanstans (m.fl.)

Sättsadverb (svarar på frågorna: Hur? På vilket sätt?)

bra	dåligt	ordentligt	sakta	noggrant
väl	illa	slarvigt	långsamt	noga
lika	annorlunda	vilse	fort	uppfordrande
olika	bestämt	skriftligen	snabbt	så (här; där) (m.fl.)

ADVERB

Gradadverb (svarar på frågorna: *Hur mycket/lite? I vilken grad?*)

lite	mycket	helt	lagom	ännu	omkring
föga	våldigt	alldeles	särskilt	allt	cirka
ganska	oerhört	totalt	utomordentligt	allra	ungefär
tämligen	ytterst	genomgående	synnerligen	nästan	en
rätt	(allt)för	så	fantastiskt	knappt	exakt
				drygt	(m.fl.)

Orsaksadverb (svarar på frågan: *Varför?*)

därför

Relativa adverb (inleder bisatser)

där	dit	då	varför, varifrån, varefter, varigenom, varpå	(m.fl.)
-----	-----	----	--	---------

Satsadverb

Satsadverb negerar, uttrycker en åsikt om eller ger ett omdöme om innehållet i en sats.

inte, icke, ej knappast, knappt omöjligen	verkligen, sannerligen faktiskt; minsann
nog, kanske, kanhända möjligen, möjligtvis, eventuellt förmodligen, troligen, antagligen, sannolikt, säkert	tyvärr, dessvärre förgäves naturligtvis, givetvis, förstås
säkert (= utan tvekan) absolut	
väl	gärna – hellre – helst
bara, endast, enbart, blott	(m.fl.)

Vissa satsadverb kallas *konjunktionella adverb* eftersom deras funktion liknar konjunktionernas.

Konjunktionella adverb

också, även, dessutom; vidare, inte (...) heller förresten, för övrigt alltså; följaktligen, därför	ju; nämligen
således; sålunda än – än; ömsom – ömsom; dels – dels	
emellertid, dock, ändå, i alla fall, likväl trots allt; trots det däremot; tvärtom egentligen, i själva verket åtminstone	tydligen, uppenbarligen
	(m.fl.)

Bildning

Förutom att vara "egna" ord kan adverb bildas av andra ord genom tillägg av vissa ändelser t.ex.:

- t** av adjektiv och perfekt particip
tydligt, bestämt
- en** av vissa adjektiv som slutar på *-lig*
möjligen, troligen, antagligen
- vis** av adjektivets neutrala form samt av sammansättningar med substantiv,
möjligtvis, naturligtvis, givetvis, händelsevis, veckovis

Böjning

Adverben är oböjliga (jämför adjektiven), men många adverb kan *kompareras*.

långsamt – långsammare – långsammast	mycket – mer(a) – mest
fort – fortare – fortast	länge – längre – längst
illa – sämre/värre – sämst/värst	intresserat – mer intresserat – mest intresserat
bra/väl – bättre – bäst	annorlunda – mer annorlunda – mest annorlunda

1 Tids- och rumsadverb, frågande samt relativa adverb

Välj lämpligt adverb. Se exempel.

- 1 " Härifrån till evigheten" heter en känd gammal film från 50-talet.
- 2 Värmland, _____ många svenska författare har kommit, är ett vackert landskap, och Mårbacka _____ Selma Lagerlöf bodde besöks årligen av många turister.
- 3 – Vet du _____ Vägverket ligger?
 – Ja, i Örebro.
 – Har du möjligen adressen _____?
 – Ja, det har jag. Jag fick faktiskt ett brev _____ häromdagen.
- 4 Ove har fått en anmodan från Lokala skattemyndigheten om att förklara vissa uppgifter i sin självdeklaration _____ han just nu sitter och försöker formulera ett brev.
- 5 – Vet du _____ Malmö får sitt dricksvatten?
 – Ja. Jag tror att det mesta kommer från Vombsjön.
- 6 Minnesota och Illinois är de stater _____ flertalet svenska emigranter bosatte sig.
- 7 – Nu är jag trött på dig och ditt tjat, sa Ulrika _____ hon smällde igen dörren och gick sin väg.
- 8 – Kivik, _____ de här äpplena kommer, är en vacker ort på Österlen i Skåne.
 Har du varit _____?
 – Nej.
 – Då tycker jag att du ska åka _____ någon gång.
- 9 Pias mormor, som föddes för 75 år sedan _____ Sverige såg annorlunda ut än idag, påstår med bestämdhet att det var lättare att leva _____.
- 10 – Hjälp! Det har hänt en olycka _____. Skicka genast _____ en ambulans!
 – Ja. Ta det lugnt! _____ ringer du?
 – Ursäkta?
 – _____ ska jag skicka ambulansen?
 – Va?
 – _____ är du nu?
 – I korsningen Lönngatan och Ekvägen.
 – Okej. Stanna _____, så kommer ambulansen _____ om ett par minuter!

2 Grad- och/eller sättsadverb

Skriv kommentarer till nedanstående meningar. Använd grad- och/eller sättsadverb.
Se exempel.

- 1 Man får verkligen se sig för när det kommer utryckningsfordon i hög fart.

De kör väldigt fort.

- 2 Kalle städar varenda vrå i huset där han bor.

- 3 Fru Svenssons hörsel är perfekt.

- 4 I år har Carlos tjänat 50 000 kronor. Förra året tjänade han 287 000 kronor.

- 5 Evy kände att hon behövde kräkas i morse.

- 6 Per-Erik röker bara tre cigaretter om dagen.

- 7 Varken glas, porslin eller bestick är rena när Evald har diskat.

- 8 När Torsten är ute och kör bil bildas det alltid en kö av bilar bakom honom.

- 9 I november förra året var det minus 15 grader. I december var det minus 25 grader.

- 10 Mahmoud förstår en hel del svenska.

- 11 Svenskarnas medellivslängd ökar.

- 12 Den 17 juli 1995 var det 32 grader varmt här i staden. Ingen annan dag det året var så varm.

- 13 Tyra är gammal. Hon är 88 år, men hennes bror Elis är faktiskt 98 år.

- 14 Veronika är en hjälpsam, ärlig och generös människa.

- 15 Man kan inte läsa vad Jan skriver.

3 Sättsadverb eller adjektiv?

artig	glad	hög	oerhörd	riskfylld	tråkig
bekymrad	glad	känd	ofelbar	smidig	trött
fantastisk	god	ledsen	ovanlig	snabb	tunn
förmånlig	hel	lättsaltad	orolig	sömnig	vacker
förvånansvärd	hemsk	mänsklig	riktig	tillräcklig	äcklig

(Se s. 99 angående verb som följs av adjektiv)

Välj lämpliga ord och skriv dem i rätt form. Varje ord ska helst bara användas en gång. Se exempel.

- 1 Linnea är så sömnig att hon bara sitter och gäspar.
- 2 Jonny startade bilen och körde _____ från olycksplatsen.
- 3 På den restaurang som vi besökte i lördags hade man verkligen dekorerat alla bord mycket _____ med blommor och levande ljus.
- 4 Pias barn tackar alltid så _____ när de får något. De är verkligen väluppfostrade.
- 5 86-åriga Elna har inte känt sig _____ frisk den senaste tiden, så häromdagen var hon tvungen att uppsöka vårdcentralen.
- 6 Leo verkar så _____ idag. Blicken flackar och han har svårt att sitta stilla.
- 7 Det är _____ att göra misstag ibland. Ingen är ju _____.
- 8 "Skär purjolöken i _____ skivor och lägg dem i _____ vatten", stod det i receptet.
- 9 Kalle Anka är en av de mest _____ Walt Disney-figurerna.
- 10 – Du låter _____. Har det hänt något _____?
– Nej då. Jag är bara så _____. Jag har sovit så dåligt den senaste tiden.
- 11 De flesta tycker att det luktar _____ när man bakar.
- 12 – Har du ätit surströmming någon gång?
– Ja, och det smakar lika _____ som det luktar. Usch!
- 13 Efter ett alkoholtest visade det sig att Kalle inte var _____ nykter. Han hade nämligen 0,3 promille alkohol i blodet.
- 14 – Nu får det faktiskt vara nog. Jag har jobbat _____ länge på den här arbetsplatsen. Nu ska jag söka ett nytt jobb, sa Jonatan och gick hem.

- 15 Ibland luktar det _____ illa från Larssons gård. Han föder nämligen upp grisar.
- 16 Per ställer _____ krav på sin omgivning, men han kräver mycket av sig själv också.
- 17 Vi har ett _____ stort kulturutbud i vår stad.
- 18 "Passa på! Köp ett par nya sportskor till ett _____ pris!" stod det på reklambladet som den nya sportaffären på Algatan hade skickat ut.
- 19 Anton har klarat sig _____ bra i livet med tanke på hans bakgrund.
- 20 Alla kattdjur rör sig mycket _____.
- 21 Det är alltid _____ att ge sig ut på svag is.
- 22 Det ligger _____ vackra villor längs Strandvägen.
- 23 – Vad är det som har hänt? frågade Stina och tittade _____ på sin gråtande dotter.
- 24 Sigge och Sixten är verkligen inga lustigkurrar, men när jag mötte dem i morse såg de så _____ ut, och de skrattade så _____ att jag var tvungen att fråga vad som hade hänt. Då berättade de att de hade vunnit högsta vinsten på Penninglotteriet.
- 25 – Idag ser du _____ pigg ut. Vad har hänt? – Jag har blivit kär.

4 Satsadverb

Stryk över det eller de satsadverb som *inte* passar i nedanstående meningar. Se exempel.

1 Har du ___ en 100-lapp att låna mig? – Ja.	tyvärr, bara,
kanske, naturligtvis
2 Per har sagt att han ___ kommer hit på fredag.	kanhända, gärna,
troligen, förgäves
3 Det kommer ___ att bli roligt på festen hos Boris på lördag.	gärna, antagligen,
nog, kanske
4 – Nu har du ___ förstått alla instruktioner, eller hur? – Javisst.	tyvärr, väl,
inte, gärna
5 Riccardo skulle ___ vilja återvända till sitt hemland.	inte, förgäves,
gärna, naturligtvis
6 – Jag kan ___ inte hjälpa dig hur gärna jag än skulle vilja. – Så synd.	faktiskt, omöjligen,
möjligtvis, tyvärr
7 Ann, som bor i Borlänge, var bortrest när Henri kom ända från Frankrike för att besöka henne. Han hade alltså rest ___ till Sverige.	förmodligen, ej,
förgäves, tyvärr
8 – Det är ___ du som har städat undan alla mina viktiga papper? sa Annika irriterat till sin pedantiske man.	förstås, väl,
gärna, kanske
9 Lasse går aldrig ut och roar sig. Han sitter ___ inne och håller på med sin dator.	knappt, verkligen,
omöjligen, bara
10 – Jag var ___ bäst i klassen i alla ämnen, sa Erik stolt till sin son.	minsann, tyvärr,
inte, omöjligen
11 Ulf har ___ blivit bestulen på sin plånbok. Den finns inte någonstans.	inte, bara,
sannolikt, nog
12 – Jag kan ___ komma på var jag har gjort av min klocka, sa Elsie.	omöjligen, tyvärr,
förgäves, inte
13 – Ska du ___ gå ut i det här ovädret? sa Boel bekymrat till sin dotter.	givetvis, inte,
verkligen, väl
14 När jag körde till jobbet i morse kunde jag ___ se vägen, för det var så dimmigt.	tyvärr, antagligen,
minsann, knappt
15 Det här var ___ lätt, eller hur?	inte, hellre,
väl, helst

5 Konjunktionella adverb

Adverb vars uppgift är att binda ihop olika meningar och på så vis markera hur dessa hänger ihop kallas *konjunktionella adverb* eftersom deras funktion liknar konjunktionernas.

De konjunktionella adverbena kan ha olika placeringar i satsen. Vissa står oftast på satsadverbialets plats medan andra har en friare placering.

också, även, dessutom; vidare
inte (...) heller

förresten

för övrigt

än – än; ömsom – ömsom
dels – dels

– uttrycker tillägg
– är motsats till *också*

– uttrycker ett tillägg när man plötsligt kommer att tänka på något annat än det man just talat om

– har ibland samma betydelse som *förresten*
– uttrycker ibland ett tillägg till det man talat om = *annars; vad gäller allt annat*
– uttrycker motsats eller omväxling
– uttrycker att man vill betona två saker

(Jämför med *och*)

Lisa spelar piano. Hon spelar **också** (*även, dessutom*) dragspel.
Hon spelar dragspel **också** (*dessutom*). **Dessutom** spelar hon dragspel.

Jag bör förbättra mitt uttal. **Vidare** måste jag utöka mitt ordförråd om jag ska klara nästa prov i engelska.

Josef har inga pengar. Jakob har **inte heller** några pengar. Sara dricker inte vin. Hon dricker **inte** öl **heller**.

– Har du läst Kerstin Ekmans nya bok?

– Ja, vad bra den var! Hon är en fantastisk författare. Har du **förresten** sett att de har rea hos Bokblads?

– Nej. Det var bra att du sa det. Då ska jag gå dit så snart jag kan.

– Ola är en fantastisk man. Han är både snygg, rik och trevlig. **För övrigt** har han en snygg fru också.

– Jag träffade Emma häromdagen. Hon hade blivit lite rundare, men **för övrigt** var hon sig precis lik. – Jaha.

– Jesper mådde inte bra igår. **Än** (*ömsom*) svettades han, **än** (*ömsom*) frös han.

– Maja kan inte bestämma sig för var hon vill bo. Hon flyttar **än** hit, **än** dit.

George har två jobb. **Dels** kör han taxi, **dels** städar han på en bank.

ju

nämligen

– uttrycker en förklaring som både talaren och lyssnaren är införstådda med

– uttrycker en förklaring av något tidigare sagt. Det är bara en av de inblandade som vet.

(Jämför med *för, därför att, eftersom*)

Obs! Ju och nämligen kan bara stå på satsadverbialets plats.

– Vad har du köpt?

– En present till Johannes. Han fyller **ju** år i morgon. Det har du väl inte glömt?

– Nej då.

– Vill du ha en bit choklad? – Nej tack. Jag har **nämligen** börjat banta idag.

ADVERB

alltså, följaktligen, således, sålunda
därför
tydligt, uppenbarligen
så

- uttrycker följd, slutsats; förklaring
- uttrycker följd; förklaring
- uttrycker tänkbar slutsats
- används ofta i vardagligt tal i en huvudsats som står efter en bisats

(Jämför med så)

- Hur är du och Carina släkt?
- Min mamma och hennes pappa är syskon. Vi är **alltså (följaktligen, således, sålunda)** kusiner.

Vera tycker inte om att åka skidor. **Därför** vill hon inte följa med sina kompisar till fjällen i vinter.

Nils har **tydligt** inte fått det meddelande som jag skrev till honom eftersom han inte har hört av sig än.
Adam har **uppenbarligen** problem med sin hälsa eftersom han är hemma från jobbet så ofta.

Om du kommer (**så**) ska jag bjuda dig på middag.
När man har fyllt 18 år (**så**) är man myndig.

emellertid, dock, ändå, i alla fall, likväl
trots allt; trots det
däremot
tvärtom

- uttrycker motsats

(Jämför med *men, utan; trots att, fast, även om*)

Greta har nyligen gift sig med en stilig miljonär. Hon är **emellertid (dock, ändå, i alla fall, likväl)** inte lycklig.
Emellertid (Dock, Ändå, Likväl) är hon inte lycklig.
Hon är inte lycklig **i alla fall (ändå)**.

Johan har haft många motgångar i livet, men han är **trots allt** inte bitter.
" " " " " " " , men **trots allt** är han inte bitter.
" " " " " " " , men han är inte bitter **trots allt**.

Det var ett hemskt oväder igår. **Trots det** var vi tvungna att ge oss ut.

Freddy avskyr katter. Han tycker **däremot** mycket om hundar.
Däremot tycker han mycket om hundar.
Han tycker mycket om hundar **däremot**.

Du ska inte tro att Petter är dum. Han är **tvärtom** väldigt intelligent.
Tvärtom är han väldigt intelligent.

egentligen, i själva verket
åtminstone

- uttrycker ett tillrättaläggande
- uttrycker en inskränkning; en modifikation

(Jämför med *men, utan*)

Walter säger att han är sjuk, men han är **egentligen (i själva verket)** bara lat.
" " " " " " " , men **egentligen (i själva verket)** är han bara lat.

- Jag har ingen lust att städa idag.
- Du kan väl **åtminstone** dammsuga i vardagsrummet?
- Okej, då.

6 Konjunktionella adverb

Välj rätt alternativ. Se exempel.

- 1 I fredags kväll hade Anders otur. När han var på väg till en kompis halkade han och bröt ena benet. ____ slog han ut fyra framtänder.
a) Trots allt **b) Dessutom** c) Därför d) Tvärtom
- 2 Nu har Emanuel köpt både en ny bil och en ny båt. Det går ____ bra för honom.
a) inte heller b) tvärtom c) därför d) tydligen
- 3 Birger har lite problem med sin rygg, men ____ mår han ganska bra.
a) tydligen b) därför c) åtminstone d) för övrigt
- 4 Jag har varit tvungen att gå till tandläkaren flera gånger den sista tiden, och det kostar mycket pengar. ____ har jag inte råd att köpa några nya kläder just nu.
a) Tydligen b) Däremot c) Därför d) Åtminstone
- 5 Caroline tycker inte om att sola och bada på sommaren. ____ vandrar hon gärna i fjällen då.
a) Uppenbarligen b) Egentligen c) Åtminstone d) Däremot
- 6 – Ska du röka nu igen? Du har ____ redan rökt minst ett paket idag?
– Ja, men ...
a) därför b) ju c) dessutom d) egentligen
- 7 Danny borde ____ inte köra bil eftersom han ofta använder mediciner som sätter ner reaktionsförmågan.
a) egentligen b) även c) tvärtom d) tydligen
- 8 – Även om jag inte har tur i kärlek så har jag ____ tur i spel, tänkte herr Turén när han för tionde gången kammade hem en storvinst på Måltipset.
a) inte heller b) förresten c) i alla fall d) därför
- 9 – Sluta tjata nu! Du får ingen hund, har jag sagt.
– Men pappa, jag kan väl ____ få en kanin?
– Nej. Det kommer aldrig på fråga. Inga djur i mitt hus!
a) åtminstone b) nämligen c) alltså d) tydligen
- 10 Svante tycker inte om frukt. Han gillar inte grönsaker ____.
a) också b) heller c) nämligen d) trots allt
- 11 – Det var verkligen roligt att träffa dig och prata om gamla minnen. Det måste vi göra om. Har du ____ mitt telefonnummer?
– Nej. Det måste du ge mig.
a) förresten b) dock c) åtminstone d) trots allt
- 12 Henrietta är faktiskt ingen sällskapsmänniska. Hon är ____ en riktig enstöring som tycker bäst om att vara ensam hemma.
a) åtminstone b) dessutom c) tvärtom d) förresten

ADVERB

- 13 Häremdagen utbröt en våldsam lägenhetsbrand i vårt bostadsområde. Brandkåren var ____ snabbt på plats och lyckades släcka elden, så skadorna blev begränsade.
a) tvärtom b) egentligen c) däremot d) emellertid
- 14 – Du ska inte tro att Gustav är ointresserad av sitt yttre trots att han är gammal. Han har ____ blivit riktigt fåfäng med åren.
– Jaså. Säger du det?
a) åtminstone b) tvärtom c) inte heller d) för övrigt
- 15 – Många tycker att Tony är en självsäker person, men han är ____ ganska osäker.
– Jaså. Det kan man inte tro.
a) också b) för övrigt c) i själva verket d) följaktligen
- 16 – Jag förstår att du inte hinner hälsa på mig så ofta, men du kan väl ____ ringa någon gång?
– Ja, det ska jag göra. Jag lovar.
a) tydligen b) alltså c) också d) åtminstone
- 17 Olle jobbar heltid som lokalvårdare. Han har ____ ett extraknäck på helgerna.
a) tydligen b) ju c) tvärtom d) även
- 18 I morse blev Olga glatt överraskad. Hennes man kom ____ och gav henne kaffe på sängen. Det brukar han inte göra.
a) nämligen b) därför c) uppenbarligen d) dock
- 20 – Idag är det den 15 december. Det är ____ mindre än två veckor kvar till jul.
– Oj, vad tiden går!
a) också b) tydligen c) alltså d) däremot
- 21 Lennart har det inte så bra ekonomiskt, men han är ____ nöjd med sitt liv.
a) därför b) ändå c) dessutom d) nämligen
- 22 – Ni kan ____ inte läsa vad som står på skyltarna här, eftersom ni håller på att peta på föremålen, sa vaktmästaren på museet i en spydig ton.
a) även b) tvärtom c) uppenbarligen d) därför
- 23 Kristin har nyligen rest till Nya Zeeland, så hon kommer ____ inte att vara med på sin kusins bröllop nästa vecka.
a) också b) i själva verket c) följaktligen d) tvärtom
- 24 En del av de svenskar som utvandrade till USA i början av 1900-talet återvände till sitt hemland som välbärgade personer. Många av utvandrarerna fick ____ aldrig möjlighet att återse sitt fosterland.
a) dock b) åtminstone c) dessutom d) följaktligen
- 25 Monika och Nisse har inte så stora inkomster, men de har ____ lyckats spara ihop pengar till en bostadsrättslägenhet.
a) trots allt b) nämligen c) alltså d) dessutom

7 Konjunktionella adverb och konjunktioner (muntlig övning)

Ändra meningarna så att du använder en konjunktion i stället för det konjunktionella adverbet. I vissa fall är det lämpligt att använda både en konjunktion och ett adverb. Se exempel.

- 1 Jag kallas för Kicki. *Egentligen* heter jag Kristina.

Jag kallas för Kicki, men jag heter Kristina.

- 2 Karin läste dag och natt till sin tenta i fysik. *Trots* det klarade hon den inte.

Karin läste dag och natt till sin tenta i fysik, men hon klarade den inte trots det.

- 3 Herr Persson är ogift. Han har *emellertid* en våning på fem rum och kök. Han har *alltså* gott om plats.

- 4 Det var meningen att jag skulle åka till London igår. Så blev det *dock* inte. Jag blev *nämligen* akut sjuk och hamnade på sjukhus.

- 5 Fru Larsson målar porslin och väver på sin fritid. Nu vill hon *dessutom* lära sig att dreja.

- 6 Jag vet att du hade mycket att göra igår. Du kunde *åtminstone* ha ringt mig någon gång under dagen.

- 7 – Du kommer klockan tre då? – Ja, det gör jag. Vi bestämde *ju* det igår.

- 8 Sven har begått många hemska brott. *Däremot* har han aldrig skadat någon.

- 9 Det mulnar på mer och mer! Det blir *uppenbarligen* regn om en stund.

- 10 Eva var på ett konstigt humör igår. *Än* grät hon, *än* skrattade hon.

- 11 Jag kan tyvärr inte komma i morgon. Jag har *nämligen* fått förhinder.

- 12 Efter två år i USA ville Oskar inte åka tillbaka till Sverige. *Tvärtom* ville han stanna där så länge han kunde försörja sig på sitt jobb.

ADVERB

- 13 Kurt och Ulla har aldrig sett hur långt man har kommit med brobygget i vår stad. *Därför* ska de åka och titta på det i morgon.
- 14 Peter har väldigt många fel på matteprovet. Han har *tydligt* inte förstått något av vad vi har gått igenom, tänkte Peters mattelärare.
- 15 – Hur var vädret på din semester? – *Ömsom* sol, *ömsom* regn.
- 16 Olle har en envis hosta. *Följaktligen* borde han sluta röka.
- 17 Igår letade jag länge efter min guldring. *Likväl* hittade jag den inte.
- 18 Uno och Ulrika hade många problem under sin uppväxttid. *Trots allt* har det gått bra för dem i livet.
- 19 Patrik tjänade bara 6 000 kronor förra året. *Således* slapp han betala skatt.
- 20 Anders var med om en hemsk bilolycka igår. Han klarade sig *dock* undan med lindriga skador.
- 21 Vi vet att vattnet kan innehålla vissa gifter. *Sålunda* måste vi vara försiktiga när vi använder det.
- 22 Som liten var Pontus inget snille i skolan. *Tvärtom* var han mycket trögtänkt. *Ändå* har han fått ett toppjobb inom industrin idag.
- 23 Under min tid som aktiv idrottsman blev jag aldrig etta i de stora tävlingarna. *Däremot* kom jag tvåa flera gånger både i SM och Finnkampen.
- 24 Jag vet att du har bråttom till skolan. Du kan väl *åtminstone* ta en smörgås innan du går. Du får *ju* ingen lunch förrän om tre timmar.
- 25 Nu kan vi det här. *Följaktligen* behöver vi inte öva mer på det just nu. *Däremot* kan vi kanske repetera det om ett par veckor.

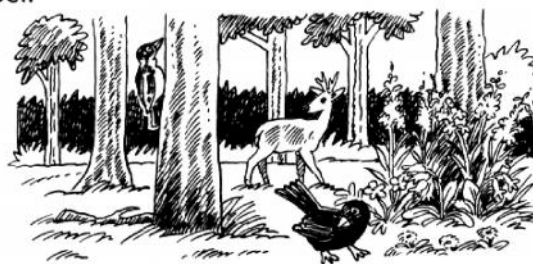
8 Lucktext

Ersätt siffrorna med passande adverb. Se exempel.

Miljön – en fråga för oss alla

"Kalla den Änglamarken eller Himlajorden om du vill ..."

(1) börjar en visa av den välkände svenske trubaduren och visförfattaren Evert Taube.

- 5 Inledningsorden i sången syftar (2) på vår jord, den planet som vi alla lever på och som måste ge plats och föda åt fler och fler människor.

Under de senaste årtiondena har miljöfrågorna fått ett (3) större utrymme både bland politiker och "vanliga" medborgare. (4) fler har börjat inse att vi inte kan hålla på att slösa med jordens resurser (5) som vi har gjort och som vi (6) gör.

- 10 Soptipparna har blivit (7) fler, och miljöfarligt avfall har inte tagits tillvara på ett (8) tillfredsställande sätt. Föroreningarna runt omkring oss har blivit ett växande hot.

- Kan vi utan risk äta våra vanligaste födoämnen? Kan vi lita på att det vatten vi dricker är rent? Kan vi fortsätta att bada i våra hav och sjöar? Hur länge kommer det att finnas frisk luft att andas? Varför ökar allergier och liknande sjukdomar? Finns det (9) ett samband
15 mellan dålig miljö och de sjukdomar som (10) ökar i antal? Frågorna verkar oändliga, och svaren från experterna är inte (11) helt entydiga.

- Något som engagerar många forskare är den s.k. växthuseffekten. Den innebär i stora drag att jordens atmosfär blir varmare på grund av utsläpp av vissa gaser, t.ex. freon och koldioxid vilket gör att det ozonlager som skyddar oss från att få brännskador av solen
20 tunnas ut. För en frusen nordbo verkar den tanken (12) inte så skrämmande, men effekterna av en klimatförändring kan bli ödesdigra för hela jordklotet.

De områden i södra Afrika som (13) nu lider av svår torka kan komma att bli drabbade i (14) högre grad vilket i sin tur innebär att svåra hungerkatastrofer kan bli följden. Vad beträffar vår del av världen, (15) norra Europa, anser många forskare att växthuseffekten

1 a Först b ☒ Så c Där d Just	4 a Nästan b Allt c Knappast d Dessutom	7 a därför b här c så d allt	10 a knappt b ständigt c föga d dittills	13 a fortfarande b knappast c redan d inte
2 a förstås b inte c dock d förresten	5 a mycket b lika c så d samtidigt	8 a ganska b tämligen c helt d väldigt	11 a bara b slutligen c alltid d aldrig	14 a allra b så c knappast d ännu
3 a ganska b väldigt c allt d för	6 a slutligen b sedan c mycket d fortfarande	9 a möjligen b nästan c nämligen d åtminstone	12 a knappt b nästan c omöjligen d kanske	15 a alltså b dessutom c möjligen d tydligen

(16) kan leda till stora variationer i nederbörden. Kraftiga regn under långa perioder kan (17) orsaka ras, jordskred o. dyl. Dammar, vägar, broar och järnvägar kan ödeläggas. Vattennivån i havet stiger, och havet äter sig (18) djupare in i landet vilket gör att den bebyggelse som ligger nära kusten är i farozonen. Skogar och sjöar hotas av förorening på grund av
5 luftföroreningar från biltrafik och industrier.

Många tänker (19) att du och jag, "den lilla människan", inte kan göra (20) mycket åt detta globala problem. Naturligtvis kan vi det. Genom att t.ex. engagera oss i någon miljörelse eller i något politiskt parti med miljöfrågor på sitt program kan vi (21) försöka påverka vad som sker. Vi måste (22) bli mer medvetna som konsument genom att t.ex.
10 ställa krav på giftfria livsmedel samt kritiskt ifrågasätta om förpackningsindustriernas alla produkter (23) behövs. Detta kräver (24) medvetenhet och engagemang.

Sopsortering är ett annat sätt att bidra till att få en (25) nersmutsad miljö. Därigenom kan (26) mycket av det som vi kastar återvinnas och användas på nytt vilket sparar våra naturtillgångar och vår miljö. Allt detta innebär (27) ett visst besvär för oss konsument,
15 ett besvär som vi måste acceptera, om inte för vår egen skull så för våra efterkommandes skull.

En sak är (28) helt säker – klockan är (29) fem i tolv, kanske (30) mer! Hjälp till du också – innan det är för sent!

16 a nära b knappt c här d hit	19 a åtminstone b inte heller c kanske d gärna	22 a knappt b också c nästan d omöjligen	25 a mer b mindre c mycket d alltför	28 a nämligen b kanhända c inte d gärna
17 a där b här c härifrån d därifrån	20 a så b för c allt d rätt	23 a tydligen b verkligen c synnerligen d tämligen	26 a förgäves b tyvärr c omöjligen d nämligen	29 a redan b endast c förstås d också
18 a ganska b allra c så d allt	21 a åtminstone b tyvärr c möjligt d inte	24 a ännu b ej c givetvis d hellre	27 a åtminstone b naturligtvis c tvärtom d förgäves	30 a allra b att c mer d ännu

KONJUNKTIONER

Konjunktioner är ord som binder samman olika delar av en mening. Det finns två typer av konjunktioner, samordnande och underordnande.

Samordnande konjunktioner = bindeord

Dessa konjunktioner binder samman ord, satsdelar eller satser av samma slag.

och, samt, både ... och, såväl ... som
eller, antingen ... eller, varken ... eller, vare sig ... eller
men, fast; utan
för, ty
så

Underordnande konjunktioner = bisatsinledare

Dessa konjunktioner inleder bisatser.

<i>Allmänt underordnande (påstående)</i>	att
<i>Interrogativa (fråga)</i>	om, ifall, huruvida
<i>Temporal (tid)</i>	när, då sedan, efter (det) att innan; förrän medan, under det att, samtidigt som allt eftersom, efter hand som tills, till dess att just som, just när så snart som, så ofta som, så länge som
<i>Kausala (orsak)</i>	eftersom, därför att; då, emedan, (enär, alldenstund)
<i>Konsekutiva (följd)</i>	så (att), så ... att
<i>Konditionala (villkor)</i>	om, ifall, (såvida, såvitt) vare sig ... eller, antingen ... eller
<i>Koncessiva (motsats)</i>	trots att, fast, fastän, (ehuru) även om
<i>Finala (avsikt)</i>	för att, så (att)
<i>Deskriptiva (sätt)</i>	genom att, utan att
<i>Komparativa (jämförelse)</i>	som, liksom, såsom; som om; än; ju

1 Samordnande konjunktioner

Samordnande konjunktioner binder samman ord, satsdelar eller satser av samma slag. De kan också binda samman bisats och huvudsats, men bisatsen är då en del av den föregående huvudsatsen.

Kommatecken sätts framför de samordnande konjunktionerna när de binder ihop fullständiga huvudsatser, d.v.s. huvudsatser som innehåller både subjekt och finit verb. Däremot sätts inte kommatecken ut mellan två bisatser. Vid uppräknings sätts kommatecken ut, och konjunktionen står mellan de två sista leden.

och
samt
både ... och
såväl ... som

- uttrycker ett tillägg
- används i formell stil samt när man inte vill upprepa *och*
- är mer betonat än bara *och* samt framhäver att två/flera alternativ gäller. *Såväl ... som* används mest i formellt språk.

Riksmötet börjar i oktober **och** (det) fortsätter sedan sitt arbete till slutet av maj.
Björn Borg och Mats Wilander, Björn Ulveus och Benny Andersson **samt** Olof Palme
och Dag Hammarskjöld är några svenskar som är kända utomlands.
Riksdagen har rätt att **både** bestämma om skatter **och** stifta lagar.
Det brukar finnas **både** sill, lax **och** ål på julbordet.
Ulrika har **såväl** engelska **som** spanska i sin examen.
Plötsligt såg jag att det blixtrade, **och** direkt därefter hördes åskknallen.
Jag visste inte att Karl hade sagt upp sig **och** att han hade fått nytt jobb.

I sammansättningar används ofta bindestreck i stället för att repetera sista ledet:

vår- och höstkläder; vår-, sommar- och höstkläder

eller
antingen ... eller

varken ... eller

vare sig ... eller

- uttrycker alternativ
- är mer betonat än bara *eller* samt talar om att ett alternativ gäller
- uttrycker att inget alternativ gäller; kan ej stå i negerad sats eftersom konjunktionen i sig är negerad
- står efter en negation i stället för *varken ... eller*

Man kan gå till sjukhuset **eller** till vårdcentralen när man är sjuk.
Ringer du i kväll **eller** ska jag ringa upp dig?
Vet du om vi ska åka tåg **eller** om vi ska flyga till Stockholm?

Man kan **antingen** gå till sjukhuset **eller** till vårdcentralen när man är sjuk.

Mina barn äter **varken** kött **eller** fisk.
På många små orter finns det **varken** systembolag **eller** bank.

Jag hittar inte katten **vare sig** inomhus **eller** utomhus. (*negerad sats*)
Ingen, **vare sig** Tom, Oskar **eller** Karl, kan förstå vad som har hänt.

I sammansättningar används ofta bindestreck i stället för att repetera sista ledet:

tåg- eller bussresa; dags-, kvälls- eller nattpass

men
fast
utan

- uttrycker en motsats eller en motsättning
- används i vardagligt språk i stället för *men*
- används ofta i stället för *men* efter en negation, t.ex. *inte*, *aldrig*, *knappast* vid en tydlig motsats

(visserligen) .. men
(visst) ... men
(förvisso) ... men

- är mer betonat än bara *men*
- ”
- ”

Emil är 85 år, **men** han är klar i huvudet och intresserad av allt som händer.
Jag ska berätta en sak för dig, **fast** du måste lova att inte säga det till någon.
Alla vet att Olsson har mycket pengar, **men** han låtsas inte om det.
Regeringen har inte den lagstiftande makten i Sverige, **utan** det har riksdagen.
Jag har inte sagt till Åsa att jag ska komma i kväll, **utan** jag går dit och överraskar henne.
Jag tror inte att Klas åker i kväll **utan** att han väntar med att åka till i morgon.
Erik har ingen egen inkomst, **utan** han är helt beroende av sin fru.
Mamma är inte i tvättstugan, **utan** hon är i torkrummet och hänger tvätt.
Visserligen (Visst, Förvisso) är det kallt idag, **men** vi måste gå ut med hunden.

för
ty

- uttrycker en orsak eller en förklaring
- används i formellt språk i stället för *för*

Observera att *för* och *ty* bara kan samordna fullständiga huvudsatser.

Vi får nog sluta tala i telefon nu, **för** det blixtrar och åskar ute.
Jag tror att jag måste ta en taxi, **för** annars kommer jag för sent till jobbet.
Olof hade inbrott i sitt vindsförråd för en tid sedan. Han fick dock ingen ersättning från sitt försäkringsbolag, **ty** hemförsäkringen gäller ej för stöldbegärligt gods som förvaras på vinden.

så

- uttrycker följd, konsekvens och betyder *”och därför”*
- uttrycker även en tänkbar slutsats

Drottningen var sjuk häromdagen, **så** kungen fick åka ensam på statsbesök till Spanien. (... och därför fick kungen åka ensam ...)
Jag tror att min hund är sjuk, **så** jag måste ringa till veterinären.
Peder har inte ringt, **så** han är väl inte hemkommen från sin semester ännu.

2 Underordnande konjunktioner

Underordnande konjunktioner inleder en bisats, och de flesta konjunktionerna talar om vilken relation som finns mellan handlingen i bisatsen och i huvudsatsen. (Se s. 173 angående ordföljden i bisats!)

Allmänt underordnande

att

- inleder bisatser som uttrycker ett påstående
- kan ibland utelämnas

Att-satserna kan vara subjekt, objekt, predikatsfyllnad och attribut.

Att Olle skulle flytta utomlands kom som en chock för många.

s

Att Sara är vald till Lucia står i tidningen. Det står i tidningen **att Sara är vald till Lucia**.

s

fs

es

Peder tror inte **(att) han vinner 100-metersfinalen på lördag**, men jag hoppas **(att) han gör det**.

o

o

Lars tycker **(att) vi ska gå hem nu**. Ulf säger **(att) han ska sluta dricka**.

o

o

Målet med denna kurs är **att vi ska lära oss svenska**.

pf

Påståendet **att Yngve ljuger** kan inte vara sant.

attr

s = subjekt, *fs* = formellt subjekt, *es* = egentligt subjekt
o = objekt, *pf* = predikatsfyllnad, *attr* = attribut

Interrogativa

om, ifall, huruvida

- inleder bisatser som uttrycker en fråga (utan frågeord), något som är ovisst eller osäkert
- *ifall* används i vardagligt språk och *huruvda* i formellt språk

Frågebisatserna kan vara subjekt, objekt, predikatsfyllnad och attribut.

Om Patrik kommer är oklart. = Det är oklart **om Patrik kommer**.

s

fs

es

Jag undrar **om du förstår det här**.

o

Frågan var **om jag skulle berätta sanningen för min mor**.

pf

Frågan **om vi ska döpa vårt barn eller ej** kvarstår.

attr

Övriga underordnande konjunktioner inleder adverbialsbisatser.

Temporala

– uttrycker tid

när, då

Handlingen i bisatsen kan vara *före, efter* eller *samtidig med* handlingen i huvudsatsen. I svenskan uttrycker man dessa tidsförhållanden med hjälp av olika tempus.

sedan,
efter (det) att

Handlingen i bisatsen äger rum *före* handlingen i huvudsatsen.

innan; förrän

Handlingen i bisatsen äger rum *efter* handlingen i huvudsatsen. *Förrän* uttrycker en slutpunkt (= inte före den tidpunkt då) och måste föregås av en negation i huvudsatsen, t.ex. *inte, aldrig, knappt*.

medan,
under det att
samtidigt som

Handlingen i bisatsen äger rum *samtidigt som* handlingen i huvudsatsen. Observera att dessa konjunktioner förutom *tid* även kan uttrycka *motsats* och *jämförelse*.

allt eftersom
efter hand som

– uttrycker gradvis aktivitet

tills, till dess att

– uttrycker en slutpunkt (= till den tidpunkt då)

just som
så snart som
så ofta som
så länge som

= just när
– *som* utesluts ofta
– *som* utesluts ofta
– *som* utesluts ofta

När (Då) jag hade gått runt i skogen ett par timmar utan att hitta ut ur den (1) greps jag av panik (2).

1 = handling nr 1

2 = handling nr 2

När vattnet i sjön härintill har frusit (1) kan man åka skridskor på den (2).

När Lisa kom hem (2) hade hennes man lagat middag (1).

När (Då) det blixtrar och åskar (1) är det skönt att vara inomhus (1).

Jag mådde mycket bättre **sedan (efter det att)** jag hade slutat röka.

Jag vaknar ofta **innan** väckarklockan ringer.

Herr Ek hade knappt kommit i graven **förrän** hans arvingar började bråka om arvet.

Medan (Under det att) fotbollsmatchen pågick utbröt slagsmål på läktaren.

Samtidigt som telefonen ringde, knackade det på dörren.

Allt eftersom barnen växer blir man medveten om sitt eget åldrande.

Efter hand som jag steker pannkakor äter barnen upp dem.

Ronny fick sitta i häkte **tills (till dess att)** åklagarens utredning blev klar.

Just som jag hade sagt vad jag tyckte ångrade jag mig.

Jag ska hjälpa dig **så snart (som)** jag blir ledig.

Måns får bo hemma **så länge (som)** han inte har egen inkomst.

Du får komma hem till oss **så ofta (som)** du vill.

KONJUNKTIONER

Kausala

– inleder en bisats som uttrycker *orsaken* till handlingen i huvudsatsen

eftersom, därför att

– *eftersom* används i stället för *därför att* när bisatsen står före huvudsatsen

då, emedan
(enär, alldenstund)

– används i formellt språk
– är ålderdomligt och används endast i skriftspråk

Oskar måste förnya sitt pass **eftersom (därför att)** det har gått ut.

Eftersom vi snart ska ha fest måste vi börja förbereda den lite.

Då (Emedan) det kommit en ny typ av influensa bör gamla och sjuka vaccinera sig mot den.

Konsekutiva

så (att), så ... att

– inleder en bisats vars innehåll uttrycker *följden, konsekvensen* eller *resultatet* av handlingen i huvudsatsen
Man kan ta bort *att* om det inte står något mellan *så* och *att*.

Det snöar **så (att)** man bara kan se en meter framför sig.

Nils sjöng **så** vackert på skolavslutningen i kyrkan igår **att** jag rös.

Konditionala

– inleder en bisats vars innehåll uttrycker *villkoret* för handlingen i huvudsatsen

om, ifall
såvida, såvitt

– *ifall* används i vardagligt språk
– uttrycker en begränsning, en reservation eller ett förbehåll

vare sig ... eller
antingen ... eller

– uttrycker att båda alternativen är likgiltiga (Se även s. 136!)
" " " " " "

frågeformad sats
imperativsats

– står utan konjunktion och har huvudsatsordföljd
" " " " " "

Om (Ifall) jag får 10 000 kronor för min gamla bil ska jag sälja den.

Såvida inget speciellt inträffar kommer jag på julaften klockan tre.

Såvitt jag vet har Pedro återvänt till Chile för gott.

Vare sig du vill **eller** (du) inte (vill) måste du äta upp maten.

Du måste göra detta **antingen** jag ber dig **eller** (jag) inte (ber dig).

Orkar du lyssna mer ska jag berätta en sak till för dig.

(= Om du orkar lyssna mer ...)

Klipp dig så blir du mycket sötare! Kom hit så ska jag hjälpa dig!

(= Om du klipper dig ...)

Koncessiva

– inleder en bisats vars innehåll står *i motsats, i motsättning* till innehållet i huvudsatsen

trots att, fast(än),
(ehuru)

– uttrycker ett faktum
ehuru är ålderdomligt och används i formellt språk

även om

– uttrycker ett villkor, något osäkert, ett eventuellt hinder, en eventuell ursäkt (*Jfr om*)

Trots att (Fast, Fastän) Albin lider av en svår sjukdom är han alltid på gott humör.

Även om filmen på TV varar ända till midnatt ska jag se den.

Även om jag inte klarar provet i morgon ska jag gå ut och dansa på kvällen.

Även om det blåser ska jag gå ut.

Finala

– inleder en bisats vars innehåll uttrycker *avsikten, viljan, målet* eller *planen* för handlingen i huvudsatsen "Vad vill(e) ... med det?"

I bisatsen har man ofta *ska/skulle* för att uttrycka denna vilja eller detta mål. Handlingen i bisatsen ligger i framtiden.

för att, så (att)

– *så att* kan ibland användas i stället för *för att* men kan ej inleda satsförkortningar

Jag cyklar till jobbet **för att** (jag ska) få frisk luft.

Jfr Jag cyklar till jobbet därför att det inte går några bussar.

Oskar skruvade upp elementen **för att** det skulle bli varmare i huset.

Jfr Oskar skruvade upp elementen därför att det var kallt i huset.

Elsa flyttade från sin villa **för att** (hon skulle) slippa all trädgårdsskötsel.

Jfr Elsa flyttade från sin villa därför att hon inte orkade sköta den.

Ta på dig stövlar **så (att)** du inte blir våt om fötterna!

Kör försiktigt **så (att)** du inte krockar nu igen!

Var tyst **så (att)** du inte väcker hela huset!

Deskriptiva

– uttrycker *sätt, metod*

genom att
utan att

– talar om hur handlingen i huvudsatsen blir möjlig
– talar om att handlingen i huvudsatsen blir möjlig trots att man *inte* gör något

Lakan blir släta och fina **genom att** manglas (genom att man manglar dem).

Kaj, min före detta pojkvän, kom på mitt bröllop **utan att** vara (han var) bjuden.

Komparativa

– uttrycker *jämförelse*

som

– står i kombinationerna:

lika ... som

så ... som

samma ... som

likadan, -t, -a ... som

sådan, -t, -a ... som

som = (lik)som

– betyder *i likhet med* eller *på samma sätt som*

som = (så)som

– betyder *i egenskap av* (ingen jämförelse) eller *på det sätt som*

som om

– uttrycker likhet och möjligt tillstånd

än

– står efter *komparativformer* och efter *annan, annat, andra, annorlunda, annanstans*

ju ... (desto, dess)

– både *ju* och *desto* följs av *komparativformer*

ju ... ju

Karin är alltid *lika* glad **som** hennes mamma var.

Man kan inte köra *lika* fort när det är halka **som** (man kan göra) när det är bra väglag.

Det är inte *lika* roligt att gå på bio **som** (att gå) på teater.

Karl är inte så stark **som** hans bror Urban (är).

Karl tränar inte så mycket **som** Urban (gör).

Oskar vill inte ha *samma* mat idag **som** (han fick) igår.

Vi bor i ett radhus. Vi har ett *likadant* hus **som** våra grannar (har).

Jag tror att jag ska köpa en *sådan* cykel **som** du har.

Karlssons tjur är from (**lik**)**som** ett lamm.

(**Lik**)**som** i fjol har Rebeccas basketlag åkt till Berlin i år igen.

(**Så**)**som** den äldste i släkten delar morfar alltid ut julklapparna.

Om du gör (**så**)**som** jag säger går allting mycket bättre.

Johan äter **som om** han inte hade sett mat på flera dagar.

Fredrik uppför sig **som om** han vore en idiot.

Ibland bär sig vuxna åt **som om** de vore barn.

Det förefaller (verkar, ser ut, tycks) **som om** det ska bli regn.

Tyst! Det låter **som om** det åskar.

Hassan är *bättre* i svenska nu **än** när han började kursen.

Det är *roligare* att läsa böcker **än** att titta på TV.

Det är en helt *annan* sak att vara på semester i ett varmt land **än** att bo där för gott.

Ju mer man lär sig, *desto* mer glömmer man.

Ju yngre man är, *desto* lättare har man att lära sig nya saker, sägs det.

Vi var ute i skogen igår. **Ju** längre in i skogen vi kom, *desto* mer *svamp* hittade vi.

Ju större plats man har, *desto* mer *skräp* samlar man på sig.

3 Samordnande och underordnande konjunktioner

Välj rätt alternativ. Se exempel.

- 1 ____ Högsta domstolen har fastställt hovrättens dom kan herr Larsson inte överklaga ytterligare en gång.
a) Utan att **b) Eftersom** c) Innan d) Även om
- 2 Det sägs att regeringen måste underlätta för företagen att skapa arbetstillfällen ____ sysselsättningen ska öka.
a) eftersom b) trots att c) genom att d) för att
- 3 I tingsrätten blev Sven Svensson dömd för rån igår. Sanningen är den att det inte var Sven Svensson som hade rånat en bank, ____ det var faktiskt Per Persson.
a) fast b) men c) utan d) utan att
- 4 Man kan lindra värk ____ ta smärtstillande medicin.
a) så att b) för att c) genom att d) trots att
- 5 Regeringen backade i en viktig fråga ____ många hade protesterat mot dess beslut.
a) medan b) så länge som c) efter det att d) förrän
- 6 – ____ min ekonomi är ganska skral just nu måste jag försöka köpa julklappar till barnen, tänkte Evert.
a) Eftersom b) Även om c) Genom att d) Ifall
- 7 Tom kan inte ha kvar sin segelbåt ____ han jobbar extra. Den är så dyr att ha.
a) genom att b) för att c) utan att d) så att
- 8 ____ må bra måste man dels äta rätt, dels motionera mycket.
a) Att b) Efter att c) Så att d) För att
- 9 Erik gav med sig ____ han blivit övertygad om att han hade fel.
a) sedan b) medan c) ty d) även om
- 10 ____ det gäller brott mot vapenlagen ser man en stor ökning i samhället.
a) När b) Medan c) Som d) Tills
- 11 Om dagisbarnen bär på bakterier bör de stanna hemma, ____ annars är det risk att de smittar varandra och personalen.
a) men b) och c) för d) eller
- 12 Reglerna på vår skola är utformade ____ alla kan följa dem.
a) därför att b) så att c) utan att d) genom att
- 13 ____ en stor narkotikaliga hade avslöjats i våras var det många som gick under jorden.
a) Förrän b) Medan c) Efter det att d) Tills
- 14 Många bönder förlorar inkomst ____ deras djur av en eller annan anledning måste nödslaktas.
a) när b) som c) att d) utan

KONJUNKTIONER

- 15 Juli är inte alltid en varm månad, ____ den kan minsann vara både kall och regnig.
a) fast b) utan c) så d) eller
- 16 Sverige blev medlem i EU ____ Finland hade blivit medlem.
a) medan b) och c) efter det att d) förrän
- 17 Vi vuxna lär barn hur de ska uppträda ____ vi föregår med gott exempel.
a) genom att b) för att c) så att d) efter det att
- 18 Medan jag satt och läste tidningen i söndags fick jag plötsligt syn på en annons om en drömlägenhet, ____ jag kastade mig på telefonen.
a) men b) utan c) eller d) så
- 19 ____ Karlsson har bestämt sig eller ej är fortfarande höljt i dunkel.
a) Såvida b) Huruvida c) Utan d) Eller
- 20 Teresa sitter och skriver på datorn ____ hon lyssnar på musik.
a) eftersom b) samtidigt som c) så ofta som d) just som
- 21 "Då Ni har glömt att underteckna Er ansökan ombedes ni att omgående återsända den undertecknad ____ ni inte vill ta tillbaka Er ansökan", stod det i brevet från universitetet.
a) så att b) så c) såvida d) när
- 22 – Du måste ta den här medicinen ____ du vill ____ inte.
a) såväl ... som b) varken ... eller c) antingen ... eller d) både ... och
- 23 Peder känner sig ofta väldigt osäker ____ andra alltid uppfattar honom som en mycket självsäker person.
a) genom att b) samtidigt som c) utan att d) sedan
- 24 ____ Ester ____ hennes man jobbar idag. Båda ligger hemma i influensa.
a) Såväl ... som b) Antingen ... eller c) Varken ... eller d) Både ... och
- 25 Ibland demonstrerar och protesterar folk ____ myndigheterna ska ändra vissa beslut.
a) genom att b) sedan c) tills d) för att
- 26 ____ Fritiof hade fått förhinder kunde han inte gå på mötet igår.
a) Därför att b) Som c) Ty d) Emedan
- 27 När man har kikhosta hostar man ____ man kiknar.
a) när b) för c) så att d) genom att
- 28 ____ tvättmaskinen är sönder måste fru Ek tvätta det nödvändigaste för hand.
a) Till dess att b) Under det att c) Eftersom d) Innan
- 29 I natt satt Karin uppe och väntade på sin 14-årige son. ____ timmarna gick blev hon mer och mer nervös. Klockan fem på morgonen ringde hon polisen.
a) Därför att b) Allt eftersom c) Alltsedan d) Alldenstund

- 30 – Var försiktig på din utlandssemester nu!
 – Jadå, mamma. Du behöver inte oroa dig.
 – ____ du bara hör av dig då och då så kan jag vara lugn.
 – Jag lovar.
 a) Utan att b) Trots att c) Så att d) Om
- 31 Vissa personer får biverkningar av en del mediciner ____ andra personer tål dessa läkemedel.
 a) eftersom b) eller c) under det att d) huruvida
- 32 Visst har vi höga skatter i Sverige, ____ så får vi också ganska mycket för pengarna.
 a) och b) eller c) utan d) men
- 33 – ____ fler timmar man sover desto tröttare blir man, påstår en del.
 a) Ju b) Som c) Än d) Att
- 34 I natt satt Ulrik uppe och jobbade ____ hans fru vaknade och undrade vad som stod på.
 a) efter det att b) medan c) till dess att d) allteftersom
- 35 Tobias kunde tyvärr inte köpa sin drömvilla ____ banken inte ville bevilja lånet som han hade ansökt om.
 a) alltsedan b) emedan c) så att d) huruvida
- 36 Kakan som Olle bakade i förmiddags blev misslyckad eftersom han inte gjorde så ____ hans mor hade sagt.
 a) än b) att c) som d) som om
- 37 Om man får influensa med hög feber bör man ta febernedsättande medicin ____ febern går ner.
 a) för att b) så att c) därför att d) genom att
- 38 Det är ett känt faktum ____ många våldsmän inte har förmåga att känna empati.
 a) att b) så c) som d) eftersom
- 39 Många elever låtsas ____ de förstår trots att de egentligen inte gör det.
 a) om b) att c) huruvida d) såvida
- 40 Ulf har aldrig gillat tecknade serier ____ som barn ____ som vuxen.
 a) såväl ... som b) antingen ... eller c) vare sig ... eller d) både ... och
- 41 Förvisso hade Anita inte trott att hon skulle klara provet igår, ____ att det skulle gå så dåligt hade hon inte den blekaste aning om.
 a) och b) eller c) men d) utan
- 42 – Tänk om jag kunde hitta en sådan julgran ____ vi hade i fjol. Den var så vacker och barrade nästan inte alls, sa Kristina.
 a) som b) att c) än d) så
- 43 Kaj trodde inte att han kunde bli kär ____ han hade träffat Ana.
 a) medan b) när c) förrän d) eftersom

KONJUNKTIONER

- 44 – Jag måste genast få tala med dig. Kom hit ____ du kan! – Ja, jag kommer.
a) just som b) samtidigt som c) så snart som d) så ofta som
- 45 ____ klockan slog tolv på nyårsnatten fylldes himlen av raketer.
a) Utan att b) Även om c) Just som d) Så ofta som
- 46 – Jag tror att jag ska köpa likadana stövlar till Mari ____ jag köpte till Eva igår, tänkte Fredrik.
a) när b) att c) medan d) som
- 47 Fru Glans åker till Köpenhamn och handlar ____ hon har tillfälle.
a) så ofta som b) just som c) såsom d) liksom
- 48 Många svenskar åker till södra Europa på semester ____ många andra nordbor.
a) liksom b) såsom c) eftersom d) just som
- 49 – Du måste vila efter svensexan ____ du blir pigg till bröllopet, sa Mia till sin blivande man.
a) för att b) därför att c) så att d) genom att
- 50 Man bör studera mycket grammatik, ____ man får inte glömma att tillämpa dessa kunskaper i det dagliga livet.
a) för b) men c) utan d) så

4 Samordnande och underordnande konjunktioner

Välj en lämplig konjunktion. Se exempel.

- 1 Man bör respektera och vara vänlig mot sina medmänniskor.
- 2 Man måste rätta sig efter gällande lagstiftning _____ man vill _____ ej.
- 3 Arbetsskadeförsäkring innebär _____ man får ersättning _____ man blir skadad på jobbet.
- 4 Lars Larsson sjukanmälde sig _____ han var sjuk. Han fick ut sjuklön tack vare att ingen hade kollat honom.
- 5 _____ man kan få frikort för läkemedel måste man ha köpt medicin för en viss summa.
- 6 Glögg ska inte drickas kall, _____ den ska värmas _____ den serveras.
- 7 Barnens framtid är _____ viktig _____ man bör göra allt _____ den ska bli så bra som möjligt.
- 8 Vid arbetslöshet är det inte bara den arbetslöse som drabbas, _____ ofta drabbas alla familjemedlemmar.
- 9 Förvisso är materiellt välstånd viktigt, _____ vi får inte glömma _____ det inte är allt här i livet.
- 10 Igår gick vi inte hem från jobbet _____ vi var klara med allt. Klockan blev mycket _____ vi kom hem.
- 11 En del är bara allergiska mot en viss sak _____ andra tyvärr är allergiska mot flera olika saker.
- 12 _____ Patrik _____ Måns utesluter _____ deras kompis Anna dog av en överdos heroin, _____ hon hade länge missbrukat denna drog.
- 13 Vid en bilolycka på E4:an i morse blev krocken _____ kraftig _____ den ena bilen slungades upp i luften _____ hamnade på ett hustak i närheten av vägen. _____ smällen var så kraftig klarade sig alla inblandade undan med lindriga skador.
- 14 Man ska ha vinterdäck på sin bil _____ kunna köra säkrare när det är dåligt väglag på vintern.
- 15 I Sverige har man skolplikt _____ man är 16 år.
- 16 1996 var barnbidraget inte lika högt _____ det var 1995.
- 17 Ibland kan det vara svårt att bedöma _____ en person talar sanning eller ej.

KONJUNKTIONER

- 18 Idag dricker ungdomar mer _____ de gjorde för bara några år sedan.
- 19 _____ både män och kvinnor jobbar heltid är det fortfarande självklart för många män _____ kvinnorna ska sköta allt arbete i hemmet.
- 20 Förr i tiden var folk nöjda _____ de hade en cykel, _____ idag strävar de flesta efter att ha bil.
- 21 Nog skulle det vara skönt _____ det var vackert väder året om.
- 22 Det borde väl ligga i allas intresse att se till _____ vi har en bra äldreomsorg?
- 23 _____ våra lokaler är gamla och slitna trivs vi bra i dem.
- 24 " _____ barn _____ vuxna är välkomna på julfesten i vårt församlingshem", stod det på inbjudningskortet från min församling.
- 25 _____ Yngve bara är 17 år får han inte beställa sprit på restaurang.
- 26 _____ butiksansvarig får man ta emot _____ positiv _____ negativ kritik från kunderna.
- 27 Det är fortfarande osäkert _____ Ulla kommer att överleva operationen i morse.
- 28 Strindbergs konstnärskap har inte rönt samma uppmärksamhet i världen _____ hans författarskap.
- 29 Lasses lämplighet för det nya jobbet ligger mindre i hans utbildning _____ i hans sociala kompetens.
- 30 Ulrika tränade _____ hårt igår _____ hon fick kramp i vaderna.
- 31 _____ kan du ställa bilen på gatan _____ så kan du ställa den i garaget _____ du kommer hem i natt. Du kan göra som du vill.
- 32 Visserligen är det kallt och rått idag, _____ vi måste faktiskt gå ut och göra i ordning i trädgården.
- 33 Jag har aldrig sett så många åskådare på en fotbollsmatch _____ jag såg _____ jag var på fotboll i London.
- 34 _____ fler arbetslösa det blir, desto större sociala problem får vi.
- 35 Det förefaller _____ Alf kommer på festen, _____ han har inte tackat nej.

5 Samordnande och underordnande konjunktioner

Skriv meningar med nedanstående konjunktioner.

1 såväl ... som _____

2 antingen ... eller _____

3 varken ... eller _____

4 vare sig ... eller _____

5 utan _____

6 efter det att _____

7 under det att _____

8 allt eftersom _____

9 efter hand som _____

10 till dess att _____

11 så (...) att (följd) _____

12 för att (avsikt) _____

6 Lucktext – konjunktioner och konjunktionella adverb m.m.

Markera rätt alternativ. Se exempel.

Tidigt födda klarar språket bra

Barn födda tre till fyra månader för tidigt läser minst lika bra som jämnåriga när de går i tredje klass. Gruppen har bäst läsförståelse av de för tidigt födda barnen. Däremot stavar de sämre än sina klasskamrater.

Det visar en uppföljning av barn som under en femårsperiod vårdats på intensivvårdsavdelningen för nyfödda barn vid Akademiska sjukhuset.

De extremt tidigt födda barnen i undersökningen är födda i vecka 23 till 27 under graviditeten, (1) tre till fyra månader för tidigt.

– Det är viktigt att framhålla (2) det går bra för de här barnen med tanke på allt de gått igenom, säger logopeden Margareta Jennische som gjort undersökningen tillsammans med professor Gunnar Sedin vid neonatalavdelningen.

Läser lika bra

Barn födda i vecka 28 till 31 har lika bra läsförståelse (3) klasskamraterna (4) det i gruppen fullgångna barn – som fötts vid beräknad tidpunkt (5) som krävt intensivvård – är vanligare med något sämre läsförmåga.

Uppföljningen visar (6) att stavningen vållar de för tidigt födda större problem än deras klasskamrater.

– Det är svårt att på det här stadiet peka på orsaken (7) både läsning och skrivning är mycket komplexa förmågor, säger Margareta Jennische.

Skrivandet kräver handmotorik. Barnen måste (8) se (8) känna igen hur ord stavas. Men det handlar (9) om att artikulera, lyssna och särskilja olika ljud. Det är många aspekter. Läsningen däremot går huvudsakligen via synen, (10) så länge (11) den sker tyst.

1 a däremot
b tydligen
c alltså
d nämligen

4 a medan
b eller
c så
d eftersom

7 a därför
b eftersom
c trots att
d om

10 a när
b åtminstone
c och
d som

2 a och
b som
c men
d att

5 a så
b för
c men
d utan

8 a antingen ... eller
b både ... och
c varken ... eller
d vare sig ... eller

11 a om
b för
c som
d att

3 a om
b att
c så
d som

6 a åtminstone
b alltså
c däremot
d nämligen

9 a förresten
b inte heller
c också
d därför

Men det är inte bara hur barnen klarar läsningen och stavningen som har intresserat forskarna i Uppsala, (12) de försöker (13) skaffa sig en bild av hur barnen talar vid sex och ett halvt års ålder.

(14) samtala med barnen och titta på åtta olika språkliga variabler har Margareta Jennische sett att (15) här klarar sig de extremt för tidigt födda allra bäst av de intensivvårdade barnen. De allra minsta barnen har minst problem med det spontana talet. Även här återfinns de flesta med svåra problem bland de fullgångna barnen, konstaterar hon.

– Det är inte så konstigt. De krävde intensivvård (16) de var sjuka (17) de föddes. Det kan ha berott på missbildningar, kromosomfel (18) förlossningskomplikationer, förklarar Jennische.

De för tidigt födda barnen behövde intensivvård därför att de var omogna, och det är en helt annan typ av problem.

Språklig störning

Totalt hade närmare nio procent av de intensivvårdade barnen allvarliga språksvårigheter, (19) det gällde bara knappt fyra procent av barnen födda före vecka 28 och omkring elva procent av barnen födda i vecka 28 till 31. I gruppen födda i vecka 32 till 36 minskade problemen. (20) var siffran knappt sju procent (21) det bland de fullgångna rörde sig om närmare tretton procent.

Någon språklig störning, som märks (22) som inte leder till (23) barnet missförstås, är inte ovanlig bland barnen. Bland de intensivvårdade hade 37 procent en svaghet i någon av de åtta språkliga variablerna jämfört med 12,5 procent i kontrollgruppen. Det kan (24) röra sig om svårigheter med r- och s-ljud, svårigheter att hitta ord (25) svårigheter att uttrycka sig grammatiskt korrekt.

12 a och b eller c men d utan	15 a dock b även c ju d inte heller	18 a eller b men c för d så	21 a eftersom b samtidigt som c allteftersom d såsom	24 a därför b dit c då d egentligen
13 a emellertid b nämligen c också d därför	16 a så b därför att c fast d även om	19 a eller b men c för d så	22 a eller b men c utan d så	25 a men b utan c trots att d eller
14 a Därför att b För att c Utan att d Genom att	17 a då b ifall c som d genom att	20 a Då b Hit c Där d Därför	23 a att b än c som d om	

– Det går inte att komma ifrån (26) det finns barn med svårigheter i den här gruppen. Men (27) man ser det i skenet av vad de gått igenom (28) blir perspektivet ett annat, säger Jennische.

De flesta av de intensivvårdade barnen har ett fungerande spontantal. Allvarliga störningar är mycket ovanliga hos de allra minsta barnen (29) de övriga kan ha svåra störningar i samtliga aspekter av spontantalet.

Riskbarn

Ännu har inte alla data från den språkliga uppföljningen analyserats. Men avsikten med forskningsprojektet är att få fram ett underlag (30) senare på ett tidigt stadium kunna känna igen vilka barn som riskerar att få svårigheter i skolan och hur de på bästa sätt ska kunna få hjälp.

Hittills har bara undersökningen av spontantalet analyserats. Men det har också gjorts en traditionell språklig test. (31) barnen ska lära sig läsa och skriva ställs andra krav på den språkliga förmågan (32) vad som gäller vid det spontana talet.

– Andra test kanske speglar de färdigheterna bättre, tror Margareta Jennische.

I skolan lär sig barn att läsa, skriva, lyssna i grupp, ta in information, minnas och att återge. (33) ställs det större krav på den språkliga förmågan (34) vid spontantal.

– I det dagliga livet är det (35) viktigt för barnet att kunna prata, samtala och kommunicera, säger Jennische.

*Britt-Marie Johansson
(Uppsala-TT)*

26 a om
b att
c utan
d så

29 a alltså
b medan
c däremot
d som

32 a som
b att
c än
d liksom

35 a emellertid
b som
c åtminstone
d inte heller

27 a om
b att
c utan
d som

30 a så att
b trots att
c för att
d utan att

33 a Men
b Och
c Då
d Eftersom

28 a så
b om
c som
d att

31 a Innan
b Efter att
c När
d Som

34 a än
b att
c som
d om

PREPOSITIONER

Prepositionen uttrycker en relation mellan huvudordet och andra ord i satsen. Prepositionerna är normalt obetonade.

En preposition står för det mesta framför sitt huvudord vilket kan vara ett *substantiv*, ett *pronomen i objektsform*, ett *infinitivuttryck* eller en *bisats*.

Exempel på prepositioner:

av	från	innanför	nedanför	sedan	utom
bakom	för	inom	om	till	vid
bland	före	kring	omkring	trots	åt
bredvid	genom	längs	ovanför	ur	över
efter	hos	med	ovanpå	utan	
enligt	i	mellan	på	utanför	
framför	inför	mot	runt	utmed	

Obs! *utom* följs av pronomen både i subjeks- och objektsform.

Exempel på prepositioner som har två varianter:

av – utav	från – ifrån	bland – ibland	genom – igenom	utan – förutan
i – uti	mot – emot	mellan – emellan	sedan – alltsedan	utom – förutom

De längre varianterna är inte så vanliga men används ibland av olika skäl, t.ex. rytm, uttal, stil. Dessutom används de i vissa uttryck eller för att undvika upprepning.

Utan att någon visste det befann sig en mördare mitt **ibland** gästerna på restaurangen.

– Var har du fått det här fina armbandet **ifrån**? – Jag har fått det av Torsten.

– Vilka har svårast med svenskt uttal?

– Det beror på var man kommer **ifrån**. En man från Kina har oftast större svårigheter än en man från Tyskland.

Sara kom **emot** oss med öppna armar.

Dorota sitter alltid mitt **emot** tavlan i ett klassrum. Annars får hon ont i nacken.

– Oss **emellan** sagt så tycker jag att Herman luktar illa. – Ja, fy!

– Ni klarar er nog mig **förutan**. – Nej, aldrig!

Alla klarade provet **förutom** jag. Karl informerade alla **förutom** mig. (*pronomen i subjeks- och objektsform*)

Förutom svenska är matte, engelska och samhällskunskap kärnämnen i gymnasieskolan.

PREPOSITIONER

Exempel på andra prepositionsuttryck:

för ... skull
för ... sedan
åt ... till

Lisa köpte en video **för** barnens **skull**. Hon gör allt **för** deras **skull**.
Svetlana kom till Sverige **för** 10 år **sedan**.
– Hur kommer man till Storkyrkan? – Om du går **åt** Centralen **till** så ser du den snart.

De flesta av nedanstående prepositionsuttryck tillhör formellt språk. Använd en enkel preposition om det är möjligt.

rörande
angående
beträffande

Alla var eniga **rörande** den föreslagna personalminskningen. (*om*)
Vi har inte fått några besked **angående** de nya arbetstiderna. (*om*)
Nya regler har införts **beträffande** tobaksförsäljning till ungdomar. (*om*)

oavsett
oaktat

De mänskliga rättigheterna gäller alla, **oavsett** religion, nationalitet etc.
Oaktat sitt dåliga hälsotillstånd begav sig Hans Hansson ut på en jordenruntresa för en månad sedan. (*trots*)

från och med
till och med
i och med

Kursen varar **från och med** den 10 januari **till och med** den 6 juni.

I och med mörkrets inbrott får våra barn inte vistas ute.

i enlighet med
i fall av
i fråga om
i förhållande till
i händelse av
i jämförelse med
i motsats till
i stället för
men anledning av
med avseende på

Vi arbetar **i enlighet med** våra instruktioner. (*enligt*)
I fall av smittsamma sjukdomar måste man stanna hemma från jobbet. (*vid*)
Jag har inte hört något **i fråga om** det nya avtalet. (*om*)
Sveriges folkmängd är liten **i förhållande till** landets yta.
I händelse av krig gäller det att ha en god beredskap.
I jämförelse med David är Ali bättre i engelska.
Jag gillar att åka slalom **i motsats till** min man som bara vill gå på tur.
På en gåsmiddag äter många svampsoppa **i stället för** svartsoppa.
Vi ska ha en fest **med anledning av** Hildurs pensionering.
Med avseende på företagets dåliga ekonomi måste viss personal sägas upp.

med hänsyn till
med tanke på
med undantag av
på grund av
tack vare

Med hänsyn till Lasses svåra uppväxtmiljö har han klarat sig bra i livet.
Med tanke på ovädret, som är på väg, är det nog bäst att hålla sig inne.
De starka verben byter vokal **med undantag av** komma och sova. (*utom*)
Många blir vräkta från sina bostäder **på grund av** att de inte kan betala hyran.
Vi klarade flyttningen till vår nya lägenhet **tack vare** hjälp av flera kompisar.

till följd av
till förmån för

Till följd av de låga räntorna kan fler personer köpa hus.
Man kan köpa julkort **till förmån för** UNICEF.

vid sidan av/om

Vår namnskylt hänger inte på dörren utan **vid sidan av** dörren. (*vid*)
Per Persson har ett städjobb som extraknäck **vid sidan av** sitt ordinarie arbete. (*förutom*)

1 Välj preposition!

Välj lämpliga prepositioner från sidorna 153 och 154. Se exempel.

- 1 Herr Olsson lider av diabetes.
- 2 _____ recensionerna i DN är den nya filmen på Roxy fantastiskt bra.
- 3 I Sverige brukar man bjuda på en drink med lite tilltugg _____ en middag.
- 4 Många personer har svårt att tala _____ publik.
- 5 Man får lära sig att ha överseende _____ mycket här _____ livet.
- 6 När polisman Ek stod ansikte _____ ansikte med mördaren svimmade Ek.
- 7 Robin har ett bandage _____ handen, för han har skurit sig.
- 8 Eftersom Stina är sjuk jobbar Teresa _____ hennes ställe.
- 9 – Jag fattar ingenting, sa Tomas och skakade _____ huvudet. Sedan ryckte han _____ axlarna och gick sin väg.
- 10 – Träffar du Jan nuförtiden? – Nej. Han bor i USA _____ ett par år tillbaka.
- 11 – Bor du i centrum? – Nej, jag bor en bit _____ stan.
- 12 – _____ vilket håll ska jag köra för att komma till Studiotatern? – Rakt fram.
- 13 – Lars gillar att stå _____ spisen och laga mat när han är ledig. – Så bra!
- 14 – Jag kan inte öppna den här flaskan, sa Adam och såg bekymrad ut.
– Men det kan jag, sa Eva och tog fram en korkskruv _____ sin handväska.
- 15 – Kan du vänta _____ nästa vecka? Då får vi in de här handskarna igen, sa expediten på "Varma handen". – Javisst. Jag kommer tillbaka då.
- 16 – Vad kan det vara som syns en bit _____ vattenytan där borta?
– Det ser ut som ett periskop på en ubåt.
- 17 Man ska inte göra något _____ sin vilja.
- 18 Mikael flirtar ofta _____ andra kvinnor trots att han är gift.
- 19 _____ våras snöade det _____ april.
- 20 När Elin fyller 50 år ska hennes man ordna en stor fest _____ henne.
- 21 – Ni måste städa _____ er innan ni lämnar lokalen. – Ja, vi vet det.
- 22 Ali blev alldeles stel _____ skräck när han väcktes _____ att en tjuv var i sovrummet.
- 23 – Prata inte _____ munnen på varandra. En _____ taget! – Åh, förlåt!
- 24 Ett gatuhus har oftast trädgården _____ huset.
- 25 I vissa delar av Skåne övergår naturen _____ slättland till ett böljande landskap.
- 26 Man trär en sytråd _____ ögat på en synål.
- 27 Erik satte sig och grät _____ allas ögon när han hade fått sin uppsägning.
- 28 Det är vanligt _____ tandställning på både barn och vuxna nuförtiden.
- 29 Trelleborg ligger några mil söder _____ Malmö.

PREPOSITIONER

- 30 – Vi ska gå _____ bröllop _____ fredag. – Det låter trevligt.
- 31 Ivar är alltid glad och positiv _____ alla svårigheter som han har haft i livet.
- 32 – _____ närmare eftertanke förstår jag att du har rätt, sa Alex till sin kollega.
- 33 När man har frossa fryser man så att man skakar _____ hela kroppen.
- 34 Häromdagen träffade jag Hussein _____ en slump.
- 35 Nyårsafton infaller en vecka _____ julafton.
- 36 – Minns du något _____ din barndom? – Oh ja! Många roliga saker.
- 37 – Nu tycker jag att vi skålar _____ födelsedagsbarnet. Skål Ove! – Skål!
- 38 "Alla är vi barn _____ början", lyder ett uttryck.
- 39 De flesta barn tycker om att kela _____ djur.
- 40 Asta dricker kaffe minst sex gånger _____ dagen.
- 41 Gun städar _____ en bank _____ eftermiddagarna.
- 42 Professor Janson har fått en inbjudan _____ Nobelfesten den 10 december.
- 43 Jag gillar språk, _____ synnerhet franska.
- 44 Bo är en _____ synes glad person, men man vet inte hur han är innerst inne.
- 45 – Hur lång tid tar det _____ dig att gå till jobbet? – Jag går dit _____ en kvart.
- 46 – Är du helt säker _____ att det förhåller sig så? – Jag är övertygad _____ det.
- 47 – Vi inleder konferensen _____ en ny film om vår firma, sa herr Olsson.
- 48 Både Anton och Samuel är arbetslösa. De sitter _____ samma båt.
- 49 Som vittne måste man kunna redogöra _____ vad man har sett och hört.
- 50 – Vet du att Lasse har sagt upp sig _____ sitt jobb? – Nej, det visste jag inte.
– Dessutom ska han skilja sig _____ sin tredje fru. – Vilken hoppjerka!
- 51 Det känns faktiskt skönt _____ luften _____ ett åskväder.
- 52 – _____ vilken orsak får Anders inget jobb? – Han har ingen erfarenhet.
- 53 – Vad ägnar du dig _____ nuförtiden? – Jag är _____ databranschen.
- 54 Min resväska är gjord _____ kalvskinn.
- 55 Johannes bråkar ofta _____ sina föräldrar. Han är arg _____ dem därför att de vill att han ska vara hemma varje kväll.
- 56 Kate är lång. Hon är _____ 1,80, närmare bestämt 1,84.
- 57 Att gå _____ ryggen _____ sina vänner betyder att man gör saker utan att de vet om det.
- 58 "1-2 tabletter _____ behov", står det på förpackningen med värktabletter.
- 59 Igår vann Västerås _____ Malmö _____ två mål.
- 60 Man hugger ved _____ en yxa.

2 Välj preposition!

Välj lämpliga prepositioner från sidorna 153 och 154. Se exempel.

- 1 Oskar och Birgitta känner en stark längtan efter barn.
- 2 Jag brukar sitta _____ ett parasoll när solen gassar som mest.
- 3 En alkoholist har svårt att avstå _____ alkohol.
- 4 – Vet du var locket _____ den här kastrullen är? – Ja, det ligger i disken.
- 5 – Hur mycket har du betalat _____ din bil? – Jag köpte den _____ 20 000.
- 6 Eva står _____ Karin _____ turordningslistan. Eva har nr 5 och Karin nr 6.
- 7 – _____ ett halvår är det jul, sa Elna på midsommarafton.
- 8 Barn bör inte cykla ensamma _____ trafiken förrän de är mogna för det.
- 9 I de flesta fall hjälper penicillin _____ infektioner.
- 10 Karl-Olof undervisar _____ fysik och kemi.
- 11 Man kan betala _____ check eller kontokort _____ nästan alla affärer.
- 12 En tennisboll som hamnar _____ linjen är inne.
- 13 Syskon gillar inte alltid att bli jämförda _____ varandra.
- 14 Åsa har svårt att välja _____ Ove och Kurt. Det blir nog Ove till slut.
- 15 Fotbollspubliken i Sverige består mest _____ män.
- 16 Stand-up-komiker vill förstås att publiken ska skratta _____ deras skämt.
- 17 Hittills har jag bara läst hälften _____ boken som jag fick _____ julkapp.
- 18 Tom var mycket stolt _____ att ha klarat uppkörningen första gången.
- 19 Kungen och drottningen satt mitt _____ alla andra åskådare på OS i Atlanta.
- 20 År _____ år har familjen Olsson rest till Sälen _____ skidsemester.
- 21 Det verkar som om många lärare utgår _____ att alla elever förstår.
- 22 Alf har förtroende _____ sin lärare. Han kan tala _____ honom _____ allt.
- 23 Det är skönt att sitta _____ skuggan när solen skiner.
- 24 – Jag instämmer _____ föregående talare, sa Julio på personalmötet.
- 25 Lisa vet att hon kan anförtro sig _____ sin bästa vän Jenny.
- 26 Charles Lindberg var den första som flög _____ Atlanten. Det var 1927 som han genomförde sin berömda flygfärd _____ New York och Paris.
- 27 _____ 78 års ålder gifte sig Karl-Axel _____ första gången.
- 28 Det är svårt _____ personer _____ fast inkomst att låna pengar på banken.
- 29 _____ sin enorma förmögenhet lever Gustav mycket sparsamt.
- 30 Nina är mamma _____ två söta flickor _____ tre och fem år.
- 31 Sten är trött _____ sitt nuvarande jobb, så han funderar _____ att söka ett nytt.
- 32 Här i Sverige har vi förbud _____ rökning i allmänna lokaler.

PREPOSITIONER

- 33 Niklas älskar att berätta _____ sina resor om och om igen vilket kan vara påfrestande _____ hans vänner och bekanta.
- 34 Man skriver månadernas namn _____ liten bokstav i svenskan.
- 35 Mia står inte ut _____ att bo ihop _____ Klas längre, så hon tänker flytta.
- 36 Jag lovar _____ Gud att säga sanningen, ingenting annat än sanningen.
- 37 Ibland måste man faktiskt finna sig _____ svåra situationer.
- 38 Ingvar Carlsson är en av Sveriges _____ detta statsministrar.
- 39 – Ser du båten långt där borta _____ fjärran? – Nej. Du måste ha falkögon.
- 40 Barnfamiljer har ofta stora utgifter _____ mat och hyra.
- 41 På hösten blir det allt mörkare _____ var dag som går.
- 42 Man kan dela in folk _____ t.ex. ålder, kön, yrke, nationalitet.
- 43 Det tunna ozonlagret är en bidragande orsak _____ ökningen av hudcancer.
- 44 Det finns massor _____ folk på stan på lördagsförmiddagarna.
- 45 Under andra världskriget tog sig många flyktingar _____ gränsen till Sverige.
- 46 – Det var dumt _____ dig att såra Marita igår. – Det var inte meningen.
- 47 – Nu är ni väl hungriga? Varsågod och sätt er _____ bords så ska ni få er lite _____ livs. – Tack. Det ska bli gott.
- 48 – Varför hälsade Natalie inte _____ mig _____ morse trots att jag högt och tydligt sa "God morgon! "? – Hon gick kanske och tänkte _____ något annat.
- 49 Polisen släppte Kalle _____ natt, för de hade inga bevis _____ honom.
- 50 Förr i tiden var man inte "du" _____ sin chef.
- 51 _____ tårar _____ ögonen tittade Ulf _____ Pia och deras nyfödda flicka.
- 52 – Vilken överraskning! – Ja, nu blev du allt lång _____ ansiktet.
- 53 – Jag hoppas att du får jobbet idag. Jag ska hålla tummarna _____ dig. – Tack.
- 54 – Jag måste tyvärr gå snart. Du, _____ det ena till det andra så har du väl hört att Henrietta väntar barn? – Nej, vad säger du? Så roligt!
- 55 Efter inbrottet _____ oss _____ natt hittade polisen fingeravtryck och fotspår _____ tjuven.
- 56 " _____ skadan blir man vis", sägs det.
- 57 Alla _____ Daniel kom _____ tid till skolan _____ morse.
- 58 _____ egenskap _____ kommunstyrelsens ordförande kröner Per Fransson stadens Lucia _____ kväll.
- 59 Margareta var mycket entusiastisk och svarade "ja" _____ minsta tvekan när Olof frågade om hon ville flytta hem _____ honom.
- 60 – Jag undrar hur länge det har bott människor här _____ trakten.
– De arkeologiska fynden visar att folk har levt här _____ urminnes tider.

3 Välj preposition!

Välj lämpliga prepositioner från sidorna 153 och 154. Se exempel.

- 1 Den här vackra träskålen är tillverkad av en känd konsthantverkare.
- 2 Tor Ask har hållit fast _____ sina politiska åsikter ända _____ ungdomen.
- 3 Eftersom jag inte kunde få igång min bil var jag tvungen att gå _____ fots _____ närmaste verkstad. Det var inte lätt i högklackade skor.
- 4 Innehav _____ datorer är vanligare _____ yngre än _____ äldre.
- 5 – Vad kan man använda den här grejen _____? – Jag vet faktiskt inte.
- 6 – Det kommer att bli tomt _____ dig när du flyttar. – Du vänjer dig, mamma.
- 7 Om vi ska åka ut _____ landet eller ej _____ söndag beror _____ vädret.
- 8 Framför glasskiosken på vår badstrand finns det alltid en lång kö _____ barn.
- 9 Regeringens beslut _____ att ändra arbetsrätten har väckt många protester.
- 10 Jag är helt utfattig. En hundralapp från mamma gör varken till eller _____ för min dåliga ekonomi. Det spelar alltså ingen roll om jag får den eller ej.
- 11 Tandläkare Kindberg är mycket mån _____ sina patienter.
- 12 – Har du beslutat dig _____ vad du ska bli? – Nej, det är faktiskt svårt.
- 13 Temperaturen är på väg ner _____ noll nu. Det kan bli halt ute _____ natt.
- 14 Evald Olsson är ombud _____ ett försäkringsbolag.
- 15 Inez blev svårt skadad i en bilolycka igår. Hon svävar _____ liv och död.
- 16 Ola har alltid varit _____ sin tid. Han tog studenten redan _____ 16 års ålder.
- 17 *Glömma* stavas _____ två *m*, men supinumformen stavas bara _____ ett *m*.
- 18 _____ allemansrätten är det tillåtet _____ alla att vistas _____ vår natur.
- 19 Kerstin är släkt _____ mig _____ långt håll.
- 20 Kristina är ofta orolig _____ vad som ska hända _____ framtiden.
- 21 _____ ringmuren i Visby ligger den gamla staden.
- 22 – Vad ska vi ha till kvällsmat? – _____ min del räcker det med en smörgås.
- 23 _____ mig har jag en känsla _____ att något ska hända idag.
- 24 Det är inte fint att titta _____ andra _____ nyckelhålet.
- 25 Jag måste köpa näsdroppar, för jag är så täppt _____ näsan.
- 26 Min man har tummen mitt _____ handen. Han är inte alls praktiskt lagd.
- 27 Chefen _____ DORA är misstänkt _____ mutbrott.
- 28 _____ det mesta struntar Emil _____ vad andra tycker och tänker.
- 29 Många äldre är vana _____ att äta på bestämda tider.
- 30 *Röda rummet* skrevs _____ Strindberg 1897.
- 31 Malgorzata planerar att bygga ett hem _____ föräldralösa barn.

PREPOSITIONER

- 32 Solen går upp _____ öster och ner _____ väster.
- 33 Lotta är inte precis jämn gammal _____ sin man. Hon är tjugo år yngre.
- 34 – Varför svarade du inte när jag ropade _____ dig? – Jag hörde dig inte.
- 35 – Kan du ge mig en detaljerad beskrivning _____ vad som hände natten _____ lördag och söndag? – Javisst.
- 36 Lisbet går ofta omkring och småsjunger _____ sig själv.
- 37 – Tidigt _____ morse återfanns de försvunna ungdomarna _____ liv och _____ gott mod, sa man på nyheterna.
- 38 Ahmed har inte träffat sina släktingar _____ flera år.
- 39 När semestern lider _____ sitt slut börjar man förbereda sig _____ arbetet.
- 40 Linda blev alldeles röd _____ ansiktet när Markus tittade _____ henne. Hon är nog lite förälskad _____ honom.
- 41 Vera är allergisk _____ starka dofter, så hon använder aldrig parfym.
- 42 – Din mor är _____ all fara nu, så hon kan snart åka hem, sa doktor Ek.
- 43 Ibland oroar man sig _____ onödan.
- 44 – Jag ska bara gå in i en affär till. Du kan väl gå och ta en kopp kaffe _____ tiden, sa Frida till sin man som tacksamt accepterade hennes förslag.
- 45 Det tar ofta lite tid innan man har satt sig in _____ ett nytt jobb.
- 46 Missbruket _____ narkotika bara ökar och ökar.
- 47 Ann, nyanställd på vår firma, smälter väl in _____ den övriga personalen.
- 48 Vi ska dela in klass 2a _____ två mindre grupper. Eleverna är så stökiga.
- 49 Åsa vill inte sitta _____ Kalle i skolan. Han skriver alltid av hennes mattetal.
- 50 I somras var det VM _____ boxning.
- 51 Det är lika bra att få obehagliga saker _____ världen så fort som möjligt, för man slipper ändå inte undan dem.
- 52 Solliden, det slott _____ vilket kungafamiljen vistas varje sommar, ligger _____ Öland.
- 53 Hos polisen kan man få tillbaka förlorade saker _____ beskrivning.
- 54 De här karamellerna tar aldrig slut. De varar _____ evighet.
- 55 Ett sätt att skaffa jobb är att göra det _____ kontakter.
- 56 Förr _____ tiden fick man göra det mesta _____ hand, t.ex. diska och tvätta.
- 57 Ulla och jag har inte alltid samma åsikter. Hon är _____ en helt annan mening när det t.ex. gäller barnuppfostran.
- 58 Prästen, som stod _____ brudparet _____ kyrkan, sa många tankvärda ord.
- 59 – Vi kan väl ta en promenad _____ det vackra vädret? – Gärna _____ mig.
- 60 _____ längden lönar det sig att vara ärlig.

4 Välj preposition!

Välj rätt prepositioner från sidorna 153 och 154. Se exempel.

- 1 Vårt kök är utrustat med bl.a. kyl, frys och diskmaskin.
- 2 Min hund blev alldeles utom sig _____ glädje när vi äntligen kom hem efter att ha varit borta _____ flera timmar.
- 3 – Jag känner mig som en ung flicka _____ min höga ålder, sa 93-åriga Rut.
- 4 – Ta på mössan så att du inte fryser _____ öronen! – Ingen annan har mössa.
- 5 Efter ett rån igår kunde polisen gripa rånaren men tyvärr inte _____ våld.
- 6 – Var är Lars? Vi skulle ju gå på teater. – Han har gått _____ förväg.
- 7 Katarina jobbar som sjuksköterska _____ doktor Borgström.
- 8 I och _____ sig skulle jag vilja ha semester nu, men det går nog inte.
- 9 Nu måste jag tala allvar med Tom. Jag har fått nog _____ hans trakasserier.
- 10 Om man köper en bil _____ befintligt skick kan man inte klaga om man senare upptäcker att det är något fel _____ den.
- 11 Elena, som hade följt sin pojkvän _____ tåget igår morse, stod kvar på perrongen tills tåget var _____ synhåll.
- 12 1995 höll man en folkomröstning _____ Sveriges medlemskap _____ EU.
- 13 På torget brukar det finnas blommor _____ alla slag.
- 14 Kokt hälleflundra _____ pepparrot och smält smör är _____ det bästa jag vet.
- 15 Man måste rätta sig _____ de lagar och förordningar som finns _____ samhället.
- 16 Åklagare Berg har anhängit Tomas Tomsson _____ varusmuggling.
- 17 Aktierna brukar stiga och sjunka _____ värde.
- 18 – Jag skulle vilja ha en smal, grillad korv _____ senap. Jag gillar nämligen inte senap. – Javisst. Det går bra.
- 19 – Hej! Vart är du _____ väg? – Jag ska till posten.
- 20 Herr Carlsson är alltid mycket artig _____ alla damer.
- 21 Tomtens säck är fullpackad _____ julklappar _____ alla barns förtjusning.
- 22 Biblioteket i vår stad är byggt _____ modern stil.
- 23 _____ väderprognosen att döma ska det komma mycket snö till helgen.
- 24 Om man säger något _____ förbigående säger man det som hastigast.
- 25 – Hur står det till idag, Greta?
– _____ omständigheterna bra, tack.
- 26 Man ska höja bensinpriset _____ 10 öre litern nästa vecka.
- 27 Göran kör _____ 1 000 och 1 500 mil _____ året.
- 28 Man måste kunna uttrycka sig bra såväl _____ tal som _____ skrift.

- 29 Den man som misshandlade en parkeringsvakt _____ en tid _____ har nu dömts _____ en månads fängelse.
- 30 – Jag har tackat nej _____ att följa med på en kryssning i Karibiska havet.
– Är du inte klok? Hur kan du låta ett sådant tillfälle gå dig _____ händerna?
– Jag har helt enkelt inte lust.
- 31 – Idag har jag jobbat _____ tolv timmar. – Då är du _____ andra ord trött. – Ja.
- 32 _____ hand som examensdagen närmade sig blev Alfredo allt nervösare.
- 33 Pelle rökte _____ smyg redan _____ 10-årsåldern.
- 34 "Hissen _____ funktion." – Tur att jag bara ska _____ femte våningen! sa Kim.
- 35 En tolk måste snabbt kunna översätta från ett språk _____ ett annat.
- 36 Det råder ett gott förhållande _____ unga och gamla i vårt bostadsområde.
- 37 – Kan du hjälpa mig _____ ett litet problem?
– Tyvärr inte. Jag har tillräckligt _____ problem själv.
- 38 _____ en viss tid kan man överklaga en del beslut från myndigheter.
- 39 Om man inte får en syl _____ vädret har man ingen chans att säga något.
- 40 – _____ min mening bör vi ha kvar kärnkraften. – Det tycker inte jag.
- 41 Nyheten _____ att Ulf ska gifta sig kom som en blixtnöjning _____ en klar himmel.
- 42 Elsa jobbar extra _____ barnens skull. Hon vill att de ska ha det bra.
- 43 Ingmar Stenmark är en _____ de bästa slalomåkarna _____ tiderna.
- 44 Att peta näsan är en ful vana _____ en del personer.
- 45 Just nu ligger många hemma _____ influensa.
- 46 _____ kort börjar en ny serie på TV. Den verkar intressant.
- 47 – Vad menade du egentligen _____ vad du sa igår? – Inget särskilt.
- 48 Det finns en stor klyfta _____ fattiga och rika i u-länderna.
- 49 Igår berättade Erkki _____ sitt hemland _____ sina klasskamrater.
- 50 – Är ni osams? – Nej, vi har bara bråkat lite _____ vem som ska städa idag.
- 51 – Det var _____ tiden att du kom! Jag har väntat länge _____ dig. – Ursäkta!
- 52 Fritz fortsätter att röka 60 cigaretter _____ dagen _____ läkarens varningar.
- 53 Jag träffade min bror i påskas. _____ dess har jag inte hört något _____ honom.
- 54 – Du får _____ inga omständigheter flytta hemifrån, sa Göte till sin 14-årige son.
- 55 Idag ska det bli ett hemskt snöoväder. _____ det har Per gett sig iväg i bil.
- 56 Fia är alltid _____ gott humör. Jag har aldrig sett henne arg eller irriterad.
- 57 – Du måste tvätta dig _____ händerna innan du äter. – Ja, jag ska.
- 58 Vår skola ligger jättevackert. Den vetter _____ en kanal.
- 59 Tora blev _____ barn när hon var 15 år. Fadern _____ barnet är okänd.

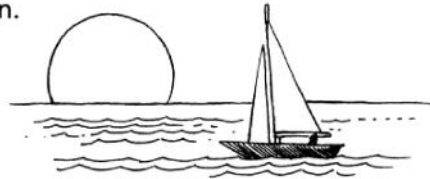
- 60 Det var _____ tvekan som Krister blev godkänd _____ historia i gymnasiet.
- 61 Hassan säger att det inte har hänt något särskilt, men jag kan läsa _____ raderna att allt inte står rätt till.
- 62 – Flygplanet, som dånade så, är _____ hörhåll nu. – Vad skönt!
- 63 Tavlan som jag fick _____ min födelsedag är målad _____ glada färger.
- 64 Som barn växte jag upp _____ mina morföräldrar på landet. Det var roligt.
- 65 _____ ett missförstånd i blomsteraffären fick jag blommor hemskickade _____ mig igår.
- 66 – Älskling, jag har köpt en resa till Rom bara _____ din skull.
– Så snällt _____ dig!
- 67 Rune föredrar kaffe _____ te.
- 68 Personer som ser dåligt klarar sig inte _____ glasögon eller linser.
- 69 Åkes fru har svikit honom många gånger. _____ allt älskar han henne.
- 70 Lars Olsson kommer att utnämnas _____ landshövding i denna vecka.
- 71 I de flesta hyreshus har man tillgång _____ tvättstuga och andra utrymmen.
- 72 – Jag är medveten _____ att det är svårt att sluta röka, men jag måste, sa Mia.
- 73 _____ åren förändras man, åtminstone _____ utseendet.
- 74 Med händerna _____ fickorna stod Fredrik nonchalant och pratade med Lily.
- 75 _____ brist på annat får vi dricka vatten _____ maten. – Det går väl bra.
- 76 På dagen går alla maskiner _____ fullt här hemma. Tvätt, disk, tumlare m.m.
- 77 Edvin kan vara lite knepig ibland. _____ övrigt är han en trevlig karl.
- 78 Johan jobbar _____ genomsnitt 45 timmar _____ veckan.
- 79 – Jag har älskat dig _____ första gången jag såg dig, sa Viktor och tittade kärleksfullt på sin fru.
- 80 Idag ska jag handla frukt, grönsaker, mjölk, bröd _____ mera.
- 81 På provet i morgon ska vi skriva en lucktext _____ stället _____ en uppsats.
- 82 Idag kan vi tyvärr inte åka över till Köpenhamn _____ grund _____ stormen.
- 83 – Var snäll och påminn mig _____ att jag ska ringa läkaren i morgon! – Ja.
- 84 Gustaf den VI Adolfs valspråk var: "Plikten _____ allt."
- 85 Carl den XVI Gustafs valspråk är " _____ Sverige i tiden".

5 Välj preposition!

Välj rätt alternativ. Se exempel.

- 1 – Har du någon användning _____ den här jackan så kan du få den. – Tack.
a) till **b) av** c) åt d) med e) på
- 2 Det kan vara svårt att anpassa sig _____ nya seder och bruk.
a) till b) vid c) för d) mot e) med
- 3 – Var har du lagt pengarna? – Jag har gömt dem _____ mattan i hallen.
a) bland b) för c) under d) inom e) mellan
- 4 _____ det kraftiga snöovädret igår körde Hans bil till jobbet.
a) Med b) Mot c) Av d) Enligt e) Trots
- 5 De flesta vill nog ha några veckors semester _____ sommaren.
a) genom b) vid c) sedan d) på e) i
- 6 _____ oss bor det en man som rör sig som en elefant. Våra taklampor gungar när han går i sin lägenhet.
a) På b) Med c) Över d) Nedanför e) Utanför
- 7 På kungens födelsedag hade många människor samlats _____ den balkong där han stod och vinkade till folket.
a) i b) inför c) hos d) nedanför e) på
- 8 Lars-Erik har varit anställd _____ SJ i många år.
a) vid b) med c) för d) genom e) till
- 9 Herr Grönberg har planterat rosor _____ hela gången som leder till hans hus.
a) av b) utmed c) om d) åt e) med
- 10 I fredags kväll åkte Max till sin flickvän i Solna. Han skulle stanna där _____ helgen.
a) för b) hos c) över d) längs e) vid
- 11 När läraren hade skrivit färdigt på tavlan vände han sig _____ eleverna som redan hade börjat packa sina väskor.
a) om b) på c) med d) mot e) för
- 12 Det bästa _____ Sverige är den vackra naturen.
a) längs b) efter c) bland d) till e) med
- 13 På vår senaste semester körde vi _____ hela ostkusten.
a) i b) längs c) framför d) under e) mot
- 14 Man får faktiskt finna sig i att leva _____ de regler som finns.
a) på b) i c) för d) efter e) under
- 15 Ett stort problem _____ Ulf är att han aldrig kan bestämma sig.
a) med b) från c) av d) på e) till

- 16 "Tåget ____ Stockholm med ankomsttid 15.23 anländer på spår 4 om två minuter", meddelade man i högtalarna.
a) i b) genom c) utanför d) från e) av
- 17 Man ska inte ställa sig ____ ett träd när det åskar.
a) av b) bland c) under d) mellan e) på
- 18 I Sverige har man haft skolplikt ____ 1842.
a) i b) omkring c) till d) under e) sedan
- 19 – Pappa, det är väl solen som snurrar ____ jorden? – Nej, min vän. Det är tvärtom. Det är jorden som går i en bana ____ solen.
a) runt b) på c) i d) mellan e) till
- 20 Pelle håller på att göra varma smörgåsar. Först lägger han skinka på brödsnivorna, och ____ skinkan lägger han ost. Sedan sätter han in smörgåsarna i ugnen.
a) ovanför b) till c) utanpå d) ovanpå e) sedan
- 21 Chefen ____ vår firma har jobbat på flera olika företag.
a) till b) åt c) av d) med e) för
- 22 I går kväll satt vi och betraktade solnedgången.
Solen hängde som ett eldrött klot ____ horisonten.
a) omkring
b) vid
c) nedanför
d) under
e) mellan

- 23 – Titta så många fåglar som sitter ____ trädet därborta! – Ja, titta!
a) mellan b) inom c) i d) genom e) bland
- 24 – Ursäkta! Vet du var Konsthallen ligger?
– Javisst. Sväng ____ höger vid nästa gatukorsning. Sedan svänger du ____ vänster vid nästa trafikljus.
a) åt b) runt c) på d) vid e) om
- 25 Vid sydkusten kan man se folk som går ____ stranden och letar efter bärnsten.
a) i b) utmed c) utanpå d) genom e) bland
- 26 Vid jul hänger många en krans eller någon annan dekoration ____ ytterdörren.
a) bakom b) nedanför c) utom d) utanpå e) i
- 27 Det är många förberedelser ____ julen.
a) efter b) åt c) inför d) inom e) om
- 28 Bosses farmor har stickat en fin tröja ____ honom.
a) för b) på c) med d) av e) åt
- 29 – Vad gör Per nuförtiden? – Han läser ____ Tekniska Högskolan i Lund.
a) hos b) för c) till d) vid e) med

PREPOSITIONER

- 30 Sonja står och steker pannkakor. Hon lägger de färdiga pannkakorna i en hög ____ varandra.

a) mellan
b) till
c) ovanpå
d) bland
e) vid

- 31 Många kvinnor jobbar ____ den offentliga sektorn.

a) inför b) om c) inom d) över e) på

- 32 Lille Anton, som bara är två år, vill äta själv, men det mesta av maten hamnar ____ munnen.

a) genom b) utanför c) åt d) längs e) från

- 33 Man dansar ____ majstången på midsommarafton.

a) på b) med c) bland d) utmed e) kring

- 34 Laura gillar inte korta kjolar, så hon har alltid kjolar som går ____ knäna.

a) på b) med c) i d) nedanför e) inom

- 35 Det franska inflytandet i Sverige var stort ____ 1700-talet.

a) genom b) under c) till d) i e) med

- 36 Byggfirman "Betong" har satt upp ett högt stängsel ____ byggarbetsplatsen på Sandvägen för att hindra obehöriga från att ta sig in.

a) med b) genom c) omkring d) för e) utan

- 37 I ett väntrum är fåtöljerna ofta placerade ____ väggarna.

a) på b) utanpå c) före d) bland e) längs

- 38 Adolf skryter alltid ____ sina barn.

a) med b) åt c) av d) på e) efter

- 39 – Oss ____ sagt så tycker jag att Karl-Fredrik är en knöl. – Ja, det är han verkligen.

a) inom b) genom c) emellan d) runt e) bland

- 40 – Kan du köpa en kvällstidning ____ mig? – Javisst.

a) för b) om c) på d) i e) åt

- 41 – Hur många personer får det plats ____ det här bordet? – Tja, en åtta, tio stycken.

a) bland b) runt c) av d) för e) med

- 42 Uno har tagit på sig ett regnställ ____ sina vanliga kläder eftersom det har börjat regna.

a) utanpå b) innanför c) runt d) med e) ovanför

- 43 Det är viktigt att kunna glädja sig ____ alla små glädjeämnen i livet.

a) för b) till c) åt d) av e) med

- 44 Ibland ser polisen _____ fingrarna med små försyndelser.
a) på b) bredvid c) i d) bakom e) genom
- 45 På kvällarna är det svårt att hitta en ledig parkeringsplats där jag bor, för det står parkerade bilar _____ hela vår gata.
a) genom b) i c) utmed d) till e) åt
- 46 Esters tankar kretsar just nu _____ barn och barnbarn.
a) bland b) på c) med d) över e) kring
- 47 Det ligger många vackra villor _____ Strandgatan.
a) mot b) till c) längs d) med e) i
- 48 – Vem var det som vinkade _____ dig? – Det skulle du bra gärna vilja veta, eller hur?
a) från b) för c) om d) åt e) med
- 49 Förr var det vanligt att männen hade galoscher _____ skorna när det var regnigt och slaskigt.
a) i b) med c) för d) innanför e) utanpå
- 50 I natt vaknade jag av högljudda röster. Det var en tjej som bråkade med en kille som stod på gatan _____ hennes fönster.
a) nedanför b) ovanpå c) utanpå d) på e) i
- 51 Pia är som vanligt elegant klädd idag, och _____ halsen har hon ett fint pärlhalsband.
a) för b) på c) runt d) mellan e) innanför
- 52 Hamid har haft otur på sista tiden. _____ alla andra bekymmer krockade han med sin nya bil igår.
a) Med b) Trots c) Av d) Ovanpå e) På
- 53 Igår tog vi en lång promenad _____ havet.
a) längs b) på c) i d) över e) runt
- 54 – När kan vi ses? – Jag är ledig några dagar _____ nyår, så vi kan kanske ses då.
a) om b) framför c) mellan d) sedan e) omkring
- 55 En kväll i somras fick jag plötsligt syn på en luftballong som kom svävande precis _____ taket på vårt hus.
a) ovanpå
b) utanför
c) genom
d) ovanför
e) på

6 Finn felen!

Vissa av nedanstående meningar har felaktiga prepositioner. Rätta dem. Se exempel.

- 1 Det tog lång tid innan man slutligen bestämde sig för att bygga
en bro över Öresund. _____
- 2 En alkoholist är beroende ~~på~~ alkohol. _____ *av*
- 3 När jag var och handlade i förmiddags såg jag en vacker hund som
var bunden utanför affären. En sådan hund skulle jag vilja ha. _____
- 4 Fru Tallberg har varit anställd på samma företag sedan 1969. _____
- 5 Det är farligt att cykla i mörker utom lyse och reflexer på cykeln. _____
- 6 – Var ligger er sommarstuga?
– Den ligger på en liten sjö i Småland. _____
- 7 Mårten, som just har flyttat hemifrån, saknar ofta pengar till mat
i slutet av månaden. Då brukar han gå hem till sin mamma och äta. _____
- 8 – Jag är säker på att du kommer att gilla Joakim, sa Mia till sin syster. _____
- 9 Vår klass ska tävla på en annan klass i orientering nästa vecka. _____
- 10 Planet från Rom var tre timmar försenat på eftermiddags. _____
- 11 När vi stod inför prästen kände jag att jag inte älskade min blivande man. _____
- 12 I Kajsas liv går barnen före allt annat. _____
- 13 – Hur gick det? Du slog dig väl inte? – Nej, det är ingen fara på mig. _____
- 14 Man vet att det finns ett samband mellan lungcancer och rökning. _____
- 15 Göran har vid vana att alltid ställa sina skor precis innanför dörren. _____
- 16 – Hej! Jag kan hälsa på din man. Jag träffade honom i morse. – Jaså? _____
- 17 När man är gammal har man alla fina år bakom sig, och när man är ung
har man dem framför sig. _____
- 18 Många strävar enbart efter materiellt välstånd. _____
- 19 – Nej, nu måste jag verkligen banta. Jag väger ju över 100 kilo,
utbrast herr Antonsson när hans badrumsvåg visade 102,3 kilo. _____
- 20 Karl-Oskar har lånat en massa pengar om sina föräldrar. _____
- 21 När fru Rehn skulle gå upp ur badkaret halkade hon och bröt ena benet. _____
- 22 Irma drömmer om att vinna en massa pengar så att hon kan sluta jobba. _____

- 23 Det kan vara lite besvärligt att vänja sig till nya förhållanden. _____
- 24 – Någon har brutit upp dörren av vårt källarförråd. – Nej, vad säger du? _____
- 25 – Kan man verkligen inte lita om att posten kommer fram i tid? – Nej. _____
- 26 Vid öppet köp kan man få tillbaka pengarna mot uppvisande av kvitto. _____
- 27 När båten hade lagt till vid kajen gick alla passagerarna i land. _____
- 28 Ester har träffat sin man genom en släkting. _____
- 29 – Din kompis är ledsen, Stina. Har du sårat henne för avsikt? _____
– Nej, det var inte meningen att hon skulle bli ledsen. _____
- 30 Magda har sällskap med Carlos sedan många år. _____
- 31 På gamla dar är det svårt till många att lära sig ett nytt språk. _____
- 32 Under helgdagar är många lediga av sina arbeten. _____
- 33 Att vara lite bakom flötet betyder att man är lite dum i huvudet. _____
- 34 Emma ska döpa sin dotter till gammelmormor som heter Sofia. _____
- 35 Elin är bitter och klagar ofta över livets orättvisor. _____
- 36 En del skor är gjorda från syntetiskt material. _____
- 37 Ungdomar under 15 år får inte köra moped. _____
- 38 – Har du bett Ingvar om ursäkt? – Nej, men jag ska göra det. _____
- 39 Fredrik äter allt utan ärtsoppa. Han tål inte ens lukten av den. _____
- 40 – Vem var det du hälsade på? – Det var en granne av mig. _____
- 41 Vi blev bjudna på en jättegod paj hemma hos Larssons i lördags. _____
- 42 Bruden log till brudgummen när han satte ringen på hennes finger. _____
- 43 – Vill du åka luftballong i morgon? – Aldrig på livet! _____
- 44 I april växlar vädret ofta mellan regn och solsken. _____
- 45 Pontus är granne på min mormor. _____
- 46 Karl-Emil är lång i sin ålder, mycket längre än alla hans kamrater. _____
- 47 Skåne har ett milt klimat till skillnad från Lappland. _____
- 48 Att föra någon bakom ljuset betyder att man lurar någon. _____
- 49 Man brukar säga att man måste rätta munnen efter matsäcken. _____
- 50 – Vem sköter tillsynen av de äldre i samhället? _____
– Hemtjänsten eller anhöriga. _____

PREPOSITIONER

- 51 Enligt vad meteorologerna säger ska vi få en varm sommar i år. _____
- 52 När man är nyfödd har man hela livet bakom sig. _____
- 53 Det kan vara svårt att välja rätt yrke bland alla intressanta yrken som finns. _____
- 54 Att prata bredvid mun betyder att man säger något som man egentligen inte borde säga. _____
- 55 Jag bor bara ett stenkast från Centralstationen. _____
- 56 Med säkerhets skull är det bäst att sätta på larmet innan vi går hemifrån. _____
- 57 – Vem av kvinnorna är din mamma? – Det är hon med fräknarna. _____
- 58 Olle gillar att stå på mål när han och hans kamrater spelar handboll. _____
- 59 Det är bra till kroppen att vara i rörelse. _____
- 60 Det är alltid billigare att köpa något kontant än på kredit. _____
- 61 Man måste vara medveten om att man bara har sina barn till låns. _____
- 62 Om man är alldeles från vettet vet man inte riktigt vad man gör. _____
- 63 – Jag har tyvärr inte fått ut någon lön ännu, så jag undrar om jag kan få vänta på betalningen av hyran. _____
- Ja, en vecka går bra, svarade hyresvärderna. _____
- 64 I natt satt mamma och jag och pratade om allt i himmel och jord. _____
- 65 Vi ska avtacka Elna i samband till nästa personalmöte. _____
- 66 Man betalar hyran på förskott, det vill säga hyran för juni betalar man i maj. _____
- 67 Man bör ta avstånd från allt som är olagligt. _____
- 68 Petra har länge haft besvär för magen. _____
- 69 Du måste faktiskt förklara det där till mig en gång till. _____
- 70 – Var snäll och flytta dig lite till höger! Du sitter faktiskt på vägen för mig. _____

7 Lucktext

Stryk under rätt alternativ. Se exempel.

Kvinnor och unga långsnackare

Lena ringar in våra telefonvanor

Vi använder telefonen främst av sociala skäl, ringer mest lokala samtal och pratar längst med kompisar och vänner. Kvinnor, ensamstående småbarnsföräldrar och ungdomar är långsnackare.

Det slår Lena Strömberg fast. Hon jobbar på avdelningen (1) medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet. Lena Strömberg arbetar på en avhandling (2) svenskarnas telefonvanor och är klar (3) den första analysen av en Telia-sponsrad enkätundersökning genomförd 1993.

Hennes intresse (4) telefonens roll (5) våra liv väcktes i samband (6) ett tvärvetenskapligt projekt (7) mobiltelefoner.

(8) Telias hemliga marknadsundersökningar kunde hon inte hitta någon svensk undersökning om vårt telefonerande.

– Jag tror att det beror (9) att det inte ansetts glamoröst att hålla på (10) den vanliga telefonen. Den har varit så självklar (11) oss i våra hem. Men telefonanvändningen blev synlig igen när de små mobila telefonerna dök upp.

2,8 telefoner

Svaren på enkäten, som gick ut till 1 000 personer (12) 15 och 70 år i hela landet och besvarades (13) drygt 600 personer, visade att svensken (14) genomsnitt har 2,8 telefoner.

– Men det var inte så många som man kanske tror som hade tillgång (15) andra moderna kommunikationsapparater som mobiltelefon, telefax, telefonsvarare eller e-mail, säger Lena Strömberg, men hon poängterar att försäljningen (16) till exempel mobiltelefoner ökar snabbt.

Män har oftare än kvinnor de senaste produkterna. Tonåringar är också förvånansvärt välutrustade (17) nalle, fax och datorpost. Sovrummet är den vanligaste placeringen (18) telefonen, men vi tar oftast samtal i köket. När vi talar med myndigheter eller arbetskamrater föredrar vi att göra det i arbetsrummet.

– De 1,6 procent som har telefon i badrummet talar bara med kamrater och vänner från den, skrattar Lena Strömberg.

- 1) om, på, för, till, bland
- 2) till, om, för, från, av
- 3) på, vid, till, på, med
- 4) av, för, med, om, till
- 5) i, hos, med, på, från
- 6) med, av, för, om, på
- 7) av, under, om, bland, inom
- 8) Utan, Förutom, Genom, Bland, Med
- 9) åt, på, om, av, i
- 10) bland, vid, om, av, med
- 11) till, mot, för, av, på
- 12) bland, mellan, från, omkring, till
- 13) från, med, av, till, för
- 14) om, av, enligt, i, för
- 15) på, för, efter, av, till
- 16) från, på, med, bland, av
- 17) av, med, på, genom, till
- 18) om, på, till, av, åt

PREPOSITIONER

Den vanliga telefonen används huvudsakligen (19) privatsamtal medan mobiltelefonerna används nästan lika mycket (20) jobbet.

19) på, till, med, av, från
20) i, med, av, ur, hos

Flyter samman

Kvinnor använder både den vanliga telefonen och mobiltelefonen (21) privata samtal mer än män. (22) männen flyter privatliv och arbetsliv oftare samman.

21) av, om, för, med, efter
22) Mellan, Till, Av, För, Med

Vi ringer till varandra främst (23) sociala orsaker. Kvinnor använder telefonen för att hålla kontakt, få en pratstund eller umgås (24) större omfattning än män.

23) för, med, från, av, bland
24) på, med, till, enligt, i

Men i motsats (25) studier i andra länder är det ingen större könsskillnad när det gäller skäl som att ta reda (26) eller komma överens (27) något.

25) från, till, av, för, mot
26) för, om, på, med, i
27) på, av, enligt, om, med

Många ringer också (28) plikt känsla. 28 procent uppger att det förväntas (29) dem att de ska slå en signal till någon. Ju äldre man blir desto mer kallar plikten.

28) av, från, med, genom, utan
29) från, bland, av, genom, enligt

Ungdomar och kvinnor använder oftare telefonen som flyktmedel, för att känna sig mindre ensamma, få underhållning, slippa göra det de borde, få tiden att gå eller komma ifrån resten (30) familjen.

30) om, på, från, kring, av

Vänner får mer tid

Att bestämma något per telefon är viktigast (31) 20-24-åringarna. De utnyttjar också telefonsvarare och plustjänster mest.

31) mellan, bland, från, av, inom

– Det är ogifta människor som håller på att bygga upp ett eget liv. De planerar och samordnar sina aktiviteter via telefon och vill därför vara anträffbara (32) större utsträckning.

32) av, i, till, på, från

Vi ringer mest till familj och släkt, därefter till kamrater och vänner. Men samtalen till kompisar är längre än till de närmaste.

(33) medeltal talar vi mellan sju och sjutton minuter med varandra, beroende (34) vem som är (35) andra änden. Samtalen till myndigheter är kortast medan man ägnar mest telefontid (36) vännerna.

33) Om, På, I, Bland, Av
34) av, till, om, på, med
35) på, i, vid, bakom, via
36) åt, efter, kring, före, genom

Tonåringar snackar längst (37) alla åldersgrupper med kompisar. Kvinnor ringer generellt längre samtal än män. Särskilt ensamstående med småbarn pratar ofta och länge.

37) från, med, till, av, enligt

Vi ringer mest lokalsamtal.

– Det visar vilket samhälle vi lever (38). Vi är så pressade (39) andra åtaganden att vi inte hinner umgås (40) varandra. Telefonen blir vår livlina.

38) med, på, i, bland, hos
39) på, med, av, från, för
40) för, mellan, med, utan, vid

Maria Werner
(ur *Sydsvenska Dagbladet*)

ORDFÖLJD

En sats består av olika satsdelar. Minimum är ett subjekt och ett finit verb. Undantag är uppmaningssatser som inte har något subjekt. De viktigaste satsdelarna är:

Subjekt (s) Verb 1 (v_1) Satsadverbial (x) Verb 2, 3 ... ($v_{2,3} \dots$) Objekt (o) Adverbial (a)

Dessa satsdelar har sina givna platser i en sats.

Ordföljd i huvudsats och bisats

Huvudsats

Huvudsatsen har **rak ordföljd** (subjekt + verb 1) om subjektet börjar satsen.

Satsadverbialet står efter subjektet och det första verbet: $s - v_1 - x$

*Sara kan inte komma i morgon. Vad har hänt? Vem kan svara på min fråga?
Vilka kommer på ditt bröllop? Vilken bil är snabbast?*

Att motionera är bra för hälsan. När du kommer spelar faktiskt ingen roll.
s v_1 s v_1

I andra fall har huvudsatsen **omvänd ordföljd** (verb 1 + subjekt)

Satsadverbialet står efter det första verbet och subjektet: $v_1 - s - x$

Kan du komma i morgon? Vad är du intresserad av? Sport är jag intresserad av.

*Jämför: Hur körde Per iväg? Var träffade du Jean?
Snabbt körde han iväg. I Paris träffade jag honom.*

*Jämför: När börjar du? Varför har du inte ringt?
Klockan sju börjar jag. På grund av tidsbrist har jag inte ringt.*

Av Eva blev jag informerad om de nya arbetstiderna.

*När det är sommar bor vi vid havet. Eftersom det regnar stannar jag inne.
Om jag hade haft tid skulle jag ha ringt dig. Trots att Bosse är dum älskar jag honom.*

Bisats

Bisatsen börjar med en *bisatsinledare* som kan vara:

<i>Underordnande konjunktion</i>	<i>Frågeord</i>	<i>Relativa pronomen eller adverb</i>
t.ex.	t.ex.	t.ex.
att, om	när, var, hur, varför	som, vilken, vilket, vilka
därför att, eftersom	vad, vem	där, dit, då

Efter bisatsinledaren har bisatsen **rak ordföljd** (subjekt + verb 1)

Satsadverbialet står mellan subjektet och första verbet: $s - x - v_1$

*Om du är hungrig kan du ta en smörgås. När jag kommer hem ska jag vila en stund.
Jag vill inte väcka Patrik eftersom han precis har somnat.*

Några kommentarer angående satsdelarna:

Subjektet

kan vara ett substantiv (med bestämmingar), ett pronomen, en infinitiv (med bestämmingar) eller en bisats.

Det formella subjektet "det" placeras på subjektets plats, och det egentliga subjektet placeras på objektets plats.

*Min bästa kompis Olle studerar ryska. Han bor i Köpenhamn.
Att spela basket är roligt. När jag kommer är ovisst.
Det står en bil på gatan.*

Verb 1

är det första verbet i en verbkedja. Det kallas finit verb och står i presens, preteritum eller imperativ. Verb 1 står tillsammans med subjektet.

*Nina gillar Tommy. Hon har känt honom i två år.
Hon träffade honom när hon hade varit i Paris i två månader.
Gift dig med mig! säger han. Vänta inte!*

Satsadverbialet

kan vara t.ex. *inte, icke, ej, nog, väl, ju, bara, endast, kanske, möjligen*.

I huvudsats placeras det normalt *efter s – v₁* eller *v₁ – s*.

I bisats placeras det *mellan s och v₁*.

Jag ska kanske ta en promenad om det inte regnar.

Många satsadverbial kan stå på adverbialets "normala" plats.

Naturligtvis ska jag hjälpa dig. Jag kan inte komma på lördag, tyvärr.

Det händer även att vanliga adverbial placeras på satsadverbialets plats.

*Jag har från olika håll fått veta att du ska gifta dig.
Olle sa att han från och med idag skulle sluta röka.*

Verb 2, 3 osv.

kallas infinita verb och står i infinitiv, supinum, perfekt particip eller presens particip. Partiklarna placeras efter det sista verbet.

*Patrik har inte kunnat ringa idag, för hans telefon är sönder.
Jag skulle ha sovit hela dagen om jag hade varit ledig.
Igår blev jag uppsagd.
Pelle kom cyklande på gatan.*

Kalle har inte stigit upp än. Han skulle ju ha stigit upp för länge sedan.

Objektet

är oftast ett substantiv med bestämmning eller ett pronomen men kan även vara en infinitiv med bestämmning eller en bisats.

Jag gillar att *laga mat*. Jag vet att du *älskar mig*.

Vissa verb kan ha två objekt, ett *direkt objekt* = ackusativobjekt (sak) och ett *indirekt objekt* = dativobjekt (person).

Om det indirekta objektet föregås av preposition står det på adverbialets plats.

Ove gillar Lisa. Han ska ge *blommor till henne* idag. = Han ska ge *hennes blommor* idag.
 dir. o. *indir. o.* *indir.o. dir.o.*

På objektets plats står också predikatsfyllnaden och det egentliga subjektet.

Jag är inte *glad* idag. Det sitter *en katt* på trappan. (= En katt sitter på trappan.)

Ett objekt kan börja en sats om man speciellt vill betona det.

Bilen ställer jag alltid i garaget, men inte cykeln.

Adverbialet

uttrycker t.ex. *grad, sätt, orsak, plats, tid, villkor*. Om man har flera adverbial efter varandra placeras de ofta i följande ordning: *sätt – orsak – rum – tid*.

Sten kör *bra*. Agda skrek *högt av rädsla*. Olle sprang *fort genom parken i morse*.

Adverbialet utgörs ofta av en bisats som placeras före eller efter huvudsatsen.

*Eftersom Robert hade försovit sig kom han för sent till skolan.
Robert kom för sent till skolan eftersom han hade försovit sig.*

På adverbialets plats står också prepositionsobjekt och agent.

Kalle har faktiskt tänkt *mycket på Karin hela dagen*.
Villan på Storgatan 2 omringades *plötsligt av flera poliser i natt*.

Ett adverbial står ofta först i en huvudsats. Det gäller speciellt när det finns flera adverbial i satsen.

*Igår hittade jag en död igelkott i trädgården.
När jag var liten tillbringade jag alla somrar på landet.*

1 Flera verb

Skriv orden i rätt ordning (i den första satsen). Börja med de *kursiverade* orden. Se exempel.

- 1 ha, *Jag*, dig, kunnat, aldrig, hjälpa, skulle om du inte själv hade hjälpt till.

Jag skulle aldrig ha kunnat hjälpa dig ”

- 2 måste, försökt, mig, *Någon*, ha, nå, för telefonsvararen blinkar.

- 3 *Tim*, vilja, sluta, tycktes, röka, faktiskt, försöka när han hörde hur farligt det var.

- 4 *Nu*, börjat, vi, kunna, bättre svenska, äntligen, tala, har

- 5 *Före klockan fem*, jag, ha, ringa till Lisa, måste, hunnit

- 6 – *Tore*, ha, väl inte, idag, igen, lyckats, kan, diska, slippa – Jo, det verkar så.

- 7 – *Hur*, detta tunga paket, jag, ska, bära, orka – Jag ska hjälpa dig.

- 8 *Jag*, till Paris, tänkt, bege mig, faktiskt, har, om en månad

- 9 läst färdigt, till i kväll, *Du*, inte, behöver, ha, boken

- 10 dikter, aldrig, *Jag*, kunnat, lära mig, utantill, har

- 11 – vågat, kan, gå ut, *Torsten*, väl inte, ensam, i mörkret, ha – Men var är han?

- 12 ha, bota, inte, *Medicinen*, tycks, kunnat, Eskil för han är fortfarande dålig.

- 13 aldrig, *Jag*, blivit, frisk, ha, skulle om du inte hade skickat mig till en akupunktör.

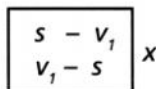
- 14 *Tänk om*, din fina kristallvas, hade, råkat, jag, slå ner

- 15 *På två veckor*, jag, ha, måste, lärt mig, allt för då ska jag ha en tenta.

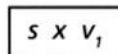
2 Placering av satsadverbial (och andra adverbial som brukar stå på satsadverbialets plats)

Huvudregel för placering av satsadverbial (x):

Huvudsats

Bisats

Se s. 174.

Lite mer om satsadverbialets placering:

1. I huvudsatsen står satsadverbial *efter* ett obetonat pronomen som är objekt (personligt eller reflexivt). Detta gäller när satsen bara innehåller
 - en enkel verbform
 - ett verb utan partikel/preposition.

Eva gillar inte Patrik. **Hon gillar honom inte.**

(Jfr Hon har aldrig gillat honom. Hon tycker inte om honom.)

Vi bestämmer oss nog i kväll. (Jfr Vi ska nog bestämma oss i kväll.)

Kristina ljuger. **Tro henne inte!** (Jfr Du ska inte tro henne. Tro inte på henne!)

2. Om man vill betona en satsdel placeras några satsadverbial, t.ex. *inte* och *bara* före denna satsdel.

Kommer **inte Per**?

Har **inte du** slutat röka?

Även Adam ska komma i morgon.

I morgon tänker **inte jag** städa här inne.

Mats kommer inte på festen i morgon.

Erik **bara tiger**.

Kanske Ove kan hjälpa dig.

Pia ville **inte genast** berätta allt.

Jag undrar om **inte Per** kommer.

Rolf frågade om **inte du** hade slutat röka.

Jag tror att **även Adam** ska komma i morgon.

Det är faktiskt inte min tur.

Inte heller Peter kommer.

Karin röker och dricker. Ja, hon **till och med knarkar**.

Knappast något kan ändra mitt beslut.

Jag kör **inte gärna** andras bilar.

Man kan även placera ett satsadverbial före ett tungt, långt subjekt.

Klockan fem i morse hade **inte dagens tidning** kommit, så jag ringde till tidningsbärarna.

– Ska **alltid den äldste mannen** sitta bredvid värdinnan? – Det beror på.

3. Då man har flera satsadverbial kan man tänka på följande regel:

Nog, väl, ju står först och *negationer* står sist. Däremellan går oftast korta satsadverbial före långa om inte logikens lagar säger något annat.

– Dina kläder luktar rök. Du röker **väl inte**? – Nej, det är mina kompisar som röker.

– Nu är jag trött på Tomas. Han ringer **ju aldrig**. – Jag undrar vad det kan bero på.

– Det är ingen idé att förklara. Du förstår **nog ändå inte**. – Nej, det är sant.

– Jag är ledsen, men jag kan **nog tyvärr inte** komma i kväll. – Så synd!

– Jag behöver inte köpa några nya kläder. Vi ska **ju i alla fall inte** gå på Saras fest. – Nej.

– Ut med dig! Jag vill **helst inte** se dig här igen. – Tack, det var snällt sagt av dig.

– Ola tänker bara på Karin. Han kan **nog fortfarande inte** förstå att hon har gjort slut. – Nej.

– Lämna du in provet blankt, Åsa? Du har **alltså inte ens** försökt skriva. – Nej, det var för svårt.

– Vad dum jag är! Jag skulle **ju egentligen inte** ha berättat detta för dig. – Jaså, varför inte?

3 Placering av satsadverbial vid obetonade pronomen som objekt

Placera satsadverbialen på rätt plats i de kursiverade meningarna. Se exempel. (Se s. 177.)

1	Har du undertecknat kontraktet?
– <i>Ja, jag undertecknade det igår.</i>	faktiskt
2	– Har du utmanat Olle i tennis ännu?
– <i>Nej, men jag ska göra det nästa vecka.</i>	minsann
3	– Tycker du verkligen om Elin?
– <i>Ja, jag tycker mycket om henne.</i>	faktiskt
4	– Har du uppgett din nya adress i skolan?
– <i>Nej, men jag måste göra det i morgon.</i>	kanske
5	– Är du intresserad av politik?
– <i>Nej, politik intresserar mig.</i>	inte alls
6	– Ni behöver inte bekymra er för det här. Det fixar jag.
– <i>Det vet vi. Vi oroar oss i onödan.</i>	alltid
7	– Har ni inte fått utvärdera den här kursen ännu?
– <i>Nej, men vi utvärderar den i morgon om du vill.</i>	gärna
8	– Var det verkligen rätt att du gifte dig med Hasse?
– <i>Jag har ångrat mig många gånger, så det var det nog inte.</i>	verkligen
9	– Har du inte bestämt dig än för vad du ska bli?
– <i>Nej, men jag måste bestämma mig snart.</i>	väl
10	– Tycker du att Adam är snygg?
– <i>Nej, men han inbillar sig att han är det.</i>	tydligen
12	– Har Anna hört av sig idag?
– <i>Ja, hon hörde av sig redan i morse. Har du glömt det?</i>	ju
13	– Var har du lagt nycklarna?
– <i>Jag la dem på diskbänken när jag kom hem.</i>	nog
14	– Varför hejade du inte på oss på bussen i morse?
– <i>Ursäkta, men jag såg er inte.</i>	verkligen
15	– När ska vi överrätta presenten till Ove?
– <i>Vi kan överrätta den under mötet i eftermiddag.</i>	väl

4 Flera objekt

Skriv orden i rätt ordning. Börja med de kursiverade orden. Se exempel. (Se s. 175.)

- 1 en bukett blommor, ge, *Jag*, till Elisabeth, på namnsdagen, ska, i morgon, nog
Jag ska nog ge en bukett blommor till Elisabeth på namnsdagen i morgon.
- 2 – du, gett, *Har*, någon information, dina elever, inte, ännu – Jo.

- 3 *Du*, berätta, för någon, det här, faktiskt, får, där hemma, inte

- 4 *Polisen*, oss, tillträde, vägrade, till vår fastighet, på grund av risk för ras

- 5 du, vilja, problemet, förklara, igen, för mig, *Skulle* – Javisst.

- 6 skänka, brukar, *Vi*, i regel, till Cancerfonden, 500 kronor, varje år

- 7 måste, till mig, lämnat in, före fredag, era uppsatser, *Ni*, absolut, ha

- 8 den otrevlige servitören på Pub Stopet, gav, inte, *Vi*, igår kväll, någon drinks

- 9 *Personalassistent Ek*, erbjudit, många ungdomar, har, jobb, den här veckan

- 10 *Hur*, kunna, vi, överlämna, det här tråkiga meddelandet, till fru Persson, ska

- 11 *Med glädje*, till sin fru, Olle, en semesterresa, i fredags, ordnade

ORDFÖLJD

12 den nya boken, kan, åt dig, *Jag*, kanske, i bokhandeln, i morgon, köpa

13 lovat, *Min chef*, till mig, en högre befattning, har, att försöka, efter nyår, ordna

14 till ungdomar under 18 år, förbjudet, är, sprit, att servera, det, *Som alla vet*

15 lämnat in, *Du*, ha, på verkstaden, bilen, före klockan åtta, i morgon bitti, måste

16 möjligen, du, låna, *Skulle*, 100 kronor, kunna, till på fredag, mig – Nej, tyvärr.

17 *Varför*, Handelsbanken, ännu inte, beviljat, något lån, Ulf, har – Ja, säg det.

18 *Elins mamma*, sparat, hade, pengar, i många år, kunna, sin dotter, ge, på 18-årsdagen, för att, en guldring

19 *Skulle*, i eftermiddag, vilja, nycklarna, du, före klockan tre, lämna, till vaktmästaren, möjligen

20 *På avslutningsdagen*, brukade, min lärare, ute på skolgården, oss barn, alltid, servera, glass och hembakade kakor, om, inte, regnade, det, eller, kallt, var

5 Flera adverbial

Skriv orden i rätt ordning. Börja med de kursiverade orden. Se exempel. (Se s. 175.)

- 1 på lördagarna, *Jag*, brukar, vandra, ofta, i skogen

Jag brukar ofta vandra i skogen på lördagarna.

- 2 Medan Tom väntade på sin tur, förstrött, han, bläddrade, i en tidning

- 3 klä sig, mycket utmanande, verkligen, nuförtiden, på alla fester, *Erika*, brukar

- 4 Någon i orkestern, falskt, råkade, spela, faktiskt, under konserten, i lördags

- 5 för sent, ska, på vardagskvällar, *Ungdomar*, helst, komma hem, inte

- 6 Eftersom Ester var sjuk i förra veckan, tyvärr inte, på utflykten, kunde, till Skagen, hon, följa med

- 7 Min lärare i kemi, misslyckas, i skolan, med några experiment, brukar, sällan

- 8 Om man vill åka från Malmö till Danmark, varje timme, med båt, kan, snabbt, man, till Köpenhamn, ta sig

- 9 och hälsar på, varje helg, min gamla mormor, går, *Jag*, på servicehuset, gärna

- 10 i kväll, kungen, att inviga, Med ett kort anförande, kommer, på Stadion, VM i friidrott

6 Placering av prepositioner

En satsdel som inleds med en preposition placerar man på adverbialets plats. När man flyttar fram satsdelen stannar prepositionen för det mesta kvar på denna plats. Man kan också börja en sats med hela prepositionsuttrycket.

Jag lyssnar alltid **på kvällsekt**. **Kvällsekt** lyssnar jag alltid **på**. **På kvällsekt** lyssnar jag alltid.

Observera placeringen av prepositioner i frågor som börjar med ett interrogativt pronomen (objekt/adverbial) samt i relativsatser!

– Vem ska du ha möte med idag? (Med vem ska du ha möte idag?)	– Chefen för Contex.
– Vad kan det här misstaget bero på ?	– På slarv.
– Vilka krämpor lider fru Nilsson av ?	– Högt blodtryck och värk.
– Här får du en dyna, som du kan sitta på , om det blir kallt.	– Tack.
– Problemet, som du bekymrar dig för , ska snart vara löst.	– Det låter bra.
– Den nye chefen, vars regler vi måste rätta oss efter , är bra.	– Ja, det är sant.

Skriv orden i rätt ordning. Börja med de kursiverade orden. Se exempel.

- 1 Olle, underrättat, äntligen, jag, om, har, olyckan, *Nu*, + som, i morse, hände
Nu har jag äntligen underrättat Olle om olyckan som hände i morse.
- 2 människor, efter, *Bättre levnadsvillkor*, strävat, alltid, har

- 3 du, Vet, + importerar, från, vilka länder, olja, Sverige – Nej.

- 4 Ingmar Bergman, förknippar, oftast, *Vad*, med, du – Med film.

- 5 *Arbetet*, + redogöra, jag, troligen, i morgon, ska, som, för + har, lång tid, tagit

- 6 *En alkoholist*, + vill, botad, sin sjukdom, absolut, från, bli, som, + avhålla sig, måste, från, alkohol, helt

- 7 utrustad, *Fram- och baklykta samt reflexer*, måste, med, vara, en cykel

- 8 inte, man, *De sociala problemen*, från, kan, bortse, + man, talar, när, arbetslöshet, om

- 9 *Firman*, + vi, avtal, ingått, med, har, precis, som, + god likviditet, har

- 10 *Den stora hemligheten*, + nu, i, mig, invigt, du, som, har, + inte, ska, berätta, jag, någon, för

7 Relativa bisatser

Som bisatsinledare i relativa bisatser använder man:

Relativa pronomen (Se s. 81.)

som; vilk/en, -et, -a; vars, vilkas
vilket/något som
vad (som)

Relativa adverb (Se s. 120.)

där, dit, varifrån; då, varpå, varefter etc.

Kombinera nedanstående satser med de påbörjade meningarna. Använd relativa pronomen eller adverb. Se exempel.

Dit åker gärna många turister för att sola och bada.
Hans insatser har faktiskt betytt mycket för vissa länder.
Sverige är medlem i den sedan ett antal år.
I den kan man se en tidnings politiska linje.
Därifrån får vi energi.
Där kan man bl.a. se midnattssolen.
Det gillar inte många barnfamiljer.
Då förvandlas barn till vuxna.
I den kan man överklaga tingsrättens domar.
Därifrån sprids ofta det senaste modet över hela världen.
Hennes böcker är kända i hela världen.
Den arbetar bl.a. för mänskliga rättigheter.
I dem kan man slå upp olika ords betydelser.
Dit kan man vända sig angående konsumentfrågor.
I det bestäms två makars speciella önskemål angående viss egendom.
Dess ledamöter väljs alltid i riksdagsvalen.
~~Man betalar den på varor och tjänster.~~
Det kommer utan tvekan att få konsekvenser för äldrevården.
Man pressar vitlök med den.
Deras ekonomiska och industriella utveckling har inte kommit så långt.

- 1 Moms är en skatt som man betalar på varor och tjänster.
- 2 Riksdagen är en folkförsamling _____
- 3 Man har sänkt barnbidraget _____
- 4 En vitlökspress är ett köksredskap _____

ORDFÖLJD

- 5 Har du läst något av Astrid Lindgren _____

- 6 Kanarieöarna är en ögrupp _____

- 7 Antalet äldre ökar _____

- 8 Ett äktenskapsförord är ett avtal _____

- 9 Till u-länderna räknas de länder _____

- 10 Puberteten är en brytningstid _____

- 11 Ett kärnkraftverk är en anläggning _____

- 12 Olof Palme var en stor statsman _____

- 13 EU är en europeisk union _____

- 14 Paris är en stor stad _____

- 15 Amnesty International är en världsorganisation _____

- 16 Norrland är en del av Sverige _____

- 17 Konsumentverket är en statlig myndighet _____

- 18 Ledaren är en artikel _____

- 19 Hovrätten är en instans _____

- 20 Ordböcker är speciella böcker _____

8 Indirekt tal = bisats

Som bisatsinledare använder man:

<i>att</i>	inleder bisatser som uttrycker ett påstående
<i>om, ifall, huruvida</i>	inleder bisatser som uttrycker en fråga eller något ovisst/osäkert
<i>frågeord</i>	inleder bisatser som uttrycker en fråga som börjar med ett frågeord

Ibland måste man ändra tempus, pronomen samt vissa tids- och rumsadverbial i den indirekta satsen.

Man ska kanske behovspröva barnbidraget.

Jag hörde på TV **att** man kanske skulle behovspröva barnbidraget.

Kommer åklagaren att yrka på fängelsestraff?

Den åtalade undrar **om** åklagaren kommer att yrka på fängelsestraff.

När ska Anna komma över sin sorg?

Jag undrar **när** Anna ska komma över sin sorg.

Vem kan jag vända mig till i denna fråga?

o

Elsa undrade **vem** hon kunde vända sig till i denna fråga.

o

Vem ringde hem till mig mitt i natten?

s

Jag skulle vilja veta **vem som** ringde hem till mig mitt i natten.

s

Obs! Man måste ha ett extra *som* på subjektsp platsen i bisatsen när frågeordet är subjekt. Orsaken är att frågeordet står på bisatsinledarens plats, och då måste man ha ett annat ord på subjektets plats.

Frågeord		
Interrogativa adverb		Interrogativa pronomen
när	hur	vad (som)
var	hur ofta	vem (som)
vart	hur länge	vilka (som)
varifrån	hur långt	
varför	hur stor, -t, -a	vilken ... (som); vad ... för ...
	hur mycket (...) (som)	vilket ... (som); vad ... för ...
	hur många (...) (som)	vilka ... (som); vad ... för ...
	etc.	

9 Indirekt tal

Ändra till indirekt tal. Se exempel.

– Var påträffades den efterspanade mördaren?

1 – Vet du var den efterspanade mördaren påträffades?

– Man hittade honom gömd hos en släkting.

– Ja, det står i tidningen att man hittade honom gömd hos en släkting.

– Varför ser Penti alltid så nervös ut?

2 Evert undrar _____

– Han har hamnat i klorna på en bedragare.

Marja säger _____

– Hur lång vägsträcka ska repareras på Rosgatan?

3 – Kan ni upplysa mig om _____

– Man ska bara reparera hundra meter.

– Ja, jag har fått besked om _____

– Vilka krav ställs för att jag ska få jobbet?

4 Lotta undrade _____

– Du ska ha lång erfarenhet från liknande jobb.

Personalchefen ansåg _____

– Kan du möjligen se efter om Eli har kommit än?

5 – Jag undrar _____

– Han har tyvärr inte kommit ännu.

– Ja, jag kan säga direkt _____

– Hur ska vi kunna dra igång det nya projektet?

6 – Jag skulle vilja veta _____

– Det ska inte bli några problem med det.

– Jag hoppas verkligen _____

– Varför gick ni inte på teatern igår kväll?

7 – Kan du tala om för mig _____

– Man har tyvärr ställt in kvällens föreställning på grund av sjukdom.

– Ja, de sa på radion _____

- Hur många spelare blev utvisade under matchen igår?
- 8 – Jag undrar _____
- Tre stycken blev utvisade under första halvleken.
- Jag vet bara _____
- Vem gjorde det avgörande målet?
- 9 – Vet du _____
- Det var Hamrin som gjorde det.
- Ja, jag såg _____
- Hur långt hoppar världsmästaren i längdhopp?
- 10 – Vet du _____
- Han hoppar cirka nio meter.
- Jag tror _____
- Vill din man inte vara med vid ert barns födelse?
- 11 Barnmorskan undrade _____
- Han vill gärna vara med under förlossningen.
- Jag sa _____
- Hur högt är taxeringsvärdet på ditt hus?
- 12 Mäklaren frågade Pia _____
- Mitt hus har faktiskt ett ganska lågt taxeringsvärde.
- Pia sa _____
- På vilket sätt kan jag bäst hjälpa till?
- 13 Pontus undrade _____
- Du kan gärna börja med att samla ihop alla sopor.
- Jag föreslog faktiskt _____
- Har vårt förslag möjligen gått igenom?
- 14 Vet du _____
- Det gick faktiskt igenom utan större diskussion.
- Jag har hört _____
- Hur ofta ska man vattna den här blomman?
- 15 Vet du _____

ORDFÖLJD

- Man ska vattna den sparsamt, men minst en gång i veckan.
- Det står här _____
- Hur mycket knark smugglas egentligen in över Sveriges gränser?
- 16 – Jag undrar _____
- Det smugglas in mycket mer än man kan föreställa sig.
- Det är troligt _____
- Vart kan jag vända mig om jag får problem med barnen?
- 17 Karin ville veta _____
- Du kan säkert vända dig till kuratorn på barnens skola.
- Jag sa till henne _____
- Vad händer om man inte betalar sin hyra i tid?
- 18 – Kan du upplysa mig om _____
- Du riskerar faktiskt att bli vräkt.
- Min uppfattning är _____
- När ska denna hemska storm avta?
- 19 – Jag skulle vilja veta _____
- Den kommer så småningom att upphöra under natten.
- De har sagt på radion _____
- Vad ska ni ha för er under semestern?
- 20 – Det vore roligt att höra _____
- Vi ska bara vila och ta det lugnt.
- Jag tror _____
- Varför slopar man inte moms på mat?
- 21 – Jag förstår inte _____
- Staten behöver alla inkomster den kan få.
- Saken är den _____
- Hur noga granskas deklarationsblanketterna?
- 23 – Jag undrar _____
- Man granskar inte alla lika noga.
- Det påstås _____

- Hur mycket återstår egentligen att göra idag?
- 24 – Jag är osäker på _____
- Det är inte så mycket kvar nu.
- Jag hoppas verkligen _____
- Hur lång medellivslängd har kvinnor i Sverige?
- 25 – Vet du _____
- Den ligger på drygt 80 år.
- Jag tror _____
- Vems bil är snabbast, min eller din?
- 26 – Vet du _____
- Min bil är faktiskt snabbast.
- Jag vill påstå _____
- Vilka skulle vilja bevittna min namnteckning?
- 27 – Jag undrar _____
- Hilda och jag ska naturligtvis hjälpa dig med det.
- Jag har ju lovat _____
- Varifrån kommer clementinerna?
- 28 Kunden undrar _____
- De kommer från Marocko.
- Expediten säger _____
- Hur hög är parkeringsavgiften i stan?
- 29 Tom ville veta _____
- Den varierar ganska mycket beroende på område.
- Parkeringsvakten upplyste om _____
- Hur länge ska jag egentligen behöva stå och vänta på taxin?
- 30 Lisa undrade _____
- Taxichaufförerna är ofta försenade vid ett-tiden på natten.
- Fredrik sa _____

10 Emfatisk omskrivning

Man använder emfatisk omskrivning när man saknar information om en satsdel eller när man vill betona en satsdel.

- **Är det du som** ska vara lärare på den här kursen? (Jag vet att någon ska vara lärare, men jag vet inte vem.)
- Ja, det är det.
- **Vem var det som** ville ha vatten till maten? (Jag vet att någon ville ha vatten, men jag vet inte vem.)
- **Det var jag som** ville ha det. (Jag och ingen annan ville ha det.)

Så här konstruerar man satser med emfatisk omskrivning:

<i>Fråga som <u>inte</u> börjar med frågeord</i>	<i>Fråga som börjar med frågeord</i>	<i>Påstående</i>
Är/Var det ... som ...	Frågeord + är/var det som ...	Det är/var ... som ...
+ presenstempus/preteritumtempus i bisatsen		

Olika satsdelar kan sättas i emfas:

– Vad är det som händer här?	– Vad händer här?	<i>subjekt</i>
– Det är ett demonstrationståg som är på väg.	– Ett demonstrationståg är på väg.	
– Vem är det som ska vikariera i morgon?	– Vem ska vikariera i morgon?	
– I morgon är det Karin som ska vikariera.	– I morgon ska Karin vikariera.	
– Vad är det (som) Krister jobbar med?	– Vad jobbar Krister med?	<i>objekt</i>
– Det är försäljning (som) Krister jobbar med.	– Försäljning jobbar Krister med.	
– När är det (som) ni ska åka?	– När ska ni åka?	<i>adverbial</i>
– Det är på lördag (som) vi ska åka.	– På lördag ska vi åka.	
– Vad var det (som) vi skulle göra till på tisdag?	– Vad skulle vi göra till på tisdag?	<i>verb</i>
– Det var ju skriva en uppsats (som) vi skulle göra. Det sa ju läraren.	– Skriva en uppsats skulle vi göra. Det sa ju läraren.	
– Vad var det (som) Elsa egentligen hade gjort ?	Vad hade Elsa egentligen gjort?	
– Det var snattat (som) Elsa hade gjort.	Snattat hade Elsa gjort.	

Om *som* inte är subjekt i bisatsen kan man ta bort det.

Göra använder man för att ersätta ett annat verb.

11 Emfatisk omskrivning

Ändra meningarna så att du sätter de markerade (kursiv stil) orden i emfas. Se exempel.

- 1 – Ska *du* tjänstgöra i kväll? – Ja.
Är det du som ska tjänstgöra i kväll?

- 2 – Vem har åtagit sig att städa efter festen på lördag? – Lisa.

- 3 – *Varifrån* kommer scirocco-vinden? – Från Sahara.

- 4 – Skulle vi servera *vin* till maten i kväll? – Ja.

- 5 – *Vad* kan orsaka lungcancer? – Rökning till exempel.

- 6 – *Hur högt* har Patrik Sjöberg hoppat? – Över 2,40, tror jag.

- 7 – *Vilka* måste vi underrätta om olyckan i Åre? – Alla anhöriga.

- 8 – Hörde du? – Ja, *träden* slår mot rutan.

- 9 – *Vad* har du på hjärtat nu då? – Inget särskilt.

- 10 – *Vart* vill du komma med det här påståendet? – Förstår du inte det?

- 11 – *Vad* ska vi göra i skogen? – Leta efter mina nycklar.

- 12 – Björn tål inte *mjölprodukter*. – Jag vet det.

- 13 – *Hur* säger man "Goddag" på franska? – Bonjour.

- 14 – *Av vilken orsak* var du borta igår? – Mina barn var sjuka.

- 15 – *Hur många* har vi kallat till intervju? – Fem.

- 16 – *Vilket organ* angrips lätt av alkohol? – Levern.

- 17 – *Vad* gillar du för filmer? – Äventyrsfilmer.

ORDFÖLJD

18 – Hur mycket skulle vi läsa till i morgon?	– Tio sidor i textboken.
19 – Hur långt simmade du i morse?	– 1 000 meter.
20 – Hur länge hade Joakim utsatts för mobbning?	– Ända sedan första klass.
21 – Vilka yrken är du mest intresserad av?	– Läkare och ingenjör.
22 – Varför måste jag komma?	– Jag ska berätta <i>något</i> för dig.
23 – Hur ofta delar man ut Nobelpriset?	– En gång om året.
24 – Hur mycket var egentligen sant av Åkes historia?	– Allt.
25 – Vilken person håller du mest av?	– Min mamma.
26 – Vad bor du i för hus?	– Ett radhus.
27 – Var i Sverige finns det spårvagnar?	– I Göteborg.
28 – Vad skulle vi ha till middag idag?	– Bruna bönor och fläsk.
29 – När skulle vi återuppta förhandlingarna?	– Klockan åtta i morgon.
30 – Var befinner sig Bo just nu?	– På Cypern.
31 – Vem körde dig hem igår kväll?	– Niklas.
32 – Du hade rätt. – Ja, <i>det</i> sa jag ju.	
33 – Vad gjorde du på sjukhuset igår?	– Röntgade ena knät.
34 – När tog Ulf sin examen?	– 1996.
35 – Fick Katarina jobbet?	– Ja.

12 Utropssatser (bisatser)

Som utropssatser använder man fristående bisatser när man vill tala om vad man tycker om något. Om det inte finns något adjektiv kan det vara antingen ett positivt eller negativt omdöme. Det är betoningen som avgör.

Utropssatser har rak ordföljd.

Utropssatser konstrueras så här:

1. Vad
Så	+ subjekt + verb	
2. Vad
Så	+ adjektiv eller adverb	(+ subjekt + verb)
3. Vilken/en, -et, -a
En sådan, ett sådant, sådana
(En sån, ett sånt, såna)	+ (adjektiv) + substantiv	(+ subjekt + verb)
4. Att		+ subjekt + verb

1. Vad du tjarar!
Vad du ser ut i håret!

- Så du tjarar!
Så du ser ut i håret!

2. Vad dumt!

- Så dumt!

- Även:
Vad trevlig Karin är!
Vad långsamt du kör!

- Vad Karin är trevlig!
Vad du kör långsamt!

- Så trevlig Karin är!
Så långsamt du kör!

3. Vilken dag!
Vilket betyg!
Vilka killar!

- En sådan dag!
Ett sådant betyg!
Sådana killar!

- Vilken rolig film!
Vilket tjustigt smycke!
Vilka tråkiga lektioner!

- En sådan rolig film!
Ett sådant tjustigt smycke!
Sådana tråkiga lektioner!

- Vilken gullig man du har!
Vilket fridfullt område ni bor i!
Vilka tuffa byxor Erik har köpt!

- En sådan gullig man du har!
Ett sådant fridfullt område ni bor i!
Sådana tuffa byxor Erik har köpt!

4. Att du bara vågar säga så till mig!
Att du inte skäms!
Att Tore aldrig ringer!
Att du aldrig kan göra som jag säger!

13 Utropssatser (bisatser)

Ändra meningarna. Se exempel.

1 Jag kände mig lat igår.	<u>Vad (så) lat jag kände mig igår!</u>
2 Kniven är slö.	<u>Vilken (En sådan) slö kniv!</u>
<u>Vad (så) slö kniven är!</u>
3 Skolan har höga krav.	<u>Vilka (Sådana) höga krav skolan har!</u>
<u>Vad (så) höga krav skolan har!</u>
4 Du kan ju inte lyssna!	<u>Att du inte kan lyssna!</u>
5 Det ryker.	<u>Vad</u>
6 Sven har en trevlig flickvän.	<u>Vilken</u>
7 Idén är vansinnig.	<u>Vilken</u>
8 Du kan ju aldrig lyda!	<u>Att</u>
9 Hotellet är flott.	<u>Vilket</u>
10 Det var en långtråkig film.	<u>Vilken</u>
11 Vi har högljudda grannar.	<u>Vilka</u>
12 Pelle kan ju inte vakna!	<u>Att</u>
13 Det är intressant att läsa juridik.	<u>Så</u>
14 Kerstin har bortskämda barn.	<u>Vilka</u>
15 Karl svarar ju aldrig i telefonen!	<u>Att</u>
16 Det luktar illa.	<u>Vad</u>
17 Du kan ju inte sluta tjata!	<u>Att</u>
18 Det är lyhört här.	<u>Vad</u>
19 Oskar har en högfärdig fru.	<u>Vilken</u>
20 Det här var lätt.	<u>Vad</u>

14 Önskesatser (huvudsatser och bisatser)

Önskningsor kan uttryckas med huvudsatser och bisatser.

Huvudsatser (realistiska önskningsor)

– *måtte*, (*må*) + infinitiv

Måtte det snart komma lite regn! Det är så torrt i naturen.
Måtte Pelle klara testet i morgon!

– imperativ

Krya på dig! Ha det så trevligt i kväll! Lev väl!

– *verbet önskar*

Jag önskar dig framgång i livet.
Jag önskar att du ska få framgång i livet.

Bisatser (orealistiska önskningsor)

– fristående bisats inledd med *om*, *den som* + det finita verbet i preteritum

Om det ändå var (*hade varit*) sommar nu!
Om du bara visste (*hade vetat*)!
Om du bara ville (*hade velat*) lyssna på mig en liten stund!
Om du ändå var (*vore*, *hade varit*) här! (*vore* = konjunktiv)

Den som ändå hade (*hade haft*) lite pengar!
Den som ändå bodde (*hade bott*) i ett varmt land!

– *verbet önskar* + bisats med det finita verbet i preteritum

Jag önskar att jag var (*vore*, *hade varit*) frisk! (*vore* = konjunktiv)

15 Lucktext

1. Välj rätt alternativ! (Se s. 173.)
2. Vilka av de understrukna verben kan man utelämna? (Se s. 31.)

En olycka händer så lätt

– Vad var det? Pang! Krasch! En kraftig stöt i bilens vänstra sida! Klirr! Klirr! Ett regn av glassplitter över mig! Jag satte foten på bromspedalen, tvärnitade och styrde bilen mot trottoarkanten. Som tur var (Ex.) fick jag stopp på bilen med en millimeters marginal precis bakom en mjölkbil som stod i lastzonen utanför en affär.

- 5 – Nu är det slut med min fina bil, (1) _____.

Tre timmar tidigare hade jag träffat min väninna Anna på en krog. Vi skulle njuta av en god lunch och ha det lite mysigt. Innan servitören kom fram till vårt bord (2) _____ titta i sin handväska, och till sin förvåning upptäckte hon att plånboken var borta.

- 10 – Den måste ha blivit stulen på vägen hit. Och jag som precis hade tagit ut en massa pengar! Och mitt körkort och mitt kontokort och ...! Vad (3) _____ ta mig till? sa hon alldeles uppskärnad.

– Det ordnar sig nog, sa jag lugnt. Är du säker på att (4) _____ där hemma?

- 15 – Ja, det är jag hundra på.

– Ah, vi kör hem hem till dig och kollar meddetsamma, så slipper du oroa dig i onödan. Det går snabbt. Jag har bilen här utanför.

- Sagt och gjort. Vi ursäktade oss och lämnade restaurangen. Jag undrar vad (5) _____ om oss två vimsiga damer. Anna hittade lyckligtvis sin plånbok hemma på köksbordet, och allt var frid och fröjd. Som tack för hjälpen (6) _____ en vinflaska som jag la i baksätet. Glada (7) _____ sedan till restaurangen, avnjöt den efterlängttade måltiden och fick vår lilla pratstund tillsammans.

Efter ett par timmar körde jag Anna hem.

- 25 – Tack för skjutsen, sa hon. Vilken fin bil du har förresten.

– Tack. Ja, den är toppen. Jag har haft den i två år nu, och den har gått som en klocka hela tiden.

Jag var riktigt stolt över min lilla Fiesta.

Ex. jag fick
fick jag

2 min väninna råkade
råkade min väninna

4 den ligger inte
ligger den inte
den inte ligger

6 jag fick
fick jag

1 jag tänkte
tänkte jag

3 jag ska
ska jag

5 tänkte kyparen
kyparen tänkte

7 vi återvände
återvände vi

Färden gick sedan vidare till sjukhuset där en kompis, som var nybliven mamma, låg och väntade på mitt besök. Det var fredag eftermiddag och mycket trafik.

– Bäst att ta det lugnt, tänkte jag. Fredagsbilisterna i Malmö lämnar mycket övrigt att önska. Alla stressar och vill hem så fort som möjligt. De tar ingen större hänsyn till varandra.

5 De byter fil lite hipp som happ. Många skulle nog inte ha blivit godkända vid en eventuell uppkörning.

Jag hann inte mer än tänka tanken ut förrän (8)_____ tvungen att tvärbromsa. Jag hade blivit påkörd från sidan av en mindre lastbil, en brödbil. Mitt i en av Malmös mest trafikerade gatukorsningar! Jag kände en kraftig stöt. Ljudet som
10 (9)_____ när plåten på hela vänster sida blev intryckt kommer jag sent att glömma. Glassplitter flög in i bilen och över hela mig. Och jag då? Var jag skadad? Jag rörde försiktigt på mig och upptäckte till min glädje att allt kändes normalt. Jag var inte skadad men omtumlad och chockad. Vilken hemsk känsla! Så liten och sårbar
(10)_____ i trafiken!

15 Det var emellertid inga problem att öppna vänster framdörr, så (11)_____ ur, på något darriga ben. Bilar fortsatte att rusa förbi. Det var precis som om ingen hade märkt att jag hade blivit påkörd.

– Men var var den andre chauffören? Han kunde väl inte ha smitit? Nej då. Efter en stund, som för mig tycktes vara en evighet, kom en ung man fram till mig.

20 – Ursäkta, sa han. Hur gick det?

– Ursäkta! Ja, det är det minsta du kan säga. Du hade ju kunnat döda mig! sa jag upprört och tittade förebrående på honom.

– Hur mår du? Är allt okej?

– Ja, jag tror inte att jag är skadad. Men hur (12)_____?

25 Se vad du har ställt till med! sa jag och pekade på min "fina bil".

Och så började diskussionen om vem som hade gjort vad och om vem som var skyldig till olyckan. Han skyllde på mig, och jag sa att det var hans fel. Ord stod mot ord, så vi tillkallade polis. Sedan (13)_____ stå och vänta i höstrusket i två timmar innan trafikpolisen kom. Det var ett bevis på att det hade hänt fler olyckor i Malmö denna regniga
30 fredagseftermiddag. Magnus, som den unge mannen hette, visade sig vara ganska trevlig. Vi var ju tvungna att få tiden att gå, så (14)_____ och pratade om både det ena och det andra. Frös gjorde vi också, för varken han eller jag var klädda för att stå ute i regnet i två timmar. Ett fel hade dock Magnus. Han var envis och ville absolut inte erkänna att han kunde ha gjort något fel.

8 jag var plötsligt
var jag plötsligt
jag plötsligt var

10 man är
är man

12 du kör egentligen
kör du egentligen
du egentligen kör

14 vi stod
stod vi

9 jag hörde
hörde jag

11 jag steg
steg jag

13 vi fick
fick vi

Två poliser kom så småningom och gjorde en undersökning på olycksplatsen, och efter vad jag kunde bedöma så ansåg "min" polis att Magnus var skyldig till krocken. Det fanns många tecken som tydde på det. Tyvärr skriver trafikpoliserna bara rapporter. De dömer inte. Jag undrade vad polisen tänkte när hon fick syn på vinflaskan i baksätet. Skulle jag
 5 behöva genomgå ett alkotest också? Jag såg tydligen betrodde ut, för därav blev inget, och till min förvåning (15) _____ mig köra min krockade bil hem. Vilken otäck känsla (16) _____! Så försiktigt hade jag nog aldrig kört sedan (17) _____ körkort för trettio år sedan. Och så kallt och vått hade det aldrig varit att köra bil. Det var inte utan att jag kände mig ledsen, skamsen och liten när (18) _____ hem och möttes
 10 av min mans glada "Hej, hur har du haft det idag? Hur var det med Karin och den lilla?"

- Jag vet inte. Jag har inte varit där.
- Jaså, varför inte det?
- Jag vågade inte köra dit med bilen.
- Vad menar du?
- 15 – Ja, gå ut och titta så får du se!

Det gjorde han, och sedan berättade jag allt. Inget ont om lastbilschaufförer, men nu har jag lärt mig att de blånekar även om (19) _____ att de har gjort fel. Jag borde ha gått vidare med fallet, men jag förstod att (20) _____ vara lönt att processa, för vi hade inga vittnen.

20 En olycka mitt i rusningstrafiken en fredagseftermiddag – vem bryr sig om det?

15 polisen lät
lät polisen

17 jag fick
fick jag

19 de vet
vet de

16 det var
var det

18 jag kom
kom jag

20 det skulle inte
skulle det inte
det inte skulle

16 Satsförkortningar

1. Infinitiv med *att* (samma subjekt i huvudsats och bisats). Ofta efter preposition.

Erik har lovat <i>att aldrig börja röka</i> .	(= att han aldrig ska börja röka)
Jag har ingenting <i>att äta</i> .	(= som jag kan äta)
Jag funderar på <i>att byta jobb</i> .	(= att jag ska byta jobb)
Jag är glad över <i>att äntligen ha blivit färdig i tid</i> .	(= att jag äntligen har blivit färdig i tid)

2. Objekt med infinitiv utan *att* (olika subjekt i huvudsats och bisats).

Efter verb som t.ex. *se, höra, känna, anse, be*.

Subjektet i bisatsen blir objekt i huvudsatsen.

Pappa har stigit upp. Jag hör <i> honom duscha</i> .	(= att han duschar)
I morse tog jag en värktablett. Snart kände jag <i>värken släppa</i> .	(= att värken släppte)

3. Objekt med infinitiv utan *att* (samma subjekt i huvudsats och bisats).

Efter verb som t.ex. *anse, påstå, säga, tro, tycka*.

Subjektet i bisatsen blir reflexivt objekt i huvudsatsen.

Pelle anser <i> sig klara jobbet galant</i> .	(= att han klarar jobbet galant)
Kristina påstår <i> sig ha vunnit en miljon på lotto</i> .	(= att hon har vunnit en miljon på lotto)

4. Adjektiv, adverb, perfekt/presens particip (samma subjekt i huvudsats och bisats)

<i>Vit i ansiktet</i> lämnade Olof lokalen.	= Olof var vit i ansiktet och ...
<i>Yrvaken</i> satte jag mig upp i sängen när telefonen ringde.	= Jag var yrvaken och ...
<i>Onykter</i> vågade Paul inte sätta sig i bilen och köra.	= Eftersom Paul var onykter ...
<i>Full av värk</i> klarade Evy sig inte utan hjälp.	= Eftersom Evy var full av värk ...
<i>Väl omhändertagna</i> känner sig de gamla trygga.	= Om de gamla blir väl omhändertagna ...
<i>Väl hemkommen</i> slängde jag mig på soffan.	= När jag väl hade kommit hem ...
<i>Världsberömd</i> återvände Nils Nilsson hem.	= Sedan N. N. hade blivit världsberömd ...
Karin och Per flyttade in i ett hus, <i>byggt 1975</i> .	= som var byggt 1975.
<i>Döende</i> skrev Oskar sitt testamente.	= Då Oskar var döende ...

5. Förkortad indirekt sats (bara subjektet, objektet eller adverbialket kvar)

Det står någon utanför dörren, men jag ser inte *vem* (som står där).
 Magda ska träffa en kille i kväll, men hon ville inte säga *vem* (hon ska träffa).
 Olof berättade att han skulle åka till Paris, men han berättade inte *när* (han skulle åka).

17 Satsförkortningar

1 Ändra till fullständiga satser. Se exempel.

Lena och Åke har bestämt att åka till London till jul.

” *att de ska åka till London i jul.*

Paul bedyrade sin hustru att alltid älska henne.

Professor Dahl hade lovat att hålla ett föredrag på torsdag, men han har tyvärr fått förhinder.

Ändra till satsförkortningar. Se exempel.

Jag lovar att jag ska hålla mitt löfte.

” *att hålla mitt löfte.*

Fredrik är övertygad om att han ska klara detta.

Ester och Mats lovade att de inte skulle glömma att låsa ytterdörren.

Lisen och jag har fått en svår uppgift som vi ska lösa till i morgon.

De anställda protesterade mot att de bara hade fått 1% i löneförhöjning.

2 Ändra till fullständiga satser. Se exempel.

Emilia är snäll. Jag ska be henne sitta barnvakt i kväll.

” *att hon sitter barnvakt i kväll.*

Elsa är gift. Hon anser sin man vara bäst i världen.

Min katt har varit bortsprungen i ett par dagar, men där borta ser jag den komma linkande. Jag undrar vad som har hänt.

Ändra till satsförkortningar. Se exempel.

Min lärare anser att jag är lat och ointelligent.

” *mig vara lat och ointelligent.*

Chefen är upptagen, så han har bett att vi ska vänta en stund.

Lilla Fia har vaknat. Jag hör att hon ligger och jollrar.

Gud, så varm jag är! Jag känner att svetten rinner i pannan.

Hakon har nog skadat sig. Jag såg att han ramlade ner från stegen.

3 Ändra till fullständiga satser. Se exempel.

Pernilla anser sig vara bäst i klassen i matte.

” att hon är bäst i klassen i matte.

Jag tror mig kunna klara mitt nya jobb bra.

Erik säger sig behärska det nya dataprogrammet.

Ändra till satsförkortningar. Se exempel.

Jag tycker att jag anar att Urban ljuger.

” mig ana att Urban ljuger.

Ulrik och Ulrika anser att de inte har tid att komma på din fest.

Lena och jag har förklarat att vi är villiga att hjälpa till idag.

Edvin uppger att han är arbetslös, men jag vet att han jobbar.

– Du påstår att du har rest i hela världen. Då har du väl mycket att berätta? – Ja.

4 Ändra till fullständiga satser. Se exempel.

Rasande av svartsjuka skällde Lotta ut sin man.

Eftersom Lotta var rasande av svartsjuka skällde hon ut sin man.

Överraskad av ovädret stannade jag kvar i vår stuga under natten.

Väl framme i Stockholm tog familjen Larsson in på ett vandrarhem.

Rätt klädd kan man vara ute i alla väder.

Hungrig som en varg åt Ulf upp all mat.

Bränd av solen tog Fredrik på sig en tunn tröja.

Varnad av rektorn flera gånger vågade Olle inte skolka mer.

Trött efter studentfesten sov Jens till klockan tolv.

Genomvåta av regnet stövlade barnen skrattande in i huset.

Sur som ättika satt Kerstin och teg hela kvällen.

Kiknande av skratt kunde Frida inte berätta vad som hänt.

Trött och utarbetad beställde Kajsa tid hos läkaren.

Glad i hågen visslade och sjöng Ulf på väg till jobbet.

Rynkig och ful bestämde sig Edna för en ansiktslyftning.

5 Komplettera de förkortade satserna. Se exempel.

Pelle sa att jag skulle laga cykeldäcket, men han sa inte hur *jag skulle laga det*.
Jag hör att någon sjunger, men jag hör inte vem _____

Adnan sa att han skulle gå ut, men han sa inte vart _____

Ylva ringde och berättade att hon skulle stanna i Göteborg, men hon
berättade inte hur länge _____

Mikael sa att han inte skulle komma nästa dag, men jag frågade honom inte
varför _____

John ska berätta om något i skolan i morgon, men han har inte bestämt sig för vad

Eskil fyller år i morgon, men jag vet inte hur mycket _____

Det kommer många gäster på festen i kväll, men jag har inte tagit reda på exakt hur
många _____

Urban ska gifta sig nästa vecka, men jag vet inte vem _____

18 Huvudsatser och bisatser

Skriv orden i rätt ordning och kombinera satserna. Börja med de kursiverade orden.

- 1 blev, *Biljetterna till musikalen West Side Story*, slutsålda, snabbt + utan att, göra, behövt, reklam, man, för föreställningen, hade *Biljetterna till musikalen West Side Story* blev snabbt slutsålda utan att man hade behövt göra reklam för föreställningen.

- 2 vänta, många framstående personer, måste, Varför + urgamla, är, de, tills + de, nobelpriset, innan, får _____

- 3 Lisbeth, *Fick*, jobb, inom sitt område + hon, efter det att, avslutat, sina studier

- 4 *Misstankarna* om + herr Jansson, att, av en obotlig sjukdom, lider + ännu, har, inte, bekräftats, av hans läkare _____

- 5 eleverna vid Björneskolan, tvungna, orienteringstävlingen, *Trots ihållande regn*, var, att fullfölja, igår _____

- 6 tycker, *Många* + tråkigt, det, att, är + inte, något, att göra, ha, att, på helgerna

- 7 *Yngve*, så förtjust, är, i en gammal barndomskamrat + att ringa, att, till henne, varje kväll, han, låta bli, inte, kan _____

- 8 *Läkare* + utbilda mig, skulle, jag, vilja, som, till, helst + nog, ett intressant yrke, har

- 9 går, mer energi, det, *Under vintern*, åt + gör, det, under sommaren, än

ORDFÖLJD

- 10 gallrade, *Vår personalchef*, hårt, bland de sökande + bestämde sig för, han, innan + han, skulle, vilka, till intervju, kalla _____

- 11 skamligt, gravid, att bli, ansågs, *Förr i tiden*, det , vara, gift, utan att _____

- 12 jordbävningar, skördar, alltid, många offer, *Eftersom* + många människor, det, är + vill, som, bosätta sig, inte, i utsatta områden _____

- 13 slipat, har, man, *När*, en kniv + man, helst, vara, bör, försiktig + man, så att, skär sig, på den, inte _____

- 14 en revisor, *Man*, anlita, kan + behöver, om, hjälp, man, med sin bokföring _____

- 15 gläder mig, *Jag*, verkligen, åt + mina barn, att, mår, bra + och, inte, att, hamnat, de, i dåligt sällskap, har + en del ungdomar, vilket, gör, lätt, idag _____

- 16 anser, *Många* + man, att, satsa, mer, borde, på barn- och äldreomsorg + vi, högre skatt, även om, betala, måste _____

- 17 påstår sig, *Herr Ek*, vara, efter konkursen, helt barskrapad + bor, trots att, i en flott villa, han, och, i en ny Mercedes, kör omkring _____

- 18 *Gårdagens industrisamhälle*, behövde, arbetskraft, på alla nivåer + i behov av, medan, mest, är, specialutbildad arbetskraft, dagens informationssamhälle _____

- 19 inte, *Man*, fastställa, ett läkemedels biverkningar, kan + det, har, förrän, i flera år, använts _____

- 20 glömt, jag, *Eftersom*, att stänga, in, min katt, hade + gick, jag, när, i morse, hemifrån + larmet, utlöstes + katten, hoppade, när, i ett fönster, upp _____

- 21 alltid, *Jag*, reflexer, på kläderna, har + bilisterna, ska, upptäcka, för att, kunna, mig + det, innan, är, för sent _____

- 22 *Tora* + inte, som, jobbat, på många år, har + van vid, är, få, att, på morgnarna, länge, sova, alltid _____

- 23 man, *Ifall*, åt styrketräning, ägnar sig + får, man, starka muskler + säkert, vilket, att förhindra, bidrar till, spänningsvärk _____

- 24 att få, strävar efter, *Många*, ett välbetalt jobb + dyrt, det, eftersom, att ta hand om, är, och, en familj, idag, försörja _____

- 25 såg, Eva, stå, *I morse*, jag, prata, och, i korridoren, med sin nye pojkvän _____

- 26 intressant, *Det*, vara, att veta, verkligen, skulle + Europas regeringar, ifall, kunna, problemet med den höga arbetslösheten, kommer att, lösa, inom den närmaste framtiden _____

Starka verb (efter avljudsserier)

I denna lista finns även verb med parallellformer. Betydelsen hos vissa av dessa verb skiftar. (Kontrollera i ordlista!)

<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>	<i>Perfekt particip</i>
i			a	u	
binda	bind!	binder	band	bundit	bund/en, -et, -na
brinna	brinn!	brinner	brann	brunnit	-brunn/en, -et, -a
brista	brist!	brister	brast	brustit	brust/en, -et, -na
dimpa	dimp!	dimper	damp	dumpit (vard)	–
dricka	drick!	dricker	drack	druckit	(-)druck/en, -et, -na
finna	finn!	finner	fann	funnit	funn/en, -et, -a
finnas	–	finns	fanns	funnits	–
förnimma	förnim!	förnimmer	förnam	förnummit	–
försvinna	försvinn!	försvinner	försvann	försvunnit	försvunn/en, -et, -a
hinna	hinn!	hinner	hann	hunnit	-hunn/en, -et, -a
rinna	rinn!	rinner	rann	runnit	-runn/en, -et, -a
simma	simma!	simmar	sam	summit	sum/men, -met, -na
			simmade	simmat (1)	simma/d, -t, -de
sitta	sitt!	sitter	satt	suttit	-sutt/en, -et, -na
slinka	slink!	slinker	slank	slunkit	–
slinta	slint!	slinter	slant	sluntit	–
slippa	slipp!	slipper	slapp	sluppit	-slupp/en, -et, -na
spinna	spinn!	spinner	spann	spunnit	spunn/en, -et, -a
spricka	sprick!	spricker	sprack	spruckit	spruck/en, -et, -na
springa	spring!	springer	sprang	sprungit	sprung/en, -et, -na
spritta	spritt!	spritter	spratt/spritte	– (2b)	–
sticka	stick!	sticker	stack	stuckit	stuck/en, -et, -na
sticka	sticka!	stickar	stickade	stickat (1)	sticka/d, -t, -de
stinka	–	stinker	stank	–	–
svinna	–	svinner	svann	svunnit	svunn/en, -et, -a
tvinga	tvinga!	tvingar	tvang	tvungit	tvung/en, -et, -na
			tvingade	tvingat (1)	tvinga/d, -t, -de
vinna	vinn!	vinner	vann	vunnit	vunn/en, -et, -a
i			e	i	
bita	bit!	biter	bet	bitit	bit/en, -et, -na
bli(va)	bli! (bliv!)	blir (bliver)	blev	blivit	-bliv/en, -et, -na
driva	driv!	driver	drev	drivit	(-)driv/en, -et, -na
glida	glid!	glider	gled	glidit	-glid/en, -et, -na
gnida	gnid!	gnider	gned	gnidit	(-)gnid/en, -et, -na
gripa	grip!	griper	grep	gripit	grip/en, -et, -na
kliva	kliv!	kliver	klev	klivit	-kliv/en, -et, -na
knipa	knip!	kniper	knep	knipit	-knip/en, -et, -na
lida	lid!	lider	led	lidit	-lid/en, -et, -na
pipa	pip!	piper	pep	pipit	–
rida	rid!	rider	red	ridit	rid/en, -et, -na
riva	riv!	river	rev	rivit	riv/en, -et, -na
skina	skin!	skiner	sken	skinit	–
skrida	skrid!	skrider	skred	skridit	-skrid/en, -et, -na
skrika	skrik!	skriker	skrek	skrikit	–
skriva	skriv!	skriver	skrev	skrivit	skriv/en, -et, -na

<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>	<i>Perfekt particip</i>
slita	slit!	sliter	slet	slitit	slit/en, -et, -na
smita	smit!	smiter	smet	smitit	-smit/en, -et, -na
sprida	sprid!	sprider	spred	spridit	–
stiga	stig!	stiger	spredde	spritt (2a)	spri/dd, -tt, -dda
strida	strid!	strider	steg	stigit	-stig/en, -et, -na
			stred	stridit	–
			stridde	stritt (2a)	-stri/dd, -tt, -dda
svida	–	svider	sved	svidit	–
svika	svik!	sviker	svek	svikit	svik/en, -et, -na
tiga	tig!	tiger	teg	tigit	–
vika	vik!	viker	vek	vikit	vik/en, -et, -na
			vikte	vikt (2b)	vik/t, -t, -ta
vina	vin!	viner	ven	vinit	–
vrida	vrid!	vrider	vred	vridit	(-)vrid/en, -et, -na
u/y			ö	u	
besluta	besluta!	(besluter)	beslöt	(beslutit)	beslut/en, -et, -na
		beslutar	beslutade	beslutat (1)	besluta/d, -t, -de
bjuda	bjud!	bjuder	bjöd	bjudit	bjud/en, -et, -na
duga	–	duger	dög	dugit	–
		duger	dugde	dugt (2a)	–
gjuta	gjut!	gjuter	göt	gjutit	gjut/en, -et, -na
hugga	hugg!	hugger	högg	huggit	hugg/en, -et, -na
ljuda	ljud!	ljuder	ljöd	ljudit	–
ljuda	ljuda!	ljudar	ljudade	ljudat (1)	–
ljuga	ljug!	ljuger	ljög	ljugit	-ljug/en, -et, -na
ljuta	ljut!	ljuter	ljöt	ljutit	–
njuta	njut!	njuter	njöt	njutit	-njut/en, -et, -na
sjuda	sjud!	sjuder	sjöd	sjudit	sjud/en, -et, -na
sjunga	sjung!	sjunger	sjöng	sjungit	sjung/en, -et, -na
sjunka	sjunk!	sjunker	sjönk	sjunkit	sjunk/en, -et, -na
skjuta	skjut!	skjuter	sköt	skjutit	skjut/en, -et, -na
sluta	slut!	sluter	slöt	slutit	(-)slut/en, -et, -na
sluta	sluta!	slutar	slutade	slutat (1)	-sluta/d, -t, -de
suga	sug!	suger	sög	sugit	(-)sug/en, -et, -na
supa	sup!	super	söp	supit	-sup/en, -et, -na
tjuta	tjut!	tjuter	tjöt	tjutit	–
bryta	bryt!	bryter	bröt	brutit	brut/en, -et, -na
drypa		dryper	dröp	drupit/drypt (2b)	–
flyga	flyg!	flyger	flög	flugit	-flug/en, -et, -na
flyta	flyt!	flyter	flöt	flutit	-flut/en, -et, -na
frysa	frys!	fryser	frös	frusit	(-)frus/en, -et, -na
			fryste	fryst (2b)	frys/t, -t, -ta
klyva	klyv!	klyver	klöv	kluvit	kluv/en, -et, -na
knyta	knyt!	knyter	knöt	knutit	knut/en, -et, -na
krypa	kryp!	kryper	kröp	krupit	-krup/en, -et, -na
nysa	nys!	nyser	nös	nusit/nysit	–
			nyste	nyst (2a)	–
ryka	ryk!	ryker	rök	rukit	–
			rykte	rykt	–
ryta	ryt!	ryter	röt	rutit	–
skryta	skryt!	skryter	skröt	skrutit	–

<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>	<i>Perfekt particip</i>
smyga snyta stryka tryta	smyg! snyt! stryk! –	smyger snyter stryker tryter	smög snöt strök tröt	smugit snutit strukit trutit	-smug/en, -et, -na snut/en, -et, -na struk/en, -et, -na –
a/å begrava	begrav!	begraver	o begrov begravde	a begravit begravt (2a)	begrav/en, -et, -na begrav/d, -t, -da (-)drag/en, -et, -na -far/en, -et, -na
dra(ga) fara gala ta(ga) slå	dra! (drag!) far! gal! ta! (tag!) slå!	drar (drager) far gal tar (tager) slår	drog for gol tog slog	dragit farit galit/galt (2a) tagit slagit	– tag/en, -et, -na slag/en, -et, -na
ä bära skära smälta	bär! skär! smält!	bär skär smälter	a/o bar skar smalt smälte	u burit skurit smultit smält (2b)	bur/en, -et, -na skur/en, -et, -na – smäl/t, -t, -ta
stjäla svälta	stjäl! svält!	stjäl svälter	stal svalt svälte	stulit svultit svält	stul/en, -et, -na (-)svult/en, -et, -na -sväl/t, -t, -ta
svära växa	svär! väx!	svär växer	svor växte	svurit vuxit växt (2b)	svur/en, -et, -na vux/en, -et, -na -väx/t, -t, -ta
å gråta låta	gråt! låt!	gråter låter	ä grät lät	å gråtit låtit	-gråt/en, -et, -na -låt/en, -et, -na
ä äta	ät!	äter	å åt	ä ätit	-ät/en, -et, -na
a/å falla hålla	fall! håll!	faller håller	ö föll höll	å fallit hållit	fall/en, -et, -na håll/en, -et, -na
i giva (Se även oregelbundna verb s. 209!)	giv!	giver	a gav	i givit	giv/en, -et, -na
o komma sova	kom! sov!	kommer sover	o kom sov	o kommit sovit	kom/men, -met, -na –
a vara vara	var! vara!	är varar	a var varade	a varit varat (1)	– –

Obs! Listan är ej komplett.

Oregelbundna verb

<i>Infinitiv</i>	<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum</i>	<i>Perfekt particip</i>
be(dja)	be! (bed!)	ber (beder)	bad	bett	-be/dd, -tt, -dda
ge (= giva)	ge!	ger	gav	gett	giv/en, -et, -na
dö	dö!	dör	dog	dött	–
få	–	får	fick	fått	–
gå	gå!	går	gick	gått	Obs! gång/en, -et, -na
le	le!	ler	log	lett	–
se	se!	ser	såg	sett	se/dd, -tt, -dda
stå	stå!	står	stod	stätt	-stå/dd, -tt, -dda
ha(va)	ha! (hav!)	har (haver)	hade	haft	-hav/d, -t, -da
–	–	måste	måste	måst	–
heta	–	heter	hette	hetat	–
kunna	–	kan	kunde	kunnat	–
ligga	ligg!	ligger	låg	legat	-lega/d, -t, -de
skola	–	ska (skall)	skulle	skolat	–
vilja	–	vill	ville	velat	–
veta	vet!	vet	visste	vetat	–
dyka	dyk!	dyker	dök/dykte	dykt	(2b) –
fnysa	fnys!	fnyser	fnös/fnyste	fnyst	(2b) –
lyda	lyd!	lyder	löd/lydde	lytt	(2a) -ly/dd, -t, -dda
rysa	rys!	ryser	rös/ryste	ryst	(2b) –
strypa	stryp!	stryper	ströp/strypte	strypt	(2b) stryp/t, -t, -ta

Cecilia Fasth Anita Kannermark

Form i fokus

FACIT • DEL C

Folkuniversitetets förlag

SUBSTANTIV

2 Plural

1:a deklinationen

banor	kedjor	räntor	sysslor
fakturor	källor	sidor	taxor
faror	känslor	siffror	trasor
flaggor	lådor	skador	vanor
härvor	resor	stjärnor	ytor

2:a deklinationen

<i>anledningar</i>	framgångar	hjältar	sjukdomar
byar	fruar	medlemmar	systrar
cirklar	förfalskningar	ministrar	trianglar
döttrar	förändringar	misstankar	ungar
drömmar	granskningar	semestrar	vårdar

3:a deklinationen

<i>anklagelser</i>	chanser	kunskaper	perioder
bakelser	datorer	metoder	produkter
bedrägerier	konsumenter	myndigheter	prognoser
bostäder	konstnärer	organisationer	verkstäder
bryggerier	kostnader	pensionärer	överlåtelse

4:a deklinationen

<i>antaganden</i>	förhållanden	möten	ställen
<i>arvoden</i>	förtroenden	områden	tillfällen
byggen	intressen	påståenden	utrymmen
byten	kvitton	rykten	värden
foton	löften	samhällen	yttranden

5:a deklinationen

<i>allergiker</i>	fall	läkemedel	projekt
<i>avtal</i>	historiker	motståndare	tecken
besvär	krav	mål	vapen
bolag	lager	ordförande	verk
deltagare	lån	politiker	verktyg

4 Obestämd eller bestämd form?

- 2 en björn ... en häst
- 3 långbyxor ... kjol
- 4 präst ... församling ... yrke
- 5 människan ... månen ... ett stort framsteg
... rymdforskningen
- 6 vårdcentralen ... ryggen
- 7 Vädret ... solen ... dag ... veckan

- 8 Maten
- 9 jorden ... en pannkaka
- 10 ateist ... fru ... medlem ... kyrkan ...
socialdemokrater
- 11 barn ... spagetti ... köttfärsås
- 12 en hammare ... köksbordet ... hammare
- 13 hunden ... vän
- 14 Himlen ... solen

s. 18

- 14 ... dag ... vecka.
- 15 ett hus
- 16 syster ... tandhygienist ... patienter ...
musik ... behandlingen
- 17 barn ... vuxen ... problem ... hälsan
- 18 djur ... katter ... hundar ... pojkvän ...
veckor ... djur
- 19 (en) bil ... körkort
- 20 länderna ... medlemmar
- 21 dagen ... dagen ... en dikt ... författaren
- 22 fiskar ... granne ... semester ... akvarium
... fiskarna ... mat ... dagar ... mat ...
fiskar
- 23 år ... festival ... folk ... staden ... tillfällen
mat ... musik ... länder
- 24 Regeringen ... förslag ... riksdagen

s. 19

- 25 biblioteket ... böcker ... fåglar
- 26 försäkringskassan ... utbetalningen ...
pension ... månad
- 27 pinnar ... kniv ... gaffel
- 28 kriget ... krig ... kung
- 29 havet ... gång ... vattnet
- 30 magkatarr ... cigaretter ... tuggummi ...
magen
- 31 bostäder ... brandvarnare
- 32 ett ljudkort ... datorer
- 33 eleverna ... klassföreståndare ... klassen
... rektorn
- 34 veckoslut ... gång ... kompisar ... livet
- 35 tåg ... järnvägsstationen ... hamnen ...
flygbåtarna ... båt

5 Lucktext

- r 3 söndagsmorgon/dag ... köksbordet
- r 4 tidningen ... annons ... villa

- r 5 mäkaren
- r 6 dag/vecka
- r 7 hus ... månader
- r 8 villa
- r 9 kostnader/utgifter
- r 10 Huset
- r 11 barn ... rum
- r 12 köket
- r 13 köksbord
- r 14 trädgården ... barnen
- r 15 grönsaker ... pengar
- r 17 jobb
- r 18 inkomster/löner

s. 21

- r 1 reparatör ... företag
- r 2 apparater
- r 3 frisör
- r 4 soffan
- r 5 middag
- r 6 axlarna ... ryggen ... yrke
- r 8 löner
- r 9 utgifter/kostnader ... ränta
- r 10 pengarna
- r 11 försäkringar
- r 12 nöjen ... (en) kurs
- r 13 gånger ... veckan
- r 14 arbetskamrater
- r 15 möbler
- r 16 soffa
- r 18 barnen ... huset/villan/hemmet
- r 19 hem/hus/villa

6 Finn fel!

r 1	<u>semestern</u>	semester
r 5	<u>höst</u>	hösten
r 8	<u>Strömavbrottet</u>	Strömavbrott
r 11	<u>mörker</u>	mörkret
r 13	<u>tröjan</u>	en tröja
r 16	<u>tankarna</u>	tankar
r 17	<u>hjärta</u>	hjärtat
r 22	<u>träd</u>	träden
r 23	<u>katastrofen</u>	(en) katastrof
r 28	<u>tankarna</u>	tankar
r 34	<u>huvudet</u>	huvud
r 36	<u>en medlem</u>	medlem

s. 23

r 2	<u>hjärtat</u>	hjärta
r 6	<u>Gatlykta</u>	Gatlyktan
r 9	<u>regn</u>	regnet
r 11	<u>glaset</u>	glas
r 12	<u>en polis</u>	polis
r 15	<u>ovädret</u>	oväder
	<u>plommonträdet</u>	plommonträd
r 20	<u>skotten</u>	skott

7 Sammansatta substantiv

1 ett pris + en skillnad
ett syre + en brist
en fågel + en skådare
en liter + ett mått
en öken + ett område
ett vapen + ett innehav
Likheter/regel: substantiv + substantiv

2 blå + ett bär
mobil + en telefon
ensam + en varg
klar + ett tecken
privat + en person
Likheter/regel: adjektiv + substantiv

3 mot + en vilja
ur + ett val
framför + en hållning
mellan + en skillnad
Likheter/regel: preposition + substantiv

4 bakåt + en strävar
fram(me) + ett säte
ute + en plats
in + ett gripande
borta + en match
Likheter/regel: adverb + substantiv

5 en ränta + en höjning
en resa + en arrangör
en olja + ett utsläpp
en färja + en förbindelse

s. 25

en kyrka + en musik
en hälsa + en kontroll

en kvinna + en klinik

en fara + en zon
en känsla + ett liv
en gata + ett våld
en vara + ett märke
Likheter/regel: substantiv + substantiv;
a → e, o, u

6 en lön + en sänkning
en skatt + en höjning
en tjänst + en bil
en familj + ett företag
en bön + en matta
en skatt + ett fiffel
Likheter/regel: substantiv + substantiv;
tillägg av e

7 en pojke + ett namn
en påse + ett lakan
en fånge + en vaktare
en arbetare + en rörelse
en förare + ett bevis
en lärare + ett rum
en hjärna + en skada
ett hjärta + ett stillestånd
en matta + en affär
en kyrka + en klocka
Likheter/regel: substantiv + substantiv;
e och a faller bort

8 vispa + en grädd
raka + en apparat
ringa + en klocka
peka + en pinne
blåsa + ett instrument
stryka + ett bräde
Likheter/regel: verb + substantiv;
a faller bort

s. 26

9 en stat + en minister
ett bord + ett vatten
ett skydd + ett rum
en kväll + en mat
en värld + ett krig
en fred + en mäklare
Likheter/regel: substantiv + s + substantiv

10 ett armband + s + ett ur
 en järnväg + s + en station
 en vitlök + s + en klyfta
 ett nyår + s + ett löfte
 en trädgård + s + en skötsel
 en brandkår + s + en utryckning
 Likheter/regel: sammansatt substantiv + s
 + substantiv

11 en väderlek + en prognos
 en kärlek + en film
 en fastighet + en skatt
 en lägenhet + ett inbrott
 ett äktenskap + ett förord
 en vänskap + ett bevis
 en räddning + ett arbete
 en anföring + ett tecken
 en ungdom + ett program
 en ålderdom + ett hem
 en motion + en anläggning
 en demonstration + ett tåg
 ett universitet + en lärare
 en majoritet + ett beslut
 Likheter/regel: substantiv som slutar på
 betonat suffix + s + substantiv

8 Sammansatta substantiv

- 2 läsglasögon
- 3 en kärleksroman

- 4 ett fågelbo
- 5 en säkerhetsåtgärd
- 6 ett tjänstefel
- 7 en oljetank
- 8 en gräddkanna
- 9 en gatubelysning
- 10 ett köksskåp
- 11 ett ombyte
- 12 ett nackstöd
- 13 en tillbakablick
- 14 en hälsokost
- 15 ett körförbud

s. 28

- 16 ett rödvin
- 17 en reklamkampanj
- 18 en sopborste
- 19 ett kyrkoråd
- 20 en färjetrafik
- 21 en risgrynsgröt
- 22 ett hämndbegär
- 23 en minoritetsregering
- 24 ett utrop
- 25 en tolkservice
- 26 en löneförmån
- 27 snickarbyxor
- 28 en barnbidragsutbetalning
- 29 en nakenbadare
- 30 en avdelningsföreståndare

VERB

2 Alla konjugationer

<i>Imperativ</i>	<i>Presens</i>	<i>Preteritum</i>	<i>Supinum + ändelser i perfekt particip</i>	
så!	sår	sådde	så/tt	-dd, -tt, -dda
överbäg!	överbäger	överbögde	överbäg/t	-d, -t, -da
ös!	öser	öste	ös/t	-t, -t, -ta
hugg!	hugger	högg	hugg/it	-en, -et, -na
uppmåna!	uppmånar	uppmånade	uppmåna/t	-d, -t, -de
	förmår	förmådde	förmå/tt	
skryt!	skryter	skröt	skrut/it	
anländ!	anländer	anlände	anlän/t	-d, -t, -da
utför!	utför	utförde	utför/t	-d, -t, -da
	avskyr	avskydde	avsky/tt	-dd, -tt, -dda
avsätt!	avsätter	avsatte	avsatt/	-r, -r, -a

inbilla!	inbillar	inbillade	inbilla/t	-d, -t, -de
styrk!	styrker	styrkte	styrk/t	-t, -t, -ta
bete dig/er!	beter sig	betedde sig	bete/tt sig	
sjud!	sjuder	sjöd	sjud/it	-en, -et, -na
svimma!	svimmar	svimmade	svimma/t	-d, -t, -de
godkänn!	godkänner	godkände	godkän/t	-d, -t, -da
stöt!	stöter	stötte	stöt/t	-t, -t, -ta
mottag!	motta(ge)r	mottog	mottag/-it	-en, -et, -na
skingra!	skingrar	skingrade	skingra/t	-d, -t, -de
sno!	snor	snodde	sno/tt	-dd, -tt, -dda
avstå!	avstår	avstod	avstått	
led!	leder	ledde	le/tt	-dd, -tt, -dda

s. 33

trafikera!	trafikerar	trafikerade	trafikera/t	-d, -t, -de
bedöm!	bedömer	bedömde	bedöm/t	-d, -t, -da
övervinn!	övervinner	övervann	övervunn/it	-en, -et, -na
belys!	belyser	belyste	belys/t	-t, -t, -ta
bekräfta!	bekräftar	bekräftade	bekräfta/t	-d, -t, -de
kartlägg!	kartlägger	kartla(de)	kartlag/t	-d, -t, -da
strö!	strör	strödde	strö/tt	-dd, -tt, -dda
mät!	mäter	mätte	mät/t	-t, -t, -ta
beröm!	berömmar	berömde	beröm/t	-d, -t, -da
behåll!	behåller	behöll	behåll/it	(-)-en, -et, -na
förvärva!	förvärvar	förvärvade	förvärva/t	-d, -t, -de
spänn!	spänner	spände	spän/t	-d, -t, -da
fullgör!	fullgör	fullgjorde	fullgjor/t	-d, -t, -da
uppfatta!	uppfattar	uppfattade	uppfatta/t	-d, -t, -de
släpp!	släpper	släppte	släpp/t	-t, -t, -ta
	innebär	innebar	inneburit	
skvätt!	skvätter	skvätte	skvät/t	-t, -t, -ta
stjäl!	stjäl	stal	stul/-it	-en, -et, -na
påtala!	påtalar	påtalade	påtala/t	-d, -t, -de
anfall!	anfäller	anföll	anfall/it	-en, -et, -na
stryk!	stryker	strök	struk/it	-en, -et, -na
vrid!	vrider	vred	vrid/it	-en, -et, -na
skärp!	skärper	skärpte	skärp/t	-t, -t, -ta
svär!	svär	svor	svur/it	-en, -et, -na
påminn!	påminner	påminde	påmin/t	-d, -t, -da

4 Välj rätt tempusform!

- 2 har ... har vävt
- 3 hade känt ... gifte
- 4 ska ... göra ... har tagit ... vet ... har ...
bestämt ... tror ... ska söka
- 5 kommer ... samåker ... Är ... vara ...
tycker ... går

- 6 gör ... granskar
 7 står ... är ... kommer ... känna
 8 har tillhört
 9 gick ... är ... är ...
- s. 37
- 9 rymmer ... tog
 10 vill ... bära ... har behållit
 11 tillträdde ... gjorde
 12 rökte ... var ... hade ... smygrökt
 13 märkte ... hade ... hade varit
 14 tittade ... såg ... göra ... hade slutat
 jobba, skulle ... spela ... skulle ... gå ...
 hann ... blev ... var ... gå ... lägga ... sa ...
 gick ... lämnade
 15 hörde ... kommer ... öka ... beror ... beror
 ... röker ... börjar röka

- s. 38
- 16 övervann/hade övervunnit ... tala ... blev
 17 var ... hade pågått ... började ... lämna ...
 hade ... engagera
 18 var ... betedde ... vet ... tror ... var ...
 hade brutit
 19 kommer ... bli ... kan ... fråga ... har
 avsatt ... är ... avsätter
 20 har fått ... handlägger/har handlagt ...
 Kan ... få tala ... går ... har slutat ... ser ...
 går ... överklaga
 21 beklaga ... fick ... hade avlidit ... befann
 ... avbröt ... åkte
 22 hade varit ... återupptog

- s. 39
- 23 omsatte ... går ... går ... tillkännagav ...
 ser/såg
 24 gjorde ... kunde se ... förekom
 25 bad ... jobba ... gick ... hade ... har ...
 hjälpa ... var ... bestämde ... skulle åka ...
 plocka
 26 stötte ... såg ... brukar ... göra ... berättade ...
 skulle börja ... har ... trivts
 27 gick ... la(de) ... hade sovit ... vaknade ...
 behövde gå ... kunde ... somna ... låg ...
 hade somnat ... ringde ... var ... stiga upp
 ... skulle flyga ... fick ... missa

7 Infinitiv med eller utan att?

2 jag-förstår	att förstå
4 gå	att gå
7 jag-pratar	prata
10 besöka	att besöka
12 gå	att gå
18 byta	att byta
19 komma	att komma
20 att-dricka	dricka

- s. 43
26 prata	att prata
27 äta	att äta
28 att-komma	komma
32 få	att få

9 Konditionalis 1 och 2

Egen produktion.

11 Partikelverb

Egen produktion.

13 Infinitiver och partikelverb

- r 10 chanser att vinna
 r 11 för att satsa ... gå in för att spela bra
 r 12 kände ... av ... ska
 r 13 släppa ... brukar gå över
 r 14 på väg att ge upp
 r 15 brukar ge upp
 r 16 biter ihop ... ska
 r 17 ta mig till
 r 18 går för sig
 r 19 får vara ... måste försöka komma igen
 ... måste
 r 20 glömma ... koncentrera mig
 r 22 kan ... bryta ... skulle ... förstöra ... att
 r 23 placera sig
 r 24 ställde ... upp ... satte ...
 r 25 in ... Borde ... ha ... att vara
 r 27 skulle ... störa
 r 29 skulle ... vilja beklaga mig, ursäkta
 r 30 kan hända ... kan
 r 31 smitta av sig ... att hålla god min
 r 32 tycker synd om

r 33 får bita ihop ... spela vidare ... försöker
intala mig

s. 52

r 1 vill ... ska göra ... försöker slappna av

r 2 lägger om ... bryr mig ... om

r 3 känner ... igen

r 4 orkar ... slå

r 5 kan ... rå för ... svårt att se

r 6 klipper till

r 7 förskräckligt att vilja ... kunna. Att

r 8 kunna göra ... åt ... hemskt att ...
vara tvungen

r 9 att acceptera ... får hända

r 10 att ha ... förtroendet att tävla ... att ...
kunna

r 11 leva upp ... att ... kunna bidra

r 13 kommer att ha en chans att vinna

r 15 vågar

r 16 titta

r 17 kan behärska

r 18 kan styra

r 17 skulle ... ha

s. 53

r 1 ensam ... om att ha

r 2 vill ... lägga av

r 3 ska sälja ... ge bort

r 4 kasta ... fortsätta att spela

r 5 skulle ... ha velat dra ... försvinna

r 6 kan ... sätta sig in i ... tid att smälta

r 7 kom över

r 8 att ändra ... att se framåt ... mänskligt
att fela

r 9 behöver ... skämmas för att misslyckas.
Att misslyckas

r 10 får ... vara ... kan vända

r 11 och vrida ... ska gå igenom

r 12 att bry sig om

r 13 omöjliga att påverka

r 15 fick ... höra

r 16 svårt att styra

r 17 håller med

r 18 slår emot ... slår ner

r 19 måste vara

r 20 ska tävla ... möjlighet att ha ...
prestera

r 21 påmind om att ... ha ... råkar ha

15 Perfekt particip

2 avgjort

3 (mest) fruktade

4 anställda ... begärda

5 brusten

6 nerspydda

7 påmind

8 utspridda

9 tecknade

10 insvept

11 bortsprungna

12 bortskämda

13 nersövda

14 bestämt

15 utvilade

16 uppskjutna

17 utspädda

18 sönderslagna

s. 56

19 igenbommade ... övergivna

20 inredda

21 förhindrad

22 urklipta

23 fastspända

24 bekymrad

25 trafikerade

26 berörda

27 föreslagna ... ökade

28 anställd

29 uppfostrat

30 berömd ... berömda

31 inträffade ... deprimerad ... tvungen
(tvingad)

32 uppmätta

33 uppnådda

34 kartlagda

35 Förkortad ... bibehållen

17 Presens particip

2 angående

3 förberedande

4 förebyggande

5 Återstående

6 joggande

7 avtagande

8 döende

- 9 ledande
- 10 inrusande ... pågående
- 11 roende
- 12 rasande
- 13 inledande
- 14 flängande
- 15 frestande
- 16 festande
- 17 utnyttjande
- 18 oroande
- 19 påpekanden angående
- 20 räddande
- 21 föregående

s. 59

- 22 hjälpande
- 23 anande
- 24 överraskande
- 25 förordnande
- 26 beroende
- 27 utnyttjande
- 28 stundande
- 29 uttalanden
- 30 störande
- 31 igenkännande
- 32 avgörande
- 33 anförande
- 34 sökande
- 35 förebrående
- 36 lysande
- 37 misslyckande
- 38 löpande
- 39 mående
- 40 beträffande

19 Passiv konstruktion med -s

- 2 har ... finansierats
- 3 leddes ... hade ... informerats
- 4 väcktes ... hotades ... anmälas
- 5 omges
- 6 inleds ... avslutas
- 7 påverkas
- 8 bygg(e)s ... rivas
- 9 utsattes ... skadades ... har ... gripits
- 10 misstänk(e)s ... har förhört ... har ... kunnat bevisas
- 11 beviljas ... avslås

- 12 orsakas
- 13 behandlas
- 14 föds
- 15 använd(e)s

20 Passiv konstruktion med bli + perfekt particip

- 2 bli smittade
- 3 har blivit uppsagda ... bli anställda
- 4 har blivit utredd
- 5 blev förhörd
- 6 blev ihjälskjuten
- 7 hade blivit informerad
- 8 blir frisläppta
- 9 blev ... inlagd
- 10 blev avbrutna
- 11 bli överfallna
- 12 bli omvald
- 13 har ... blivit avskedade
- 14 blev ... bedragen ... övergiven
- 15 bli ... iordningställda

21– 22 Transitiva och intransitiva verb

Egen produktion.

24 Deponens

- 2 färdades
- 3 Man låtsas.
- 4 De väsnas.
- 5 frodas/trivs
- 6 Andas.
- 7 Jag törs inte gå ut.
- 8 Det tycks som om det skulle ...
- 9 Han svettades.
- 10 misslyckas.
- 11 kräkas
- 12 envisas
- 13 mindes
- 14 vistas
- 15 åldras
- 16 Jag skäms över ...
- 17 ängslas
- 18 Man avundas den personen.
- 19 Han brås på sin morfar.

20 Mia och jag har umgåtts ända sedan ...

25 Deponens

- 2 hoppas
- 3 låtsades
- 4 lyckades
- 5 tycks
- 6 har svettats
- 7 vistades
- 8 har ... åldrats
- 9 kräks
- 10 fattades
- 11 skäms
- 12 andas
- 13 trivdes
- 14 envisas
- 15 tordes
- 16 minnas

s. 69

- 17 har funnits ... minnas
- 18 avundades
- 19 ängslas
- 20 hoppas
- 21 törs
- 22 tycks
- 23 brås ... på
- 24 skämdes
- 25 brås på
- 26 färdas
- 27 Minns
- 28 frodas
- 29 väsnas
- 30 umgicks

26 Verb med reciprok betydelse

- 2 enas
- 3 kramades ... kysstes
- 4 Har vi råkats/setts/träffats
- 5 turades om/hjälptes åt
- 6 talas vid
- 7 slogs
- 8 hade följts åt
- 9 turas om
- 10 vi träffas/ses
- 11 slogs

- 12 brottas
- 13 Vi hörs
- 14 boxas
- 15 råkas/träffas/ses

27 Verb med reciprok betydelse

- 2 slagits
- 3 kramades ... kysstes
- 4 möttes
- 5 hjälpas åt
- 6 har råkats
- 7 har ... setts
- 8 boxades
- 9 träffades
- 10 hjälps åt
- 11 enas
- 12 följas åt
- 13 talades vid
- 14 råkas
- 15 slåss

28 Andra s-verb

- 2 slåss
- 3 sparkas
- 4 sticks
- 5 trängdes
- 6 nypas
- 7 hämnas
- 8 luras
- 9 Knuffas
- 10 bits
- 11 retas
- 12 kramas ... pussas

PRONOMEN

2 Personliga pronomen – den, det, de, dem

- r 4 den
- r 5 det ... den
- r 7 dem. Det
- r 8 det
- r 10 de

- r 11 dem
- r 12 Det ... det
- r 14 det ... det
- r 15 det
- r 17 De ... dem
- r 18 De ... dem
- r 19 dem
- r 20 Det ... dem
- r 21 det
- r 22 det
- r 23 dem

s. 77

- r 1 dem
- r 2 det ... det
- r 4 dem ... Det
- r 7 det ... det
- r 8 det
- r 9 det
- r 15 dem
- r 17 den
- r 20 det ... Det

4 Possessiva och reflexiva possessiva pronomen

- 1 Hans trädgård ... hans intresse ... sin man ... hans blommor ... dina rosor och orkidéer ... din fru ... min ... blomma
- 2 sina barnböcker. Hennes böcker
- 3 mitt liv ... sina tavlor ... hennes konstverk
- 4 dess ... sidor ... sitt ... brev

s. 80

- 5 dess innehåll ... hans förmögenhet
- 6 sin restaurang ... sina ... fiskrätter ... deras gäster
- 7 sin ... fru ... hans ... hustru
- 8 Dess läge ... sitt drömhäus
- 9 sitt ... försök ... hennes tid ... sin prestation ... sina föräldrar ... sina ... svärföräldrar

6 Relativa pronomen

- 2 som
- 3 vilket
- 4 vars (vilkas)

- 5 vilken
- 6 vars
- 7 vars
- 8 vilket
- 9 vad
- 10 som
- 11 vilket
- 12 som ... vilket
- 13 vad
- 14 Vad som/Det som
- 15 vars
- 16 vilket
- 17 vilket
- 18 vars ... vars
- 19 Vad som/Det som

s. 83

- 20 vilken
- 21 vad
- 22 vars
- 23 som
- 24 vilket
- 25 vars
- 26 vilket
- 27 som ... vilket
- 28 vars
- 29 vad
- 30 vars
- 31 vilket
- 32 vad som/det som
- 33 vilket
- 34 som ... vars
- 35 vilken
- 36 vilket
- 37 vars
- 38 vilken

8 Indefinita pronomen

- 2 vilken som helst
- 3 var
- 4 ingen/inte någon
- 5 något/någonting
- 6 varje/vart/vartenda ... vartannat
- 7 allt/allting
- 8 allt ... inget
- 9 varje/var/varenda
- 10 var

- 11 varannan ... varannan
- 12 något/någoting ... inget/ingenting
- 13 vilka ... som helst
- 14 annat
- 15 Vem som helst
- 16 var

s. 86

- 17 vart och ett
- 18 alla ... varje/var/varenda
- 19 varannan
- 20 varje/vart/vartenda ... varje/var/varenda
- 21 ingen ... alla
- 22 få ... något/några
- 23 Något ... allt
- 24 andra
- 25 få/några
- 26 Många/Flera ... vart
- 27 inget/ingenting
- 28 all ... något
- 29 var och en
- 30 alla

9 Indefinita pronomen – man

- 2 sina ... man ... sig
- 3 man ... sig ... sitt
- 4 man ... sig ... en
- 5 man ... ens
- 6 man ... en
- 7 ens ... en
- 8 man ... man
- 9 Man ... sig ... sig ... sina
- 10 man ... sitt ... man ... ens ... man
- 11 man ... sig ... man
- 12 Man ... ens
- 13 man ... en ... man

s. 88

- 14 Man ... sina ... ens ... ens ... man
- 15 en
- 16 Man ... ens
- 17 Man ... man ... en
- 18 man ... man
- 19 man ... sig ... man ... sig ... ens
- 20 sig ... man
- 21 en ... man
- 22 Man ... sina ... ens

- 23 man ... ens
- 24 Man ... ens
- 25 man ... man ... ens

11 Demonstrativa pronomen

- 2 b, 3 d, 4 c, d, 5 b, 6 a, 7 b, 8 d, 9 c, 10 a,
- 11 b, c, 12 d

s. 91

- 13 c, 14 a, b, 15 b, c, 16 a, 17 b, 18 c, 19 d, 20 a

13 Determinativa pronomen – förenade

- 2 de äpplen
- 3 Den gata
- 4 den dryck
- 5 De vittnen
- 6 Den fastighet
- 7 De tåg
- 8 den restaurang
- 9 de svampar
- 10 den stad
- 11 den kyrka
- 12 De ledamöter
- 13 det pris
- 14 de blommor
- 15 De bilister
- 16 Det landskap
- 17 De elever
- 18 den ö
- 19 den sommar
- 20 den mat

14 Determinativa pronomen – självständiga

- 2 den som
- 3 De som
- 4 det som
- 5 den som
- 6 De som
- 7 Det som
- 8 Den som
- 9 Den som/De som ... det som
- 10 Det som
- 11 dem som

- 12 De som
- 13 det som
- 14 Det som
- 15 Den som
- 16 dem som
- 17 de som
- 18 Den som
- 19 den som
- 20 Den som

16 Den, det, de, dem

- 4 determinativt
- 5 determinativt
- 6 personligt
- 7 demonstrativt
- 8 determinativt
- 9 personligt
- 10 personligt
- 11 determinativt
- 12 determinativt
- 13 determinativt
- 14 determinativt
- 15 personligt + personligt
- 16 personligt
- 17 personligt
- 18 determinativt
- 19 determinativt
- 20 personligt
- 21 determinativt
- 22 determinativt
- 23 personligt
- 24 demonstrativt
- 25 determinativt
personligt

ADJEKTIV

2 Sammansatta adjektiv

en sky + hög
 en kväll + trött
 en avund + sjuk
 lång + tråkig
 svart + sjuk
 en spegel + blank
 små + tuff

ett dygn + gammal
 döv + stum
 efter + klok
 ett folk + skygg
 en smärta + känslig
 svimma + färdig
 inrikes + politisk
 själv + kritisk

s. 103

slita + stark
 en olja + rik
 en frid + full
 gifta sig + vuxen
 en morgon + pigg
 en åska + rädd
 bada + vänlig
 en skola + trött
 halv + mätt
 ett löfte + rik
 en stat + fientlig
 lång + hårig
 en mil + vid
 en stöld + begärlig
 en känsla + kall
 arbeta + duglig
 en karl + tokig
 en vilja + stark
 en krita + vit
Exempel: egen produktion.

3 Adjektiv (+ substantiv)

- 2 stor belöning ... löst
- 3 barhuvade
- 4 ideliga regnande
- 5 långsiktiga åtgärder
- 6 ekonomiska brottsligheten
- 7 nya uppdrag ... möjligt
- 8 litet ljud
- 9 utländska gästerna ... nöjda ... flotta
mottagandet
- 10 Mätta ... belåtna ... utsökta måltiden
- 11 eviga diskussioner
- 12 ljusa hår rött
- 13 överlägsna
- 14 Rätt kött ... farliga bakterier
- 15 nära samarbete ... senaste läsåret

s. 105

- 16 kända pyramiderna
- 17 uppätet
- 18 förtjust ... lilla sommarställe ... bekvämt ... lättskött
- 19 bråda dagar
- 20 härligt ... ljumma sommarkvällar
- 21 vackert
- 22 ledsen
- 23 goda humör
- 24 äckligt
- 25 gångna veckan ... strålande solsken
- 26 resande fot ... skönt ... egen lilla vrå
- 27 uteslutet
- 28 förmånligt pris ... död
- 29 betrodd
- 30 egna iakttagelser
- 31 offentliga sektorn
- 32 höga krav
- 33 lediga tjänster

s. 106

- 34 lilla nyrenoverade tvåa
- 35 sjuka ... enda gemensamma semester-vecka ... ledig vecka
- 36 Unga människor
- 37 besvikna ... varslade
- 38 angeläget meddelande ... inställd
- 39 gamla fabriksbyggnaderna ... tomma ... oanvända
- 40 fint avgångsbetyg
- 41 eftertraktat turistmål
- 42 härliga vädret ... badsugna människor
- 43 häftiga skyfall ... stora översvämningar
- 44 gynnsamma omständigheter
- 45 regelbundna kontakter
- 46 positiva attityd ... mångkulturellt samhälle
- 47 värlönlönat jobb
- 48 planerade mötet

s. 107

- 49 nytt högtryck ... djupa lågtryck
- 50 oroade
- 51 sprakande fyrverkeri
- 52 Medelålders män ... lystna blickar ... unga flickor
- 53 rädda ... öppet

- 54 misstänkta(-e) skattefiffaren ... sympatiskt intryck ... långa intervjun
- 55 lysande lopp
- 56 kompetent personal
- 57 grovt bedrägeri
- 58 överförbara sjukdomar
- 59 rent samvete ... ohederliga saker
- 60 baltiska staterna
- 61 dystra resultatet
- 62 kvinnliga präster
- 63 starkt solljus
- 64 vackra omgivningarna
- 65 varmt

5 Skriv rätt form!

- r 2 gamla
- r 4 förvånade
- r 5 blekaste
- r 6 käre (-a)
- r 8 kul ... höga
- r 9 rynkigt gammalt
- r 10 menat (ment)
- r 11 uppvaknad ... känd ... riktig
- r 12 vanligt
- r 13 fine (-a)
- r 15 konstiga
- r 17 gamle (-a)
- r 18 roligt
- r 19 tråkigt
- r 20 slitna ... urtvättade
- r 21 bruna
- r 22 omoderna ... tunna, gråa
- r 23 proper ... möjligt

s. 110

- r 2 ostadiga ... långa
- r 3 rädd
- r 6 svårt ... gamla
- r 7 knepig
- r 10 stora
- r 11 nya ... extra
- r 15 ensamt
- r 17 eget
- r 18 nya
- r 19 tomt
- r 20 egen, privata ... tom
- r 21 dagliga ... hispiga

- r 22 vanligt ... gamla
- r 23 konstigt
- r 26 förvånad
- r 28 lång
- r 30 egendomligt ... snälla
- r 32 envisa

s. 111

- r 2 rara
- r 3 fin ... flott
- r 4 älskade
- r 5 duktiga
- r 7 Olika
- r 8 stressade
- r 11 efterlängtrade ... gott
- r 12 gamla
- r 13 döv
- r 14 eländiga
- r 15 tvungna ... liten
- r 17 roligast

s. 112

- r 2 trevligt ... upp-
- r 3 piggande ... isolerad
- r 5 snäll
- r 6 högt ... utmattad
- r 7 trött ... nöjd
- r 8 belåten ... gamla ... yra ... trötta

7 Adjektivets komparation

- 2 bästa
- 3 värst
- 4 dåliga
- 5 äldsta
- 6 äldre ... rynkigare
- 7 längsta
- 8 lugnaste ... största
- 9 lägre
- 10 största
- 11 mest kända
- 12 försiktigare
- 13 värsta
- 14 yngre ... lättare
- 15 mindre
- 16 största
- 17 senaste
- 18 mer berömd

- 19 tröttare

s. 116

- 20 mer medvetna
- 21 värre
- 22 större/största
- 23 tyngsta
- 24 största
- 25 sämre
- 25 värre
- 27 viktigaste
- 28 grövre
- 29 listigare
- 30 mest stressande
- 31 lättsammare
- 32 vackraste
- 33 värsta
- 34 värsta
- 35 klokare
- 36 närmaste ... större
- 37 roligast
- 38 piggare
- 39 sämre
- 40 högre

8 Skriv rätt form!

- r 4 angenäma
- r 6 obehagligt
- r 9 gammal ... hela
- r 10 sant
- r 11 starka ... trött
- r 12 trött
- r 13 inträffade
- r 14 förvirrad ... senil
- r 15 häpnadsväckande
- r 16 stora/största
- r 18 god
- r 21 tjugatig ... menande
- r 25 bättre
- r 26 roligt ... gott
- r 30 framåtlutad ... bättre
- r 31 klara
- r 32 hårda ... stort
- r 33 ekonomiskt ... möjligt

s. 118

- r 4 farlig

- r 5 senil
- r 6 inträffade ... överens
- r 8 sant
- r 9 mer krävande
- r 10 tidigare
- r 16 trevligt
- r 17 långa ... isolerade
- r 18 sant ... dåligt
- r 19 hemskt
- r 23 lätt ... gammal
- r 24 sämre ... trodd
- r 25 tagen ... värre ... fruktansvärt
- r 26 medveten
- r 27 lustiga ... gammal
- r 28 aktningsvärda
- r 30 viktigaste
- r 31 förutfattade
- r 32 ordentlig

ADVERB

1 Tids- och rumsadverb, frågande samt relativa adverb

- 2 varifrån ... där
- 3 var ... dit ... därifrån
- 4 varför
- 5 varifrån
- 6 där
- 7 varefter/varpå
- 8 varifrån ... där ... dit
- 9 då ... då
- 10 här ... hit ... Varifrån ... Vart ... Var ...
där ... dit

2 Grad- och/eller sättsadverb

Egen produktion.

3 Sättsadverb eller adjektiv?

- 2 snabbt
- 3 vackert
- 4 artigt
- 5 riktigt
- 6 orolig

- 7 mänskligt ... ofelbar
- 8 tunna ... lättsaltat
- 9 kända
- 10 ledsen ... tråkigt ... trött
- 11 gott
- 12 äckligt
- 13 helt
- 14 tillräckligt

s. 125

- 15 hemskt
- 16 höga
- 17 ovanligt
- 18 förmånligt
- 19 förvånansvärt
- 20 smidigt
- 21 riskfyllt
- 22 oerhört
- 23 bekymrat
- 24 glada ... glatt
- 25 fantastiskt

Andra alternativ kan vara möjliga.

4 Satsadverb

- 2 förgäves
- 3 gärna
- 4 tyvärr, inte, gärna
- 5 förgäves
- 6 omöjligen, möjligtvis
- 7 förmodligen, ej, tyvärr
- 8 gärna
- 9 knappt, verkligen, omöjligen
- 10 tyvärr, inte, omöjligen
- 11 inte, bara
- 12 tyvärr, förgäves
- 13 givetvis, inte, väl
- 14 tyvärr, antagligen, minsann
- 15 hellre, helst

6 Konjunktionella adverb

- 2 d, 3 d, 4 c, 5 d, 6 b, 7a, 8 c, 9 a, 10 b, 11a,
12 c

s. 130

- 13 d, 14 b, 15 c, 16 d, 17 d, 18 a, 20 c, 21 b,
22 c, 23 c, 24 a, 25 a

7 Konjunktionella adverb och konjunktioner

Egen produktion.

8 Lucktext

1 b, 2 a, 3 c, 4 b, 5 c, 6 d, 7 d, 8 c, 9 a, 10 b, 11 c, 12 d, 13 c, 14 d, 15 a

s. 134

16 c, 17 b, 18 d, 19 c, 20 a, 21 a, 22 b, 23 b, 24 c, 25 b, 26 d, 27 b, 28 a, 29 a, 30 d

KONJUNKTIONER

3 Samordnande och underordnande konjunktioner

2 d, 3 c, 4 c, 5 c, 6 b, 7 c, 8 d, 9 a, 10 a, 11 c, 12 b, 13 c, 14 a

s. 144

15 b, 16 c, 17 a, 18, d, 19 b, 20 b, 21 c, 22 c, 23 b, 24 c, 25 d, 26 d, 27 c, 28 c, 29 b

s. 145

30 d, 31 c, 32 d, 33 a, 34 c, 35 b, 36 c, 37 b, 38 a, 39 b, 40 c, 41 c, 42 a, 43 c

s. 146

44 c, 45 c, 46 d, 47 a, 48 a, 49 c, 50 b

4 Samordnande och underordnande konjunktioner

- 2 antingen /vare sig ... eller/eller
- 3 att ... när/om/iffall
- 4 utan att
- 5 Innan
- 6 utan ... innan
- 7 så ... att ... för att
- 8 utan
- 9 men ... att
- 10 förrän ... innan
- 11 medan/under det att/samtidigt som

12 Varken ... eller ... att ... för/ty ... (Både ... och ... att ... men(fast))

13 så ... att ... och ... Trots att/Fast/Fastän

14 för att

15 tills

16 som

17 om/iffall

s. 148

18 än

19 Trots att/Fast/Fastän/Även om ... att

20 om/iffall/när ... men/fast

21 om/iffall

22 att

23 Trots att/Fast/Fastän/Även om

24 Både/Såväl ... och/som

25 Eftersom

26 Som ... både/såväl ... och/som

27 om/iffall

28 som

29 än

30 så ... att

31 Antingen ... eller ... när

32 men

33 som ... när

34 Ju

35 som om ... för/ty

5 Samordnande och underordnande konjunktioner

Egen produktion.

6 Lucktext – konjunktioner och konjunktionella adverb m.m.

2 d, 3 d, 4 a, 5 c, 6 c, 7 b, 8 b, 9 c, 10 b, 11 c

s. 151

12 d, 13 c, 14 d, 15 b, 16 b, 17 a, 18 a, 19 b, 20 c, 21 b, 22 b, 23 a, 24 c, 25 d

s. 152

26 b, 27 a, 28 a, 29 b, 30 c, 31 c, 32 c, 33 c, 34 a, 35 a

PREPOSITIONER

1 Välj preposition!

- 2 Enligt
- 3 före
- 4 inför
- 5 med ... i
- 6 mot
- 7 om
- 8 i
- 9 på ... på
- 10 sedan
- 11 utanför/från
- 12 Åt
- 13 vid
- 14 ur
- 15 till
- 16 ovanför
- 17 mot
- 18 med
- 19 I ... i
- 20 för
- 21 efter
- 22 av ... av
- 23 i ... i
- 24 bakom
- 25 från
- 26 genom
- 27 inför
- 28 med
- 29 om

s. 156

- 30 på ... på
- 31 trots
- 32 Vid
- 33 i
- 34 av
- 35 efter
- 36 från
- 37 för
- 38 i
- 39 med
- 40 om
- 41 på ... på
- 42 till
- 43 i
- 44 till

- 45 för ... på
- 46 på ... om
- 47 med
- 48 i
- 49 för
- 50 från ... från
- 51 i ... efter
- 52 Av
- 53 åt ... i
- 54 av
- 55 med ... på
- 56 över
- 57 bakom ... på
- 58 vid
- 59 över ... med
- 60 med

2 Välj preposition!

- 2 under
- 3 från
- 4 till
- 5 för ... för
- 6 före ... på
- 7 Om
- 8 i
- 9 mot
- 10 i
- 11 med ... i
- 12 innanför
- 13 med
- 14 mellan
- 15 av
- 16 åt
- 17 av ... i
- 18 över
- 19 (i)bland
- 20 efter ... på
- 21 (i)från
- 22 för ... med ... om
- 23 i
- 24 med
- 25 åt
- 26 över ... mellan
- 27 Vid ... för
- 28 för ... utan
- 29 Trots
- 30 till ... på

31 på ... på
32 mot

s. 158

33 om ... för
34 med
35 med ... med
36 inför
37 i
38 före
39 i
40 för
41 för
42 efter
43 till
44 av
45 över
46 av
47 till ... till
48 på ... i ... på
49 i ... mot
50 med
51 Med ... i ... på
52 i
53 för
54 från
55 hos ... i ... efter
56 Av
57 utom ... i ... i
58 I ... av ... i
59 utan ... till
60 i ... sedan

3 Välj preposition!

2 vid ... sedan
3 till ... till
4 av ... bland ... bland
5 till
6 efter
7 på ... på ... på
8 av
9 om
10 från
11 om
12 för
13 mot ... i
14 för

20

15 mellan
16 före ... vid
17 med ... med
18 Enligt ... för ... i
19 med ... på
20 för ... i
21 Innanför
22 För
23 Inom ... av
24 på ... genom
25 i
26 i
27 för ... för
28 För ... i
29 vid
30 av
31 för

s. 160

32 i ... i
33 med
34 på
35 av ... mellan
36 för
37 i ... vid ... vid
38 på
39 mot ... för
40 i ... på ... i
41 mot
42 utom
43 i
44 under
45 i
46 av
47 bland
48 i
49 bredvid
50 i
51 ur
52 på ... på
53 mot
54 i
55 genom
56 i ... för
57 av
58 framför ... i
59 i ... för
60 I

4 Välj preposition!

- 2 av ... i
- 3 trots
- 4 om
- 5 utan
- 6 i
- 7 hos
- 8 för
- 9 av
- 10 i ... på
- 11 till ... utom
- 12 om ... i
- 13 av
- 14 med ... bland
- 15 efter ... i
- 16 för
- 17 i
- 18 utan
- 19 på
- 20 mot
- 21 med ... till
- 22 i
- 23 Av
- 24 i
- 25 Efter
- 26 med
- 27 mellan ... om
- 28 i ... i

s. 162

- 29 för ... sedan ... till
- 30 till ... ur
- 31 i ... med
- 32 Efter
- 33 i ... i
- 34 ur ... till
- 35 till
- 36 mellan
- 37 med ... med
- 38 Inom
- 39 i
- 40 Enligt
- 41 om ... från
- 42 för
- 43 av ... genom
- 44 hos
- 45 i
- 46 Inom

- 47 med
- 48 mellan
- 49 om ... för
- 50 om
- 51 på ... på
- 52 om ... trots
- 53 Sedan ... från
- 54 under
- 55 Trots
- 56 på
- 57 om
- 58 mot
- 59 med ... till

s. 163

- 60 med ... i
- 61 mellan
- 62 utom
- 63 på ... i
- 64 hos
- 65 Genom ... till
- 66 för ... av
- 67 framför
- 68 utan
- 69 Trots
- 70 till
- 71 till
- 72 om
- 73 Med ... till
- 74 i
- 75 I ... till
- 76 för
- 77 För
- 78 i ... i
- 79 sedan
- 80 med
- 81 i ... för
- 82 på ... av
- 83 om
- 84 framför
- 85 För

5 Välj preposition!

- 2 a, 3 c, 4 e, 5 d, 6 c, 7 d, 8 a, 9 b, 10 c, 11 d,
12 e, 13 b, 14 d, 15 a

s. 165

16 d, 17 c, 18 e, 19 a, 20 d, 21 e, 22 b, 23 c,
24 a, 25 b, 26 d, 27 c, 28 e, 29 d

s. 166

30 c, 31 c, 32 b, 33 e, 34 d, 35 b, 36 c, 37 e,
38 a, 39 c, 40 e, 41 b, 42 a, 43 c

s. 167

44 e, 45 c, 46 e, 47 c, 48 d, 49 e, 50 a, 51 c,
52 d, 53 a, 54 e, 55 d

6 Finn felen!

5 utom	utan
6 på	vid
9 på	mot
10 på	i
13 på	med
15 vid	för
16 på	från
20 om	av

s. 169

23 till	vid
24 av	till
25 om	på
29 för	med
31 till	för
32 av	från
34 till	efter
36 från	av
39 utan	utom
40 av	till
42 till	mot
43 på	i
45 på	med
46 i	för

s. 170

52 bakom	framför
56 Med	För
58 på	i
59 till	för
63 på	med
64 i	mellan
65 till	med
66 på	i

68 för	med
69 till	för
70 på	i

7 Lucktext

2 om
3 med
4 för
5 i
6 med
7 om
8 Förutom
9 på
10 med
11 för
12 mellan
13 av
14 i
15 till
16 av
17 med
18 av

s. 172

19 till
20 i
21 för
22 För
23 av
24 i
25 till
26 på
27 om
28 av
29 av
30 av
31 bland
32 i
33 I
34 på
35 i
36 åt
37 av
38 i
39 av
40 med

ORDFÖLJD

1 Flera verb

- 2 Någon måste ha försökt nå mig ...
- 3 Tim tycktes faktiskt vilja försöka sluta röka ...
- 4 Nu har vi äntligen börjat kunna tala bättre svenska.
- 5 Före klockan fem måste jag ha hunnit ringa till Lisa.
- 6 Tore kan väl inte ha lyckats slippa diska idag igen?
- 7 Hur ska jag orka bära detta tunga paket?
- 8 Jag har faktiskt tänkt bege mig till Paris om en månad.
- 9 Du behöver inte ha läst färdigt boken till i kväll.
- 10 Jag har aldrig kunnat lära mig dikter utantill.
- 11 Torsten kan väl inte ha vågat gå ut ensam i mörkret?
- 12 Medicinen tycks inte ha kunnat bota Eskil, ...
- 13 Jag skulle aldrig ha blivit frisk ...
- 14 Tänk om jag hade råkat slå ner din fina kristallvas!
- 15 På två veckor måste jag ha lärt mig allt, ...

3 Placering av satsadverbial vid obetonade pronomen som objekt

- 2 – Nej, men jag ska **minsann** göra det nästa vecka.
- 3 – Ja, jag tycker **faktiskt** mycket om henne.
- 4 – Nej, men jag måste **kanske** göra det i morgon.
- 5 – Nej, politik intresserar mig **inte alls**.
- 6 – ... Vi oroar oss **alltid** i onödan.
- 7 – Nej, men vi utvärderar den **gärna** i morgon om du vill.
- 8 – Jag har **verkligen** ångrat mig många gånger, så det var det nog inte.
- 9 – Nej, men jag måste **väl** bestämma mig snart.
- 10 – Nej, men han inbillar sig **tydligen** att han är det.

- 12 – Ja, hon hörde **ju** av sig redan i morse.
...
- 13 – Jag la dem **nog** på diskbänken när jag kom hem.
- 14 – Ursäkta, men jag såg er **verkligen** inte.
- 15 – Vi kan **väl** överrätta den under mötet i eftermiddag.

4 Flera objekt

- 2 Har du inte gett dina elever någon information ännu?
- 3 Du får faktiskt inte berätta det här för någon där hemma.
- 4 Polisen vägrade oss tillträde till vår fastighet på grund av risk för ras.
- 5 Skulle du vilja förklara problemet för mig igen?
- 6 Vi brukar i regel skänka 500 kronor till Cancerfonden varje år.
- 7 Ni måste absolut ha lämnat in era uppsatser till mig före fredag.
- 8 Vi gav inte den otrevlige servitören på Pub Stopet någon dricks igår kväll.
- 9 Personalassistent Ek har erbjudit många ungdomar jobb den här veckan.
- 10 Hur ska vi kunna överlämna det här tråkiga meddelandet till fru Persson?
- 11 Med glädje ordnade Olle en semesterresa till sin fru i fredags.

s. 180

- 12 Jag kan kanske köpa den nya boken åt dig i bokhandeln i morgon.
- 13 Min chef har lovat att försöka ordna en högre befattning till mig efter nyår.
- 14 Som alla vet är det förbjudet att servera sprit till ungdomar under 18 år.
- 15 Du måste ha lämnat in bilen på verkstaden för klockan åtta i morgon bitti.
- 16 Skulle du möjligen kunna låna mig 100 kronor till på fredag?
- 17 Varför har Handelsbanken ännu inte beviljat Ulf något lån?
- 18 Elins mamma hade sparat pengar i många år för att kunna ge sin dotter en guldring på 18-årsdagen.

- 19 Skulle du möjligen vilja lämna nycklarna till vaktmästaren före klockan tre i eftermiddag?
- 20 På avslutningsdagen brukade min lärare alltid servera oss barn glass och hembakade kakor ute på skolgården om det inte regnade eller var kallt.

5 Flera adverbial

- 2 Medan Tom väntade på sin tur bladdrade han förstrött i en tidning.
- 3 Erika brukar verkligen klä sig mycket utmanande på alla fester nuförtiden.
- 4 Någon i orkestern råkade faktiskt spela falskt under konserten i lördags.
- 5 Ungdomar ska helst inte komma hem för sent på vardagskvällar.
- 6 Eftersom Ester var sjuk i förra veckan kunde hon tyvärr inte följa med på utflykten till Skagen.
- 7 Min lärare i kemi brukar sällan misslyckas med några experiment i skolan.
- 8 Om man vill åka från Malmö till Danmark kan man snabbt ta sig med båt till Köpenhamn varje timme.
- 9 Jag går gärna och hälsar på min gamla farmor på servicehuset varje helg.
- 10 Med ett kort anförande kommer kungen att inviga VM i friidrott på Stadion i kväll.

6 Placering av prepositioner

- 2 Bättre levnadsvillkor har människor alltid strävat efter.
- 3 Vet du vilka länder Sverige importerar olja från? (Vet du från vilka länder Sverige importerar olja?)
- 4 Vad förknippar du oftast Ingmar Bergman med?
- 5 Arbetet, som jag troligen ska redogöra för i morgon, har tagit lång tid.
- 6 En alkoholist, som absolut vill bli botad från sin sjukdom, måste avhålla sig helt från alkohol.
- 7 Fram- och baklykta samt reflexer måste en cykel vara utrustad med.

- 8 De sociala problemen kan man inte bortse från när man talar om arbetslöshet.
- 9 Firman, som vi precis har ingått avtal med, har god likviditet.
- 10 Den stora hemligheten, som du nu har invigt mig i, ska jag inte berätta för någon.

7 Relativa bisatser

- 2 ... vars ledamöter alltid väljs i riksdagsvalen.
 - 3 ... vilket/något som många barnfamiljer inte gillar.
 - 4 ... som man pressar vitlök med./ ... med vilket man pressar vitlök.
- s. 184
- 5 ... vars böcker är kända i hela världen.
 - 6 ... dit/till vilken många turister gärna åker för att sola och bada. / ... som många turister gärna åker till för att sola och bada.
 - 7 ... vilket/något som utan tvekan kommer att få konsekvenser för äldrevården.
 - 8 ... i vilket två makars speciella önskemål angående viss egendom bestäms.
 - 9 ... vars ekonomiska och industriella utveckling inte har kommit så långt.
 - 10 ... då barn förvandlas till vuxna.
 - 11 ... varifrån vi får energi. / ... från vilken vi får energi. / ... som vi får energi ifrån.
 - 12 ... vars insatser faktiskt har betytt mycket för vissa länder.
 - 13 ... i vilken Sverige är medlem sedan ett antal år. / ... som Sverige är medlem i sedan ett antal år.
 - 14 ... varifrån det senaste modet ofta sprids över hela världen. / ... från vilken det senaste modet ofta sprids över hela världen.
 - 15 ... som bl.a. arbetar för mänskliga rättigheter.
 - 16 ... där man bl.a. kan se midnattssolen.
 - 17 ... dit man kan vända sig angående konsumentfrågor. / ... som man kan vända sig till angående konsumentfrågor. / ... till vilken man kan vända sig angående konsumentfrågor.

- 18 ... i vilken man kan se en tidnings politiska linje.
 19 ... i vilken man kan överklaga tingsrättens domar. / ... som man kan överklaga tingsrättens domar i. / ... där man kan överklaga tingsrättens domar.
 20 ... i vilka man kan slå upp olika ords betydelse. / ... som man kan slå upp olika ords betydelser i.

9 Indirekt tal

- 2 ... varför Pentti alltid ser så nervös ut.
 att han har hamnat i klorna på en bedragare.
 3 ... hur lång vägsträcka som ska repareras på Rosgatan?
 ... att man bara ska reparera hundra meter.
 4 ... vilka krav som ställdes för att hon skulle få jobbet.
 ... att hon skulle ha lång erfarenhet från liknande jobb.
 5 ... om du möjligen kan se efter om Eli har kommit än.
 ... att han tyvärr inte har kommit ännu.
 6 ... hur vi ska kunna dra igång det nya projektet.
 ... att det inte ska bli några problem med det.
 7 ... varför ni inte gick på teatern igår kväll?
 ... att man tyvärr hade ställt in kvällens föreställning på grund av sjukdom.

s. 187

- 8 ... hur många spelare som blev utvisade under matchen igår.
 ... att tre stycken blev utvisade under första halvleken.
 9 ... vem som gjorde det avgörande målet?
 ... att det var Hamrin som gjorde det.
 10 ... hur långt världsmästaren i längdhopp hoppar?
 ... att han hoppar cirka nio meter.
 11 ... om min man inte ville vara med vid vårt barns födelse.
 ... att han gärna ville vara med under förlossningen.

- 12 ... hur högt taxeringsvärdet var på hennes hus.
 ... att hennes hus faktiskt hade ett ganska lågt taxeringsvärde.
 13 ... på vilket sätt han bäst kunde hjälpa till.
 ... att han gärna kunde börja med att samla ihop alla sopor.
 14 ... om vårt förslag möjligen har gått igenom?
 ... att det faktiskt gick igenom utan större diskussion.
 15 ... hur ofta man ska vattna den här blomman?

s. 188

- ... att man ska vattna den sparsamt, men minst en gång i veckan.
 16 ... hur mycket knark som egentligen smugglas in över Sveriges gränser.
 ... att det smugglas in mycket mer än man kan föreställa sig.
 17 ... vart hon kunde vända sig om hon fick problem med barnen.
 ... att hon säkert kunde vända sig till kuratorn på barnens skola.
 18 ... vad som händer om man inte betalar sin hyra i tid?
 ... att du faktiskt riskerar att bli vräkt.
 19 ... när denna hemska storm ska avta.
 ... att den så småningom kommer att upphöra under natten.
 20 ... vad ni ska ha för er under semestern.
 ... att vi bara ska vila och ta det lugnt.
 21 ... varför man inte slopar momsens på mat.
 ... att staten behöver alla inkomster den kan få.
 23 ... hur noga deklaraationsblanketterna granskas.
 ... att man inte granskar alla lika noga.

s. 189

- 24 ... hur mycket som egentligen återstår att göra.
 ... att det inte är så mycket kvar nu.
 25 ... hur lång medellivslängd kvinnor i Sverige har?/... har i Sverige?
 ... att den ligger på drygt 80 år.
 26 ... vems bil som är snabbast, min eller din?
 ... att min bil faktiskt är snabbast.

- 27 ... vilka som skulle vilja bevittna min namnteckning.
... att Hilda och jag naturligtvis ska hjälpa dig.
- 28 ... varifrån clementinerna kommer.
... att de kommer från Marocko.
- 29 ... hur hög parkeringsavgiften är/var i stan. / ... i stan är/var.
... att den varierar/varierade ganska mycket beroende på område.
- 30 ... hur länge hon egentligen skulle behöva stå och vänta på taxin.
... att taxichaufförerna ofta är/var försenade vid ett-tiden på natten.

11 Emfatisk omskrivning

- 2 Vem är det som har åtagit sig att städa efter festen på lördag?
- 3 Varifrån är det (som) scirocco-vinden kommer?
- 4 Var det vin (som) vi skulle servera till maten i kväll?
- 5 Vad är det som kan orsaka lungcancer?
- 6 Hur högt är det (som) Patrik Sjöberg har hoppat?
- 7 Vilka är det (som) vi måste underrätta om olyckan i Åre?
- 8 Ja, det är träden som slår mot rutan.
- 9 Vad är det (som) du har på hjärtat nu då?
- 10 Vart är det (som) du vill komma med det här påståendet?
- 11 Vad är det (som) vi ska göra i skogen?
- 12 Det är mjölprodukter (som) Björn inte tål.
- 13 Hur är det (som) man säger "Goddag" på franska?
- 14 Av vilken orsak var det (som) du var borta igår.
- 15 Hur många är det (som) vi har kallat till intervju?
- 16 Vilket organ är det som angrips lätt av alkohol?
- 17 Vad är det för filmer (som) du gillar?

s. 192

- 18 Hur mycket var det (som) vi skulle läsa till i morgon?

- 19 Hur långt var det (som) du simmade i morse?
- 20 Hur länge var det (som) Joakim hade utsatts för mobbning?
- 21 Vilka yrken är det (som) du är mest intresserad av?
- 22 Det är något (som) jag ska berätta för dig.
- 23 Hur ofta är det (som) man delar ut nobelpriset?
- 24 Hur mycket var det som egentligen var sant av Åkes historia?
- 25 Vilken person är det (som) du håller mest av?
- 26 Vad är det för hus (som) du bor i?
- 27 Var i Sverige är det (som) det finns spår-vagnar?
- 28 Vad var det (som) vi skulle ha till middag idag?
- 29 När var det (som) vi skulle återuppta förhandlingarna?
- 30 Var är det (som) Bo befinner sig just nu?
- 31 Vem var det som körde dig hem igår?
- 32 Ja, det var ju det (som) jag sa.
- 33 Vad var det (som) du gjorde på sjukhuset igår?
- 34 När var det (som) Ulf tog sin examen?
- 35 Var det Katarina som fick jobbet?

13 Utropssatser (bisatser)

- 5 ... det ryker!
- 6 ... trevlig flickvän Sven har!
- 7 ... vansinnig idé!
- 8 ... du aldrig kan lyda!
- 9 ... flott hotell!
- 10 ... långtråkig film det var!
- 11 ... högljudda grannar vi har!
- 12 ... Pelle inte kan vakna!
- 13 ... intressant det är att läsa juridik!
- 14 ... bortskämda barn Kerstin har!
- 15 ... Karl aldrig svarar i telefonen!
- 16 ... illa det luktar! /... det luktar illa!
- 17 ... du inte kan sluta tjata!
- 18 ... lyhört det är här! /... det är lyhört här!
- 19 ... högfärdig fru Oskar har!
- 20 ... lätt det här var! /... det här var lätt!

15 Lucktext

- 1 tänkte jag
- 2 råkade min väninna
- 3 ska jag
- 4 den inte ligger
- 5 kyparen tänkte
- 6 fick jag
- 7 återvände vi

Följande verb kan utelämnas:

r 10 ha hade

s. 197

- 8 jag plötsligt var
- 9 jag hörde
- 10 man är
- 11 jag steg
- 12 kör du egentligen
- 13 fick vi
- 14 vi stod

Följande verb kan utelämnas:

- r 5 ha
r 16 hade
r 17 hade
r 18 ha
r 25 har
r 26 hade
r 29 hade
r 34 ha

s. 198

- 15 lät polisen
- 16 det var
- 17 jag fick
- 18 jag kom
- 19 de vet
- 20 det inte skulle

Följande verb kan utelämnas:

r 17 har ... ha

17 Satsförkortningar

1

- ... att han alltid skulle älska henne.
... att han skulle hålla ett föredrag på torsdag,
...
... att klara detta.
... att inte glömma att låsa ytterdörren.

... att lösa till i morgon.

... att bara ha fått 1 % i löneförhöjning.

2

... att hennes man är bäst i världen.

... att den kommer linkande.

... oss vänta en stund.

s. 201

... henne ligga och jollra.

... svetten rinna i pannan.

... honom ramla ner från stegen.

3

... att jag kan klara mitt nya jobb bra.

... att han behärskar det nya dataprogrammet.

... sig inte ha tid att komma på din fest.

... oss villiga att hjälpa till idag.

... sig vara arbetslös.

... dig ha rest i hela världen.

4

Eftersom jag var överraskad av ovädret ...

När familjen Larsson väl var framme i Stockholm tog de ...

Om man är rätt klädd ...

Eftersom Ulf var hungrig som en varg åt han ...

s. 202

Eftersom Fredrik var bränd av solen tog han ...

Eftersom Olle var varnad av rektorn flera gånger vågade han ...

Eftersom Jens var trött efter studentfesten sov han ...

Trots att barnen var genomvåta av regnet stövlade de ... / Barnen var genomvåta av regnet och stövlade ...

Kerstin var sur som ättika och ...

Eftersom Frida kiknade av skratt kunde hon ...

Eftersom Kajsa var trött och utarbetad beställde hon ...

Ulf var glad i hägen och visslade och sjöng på väg ...

Eftersom Edna var rynkig och ful bestämde hon ...

5

... som sjunger.
... han skulle gå.
... hon skulle stanna.
... han inte skulle komma.
... han ska berätta om.
... han fyller.
... som kommer.
... han ska gifta sig med.

18 Huvudsatser och bisatser

- 2 Varför måste många framstående personer vänta tills de är urgamla innan de får nobelpriset.
- 3 Fick Lisbeth jobb inom sitt område efter det att hon avslutat sina studier?
- 4 Misstankarna om att herr Jansson lider av en obotlig sjukdom har ännu inte bekräftats av hans läkare.
- 5 Trots ihållande regn var eleverna vid Björneskolan tvungna att fullfölja orienteringstävlingen igår.
- 6 Många tycker att det är tråkigt att inte ha något att göra på helgerna.
- 7 Yngve är så förtjust i en gammal barn-doms-kamrat att han inte kan låta bli att ringa till henne varje kväll.
- 8 Läkare, som jag helst skulle vilja utbilda mig till, har nog ett intressant yrke.
- 9 Under vintern går det åt mer energi än det gör under sommaren.

s. 204

- 10 Vår personalchef gallrade hårt bland de sökande innan han bestämde sig för vilka han skulle kalla till intervju.
- 11 Förr i tiden ansågs det skamligt att bli gravid utan att vara gift.
- 12 Eftersom jordbävningar alltid skördar många offer är det många människor som inte vill bosätta sig i utsatta områden.
- 13 När man har slipat en kniv bör man helst vara försiktig så att man inte skär sig på den.
- 14 Man kan anlita en revisor om man behöver hjälp med sin bokföring.

- 15 Jag gläder mig verkligen åt att mina barn mår bra och att de inte har hamnat i dåligt sällskap vilket en del ungdomar lätt gör idag.
- 16 Många anser att man borde satsa mer på barn- och äldreomsorg även om vi måste betala högre skatt.
- 17 Herr Ek påstår sig vara helt barskrapad efter konkursen trots att han bor i en flott villa och kör omkring i en ny Mercedes.
- 18 Gårdagens industrisamhälle behövde arbetskraft på alla nivåer medan dagens informationssamhälle mest är i behov av specialutbildad arbetskraft.

s. 205

- 19 Man kan inte fastställa ett läkemedels biverkningar förrän det har använts i flera år.
- 20 Eftersom jag hade glömt att stänga in min katt när jag gick hemifrån i morse utlöstes larmet när katten hoppade upp i ett fönster.
- 21 Jag har alltid reflexer på kläderna för att bilisterna ska kunna upptäcka mig innan det är för sent.
- 22 Tora, som inte har jobbat på många år, är van vid att alltid få sova länge på morgnarna.
- 23 Ifall man ägnar sig åt styrketräning får man starka muskler vilket säkert bidrar till att förhindra spänningssmärter.
- 24 Många strävar efter att få ett välbetalt jobb eftersom det är dyrt att ta hand om och försörja en familj idag.
- 25 I morse såg jag Eva stå och prata med sin nye pojkvän i korridoren.
- 26 Det skulle verkligen vara intressant att veta ifall Europas regeringar kommer att kunna lösa problemet med den höga arbetslösheten inom den närmaste framtiden.